

JOURNAL OF
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Volume 42 Number 4 July-August 2023

History of Saloh Saw Seung Folk Music, Long Nan Band in Charim Subdistrict, Tha Pla District, Uttaradit Province <i>Teerapong Tup-at, Chalernsak Pikulsri</i>	495
Knowledge and Attitude of India in Ubon Ratchathani University Staff <i>Piyanat Soikham, Sirisup Sihawong</i>	507
Effects of Bookkeeping on Performance of Local Identity Farmers in Maha Sarakham Province <i>Piyawan Yangkham, Nava Masaunjik, Amorn Thotham, Kotchanipa Wanichkittikul, Thirasak Kiangkhwa</i>	518
A study of Linguistic Strategies on the Facebook Page "Maepranom" <i>Pornapat Thongpoon</i>	532
The Development of Buddhist and Cultural Tourism Along Luang Por Derm's Learning Path to Promote Lifelong Learning <i>Phatcharapha Singtanasarn, Kritinn Panpairoj</i>	548
Sample Size Determination Techniques for Behavioral Sciences Research <i>Rungson Chomeya, Sombat Tayraukham</i>	566
A Synthesis of Problem and Guidelines for Promoting Literacy of Thai Language Subject Area in First Grade <i>Ladda Sumrongpan, Waraporn Erawan</i>	585
The Female Protagonist's Suicide in Fei Wo Si Cun's Dong Gong <i>Siriporn Sriwarakan, Sasarux Petcherdchoo</i>	604
Using Games to Promote Correct Thai Language Usage by Students of Ratchaprachanukroh School 41, Yala province <i>Sawaporn Jantarasukul, Khwanta Thaweesuk</i>	620
Self-Assessment Report Measurement Model for Online Learning During the COVID-19 Pandemic <i>Savalee Utra, Ratchada Taengphukieo, Piyanat To-on</i>	632
The Factors Influencing the Development of Community Potential Through the Digital Community Center <i>Alonggote Phansanit, Wisanu Panyayong, Prathana Malithai</i>	647
The Supply Chain of Experience Tourism along the Chi River Basin, from Buriram to Surin Province <i>Ubonwan Suwannapusit, Nisanath Kaewwinud, Tarinee Meecharoen, Ampol Chayomchai</i>	659

วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 42 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2566

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำแพง จังหวัดอุดรธานี <i>ธีระพงษ์ ทัพอาจ, เฉลิมศักดิ์ พิภลศรี</i>	495
ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี <i>ปิยนัฐ สร้อยคำ, สิริทรัพย์ สีหะวงษ์</i>	507
ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร อุตสาหกรรมพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม <i>ปิยะวรรณ ยางคำ, นาวา มาสวนจิก, อมร โททำ, กชนิภา วานิชกิตติกุล, ธีระศักดิ์ เกียงขวา</i>	518
กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ "Maepranom" <i>พรนภัส ทองพล</i>	532
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อเดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต <i>พัชรภา สิงห์ธนะสาร, กฤษฏ์ดิณณ์ พันธุ์ไพโรจน์</i>	548
เทคนิคการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ <i>รังสรรค์ โนมยา, สมบัติ ท้ายเรือคำ</i>	566
การสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 <i>ลัดดา สำรองพันธ์, วราพร เอราวรรณ</i>	585
การทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องตงกง (东宫) ของเฟยหว่าอชื่อฉุน (匪我思存) <i>ศิริพร ศรีวรกานต์, ศศรักษ์ เพชรเชิดชู</i>	604
การใช้เกมเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องกับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา <i>สวพร จันทรสกุล, ขวัญตา ทวีสุข</i>	620
โมเดลการวัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 <i>สวลี อุตตรา, รัชฎา แต่งภูเขียว, ปิยนัฐ โตอ่อน</i>	632
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ <i>อลงกต แผนสนธิ, วิษณุ ปัญญาสงค์, ปรรารถนา มะลิไทย</i>	647
ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ <i>อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์, นิสานาถ แก้ววินัด, ชาริณี มีเจริญ, อำพล ชะโยมชัย</i>	659

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 42 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2566

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.อิศพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตาวรัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนวงค์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยรัตนนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธุพานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	มหาวิทยาลัยรัตนนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Mr. Adrian R. Plant	

เลขานุการ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรวรรตน์ ภูสีฤทธิ พัทศรีวิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

Contents

History of Saloh Saw Seung Folk Music, Long Nan Band in Charim Subdistrict, Tha Pla District, Uttaradit Province <i>Teerapong Tup-at, Chalerm Sak Pikulsri</i>	495
Knowledge and Attitude of India in Ubon Ratchathani University Staff <i>Piyanat Soikham, Sirisup Sihawong</i>	507
Effects of Bookkeeping on Performance of Local Identity Farmers in Maha Sarakham Province <i>Piyawan Yangkham, Nava Masaunjik, Amorn Thotham, Kotchani pa Wanichkittikul, Thirasak Kiangkhwa</i>	518
A study of Linguistic Strategies on the Facebook Page “Maepranom” <i>Pornnapat Thongpoon</i>	532
The Development of Buddhist and Cultural Tourism along Luang Por Derm’s Learning Path to Promote Lifelong Learning <i>Phatcharapha Singtanasarn, Kritinn Panpairojn</i>	548
Sample Size Determination Techniques for Behavioral Sciences Research <i>Rungson Chomeya, Sombat Tayraukham</i>	566
A Synthesis of Problem and Guidelines for Promoting Literacy of Thai Language Subject Area in First Grade <i>Ladda Sumrongpan, Waraporn Erawan</i>	585
The Female Protagonist’s Suicide in Fei Wo Si Cun’s Dong Gong <i>Siriporn Sriwarakan, Sasarux Petcherdchoo</i>	604
Using Games to Promote Correct Thai Language Usage by Students of Ratchaprachanukroh School 41, Yala province <i>Sawaporn Jantararakul, Khwanta Thaweesuk</i>	620
Self-Assessment Report Measurement Model for Online Learning During the COVID-19 Pandemic <i>Savalee Uttra, Ratchada Taengphukieo, Piyanat To-on</i>	632
The Factors Influencing the Development of Community Potential Through the Digital Community Center <i>Alonggote Phansanit, Wisanu Panyayong, Prathana Malithai</i>	647
The Supply Chain of Experience Tourism along the Chi River Basin, from Buriram to Surin Province <i>Ubonwan Suwannapusit, Nisanath Kaewwinud, Tarinee Meecharoen, Ampol Chayomchai</i>	659

สารบัญ

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ธีระพงษ์ ทัพอาจ, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี 495	495
ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปิยณัฐ สร้อยคำ, สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ 507	507
ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร อัตลักษณ์พื้นที่ใน จังหวัดมหาสารคาม ปิยะวรรณ ยางคำ, นาวา มาสวนจิก, อมร โทท่า, กชนิภา วานิชกิตติกุล, ธีระศักดิ์ เกียงขวา 518	518
กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” พรนภัส ทองพูล 532	532
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของ หลวงพ่อเดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต พัชรภา สิงห์ธนะสาร, กฤษฎิ์ดิณณ์ พันธุ์ไพโรจน์ 548	548
เทคนิคการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ รังสรรค์ ไนมยา, สมบัติ ท้ายเรือคำ 566	566
การสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ลัดดา สำรองพันธ์, วราพร เอราวรรณ 585	585
การทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องตงกง (东宫) ของเฟยหว่าซือฉุน (匪我思存) ศิริพร ศรีวรกานต์, ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู 604	604
การใช้เกมเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องกับนักเรียนโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา สวพร จันทรสกุล, ขวัญตา ทวีสุข 620	620
โมเดลการวัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 สวลี อุดรา, รัชฎา แต่งภูเขียว, ปิยณัฐ โตอ่อน 632	632
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ อลงกต แผนสนธิ, วิษณุ ปัญญาสงค์, ปราวรณา มะลิไทย 647	647
ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์, นิตานาถ แก้ววินัด, ชาริณี มีเจริญ, อ่ำพล ชะโยมชัย 659	659

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

History of Saloh Saw Seung Folk Music, Long Nan Band in Charim Subdistrict, Tha Pla District, Uttaradit Province

ธีระพงษ์ ทัพอาจ¹, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี²
Teerapong Tup-at¹, Chalerm Sak Pikulsri²

Received: 11 October 2022

Revised: 24 January 2023

Accepted: 8 February 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปลา จังหวัดอุตรดิตถ์โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และภาคสนามด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์จากผู้รู้ หัวหน้าคณะ นักดนตรีอาวุโส นักดนตรี ผู้จ้าง และผู้ชม นำเสนอผลการศึกษาวิทยานิพนธ์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ด้านประวัติความเป็นมา พบว่ามีการสืบทอด 3 ยุค โดย คุณตาสว่าง รินสาร และญาติพี่น้อง ได้ตั้งวงดนตรีสะล้อ ซอ ซึง ขึ้นจึงเรียกกันติดปากว่า วงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง ตาสว่างได้สืบทอด และถ่ายทอดให้ลูกหลานเล่นดนตรีสะล้อ ซอ ซึง สืบมา เมื่อตาสว่าง รินสาร ถึงแก่กรรมจึงได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับนางจำ อินทะจันทร์ และถ่ายทอดให้ลูกชายนายไตรรงค์ อินทะจันทร์ หัวหน้าวงคนปัจจุบัน ซึ่งได้ประยุกต์ใช้วงดนตรีสากลบรรเลงร่วมกับวงดนตรีพื้นบ้าน และได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้ ผู้เล่นมีความสามารถเล่นเพลงได้มากขึ้นทั้งบรรเลงประกอบการรำและต้นสด โดยนักดนตรีปรับเปลี่ยนนำสายกีตาร์ไฟฟ้ามาใส่และแปลงเสียงออกเครื่องขยาย บรรเลงทั้งงานมงคลและงานอวมงคล นักร้องหรือช่างซอมีความสามารถแต่งเพลงและต้นสดได้ มีการปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประเพณีและพิธีกรรม โดยมีปัจจัยมาจากการปฏิสัมพันธ์ ทางวัฒนธรรมและสังคม

คำสำคัญ: สะล้อ ซอ ซึง, ดนตรีพื้นบ้าน, จังหวัดอุตรดิตถ์, ไห้วแห่ง

¹ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Email faronong@gmail.com

² ศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Email: chapik@kku.ac.th.com

¹ Lecturer, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Email faronong@gmail.com

² Professor Faculty of Fine and Applied Arts Khon Kaen University, Email chapik@kku.ac.th.com

Abstract

This study investigated the history of the Saloh Saw Seung Folk Music Long Nan Band in Charim Subdistrict, Tha Pla District, Uttaradit Province. The study was conducted through document and field study. Observational and interview data obtained from experts, faculty heads, senior musicians, musicians, employers and audiences are presented through descriptive analytical methods. Results of the study showed that the band has historically been managed through three successive generations. In the first generation, Khun Ta Sawang Rinsan and his relatives set up a Saloh Saw Seung band popularly known as Wong Saloh Saw Seung Ta Sawang. During his time, Khun Ta Sawang transmitted all his musical knowledge to his descendants. After his death, the knowledge was passed to Mrs. Ja Inthachan, who, later on, passed it on to her son, Mr. Trairong Inthachan, the current leader of the group. They provided accompaniment for international bands and folk bands. Such a combination made the band very popular today. The results also revealed that the players in the band are able to play many more songs both for dancing performance as well as for improvised performance. First, the musicians tuned the strings of the electric guitar, then turned up the volume and turned it on to the loudspeakers. The band has played at both auspicious and inauspicious events. The results clearly revealed that Singer or Chang Saw excels at composing music and doing improvised performance. Interestingly, the band has adjusted itself to meet the changing social conditions, traditions, and rituals that result from cultural and social interaction.

Keywords: Saloh Saw Seung, folk music, Uttaradit Province, Wai Hang

บทนำ

ภาคเหนือเป็นดินแดนทางวัฒนธรรมระหว่างล้านนา ซึ่งประกอบไปด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และน่าน ตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์จึงปรากฏหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยา และหัวเมืองในเขตภาคเหนือต่างมีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวบ้านตลอดจนประเพณีเกิดขึ้นเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ และความบันเทิงในชีวิตเพื่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง ช่วยทำให้พิธีกรรมนั้นดูศักดิ์สิทธิ์ ดนตรีในสังคมไทยก็มีหลักการเดียวกันนี้ และดนตรีเกิดขึ้นด้วยกันหลายรูปแบบ ซึ่งดนตรีแต่ละรูปแบบ

จะทำหน้าที่ด้านการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ด้านความบันเทิงเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ ปี่พาทย์ รำวง กลองยาว เพลงพื้นบ้าน ลำตัด แคนวง สะล้อ ซอ ซึง แตรวง วงสะล้อ ซอ ซึง เป็นต้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการเชื่อมโยงด้านสังคมวัฒนธรรมระหว่างกัน

วงสะล้อ ซอ ซึง ถือได้ว่าเป็นวงดนตรีชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญและผูกพันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม เห็นได้จากการแพร่กระจายของวงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือปรากฏอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย และเป็นวงดนตรีที่ยังมีบทบาทรับใช้คนในสังคม โดยทำหน้าที่ทั้งการประโคม การแห่ และการให้

ความบันเทิงต่างๆ ทั้งในงานอวมงคล งานมงคล และร่วมกิจกรรมชวบนการแห่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

ดนตรีพื้นบ้านศิลปะในกลุ่มจิตรศิลป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในสาขาวิชาของตนเอง ตามขอบเขตที่จำกัดส่วนของดนตรีที่เป็นองค์ประกอบความรู้ส่วนหนึ่งนั้นมักจะถูกละเลยเช่นในวงวิชาการต่างประเทศอากรที่คล้ายกันเป็นอากรที่มีเจตนาเป็นที่ตั้งของปัญหา น่าจะมีสาเหตุจากธรรมชาติของดนตรีที่ไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาเมื่อเปรียบเทียบกับการรับรู้ที่ผู้มีศิลปะแขนงอื่นๆ เรื่องของเสียงเป็นสิ่งสำคัญและเสียงที่เกี่ยวข้องนั้นมีใช้เสียงที่ผ่านภาษาพูดแต่เป็นภาษาทางดนตรีก่อให้เกิดการจูงใจที่จะละเลยองค์ความรู้ของดนตรี อย่างไรก็ตามดนตรีก็ยังมีทางออกและเอื้อประโยชน์ต่อนักคิดชนวิทยาและนักมานุษยวิทยาด้วยเช่นกัน (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2560, หน้า 145)

ดนตรีพื้นบ้านจะมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตอย่างแนบแน่นจะเป็นกิจกรรมอาชีพ ความบันเทิง เป็นต้น อาจารย์สังัด ภูเขาทองให้ความหมาย ลักษณะของดนตรีพื้นบ้านว่าธรรมชาติของเพลงพื้นบ้านที่มีความจริงใจ สะอาดบริสุทธิ์ถูกสร้างมาจากสังคมชาวบ้าน ด้วยศิลปะที่เขาแสดงออกมาอย่างชัดเจน ทำให้ทราบสิ่งต่างๆ ที่แฝงอยู่มากมาย เช่น กิริยา มารยาท ภาษาวัฒนธรรม อาชีพ ประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ มันจะเป็นจริงอยู่ใต้ทราบที่ผู้คิดสร้างขึ้นหรือผู้ที่อยู่ในสังคม นั้นๆ ยังยอมรับอยู่ และยังคงถือเอาเพื่อปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันอยู่ แต่ถ้าผู้จัดสร้างขึ้นหรือบุคคลที่อยู่ในสังคมไม่ต้องการก็อาจจะเลิกกันไปเสีย แล้วคิดสร้างสิ่งอื่นที่ตนเห็นว่าดีกว่า เหมาะสมกว่าขึ้นมาแทนที่ เพราะศิลปะต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานี้ล้วนแต่เป็นผลผลิตที่เกิดจากส่วนลึกของอารมณ์ศิลปิน เพื่อ

รองรับ อารมณ์ของศิลปินเอง แต่เนื่องจากความคิดของบุคคลต่างๆ ไม่คงที่ คือก่อนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่ผ่านไป หรือความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม เป็นเหตุให้ศิลปะต่างๆ ที่เกิดจาก ผลผลิตของศิลปินเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (สังัด ภูเขาทอง, 2532, หน้า 8-9)

จากปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมานี้เป็นสาเหตุทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิจัยวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เป็นรูปแบบดนตรีประเภทหนึ่งที่มีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้และได้รับความนิยมนิยมจากคนในสังคมอีกด้วย ถึงแม้ว่ากระแสสังคมไทยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลสังคมวัฒนธรรมตะวันตกเข้าไปมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมากขึ้นก็ตาม ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงเลือกวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ที่ยังรับใช้สังคมในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ รูปแบบลักษณะของการบรรเลง ทำนองเพลงและบทบาทของเครื่องพื้นบ้าน เพื่อค้นหาลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์และบันทึกไว้เป็นข้อมูลปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการดำรงอยู่ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน และการรักษาสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาลักษณะทางดนตรีและบทบาทหน้าที่ของวงวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการ

1. บทความวิจัยเรื่องประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผลงานวิจัยวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามในจังหวัดอุตรดิตถ์ การวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลา 1 ปี สำหรับ การเก็บข้อมูล ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ศึกษาหาข้อมูลทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับข้อมูลที่จะลงพื้นที่ และลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามกำหนดการนัดหมาย

2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลสนามจริง ตามวันและเวลาที่ประสานงานไว้ โดยใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลดังนี้ กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องมือบันทึกเสียง สมุดบันทึกและแบบสัมภาษณ์ โดยมีการกำหนดขอบเขตของวงดนตรีเป้าหมาย ที่มีอายุการก่อตั้ง การบรรเลงรับงานไม่น้อยกว่า 40 ปี เพื่อให้ได้ค่าคงที่ของลักษณะทางดนตรี จึงได้วงดนตรีตามขอบเขตในจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 1 คณะ คือ วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

3. การวิจัยในครั้งนี้ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน 2565 ถึง เดือนพฤษภาคม 2566 ใช้เวลา 1 ปี สำหรับ การเก็บข้อมูล ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการบรรเลงวงสะล้อ ซอ ซึง

2) การสังเกตบริบททางข้อมูล และสังเกตลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวง

3) การบันทึกด้วยเครื่องมือ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว จดบันทึก

4) การสัมภาษณ์อย่างมีส่วนร่วม

4. ขั้นตอนจัดทำข้อมูลเพื่อหาผลการวิจัย หลังจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับตามกระบวนการวิจัย เชิงคุณภาพให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อหาประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา กระบวนการสืบทอด ทั้งนี้เมื่อได้ประวัติความเป็นมาของวงสะล้อ ซอ ซึง พื้นบ้านในจังหวัดแล้ว จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามหลักมานุษยวิทยา เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนั้น ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 1 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่ 1 ประวัติความเป็นมาเฉพาะในจังหวัด วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จากนั้นจึงได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นตัวแทนข้อมูลในจังหวัด 1 คณะ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน 2565 ถึง เดือนพฤษภาคม 2566 การวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลา 1 ปี สำหรับ การเก็บข้อมูล สามารถจัดเป็นยุคได้ 3 ยุค ได้แก่ ยุคแรก ยุคกลาง ยุคทอง โดยนำประวัติต่างๆ มาแยกเป็นยุคได้ 3 ยุค โดยศึกษาประวัติความเป็นมา ดังนี้ กระบวนการสืบทอด การไหว้ครูการแต่งกาย การบันทึกตัวโน้ต การฝึกซ้อม และการรับงาน ได้ผลการวิจัยของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รางวัลเชิดชูเกียรติศิลปินท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม (พ.ศ. 2565) มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

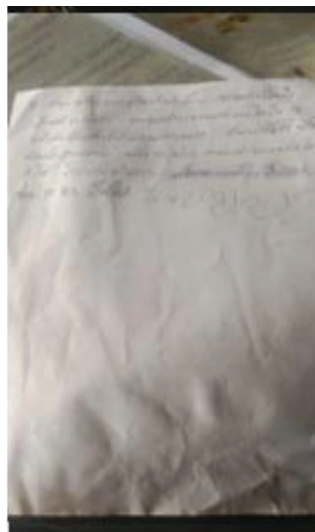
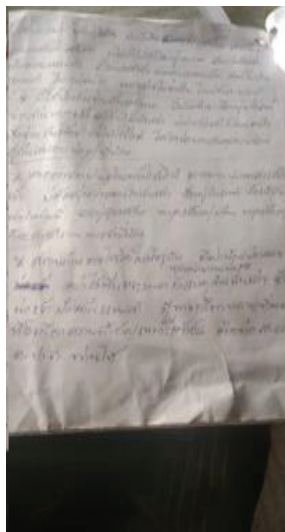
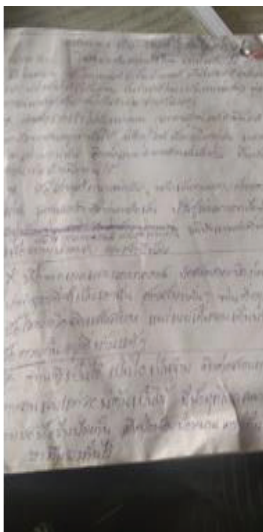

ภาพที่ 2 การแสดงวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะสงฆ์ที่มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก

ให้สละออร์เรงนำ (ลูกชัต)

ซอด้วง

•ช•ค	•ลชค	•มลช	คมรด	•รพร	ครฟช	•รฟช	พลชฟ
•รพร	ครฟช	•รฟช	พลชฟ	•••ร	พลรฟ	••ชฟ	ครฟช
••••	คลชม	ชมรด	•ลคช	••รม	ชลมช	•มลช	มชรม
••รม	ชลมช	•มลช	คมรด	••รช	ลชมร	•คมร	คลรด

ภาพที่ 3 โน้ตเพลงวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้าน ตำบลท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
สะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอ

ตารางที่ 1 วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปูลา จังหวัดอุดรธานี

หัวข้อ	ประวัติความเป็นมา
ความเป็นมา	- สืบต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 40 ปี 3 ยุค แบ่งเป็น ยุคแรก ยุคกลาง ยุคทอง
ประวัติ	- การฝากตัวเข้าเป็นศิษย์เริ่มจากความชอบและสนใจเครื่องดนตรีใดเป็นพิเศษ เช่น เครื่องดีด และหัดร้อง มาอยู่ในวงต้องฝึกดีดเครื่องดนตรีสะล้อ ซอ ซึง ทุกคนในเวลาออกงานจะให้หัดดีดและร้องเพลงพื้นบ้านทางภาคเหนือก่อนแล้วค่อยๆ เปลี่ยนเป็นเครื่องดนตรีประเภทอื่น ได้แก่ สะล้อ ซอ ซึง ตามความชอบและถนัดของตนเอง
พิธีกรรม	- ได้จัดขึ้นทุกปีโดยจะจัดแตกต่างกันออกไปคือไหว้ครูของตนเองหรือเรียกว่าไหว้แห้ง (เป็นการยกมือไหว้แล้วรำลึกถึงครูอาจารย์โดยไม่มีการจักงานไหว้ครู) หลังสงกรานต์ทางดนตรีภาคเหนือนิยมความสะดวกแบบเรียบง่ายจัดการแบบไม่เหมือนการจักงานไหว้ครูทางภาคอื่นๆ พิธีการไหว้ครูจัดไหว้ของตนเองที่นับถือไม่ไหว้รวมกัน ได้จัดวันพฤหัสบดี ในเดือนเมษายน ของทุกปี และในการไหว้ครูจะเน้นไปไหว้ที่หน้างานการแสดงมากกว่า
บริบท	- การแต่งกายของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปูลา จังหวัดอุดรธานี 2 แบบ ด้วยกัน 1. ใส่เสื้อม่อฮ่อม ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายใส่กางเกง สแล็ค 2. ชุดพื้นเมืองล้านนา ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายนุ่งใส่กางเกงสแล็ค - แต่เดิมนั้นการเล่นวงสะล้อ ซอ ซึง โดยทั่วไปจะไม่ใช้โน้ตในการต่อเพลง แต่ครูผู้สอนจะร้องทำนองออกมาเป็นเสียง เช่น หน้อย นอย น้อย แล้วให้ลูกศิษย์หาเสียงและตีตามทำนองที่ครูร้องให้ฟังเองครูจะสอนโดยการร้องบอกทำนองอยู่เช่นนั้นจนกว่าจะจำได้ ลูกศิษย์ก็จะจำเพลงตามนั้นโดยไม่มีการจดบันทึกแต่อย่างใด แต่สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่านนั้น มีการจดบันทึกไว้วิธีการท่องจำเอา การเรียกชื่อระดับเสียง โน้ตในระบบของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ในปัจจุบันนี้มีการจดบันทึกจะใช้เสียงตามที่เรียกชื่อเป็นระดับเสียงว่า โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด - การรับงานจะแบ่งกันรับงานใครรับที่ไหนมาแล้วมาแจ้งให้ทางวงทราบราคาขึ้นอยู่กับระยะทางใกล้ไกล ขึ้นตอนคำตอบแทนนักดนตรีทางวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปูลา จังหวัดอุดรธานี จะแบ่งเงินกันในช่วงหลังจากกลับจากงานโดยใช้สถานที่บ้านนายสิทธิพร แซ่ห้วง เป็นที่รับงาน และจ่ายคำตอบแทนนักดนตรีอยู่ในระแวกเดียวกันราคารับงาน (1,000-5,000 บาท ต่อ 1 งาน จะได้รับค่าจ้าง 300-800 บาท ต่องานต่อ 1 เวลา)

ผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปูลา จังหวัดอุดรธานี มีการสืบทอดด้วยกัน 3 ยุค มีกระบวนการดังนี้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา กระบวนการสืบทอด การไหว้ครู การแต่งกาย การบันทึกตัวโน้ต การรับงาน 2 หัวข้อ คือ

1) ด้านประวัติความเป็นมา สืบต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 40 ปี 3 ยุค ได้แก่ ยุคแรก ยุคกลาง ยุคทองโดยในแต่ละยุคมีระยะจำนวนสมาชิกในวงแตกต่างกันออกไปทั้งในด้านความสามารถ บรรเลงและเทคนิคต่างๆ

2) ด้านกระบวนการสืบทอด มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ วิธีการถ่ายทอด ถ่ายทอด การวัดผลประเมินผล มีทั้งถ่ายทอดให้ลูกหลาน ญาติพี่น้อง เด็กนักเรียนและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

สรุปผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอกำปูลา จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดขอบเขตของวงดนตรีเป้าหมายที่มีอายุการก่อตั้ง การบรรเลงรับงานไม่น้อยกว่า 40 ปี เพื่อให้ได้ค่าคงที่ของประวัติความเป็นมา จึงได้วงดนตรีตามขอบเขตในจังหวัด 1 วง ศึกษาประวัติความเป็นมาใน

ด้านหัวข้อ กระบวนการสืบทอด การไหว้ครู การแต่งกาย การบันทึกตัวโน้ต การฝึกซ้อม และการรับงาน ในจังหวัดมีประวัติความเป็นมาที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ในวง พร้อมกันนี้ยังมีปัจจัยที่ทำให้วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์เกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด อีกทั้งยังมีปัจจัยทางด้านพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลักษณะทางดนตรี สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. เก็บข้อมูลในเชิงมานุษยวิทยา แบบมีส่วนร่วมจากวงสะล้อ ซอ ซึง คุณครูไตรรงค์ อินทะจันทร์ หัวหน้าวง ได้ทัศนคติในเรื่องนี้ว่า ปัจจุบันความนิยมสะล้อ ซอ ซึง ของประชาชนได้เปลี่ยนความต้องการไปจากเดิมมากแต่ก่อนใช้สะล้อ ซอ ซึง เพื่อประกอบพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ไป ในด้านของความศักดิ์สิทธิ์ และศิลปะของการบรรเลงเพื่อความไพเราะ แต่ปัจจุบันเป็นไปในด้านของความสนุกสนาน ความครื้นเครงและความโอ้อ่าเท่านั้นเองจึงอยากจะทำให้ย้อนกลับไปมองภาพในอดีต ที่ทรงคุณค่าในด้านของวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนเพลงที่เป็นมรดก สืบทอดกันมาแต่โบราณ ได้คงไว้ตลอดไปจากการสัมภาษณ์คุณครูไตรรงค์ อินทะจันทร์ และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของการ ดำเนินชีวิตในอาชีพวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน พบว่า ยังคงยึดอาชีพสะล้อ ซอ ซึง อาชีพพรอง อาชีพหลัก คุณครู ทำสวน ทำไร่ รับเหมาก่อสร้าง ในอนาคตมีผู้สืบทอดวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จุดเด่นของวงคือมีความสามัคคี ข้อมูลและบริบททางดนตรีครบสมบูรณ์

ประวัติความเป็นมาวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์สามารถแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อให้เกิดการอยู่รอด ส่วนมาก

วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ที่ยังรับงานมงคลต่างๆ และงานอวมงคล เครื่องดนตรีไทยเข้าไปผสม ประวัติความเป็นมาที่พบนี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง มี 3 ยุค ได้แก่ ยุคแรก ยุคกลาง ยุคทอง มีผู้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ยังให้ความนิยมกันทั้งในงานมงคลต่างๆ และงานอวมงคล ถึงแม้จะมีความนิยมเครื่องเล่นที่ทันสมัย เช่น รถแท็กซี่ เครื่องดนตรีวงสตริง กีตาร์ไฟฟ้า เบสไฟฟ้า กลองชุด เข้ามามีบทบาทสำหรับการแห่หน้ามากขึ้นก็ตามยังไม่สามารถทำให้วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง จางหายไป และยังคงปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมมากขึ้นอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะทางดนตรีของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่าประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคเหนือ แต่เป็นภาคเหนือตอนล่างภาคกลางตอนบน โดยพื้นที่ทิศเหนือติดกับแพร่และน่าน ทิศใต้ติดกับจังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันออกติดกับพิษณุโลกและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สุธโขทัย และตะวันตกติดกับจังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมด้วยกัน คือ วัฒนธรรมไทยภาคกลาง จึงส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่หลากหลาย คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ทั้งการภาษา การพูด การเขียน การอ่าน นอกจากนี้การดำรงชีวิตยังมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง มีมาที่หลัง ที่สร้างชุมชนบ้านจริม อพยพมาตั้งหลักแหล่งที่หมู่บ้านจริม ได้นำวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านติดตัวมาด้วย ไม่มีใครทราบว่ามีมาในสมัยใดได้สอบถามท่าน

ผู้รู้ก็ได้ความว่าในสมัยหนึ่งมีผู้จัดการวงดนตรีสะล้อ ซอ ซึง คือ คุณตาสว่าง รินสาร และ ญาติพี่น้อง ได้ตั้งวงดนตรีสะล้อ ซอ ซึงขึ้นจึงเรียกกันติดปากว่า “วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ตาสว่าง” ได้เผยแพร่สั่งสอนลูกหลานเล่นดนตรีสะล้อ ซอ ซึงสืบมา เมื่อตาสว่าง รินสารได้ชีวิตได้ถ่ายทอดให้คุณแม่จำ อินทะจันทร์ เป็นลูกสาวเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2536 และได้ถ่ายทอดให้ลูกชายนายไตรรงค์ อินทะจันทร์ (หัวหน้าวงคนปัจจุบัน) พ.ศ. 2538 ก่อนเสียชีวิต ดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง โดยนายไตรรงค์ อินทะจันทร์ มีความคิดริเริ่ม หากคนที่ชอบดนตรีพื้นบ้านรวมตัวกันได้ 5 คนด้วยกัน คือ คุณแม่ประนอม กาวีใจ คุณพ่อเวช โนจักร นายณัฐสิทธิ์ คิดอ่าน นายสิทธิพร แซ่หว่างและคุณครูไตรรงค์ อินทะจันทร์ โดยประวัติของนักดนตรีทั้ง 5 ท่าน ซึ่งมีความสามารถทุกท่าน คนที่ 1 คุณแม่ประนอม กาวีใจ เป็นช่างซอ (คนร้อง) สามารถต้นสดเพลงร่วมสมัยได้ และเป็นนักแต่งเพลงอีกด้วย ได้รับรางวัลหลายรายการ จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนิคมสงเคราะห์ 4 ตำบลห่างจากบ้าน 300 เมตร ความสามารถดี กลองร้องเพลงซอ อายุ 57 ปี เริ่มเล่น พ.ศ. 2545 แรงบันดาลใจของตัวเอง เป็นคนชอบร้องเพลง รับชมครุมาจากพ่อสวัสดิ์ ชันทะเสน รูป 8 คู่ เทียน 8 เล่ม เหล้าขาว 1 ขวด เงิน 12 บาท ดอกไม้ 8 ดอก เครื่อง 8 พอกิจจำนงค์ ธรรมใจ (ดีดซึง) ค่าตัวอยู่ที่ 300 - 800 บาท ช่างซึงคุณแม่ประนอมยังมีความสามารถเป่าตาแดง (มะเร็ง) ได้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน พ่อเวช โนจักร อายุ 70 ปี เป็นช่างซอ (ร้องคู่กับแม่ประนอม) จบชั้น ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ความสามารถเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ได้หัดเล่นตั้งแต่อายุ 11 ปี ค่าตัว 300 - 800 บาททั้งงานมงคลและงานอวมงคล ต่างๆ คนที่ 3 นายณัฐสิทธิ์ คิดอ่าน เป็นช่างซึง (เล่นซึง) อายุ 28 ปี ความสามารถเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นทุกประเภท จบการศึกษาระดับปริญญาตรีดนตรี

ศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ หัดมาจากคุณตาตอนอายุ 14 ปี คุณตาชื่อกิจจำนงค์ ธรรมใจ ค่าตัว 300 - 800 บาท เล่นมา 150 - 200 งาน นายสิทธิพร แซ่หว่าง เรียนจบปริญญาตรีการจัดการวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์หัดเล่นตั้งแต่ 5 ขวบ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นทุกเครื่องหัดมาจากพ่อครูกิจจำนงค์ ธรรมใจ หัวหน้าวง คุณครูไตรรงค์ อินทะจันทร์ จบปริญญาตรีดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ และจบปริญญาโทการบริหารการศึกษาที่มหาวิทยาลัยพิษณุโลก เป็นคุณครูสอนดนตรีอยู่โรงเรียนประถมท่าปลา ประชาอุทิศ มีความสามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากลหลายประเภท ได้หัดเรียนจากคุณตา เป็นวงดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตต์ ในปัจจุบันเป็นยุคที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งในงานมงคลและงานอวมงคล ต่างๆ ค่าตัว 300 - 800 บาท อดีตถึงปัจจุบัน พวกเราน่าจะร่วมกันหรือพี่น้องอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ซึ่งเป็นดนตรีพื้นบ้านของเราให้คงอยู่คู่หมู่บ้านจirimและตำบลใกล้เคียง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตต์ ของเราสืบไป

ความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตต์ โดยมีผู้ก่อตั้งในยุคแรก สมาชิกในวงได้แก่ อาจารย์สว่าง รินสาร และญาติพี่น้องในตอนนั้นอาจารย์สว่างเป็นหัวหน้าวง ตอนนั้นคุณแม่จำ อินทะจันทร์เป็นลูกสาวได้รับการถ่ายทอดไว้ อาจารย์สว่าง รินสารเล่นเป็นทุกเครื่องและเป็นผู้สอนให้ลูกสาวกับชาวบ้านที่สนใจ ในการรับงานสมัยนั้นราคาอยู่ 300 - 800 บาท การแต่งการในการแสดง ผู้ชายกางเกงขายาวผู้หญิงนุ่งกระโปรงผ้าเสื้อผ้าไหมไทยทั้งชายและหญิง สีสันตามสบายพัฒนาการของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ

ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการสืบทอดต่อกันมาจนถึงด้วย กัน โดยมีผู้ก่อตั้ง

ยุคแรก คุณตาสว่าง รินสาร พ.ศ. 2481 - พ.ศ. 2535 สมาชิกในวงได้แก่ คุณตาสว่าง รินสาร และครอบครัวตั้งแต่ก่อนปี 2481 ในตอนนั้น คุณตาสว่าง รินสารเป็นหัวหน้าวงเครื่องดนตรี ที่ใช้เล่นมีดังนี้

1. คุณตาสว่าง รินสาร เครื่องดนตรีที่เล่น เป็นทุ๊กเครื่อง

2. นักดนตรีเป็นคนในครอบครัว

ยุคกลาง คุณแม่จำ อินทะจันทร์ พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2545 พ่อกิจจำนงค์ ธรรมใจและพ่อ สวัสดิ์ ชันทะเสน มาช่วยเล่น ราคารับงาน มงคล อยู่ที่ 2,000 - 3,000 บาท อยู่ที่ระยะทางไกลหรือ ไกล ผู้ชายกางเกงขาวาวผู้หญิงนุ่งกระโปรงผ้า เสื้อผ้าไหมไทยทั้งชายและหญิง สีสันตามสบาย ในยุคนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก มีเครื่องดนตรี เหมือนเดิมยังไม่เพิ่มเครื่องขยายเสียงในตัวสะล้อ กับซึงเป็นช่วงที่มีการสืบทอดกันที่สุดมีจุดพักและการเปลี่ยนแปลงระหว่างคนสืบทอดกับเครื่อง ดนตรีพัฒนาขึ้นยุคนี้มีคุณแม่จำ อินทะจันทร์ เป็นหัวหน้าวงเครื่องดนตรีที่ใช้เล่น มีดังนี้

1. คุณแม่จำ อินทะจันทร์ เล่นเครื่องดนตรี ทุกประเภท

2. พ่อกิจจำนงค์ ธรรมใจ เล่นเครื่อง ดนตรี ซอ ซึง

3. สวัสดิ์ ชันทะเสน เล่นเครื่องดนตรี ทุกประเภท

ยุคทอง พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2565 เป็นเวลา 20 ปี โดยมีคุณครูไตรรงค์ อินทะจันทร์ (ครูตึก) เป็นหัวหน้าวงในยุคนี้ได้ใช้สถานที่รับงานที่บ้าน นักดนตรีอยู่ 3 จุดด้วยกันเพราะนักดนตรี 4 คน 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านไหนติดต่อกันให้เป็นตัวแทน

รับได้เลยแล้วมาตกลงกันว่าสะดวกวันไหนแล้วจึง ดกลงรับงาน เพราะเครื่องดนตรีมีไม่เยอะสามารถ นัดเจอกันที่หน้างานได้ หรือบางครั้งก็มารวมตัว ที่บ้านหัวหน้าวง ก่อนและหลังไปเล่นวงดนตรี พื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ในยุคนี้มีการตั้งชื่อวงดนตรี พื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ว่าคณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เพราะก่อนหน้านี้ ในยุคแรกและยุคทองยังไม่มีที่ตั้งชื่อวงเลยเพียง ใช้ชื่อวงเป็นอำเภอท่าปลา จนชาวบ้านแถวนั้น เรียกกันจนติดปากว่าวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยคำว่าล่องน่านนั้นมาจากสำเนียงเพลงที่ใช้ บรรเลงรสมไปถึงจากการได้รับวัฒนธรรมมาจาก จังหวัดน่านอีกด้วย ในปัจจุบันได้ใช้สถานที่บ้าน ของนักดนตรีเป็นที่ไหว้ครู (ไหว้แห้ง) ในปัจจุบัน มีสมาชิกพร้อมเครื่องดนตรีที่เล่นทั้งหมด 4-5 คน สลับกันไปบางในแต่ละงานส่วนบทเพลงที่ใช้ เล่น 3 ประเภท ด้วยกัน 1. เพลงขับร้อง 2. เพลง รำ 3. สมัยนิยม เป็นเพลงที่มีความสนุกสนาน และเศร้า เพื่อนำไปบรรเลงในงานมงคลและงาน อวมงคล โดยเพลงพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ไม่มี จังหวะที่ใช้เครื่องตีมาประกอบ ราคารับงานใน ปัจจุบันนี้อยู่ที่ 3,000 - 5,000 บาทต่องานขึ้นอยู่กับ ระยะทางไกลใกล้ ในเมื่อยุคที่ 1-2 ไม่มีการใช้ เครื่องขยายเสียง มีแต่เครื่องตี มายุคที่ 3 เริ่มนำ ตัวช่วยขยายเสียง เข้ามาช่วยเพื่อเสียงดังมากขึ้น กว่าแต่ก่อนเพิ่มให้เสียงดังไพเราะละดังไปได้ไกล มากขึ้นให้เหมาะกับสังคมในปัจจุบัน นักดนตรี วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง ประกอบด้วยช่วง ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีงานเนื่องจากการระบาดของ โควิด 19 สมาชิกในวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัด อุตรดิตถ์

การแต่งกายของวงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจริม อำเภอท่าปลา

จังหวัดอุดรดิตถ์ 2 แบบ ด้วยกัน 1. ใส่เสื้อม่อฮ่อม ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายใส่กางเกงสแล็ค 2. ชุดพื้นเมือง ล้านนา ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ผู้ชายนุ่งใส่กางเกงสแล็ค ซึ่งการศึกษาประวัติความเป็นมาของวงดนตรี พื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ สอดคล้องกับ แนวคิดเชิงศาสตร์ของ สนิท สมัครการ (2528) ได้เสนอแนวคิดแบบประวัติศาสตร์ไม่ได้เป็น วิธีการศึกษาวัฒนธรรมในแง่ของอดีตเท่านั้น มันเป็นวิธีการหลายๆ วิธีมารวมกัน เป็นการ ศึกษาถึงพัฒนาการของวัฒนธรรม ศึกษาวัตถุ และเหตุการณ์ในแง่ของเวลาและสถานที่ เช่น วัฒนธรรมนั้นๆ เกิดเมื่อไรและเกิดที่ไหน วัฒนธรรมที่เราเห็นๆ อยู่ในปัจจุบันนี้กิจกรรมและงานต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งจะได้เกิดความสะดวกและ ประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย ในจังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง เรื่อง ดนตรีที่มีชื่อเสียงของภาคเหนือ ได้แก่ วงสะล้อ ซอ ซึง มีการขับร้องแบบภาคเหนือ เรียกว่าการขับซอ ซึ่งมีวงดนตรีประกอบ นอกจากนี้ ยังมีวงกลองสะบัดชัย วงกลองปี่จ่า และวงปี่พาทย์ พื้นเมือง ซึ่งมีการเรียกชื่อต่างกันไป เช่น วง พาดก้อง วงเต่งกึ่ง วงซ้าด หรือวงปาดก้องบ้าง แล้วแต่ความนิยมของแต่ละท้องถิ่นที่ดนตรีพื้นเมือง ภาคเหนือได้รับการสืบทอดจากคนยุคหนึ่งไปสู่ คนอีกยุคหนึ่งโดยวิธีมุขปาฐะการเรียนการสอน มักดำเนินที่บ้านของครู ทำให้ครูและศิษย์มีความ สัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันผู้เรียนมิใช่จะได้รับเพียง วิชาความรู้ด้านดนตรีเท่านั้น แต่ยังสามารถเรียนรู้ การวางตนในการประกอบวิชาชีพนักดนตรี การ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ศิลปินที่เชี่ยวชาญ จะถ่ายทอดความรู้เรื่องพิธีกรรมการบูชาครูไป ยังอนุชน ซึ่งพิธีกรรมนี้ถือเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ สำหรับผู้เริ่มเรียนและผู้แสดงชั้นตอนของการ ไหว้ครูมีการบูชาพระรัตนตรัยก่อนเป็นส่วน ใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อทาง ศาสนาพุทธที่เข้าไปมีบทบาทในการประกอบ

พิธีกรรม เครื่องบูชาครูสะท้อนความเชื่อของ ศิลปิน ซึ่งมีเรื่องเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาด้าน หน้าที่ชาญฉลาดซึ่งแฝงอยู่ในข้อห้ามต่างๆ สอน ให้ผู้ปฏิบัติมีความละเอียด รอบคอบ และประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความเคารพ นบনอบต่อผู้เป็นครู การสืบสาน วัฒนธรรมดนตรี นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ดนตรีที่ดั้งเดิมแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของ ท้องถิ่นล้านนา ที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นของไทยให้คงอยู่สืบไป อีกด้วย บุษกร สำโรงทอง (2549) และยังคงรับ ใช้สังคมทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงจาก ยุค อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้ วงดนตรีพื้นบ้านสะล้อ ซอ ซึง คณะล่องน่าน ตำบล จirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปและมีการ สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานมีผลมาจากระบบ การบริหารจัดการแบ่งผลประโยชน์จากการรับ งานบรรเลงในสัดส่วนที่เท่ากันและแบ่งจัดเก็บเข้า ส่วนกลางไว้ใช้ในกิจกรรมของส่วนรวมอย่าง ชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย ดังนี้

1. ภาครัฐบาลควรจะมีนโยบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ศิลปะเพลงพื้นบ้าน ประเภทการบรรเลงวงสะล้อ ซอ ซึง โดยการจัด กิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องวงสะล้อ ซอ ซึงพื้นบ้านแก่ผู้สนใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น นิทรรศการ หรือการจัดประกวดการบรรเลงวง สะล้อ ซอ ซึงพื้นบ้านทั้งในระดับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปให้แพร่หลายออกไป
2. สถาบันทางสังคมในท้องถิ่น ได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน ควรจะเป็นสถาบันหลักที่

จะสนับสนุนส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะการแสดง
วงละคร ๒๐ ซึ่งพื้นบ้าน เช่นการเพิ่มบทบาทให้มี
การบรรเลงละคร ๒๐ ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
รวมไปถึงการปลูกฝังเยาวชนให้หันมาสนใจที่จะ
ฝึกหัดการบรรเลงดนตรีประเภทนี้ให้มากขึ้น

3. ควรจะมีการขยายผลการศึกษาวิจัย
ในเชิงมานุษยวิทยาเรื่องวงละคร ๒๐ ซึ่งพื้นบ้าน

คณะต่าง ๆ ต่อไป เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัย
จากการศึกษาวงละคร ๒๐ ซึ่งคณะต่าง ๆ นำมา
เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ต่อแนวทางการอนุรักษ์ศิลปะเพลงไม้สี่ เพลง
พื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง ประเภทวงละคร ๒๐ ซึ่ง
พื้นบ้านในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *ประชุมบทความวิชาการดนตรี 60 ปี*. โครงการตำราบัณฑิตศึกษา คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์สาขาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุษกร สำโรงทอง. (2549). *ความเชื่อ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทย ภาค
เหนือ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังต์ ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย*. ภาควิชาดนตรีศึกษาคณะครูบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา.
- สนธิ สมัครการ. (2538). *การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม*. โครงการส่งเสริม
เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Knowledge and Attitude of India in Ubon Ratchathani University Staff

ปิยณัฐ สร้อยคำ^{1*}, สิริทรัพย์ สีหะวงษ์^{2**}

Piyanat Soikham^{1*}, Sirisup Sihawong^{2**}

Received: 15 May 2023

Revised: 19 June 2023

Accepted: 19 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้และระดับทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียและศึกษาความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่า IOC = 0.99 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดีย มีค่า Kuder Richardson (KR-20) = 0.72 และแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดีย มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) = 0.85 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรวบรวมข้อมูลนำมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 ($\bar{X}=14.36$, S.D.=1.98) มีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.43) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียในเรื่องอาหารอินเดีย การนวดศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท การปักผ้าแบบอินเดีย โยคะ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย และภาษาฮินดี

คำสำคัญ: อินเดีย, ความรู้, ทัศนคติ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อีเมล: piyanat.s@ubu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อีเมล: sirisup.s@ubu.ac.th

¹ Assistant Professor, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University, E-mail: piyanat.s@ubu.ac.th

² Assistant Professor, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani University, E-mail: sirisup.s@ubu.ac.th

* ผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author)

** ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)

Abstracts

This research aimed to investigate the level of knowledge and attitude about India and studied requirements and interests about India in Ubon Ratchathani University Staff. Participants included 100 Ubon Ratchathani University Staff. The research tools were questionnaires which were quality tested by three experts (IOC= 0.99). A tool for knowledge of India had a Kuder Richardson test (KR-20) of 0.72, and a tool for an attitude of India had a Cronbrach's alpha coefficient of 0.85. The research used descriptive-statistical analysis to find the percentage, mean, and SD, and data was compiled and classified systematically. Findings showed that most participants had a moderate level of knowledge of India at 74% (\bar{X} =14.36, S.D.=1.98), and a moderate level of attitude towards India at 70% (\bar{X} =3.47, S.D.=0.43). Participants were required and interested of India about Indian food, Indian head massage, Ayurvedic medicine, Indian embroidery, yoga, cultural tourism of India, and Hindi.

Keywords: India, knowledge, attitude

บทนำ

ประเทศอินเดียตั้งอยู่ในอนุภูมิภาคเอเชียใต้ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก และมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของโลก อินเดียเริ่มเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเมื่อปี 2534 โดยเปิดตลาดและการลงทุนภายในประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ปัจจุบันเศรษฐกิจอินเดียมีแนวโน้มขยายตัว และเป็น 1 ใน 3 ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเติบโตไวและใหญ่ที่สุดในโลก ขณะเดียวกัน อินเดียยังมีธุรกิจเกิดใหม่ที่มีมูลค่าสูงมากเป็นอันดับ 4 ของโลก นอกจากนี้ประเทศอินเดียยังเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศและกลุ่มความร่วมมือที่สำคัญ เช่น UN, G20, ASEM, BRICS, BIMSTEC, WTO, SAARC, ASEAN+6, IOR, QUAD เป็นต้น (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) อย่างไรก็ตามแม้ประเทศอินเดียอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางระดับต่ำ (lower middle income) และมีรายได้ต่อหัวน้อย แต่กลับมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสูงเป็นลำดับที่ 19 ของโลก โดยในปี 2559 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวอินเดียใช้จ่ายมากที่สุดเป็นลำดับที่ 8 โดยเฉลี่ย 5,849 บาทต่อวัน และเดินทางท่องเที่ยวครั้งละ

ประมาณ 7-8 วัน (สมประวิณ มั่นประเสริฐ, 2564) นอกจากนี้แล้วอินเดียยังเป็นประเทศที่เป็นต้นกำเนิดของศิลปวัฒนธรรมและศาสนาต่างๆ ที่มีอิทธิพลทั่วโลก มีความร่ำรวยทางอารยธรรม ส่งผลให้อินเดียเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจในหลายแง่มุม

ถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศอินเดียจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านต่างๆ ในระดับโลก รวมถึงมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อประเทศอินเดียยังมีทัศนคติเชิงลบต่อประเทศอินเดียและผู้คน เพราะเข้าใจว่าประเทศอินเดียนั้นล้าสมัย ขาดความเจริญ มีการแบ่งชนชั้นวรรณะและยากจน ซึ่งเกิดจากการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศอินเดียผ่านสื่อต่างๆ ในอดีต ที่ถูกผลิตซ้ำและมักนำเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียว ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียร่วมสมัย รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี จึงส่งผลให้ประเทศอินเดียนั้นมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ (บัณฑิต อารอมัน และ เกณฑ์ วิฑูรชาติ, 2557)

จากการศึกษาของ จิราภา สุวรรณ รัชฎากร และคณะ (2561) พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ทั้งที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางไปยังประเทศอินเดีย มีทัศนคติต่อประเทศอินเดีย อาทิ ความสกปรก การมีประชากรหนาแน่นทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ ปัญหาเรื่องกลิ่นตัว และการสื่อสารที่มีลักษณะท่าทางตรงข้ามกับคำพูด นอกจากนี้ คนไทยยังมีภาพจำว่าอินเดียเป็นประเทศที่ยากจนและสาธารณูปโภคไม่ดี ไม่ได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกับโลกภายนอก แต่ในความเป็นจริงแล้วประชากรอินเดียกว่าพันล้านคน แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ประชากรในแต่ละภูมิภาคมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีภาษาที่ใช้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งคล้ายกับบริบททั่วไปของทุกประเทศที่มีทั้งประชากรยากจน ปานกลาง และ ร่ำรวย แต่ประการสำคัญ กลุ่มประชากรอินเดียที่มีฐานะปานกลางในปัจจุบัน มีความต้องการบริโภคสินค้าที่มีการนำเข้า หรือผลิตโดยบริษัทต่างชาติที่เข้ามาตั้งโรงงานในอินเดียเป็นอย่างมาก ส่วนประชากรที่มีฐานะร่ำรวยนั้นมีจำนวนมากพอสมควร และมีทรัพย์สินมากกว่ามหาเศรษฐีในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ การมีทัศนคติต่ออินเดียในเชิงลบ อาจส่งผลให้ประเทศไทยขาดโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศอินเดีย (สุมาลี เสงยวิจิตร, 2560)

อนึ่ง กลุ่มศึกษาอินเดียแห่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2563 เป็นการรวมตัวของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากคณะรัฐศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่มีความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียและมีวัตถุประสงค์ในการสร้างองค์ความรู้ว่าด้วยอินเดียร่วมสมัยและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินเดีย โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูต

อินเดียประจำประเทศไทยและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาได้จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของประเทศอินเดียในหลากหลายมิติ เช่น วัฒนธรรมอาหารอินเดีย วัฒนธรรมผ้าและเครื่องแต่งกายอินเดีย วัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยโยคะ การศึกษาความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของอินเดียในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และอื่นๆ ให้แก่นักศึกษารุ่นใหม่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและบุคคลทั่วไป ทั้งยังมีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในมิติต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิถีชีวิต การแพทย์และการดูแลสุขภาพ ศาสนา ภาษา และนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงต้องการที่จะสำรวจระดับความรู้ ระดับทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดีย และสำรวจความต้องการความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อนำมากำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมและการเผยแพร่ความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศอินเดียต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีทุกตำแหน่ง รวมทั้งสิ้น 1,512 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ยินยอมและสมัครใจในการตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (sampling random) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเก็บข้อมูลเฉพาะประชากรที่เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ยินยอมและสมัครใจในการตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ผ่าน google form

การคำนวณขนาดตัวอย่าง (sample size calculation)

การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% และ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 10% (วัลลภ รัฐจัตรานนท์, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้มีการเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างอีก 6 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ต้นสังกัด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดีย แบบให้เลือกตอบ ถูก/ผิด จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อคำถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศอินเดียในด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์และประชากรศาสตร์ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านศาสนา ด้านสถาปัตยกรรม และสิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียง ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอาหารและสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดีย เป็นแบบ rating scale จำนวน 20 ข้อ ระบุระดับดังนี้ (Best & Kahn, 2006) 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด 4 คือ เห็นด้วยมาก 3 คือ เห็นด้วยปานกลาง 2 คือ เห็นด้วยน้อย และ 1 คือ ไม่เห็นด้วย เป็นข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์และประชากรศาสตร์ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนา ด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียง ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอาหารและสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา

ส่วนที่ 4 แบบความต้องการและความสนใจ เกี่ยวกับประเทศอินเดีย เป็นแบบเขียนตอบตามความสมัครใจ โดย 1 คน สามารถตอบได้มากกว่า 1 หัวข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเทศอินเดีย ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้คำ ภาษา เนื้อหา ตรวจสอบความตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ หากค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence, IOC) ได้ 0.99 และ นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เครื่องมือส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประเทศ

อินเดีย ค่า Kuder Richardson (KR-20) = 0.72 เครื่องมือส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดีย ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbrach's alpha coefficient) = 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยไปยังคณบดีหรือหัวหน้าหน่วยงาน คณะ สำนัก และหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

2. คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมการวิจัย โดยมีการชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ชี้แจงขั้นตอน วิธีการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งแนบ QR CODE แบบสอบถาม และของที่ระลึกในการเข้าร่วมวิจัย ไปยังบุคลากรภายในคณะ สำนัก และหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล รวบรวมและจัดระบบข้อมูลโดยการบันทึกในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา หาความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เกณฑ์การวัดระดับของความรู้ ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียมีจำนวน 20 ข้อ ลักษณะข้อคำถามมี 2 ตัวเลือก คือ ถูก ผิด ประยุกต์ใช้เกณฑ์ประเมินของนอร์ตัน สุวรรณผ่อง และฉวีวรรณ บุญยา (2548) โดยแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับสูง คือค่าคะแนนความรู้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป คะแนนอยู่ระหว่าง 16-20 คะแนน ระดับปานกลาง คือค่าคะแนนความรู้ ร้อยละ 60 - 79 คะแนนอยู่ระหว่าง 12-15 คะแนน ระดับต่ำ คือคะแนนความรู้ ต่ำกว่าร้อยละ 60 คะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 11 คะแนน

3. เกณฑ์การวัดระดับของทัศนคติ ข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียมีจำนวน 20 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามมี 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อยและไม่เห็นด้วย ตามวิธีของ Likert (Best & Kahn, 2006) ให้คะแนนจาก 5, 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ในคำถามเชิงบวก และให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5 คะแนน ในคำถามเชิงลบ ตามลำดับ

เกณฑ์ในการประเมินระดับทัศนคติแบ่งเป็น 3 ระดับ การกำหนดช่วงกว้างของอันตรภาคชั้นในแต่ละระดับ ประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินของ บุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

ระดับดี คือได้ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67 - 5.00

ระดับปานกลาง คือได้ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.66

ระดับไม่ดี คือได้ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 2.33

4. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลนำมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ

5. จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการเก็บข้อมูลวิจัย คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รหัสข้อเสนอบุญ-REC-156/2565 วันที่รับรอง 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 และก่อนการเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ ข้อมูลทั้งหมดจะไม่มีการระบุตัวตน

การนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมโดยไม่มีการระบุชื่อใดๆ และหากผู้ใดต้องการยุติการเข้าร่วมในการวิจัยสามารถกระทำได้ทุกเวลาโดยไม่เสียผลประโยชน์หรือสิทธิใดๆ

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 เพศชาย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 39.49 ปี (S.D. = 8.22) อายุสูงสุดคือ 61 ปี และอายุต่ำสุดคือ 23 ปี

3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 ระดับปริญญาโท จำนวน

32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระดับปริญญาเอก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

4. ประเภทของบุคลากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายวิชาการจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 และบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และลูกจ้างประจำ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

5. คณะ/หน่วยงานที่สังกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 สังกัดวิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 และสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คณะ/หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง (n = 100)

ลำดับ	คณะ/หน่วยงานที่สังกัด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	วิทยาศาสตร์	3	3.00
2	เกษตรศาสตร์	2	2.00
3	วิศวกรรมศาสตร์	1	1.00
4	ศิลปศาสตร์	4	4.00
5	เภสัชศาสตร์	9	9.00
6	บริหารศาสตร์	10	10.00
7	พยาบาลศาสตร์	18	18.00
8	วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข	21	21.00
9	นิติศาสตร์	1	1.00
10	ศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์	3	3.00
11	รัฐศาสตร์	22	22.00
12	สำนักบริหารทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์	4	4.00
13	สำนักวิทยบริการ	1	1.00
14	สำนักงานอธิการบดี	1	1.00
	รวม	100	100

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 คะแนนความรู้เฉลี่ยคือ 14.36 (S.D.=1.98) โดย

ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุดคือข้อคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ (อารยธรรมเริ่มแรกของอินเดีย) ด้านศาสนา (กำเนิดศาสนาในประเทศอินเดีย) ด้านศิลปวัฒนธรรม (การตนาฏยัม) และด้านสุขภาพ (อายุรเวท) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง (n=100)

ระดับของความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	8	8.00
ปานกลาง	74	74.00
สูง	18	18.00
รวม	100	100

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00

คะแนนทัศนคติเฉลี่ยคือ 3.47 (S.D.=0.43) ข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือข้อคำถามเกี่ยวกับการจราจรในประเทศอินเดีย การเลือกปฏิบัติการแข่งขันชั้นวรรณะ และความสะอาดสุขอนามัยส่วนบุคคล รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง (n=100)

ระดับของความทัศนคติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ดี	1	1.00
ปานกลาง	70	70.00
ดี	29	29.00
รวม	100	100

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความต้องการ/ความสนใจ เกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์พบว่าความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่ม

ตัวอย่าง 5 อันดับแรกคือ อาหารอินเดีย การนวด ศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท การปักผ้าแบบอินเดีย โยคะ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย ตามลำดับ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดีย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	อาหารอินเดีย	24	24
	การนวดศีรษะแบบอินเดีย	21	21
	การแพทย์อายุรเวท	12	12
	การปักผ้าแบบอินเดีย	10	10
	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย	8	8
	โยคะ	8	8
	ภาษาฮินดี	7	7
	ปรัชญาศาสนาในอินเดีย	3	3
	การฝึกสมาธิและการฝึกจิตแบบอินเดีย	2	2
	การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในอินเดีย	2	2
	เครื่องประดับอินเดีย	1	1
	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอินเดีย	1	1
	การศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ในประเทศอินเดีย	1	1
	การบริหารจัดการแบบอินเดีย	1	1
	ภาษาอังกฤษ	1	1
	การศึกษาด้านโบราณคดีในอินเดีย	1	1
	วัฒนธรรมอินเดียเกี่ยวกับความเป็นชายและความเป็นหญิง	1	1
	การออกแบบและนุ่งห่มสำหรับ	1	1

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีอายุเฉลี่ย 39.49 ปี (S.D. = 8.22) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 เป็นบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายสนับสนุนเท่ากัน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 สังกัดคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 คะแนนความรู้เฉลี่ยคือ 14.36 (S.D.=1.98) มีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 คะแนนทัศนคติเฉลี่ยคือ 3.47 (S.D.=0.43) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความสนใจ

เกี่ยวกับประเทศอินเดียในหัวข้อ อาหารอินเดีย การนวดศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท การปักผ้าแบบอินเดียโยคะ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.00 คะแนนความรู้เฉลี่ยคือ 14.36 (S.D.=1.98) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุดคือข้อคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ (อารยธรรมเริ่มแรกของอินเดีย) ด้านศาสนา (กำเนิดศาสนาในประเทศอินเดีย) ด้านศิลปวัฒนธรรม (ภารตนาฏยัม) และด้านสุขภาพ (อายุรเวท) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 98.00 จึงน่าจะมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับประเทศ

อินเดียพอสมควร และจากการดำเนินการจัดกิจกรรมของกลุ่มศึกษาอินเดียแห่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทยและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในหลากหลายมิติ ให้แก่บุคลากรนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและบุคคลทั่วไป ทั้งการจัดกิจกรรมรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ การตีพิมพ์บทความวิชาการ/บทความวิจัย และการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับอินเดียผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น FACEBOOK รายการทาง YOUTUBE ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเว็บไซต์ของคณะและมหาวิทยาลัย ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.00 คะแนนทัศนคติเฉลี่ยคือ 3.47 (S.D.=0.43) อยู่ในระดับปานกลาง ข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อคำถามเกี่ยวกับการจราจรในประเทศอินเดีย การเลือกปฏิบัติการแบ่งชนชั้นวรรณะ และความสะอาดสุขอนามัยส่วนบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภา สุวรรณรัชฎากร และคณะ (2561) ที่พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อประเทศอินเดียเชิงลบเรื่องความสกปรกของสภาพบ้านเมือง อาหาร และมีประชากรหนาแน่นซึ่งทำให้ยากต่อการจัดการ

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียในหัวข้ออาหารอินเดีย การนวดศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท การปักผ้าแบบอินเดีย โยคะ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย ตามลำดับ

ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีร้านอาหารอินเดียเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินกิจการโดยคนไทยเชื้อสายอินเดีย และมีอาหารที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในหมู่ชาวไทยหลายชนิด เช่น บริยานีหรือข้าวหมก แป้งนาน ไก่ทันดูรี ทิกก้ามาซาล่า ซาโมซ่า ปานี ปูรี เคบับ เป็นต้น ซึ่งอาหารอินเดียมีรสชาติที่จัดจ้านหอมกลิ่นเครื่องเทศจึงค่อนข้างถูกปากคนไทยและเป็นที่ยอมรับ

ด้านการดูแลสุขภาพแบบอินเดียได้แก่ การนวดศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท และโยคะ เริ่มเป็นที่นิยมในหมู่คนไทยเนื่องจากกระแสการแพทย์ทางเลือกที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในการดูแลสุขภาพของคนไทย เพิ่มโอกาสและทางเลือกในการดูแลสุขภาพของคนไทย การแพทย์ทางเลือกหลายประเภทได้รับการพิสูจน์ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ในเรื่องความปลอดภัย ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีหลักฐานแหล่งที่มาชัดเจน เช่น คัมภีร์แผนโบราณ ตำรับยา และประสบการณ์ทางคลินิกที่สั่งสมมาหลายร้อยปี และในปัจจุบันมีการศึกษาจำนวนมากที่สนับสนุนการใช้การบำบัดด้วยการแพทย์ทางเลือก (World Health Organization, 2004)

นอกจากนี้แล้วการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปท่องเที่ยวประเทศอินเดีย เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) ในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันด้านศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ งานฝีมือ เช่น การปักผ้า การทอผ้า การย้อมสีผ้า การปรุงอาหาร ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ตลอดจนการติดต่อกับคนในท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ (ชฎานันท์ อัครธรรมานนท์ และคณะ, 2564)

อนึ่ง ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยกับอินเดียได้มีมาอย่างยาวนานกว่าสอง

พันปี เริ่มตั้งแต่ในยุคสมัยที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และภาษา ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ยิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบันทั้งสองประเทศ ยังขยายความสัมพันธ์ไปไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ว่าจะเป็นด้านการทูต ด้านการเมือง ด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ซึ่งมีการประสานความร่วมมือกันทั้งในระดับภาครัฐและภาคประชาชน (ปัทมา สว่างศรี และ เสกสรรค์ สว่างศรี, 2563)

ดังนั้น การสนับสนุนความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องต่อประเทศอินเดีย จะสามารถเป็นสะพานเชื่อมต่อไปยังมิติสัมพันธ์ต่างๆ ที่ทั้งสองประเทศมีร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การแบ่งปันภูมิปัญญาและการบูรณาการประยุกต์ใช้ในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างความรู้และทัศนคติต่อประเทศอินเดีย จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง ข้อคำถามความรู้อันเกี่ยวกับประเทศอินเดียที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุดคือข้อคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านสุขภาพ มีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียในระดับปานกลาง ข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ ข้อคำถามเกี่ยวกับการจราจรในประเทศอินเดีย การเลือกปฏิบัติการแข่งขันวรรณะ และความสะอาดสุขอนามัยส่วนบุคคล

ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอินเดียที่ตรงตามความเป็นจริงในทุกด้านในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การจัดกิจกรรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์

การเผยแพร่ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ และการเผยแพร่บทความวิชาการ/บทความวิจัยในหัวข้อดังกล่าว เพื่อปรับความรู้ทัศนคติเกี่ยวกับอินเดียให้กับบุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และบุคคลทั่วไป ให้ตรงตามความเป็นจริงกับสิ่งที่เป็นในปัจจุบัน

2. ด้านข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดีย จากผลการวิจัยที่พบว่าความต้องการความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียคือ อาหารอินเดีย การนวดศีรษะแบบอินเดีย การแพทย์อายุรเวท การปักผ้าแบบอินเดีย โยคะ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอินเดีย ซึ่งทุกหัวข้อที่กล่าวมาล้วนมีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสามารถพัฒนาประยุกต์ใช้ในเชิงการสร้างอาชีพและเชิงเศรษฐกิจได้ จึงควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการในศาสตร์และศิลป์ที่สำคัญของอินเดียเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติได้และนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรอื่นๆ เช่น นักศึกษา บุคคลทั่วไป เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ ความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับประเทศอินเดียได้ครบถ้วนมากขึ้น อาจมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมากำหนดนโยบายในการดำเนินงานเกี่ยวกับอินเดียสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนในโครงการกลุ่มศึกษาอินเดียแห่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากสถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). *สาธารณรัฐอินเดีย*. <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1c15e39c306000a027?cate=5d5bcb4e15e39c3060006870>
- กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2565). *สถิติอัตรากำลังจำแนกตามสายงานและคณะ (จำนวนคน)*. http://www.dms.ubu.ac.th/person/report/person_line.php
- จิราภา สุวรรณรัฐภูการ, อารวีวรรณ สุขวิลัย, มยุรี ศรีกุลวงศ์, และ อรรถศิษฐ์ พัฒนะศิริ. (2561). การรับรู้ภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยวในเฟซบุ๊กมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองเลห์ลาดัก ประเทศอินเดีย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 6 (1), 8-13.
- ชญาณ์นันท์ อัครธรรมานนท์, พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโฆ, และประทีป พิษทองกลาง. (2564). รูปแบบการดำเนินธุรกิจและการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของประเทศไทย-อินเดีย. *วารสารปัญญา*, 28 (2), 111-136.
- นวรรตน์ สุวรรณพอง และ ฉวีวรรณ บุญสุยา. (2548). *การประเมินผลการเขียน แผนงาน/โครงการด้านสาธารณสุข*. พรทิพย์การพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- บัณฑิต อารอมัน และ เกณฑ์ วิฑูรชาติ. (2557). *การปรับทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของอินเดียในประเทศไทย*. วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมา สว่างศรี และ เสกสรรค์ สว่างศรี. (2563). การจัดการเรียนการสอนภาษาฮินดีในมหาวิทยาลัยของไทย. *Journal of Buddhist Education and Research*, 6 (2), 226-238.
- วัลลภ รั้วฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโรยามาเน่และเครทซ์-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8 (1), 11-28.
- สมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2564). *การมาเยือนของนักท่องเที่ยวอินเดียกับโอกาสของภาคการท่องเที่ยวไทย*. <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/indian-tourist-and-thailands-tourism-opportunity>
- สุมาลี เงยวิจิตร. (2560). *มองอินเดียใหม่ ความท้าทายและโอกาสที่คาดไม่ถึง*. <http://km.bus.ubu.ac.th/?p=3113>
- Best, W.J., & Kahn, J.V. (2006). *Research in education* (10th ed.). Pearson Education Inc.
- World Health Organization (WHO). (2004). *WHO guidelines on developing consumer information on proper use of traditional, complementary and alternative medicine*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42957>

ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกร อัตลักษณ์ พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

Effects of Bookkeeping on Performance of Local Identity Farmers in Maha Sarakham Province

ปิยะวรรณ ยางคำ¹, นาวา มาสวนจิก², อมร โทท่า³, กชนิภา วานิชกิตติกูล⁴, ธีระศักดิ์ เกียงขวา⁵
Piyawan Yangkham¹, Nava Masaunjik², Amorn Thotham³,
Kotchanipa Wanichkittikul⁴, Thirasak Kiangkhwa⁵

Received: 10 April 2023

Revised: 2 June 2023

Accepted: 19 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่
ในจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัด
มหาสารคาม และ 3) เพื่อทดสอบการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์
พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญใน
จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอย
เชิงพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีโดยรวม
อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความ
ร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) เกษตรกร มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานทางการเงิน และ
ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน และ 3) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐาน
การจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน โดยสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงาน
ได้ร้อยละ 42.90

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี, ผลการดำเนินงาน, เกษตรกร

¹ อาจารย์, สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: piyawan_ting@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: navallou@hotmail.com

³ อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: thotham_am@hotmail.com

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: kotchanipa.81@gmail.com

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail: thirasak.rmu@gmail.com

¹ Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

² Associate Professor, Department of Management, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

³ Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

⁴ Lecturer, Department of Management, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

⁵ Lecturer, Department of Business Computer, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University

Abstract

The purposes of this research were. - 1) to study bookkeeping of local identity farmers in Maha Sarakham Province. 2) to study performance of local identity farmers in Maha Sarakham Province, and 3) to test bookkeeping performance of local identity farmers in Maha Sarakham Province. The sample group was 400 farmers who cultivated important economic crops in Maha Sarakham Province. Data was collected by questionnaires. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, multiple correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed the following findings. - 1) Farmers had opinions about bookkeeping both in general and in each aspect at a high level ; knowledge and ability, documentation and accounting methods, cooperation and coordination, and operational tools, 2) Farmers had opinions about performance both in general and in each aspect at a high level ; financial performance, and non-financial performance and 3) The result of the research hypothesis test is that the hypothesis is Accepted, bookkeeping impact on performance which can predict 42.90%.

Keywords: Bookkeeping, performance, farmers

บทนำ

ภาคเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการทำสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคเกษตรมากถึง 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุด ทั้งนี้ ภาคเกษตรยังสามารถสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศประมาณร้อยละ 9 ของ GDP โดยมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ อาทิ ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์ม น้ำมัน ที่เป็นสินค้าเกษตรและมีมูลค่าการส่งออกรวมกันคิดเป็นร้อยละ 80 ของ GDP ภาคเกษตรโดยเฉพาะข้าวและยางพาราที่ไทยเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกสูงสุดเป็นอันดับต้นๆ ของโลก นอกจากนี้ เมื่อปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารในอันดับที่ 11 ของโลก ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาและส่งเสริมให้สินค้า

เกษตรและอาหารของไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ภายใต้นโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” (kitchen of the world) (บุญทวี ดวงนิราช, 2564)

ภาคเกษตรเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญแก่ครัวเรือนของประชากรจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลตอบแทนทางด้านรายได้ของภาคเกษตร พบว่า ภาคเกษตรที่ใช้แรงงานคนส่วนใหญ่ของประเทศหรือกว่าร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมดในประเทศ กลับไม่สามารถสร้างรายได้มากเท่าที่ควร เกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าอาชีพอื่นๆ อีกทั้งยังขาดความมั่นคงทางรายได้ มีความผันผวนตามฤดูกาล จึงก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตกต่ำ เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และปัญหาด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ตามมา ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ก้าวหน้า และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นวัตกรรม และ

ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและบริการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนธุรกิจ สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรต้นแบบ รวมทั้งการจัดทำบัญชี การจัดทำงบการเงิน การใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารจัดการ กำกับ แนะนำการจัดทำบัญชี และติดตามผลการจัดทำบัญชี เพื่อให้กิจการของสถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

การจัดทำบัญชี ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยวางแผนและจัดการทางการเงิน หมายถึง การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน เกษตรกร หรือบุคคล รวมไปถึงการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพเพื่อให้ทราบผลกำไรหรือขาดทุนที่แท้จริง ซึ่งหากประชาชนสามารถจัดทำบัญชีในสองส่วนนี้ได้ก็จะช่วยให้สามารถเห็นรายการรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนและทราบข้อมูลรายได้ ต้นทุน และกำไรในการประกอบอาชีพ อันจะนำไปสู่การวางแผน ควบคุม และบริหารจัดการการเงินของบุคคล เกษตรกร หรือครอบครัวได้อย่างสมดุล มีประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานที่ดี รวมถึงสามารถวางแผนกำไรในการประกอบอาชีพและเกษตรกรรมได้ (ปาริชาติ มณีมัย และคณะ, 2561) ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541 ความ

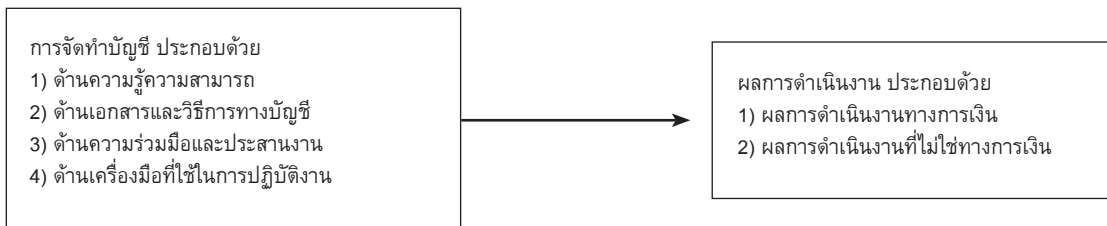
ตอนหนึ่งว่า “ทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่...” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553)

นอกจากนั้นแนวคิดเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่เป็นหนึ่งในแผนย่อยของแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561-2566) ดังกล่าวเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร โดยการนำจุดเด่นของอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาและต่อยอดการสร้างความมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ซึ่งครอบคลุมถึงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย สินค้าศิลปาชีพ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อน เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ และผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นของเกษตรกรในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

ทั้งนี้ จังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ 5,291.683 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,307,301.87 ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 14 ของภาคและเป็นลำดับที่ 41 ของประเทศไทย โดยผลผลิตมวลรวมจังหวัด (GPP) ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2563 มูลค่า 62,755 ล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก ปี 2562 จำนวน 2,238 ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี จำนวน 80,422 บาท คิดเป็นลำดับที่ 46 ของประเทศ และเป็นลำดับที่ 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคามขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร ภาคการศึกษาและภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรมเป็นสำคัญตามลำดับ และสำหรับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ปี

2563 จำนวน 62,755 ล้านบาท แยกเป็นภาคเกษตร 13,387 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 351 ล้านบาท และภาคนอกเกษตร 49,368 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1,887 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 217,620 คน พื้นที่ทำนา 176,003 ไร่ และพื้นที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้น 845 ไร่ ส่วนพื้นที่พืชไร่/พืชผัก/ไม้ดอก เพิ่มขึ้น 48,952 ไร่ โดยมีพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอันเป็นอัตลักษณ์พื้นที่ที่สร้างรายได้หลักให้กับจังหวัด ซึ่งเรียงลำดับตามมูลค่าการผลิตได้ดังนี้ 1) ข้าว 2) มันสำปะหลัง 3) อ้อย 4) กก 5) มันแกว 6) ยาสูบ 7) ยางพารา 8) ยูคาลิปตัส และ 9) หม่อน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้สำหรับเกษตรกรโดยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

การจัดทำบัญชี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร อามาตย์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน

กำหนดนโยบายสำหรับเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและผลการดำเนินงานของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทดสอบการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลกระทบของการจัดทำบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ดังแผนภาพที่ 1

OTOP นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง และต้องการเข้ารับการอบรมหลักสูตรการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ต้องการวิธีการวางระบบเอกสารประกอบการลงบัญชี และระบบบัญชี

ที่ถูกต้องโดยอาจจะเป็นจากหน่วยงานภาครัฐ
เข้าดูแลให้คำแนะนำและวางระบบบัญชีให้และ
เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน 3) ด้านความร่วมมือและประสานงาน
ต้องการให้มีการตกลงทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องได้ทราบวิธีปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและ
เห็นความสำคัญในเรื่องเอกสารประกอบการลง
บัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน 4) ด้านเครื่องมือและ
เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีการนำ
คอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดทำบัญชี และมีคน
เข้ามาสอนการใช้งานโปรแกรมต่างๆ และ 5) ด้าน
บุคลากรในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีบุคลากร
เข้ามาทำหน้าที่จัดทำระบบบัญชีที่มาจากสมาชิก
ของกลุ่มวิสาหกิจที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี
หรือจบการศึกษาด้านบัญชีมาโดยตรง

ทิพย์วรรณ ทนไชย และคณะ (2565)
พบว่า การออกแบบฟอร์มบัญชีให้มีรูปแบบที่
เข้าใจง่ายและสามารถทำได้ และมีการพัฒนา
ต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการจัดการ
บริหารจัดการต้นทุนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วสันต์ กาญจนมุกดา และคณะ (2565)
พบว่า 1) สภาพและการจัดทำบัญชีครัวเรือนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรใน
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความเข้าใจการ
จัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านความรู้คุณธรรม ด้าน
ความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล 2) รูป
แบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรใน
พื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการคำนวณต้นทุนใน
การประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชี
ครัวเรือน ด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ใน
ระดับมาก และ 3) การพัฒนาบัญชีครัวเรือนตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านรูปแบบและ
วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการประยุกต์

ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการปฏิบัติในการจด
บันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการส่งเสริมองค์ความรู้
การทำบัญชีครัวเรือนและด้านทักษะการคิดหลัก
บัญชีของบัญชีครัวเรือน สำหรับการส่งเสริมการ
จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ควร
ขับเคลื่อนเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการจัดทำ
บัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกร

วรพรรณ รัตนทรงธรรม (2564) พบว่า
การปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดี มีผลกระทบ
เชิงบวกต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่
โดดเด่นและควมมีประสิทธิผลในการตัดสินใจ

วิธีการวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกร
ในจังหวัดมหาสารคาม ที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ
สำคัญของจังหวัด โดยเรียงจากพื้นที่เพาะปลูก
จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) เกษตรกรเพาะปลูก
ข้าว 2) เกษตรกรเพาะปลูกมันสำปะหลัง
3) เกษตรกรเพาะปลูกอ้อย 4) เกษตรกรเพาะปลูก
ยางพารา 5) เกษตรกรเพาะปลูกยูคาลิปตัส
6) เกษตรกรเพาะปลูกมันแกว 7) เกษตรกร
เพาะปลูกยาสูบ 8) เกษตรกรเพาะปลูกหม่อน
และ 9) เกษตรกรเพาะปลูกกก ที่เป็นพืชเศรษฐกิจ
ของจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 217,620 คน
(สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (sample) ที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ที่
เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด จำนวน
400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan
(1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster
sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนของชนิดพืชที่ปลูก
และจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกพืชแต่ละชนิด ได้ดังนี้
1) เกษตรกรเพาะปลูกข้าว 355 คน 2) เกษตรกร

เพาะปลูกมันสำปะหลัง 25 คน 3) เกษตรกรเพาะปลูกอ้อย 12 คน 4) เกษตรกรเพาะปลูกยางพารา 2 คน 5) เกษตรกรเพาะปลูกยูคาลิปตัส 2 คน 6) เกษตรกรเพาะปลูกมันแกว 1 คน 7) เกษตรกรเพาะปลูกยาสูบ 1 คน 8) เกษตรกรเพาะปลูกหม่อน 1 คน และ 9) เกษตรกรเพาะปลูกกก 1 คน รวมเป็น 400 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี และผลการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวคิดในการกำหนดข้อคำถามความคิดเห็นในแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์แนวคิดและนำมาร่างโครงสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามภายใต้วัตถุประสงค์คำถามการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดขึ้นให้ครอบคลุมทุกประเด็น แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2) ระดับความคิดเห็นของการจัดทำบัญชีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น การบันทึกบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีอย่างถูกต้อง การบันทึกบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีอย่างครบถ้วน การแก้ปัญหาบัญชีที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีได้ ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกร และการสรุปรายงานข้อมูลทางบัญชีได้ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นต้น และ 3) ระดับความคิดเห็นของผลการดำเนินงานลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1967) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น เกษตรกรมีรายได้จากการเพาะปลูกมากกว่ารายจ่าย เกษตรกรมีรายได้ที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้นจากการทำเกษตรกรรม เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับเกษตรกรเพาะปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item-total correlation) ปรากฏว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามการจัดทำบัญชี มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.841-0.977 ข้อคำถามในแบบสอบถามผลการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.652-0.849 โดยการเลือกค่าอำนาจจำแนกรายข้อเกิน 0.2 ขึ้นไปถือว่ายอมรับได้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

3. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการจัดทำบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.965 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผลการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกิน 0.8 ขึ้นไปถือว่ายอมรับได้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. คณะผู้วิจัยสำรวจเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนของชนิดพืชที่ปลูกและจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกพืชแต่ละชนิด

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามตามกลุ่มพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญของเกษตรกรรม จำนวน 400 ไร่

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการจัดทำบัญชี และระดับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (discriminant power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) วิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity test) โดยใช้

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (multiple correlation analysis) ค่า Variance Inflation Factors (VIFs) และ ค่า Tolerance

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการจัดทำบัญชี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.20) มีอายุมากกว่า 55 ปี (ร้อยละ 40.50) รองลงมาอายุ 51-55 ปี (ร้อยละ 28.00) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือ ปวช. หรือ ปวส. (ร้อยละ 46.50) รองลงมาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 44.20) และประสบการณ์การทำบัญชี 1-3 ปี (ร้อยละ 66.50) รองลงมา น้อยกว่า 1 ปี (16.20)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดทำบัญชีของเกษตรกรโดยรวมและเป็นรายด้าน

การจัดทำบัญชี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.48	0.73	มาก
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	4.48	0.80	มาก
3. ด้านความร่วมมือและประสานงาน	4.47	0.78	มาก
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.46	0.78	มาก
โดยรวม	4.47	0.75	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของเกษตรกรโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ($\bar{X} = 4.48$, S.D. 0.73 และ 0.80 ตามลำดับ) ด้านความร่วมมือและประสานงาน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. 0.78) และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน

ผลการดำเนินงาน		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ผลการดำเนินงานทางการเงิน	4.44	0.63	มาก
2.	ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน	4.38	0.67	มาก
โดยรวม		4.41	0.65	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 ระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 ระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ผลการดำเนินงานทางการเงิน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.63) และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.67)

การทดสอบสมมติฐาน การจัดทำบัญชีมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม จะทำการทดสอบสมมติฐานตามแบบจำลอง หลังจากผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลว่ามีความถูกต้องตามข้อกำหนดในการใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์หัตถถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

การเลือกวิธีนี้เพื่อต้องการสมการพยากรณ์ของโมเดลประหยัดที่สุด เป็นวิธีที่มีเหมาะสมในการพิจารณาคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด และ จะทำการทดสอบตัวแปรพยากรณ์ที่เข้าสมการไปแล้วทุกครั้งที่มีการนำตัวแปรใหม่เข้าในสมการว่าส่งผลกระทบต่อตัวแปรบางตัวที่อยู่ในสมการก่อนหน้าแล้ว จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้มีการกำหนดชื่อตัวแปร ดังนี้ การจัดทำบัญชี ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) และ ผลการดำเนินงาน (PER)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปร	KNO	DOC	COO	OPE	PER	Tolerance	VIF
KNO	1.000	0.615 ^c	0.546 ^c	0.548 ^c	0.525 ^c	0.452	2.213
DOC		1.000	0.615 ^c	0.668 ^c	0.577 ^c	0.329	3.037
COO			1.000	0.693 ^c	0.613 ^c	0.295	4.137
OPE				1.000	0.618 ^c	0.269	4.935
PER					1.000		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร จึงได้มีการวิเคราะห์ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.269 - 0.452 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องมากกว่า 0.1 ส่วนค่า VIF มีค่าระหว่าง 2.213 - 4.935 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าทุกตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำบัญชีกับผลการ

ดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) มีค่า $r = 0.525$ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) มีค่า $r = 0.577$ ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) มีค่า $r = 0.613$ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) มีค่า $r = 0.618$ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน (PER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ที่ดีของการจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม

Model	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{est}	F
1	0.618 ^a	0.382	0.381	0.418	246.229*
2	0.640 ^b	0.409	0.406	0.409	18.070*
3	0.648 ^c	0.420	0.416	0.406	7.689*
4	0.655 ^d	0.429	0.424	0.403	6.262*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Model 1 Predictors: (Constant), OPE

Model 2 Predictors: (Constant), OPE, KNO

Model 3 Predictors: (Constant), OPE, KNO, COO

Model 4 Predictors: (Constant), OPE, KNO, COO, DOC

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อพยากรณ์ตัวแปรการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) และผลการดำเนินงาน (PER) สามารถพยากรณ์รูปแบบที่พยากรณ์ได้มากที่สุด คือ เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด ได้แก่ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) ด้านความรู้ความสามารถ (KNO)

ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) แล้วนำมาวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน พบว่าสามารถพยากรณ์ความแปรปรวนต่อตัวแปรตามผลการดำเนินงาน (PER) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.429 ($R^2 = 0.429$, $p < .05$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามผลการดำเนินงาน (PER) ได้ร้อยละ 42.90

ตารางที่ 5 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์การจัดทำบัญชีกับผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

Predictors	Unstandardized (b)	S.E.	Standardized Beta (b)	t-value	P-value
(Constant)	1.436	0.182		7.907	0.000*
OPE	0.186	0.087	0.198	2.142	0.033*
KNO	0.112	0.050	0.126	2.221	0.027*
COO	0.223	0.081	0.237	2.748	0.006*
DOC	0.158	0.063	0.166	2.502	0.013*

N = 400, R = 0.655 R² = 0.429, Adjusted R² = 0.424, SE_{est} = 0.403, F = 6.262*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ พบว่าตัวแปรอิสระ ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (OPE) ด้านความรู้ความสามารถ (KNO) ด้านความร่วมมือและประสานงาน (COO) และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี (DOC) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม ผลการดำเนินงาน (PER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.186, 0.112, 0.223, และ 0.158 ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) เท่ากับ 0.198, 0.126, 0.237, และ 0.166 ตาม

ลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.655 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.429 หรือพยากรณ์ได้ ร้อยละ 42.90 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ 0.403 และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.436

การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) หรือสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จึงสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ
และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.436 + 0.186\text{OPE} + 0.112\text{KNO} + 0.223\text{COO} + 0.158\text{DOC}$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.198\text{OPE} + 0.126\text{KNO} + 0.237\text{COO} + 0.166\text{DOC}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร อามาตย์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน OTOP นวัตวิถี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอนูนหาย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง และต้องการเข้ารับการอบรมหลักสูตรการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ต้องการวิธีการวางระบบเอกสารประกอบการลงบัญชี และระบบบัญชีที่ถูกต้อง โดยอาจจะเป็นจากหน่วยงานภาครัฐเข้าดูแลให้คำแนะนำและวางระบบบัญชีให้และเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านความร่วมมือและประสานงาน ต้องการให้มีการตกลงทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบวิธีปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและเห็นความ

สำคัญในเรื่องเอกสารประกอบการลงบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน 4) ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดทำบัญชี และมีคนเข้ามาสอนการใช้งานโปรแกรมต่างๆ และ 5) ด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่จัดทำระบบบัญชีที่มาจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีหรือจบการศึกษาด้านบัญชีมาโดยตรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ ทนไนไชย และคณะ (2565) พบว่า การออกแบบฟอร์มบัญชีให้มีรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถทำได้ และมีการพัฒนาต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการจัดการบริหารจัดการต้นทุนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ กาญจนมุกดา (2565) พบว่า รูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการค้าขายต้นทุนในการประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย การจัดทำบัญชีมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรอิสระการจัดทำบัญชีของเกษตรกรสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของเกษตรกรได้ร้อยละ 42.90 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ใน

จังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ รัตนทรงธรรม (2564) พบว่า การปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดี มีผลกระทบเชิงบวกต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่โดดเด่นและควมมีประสิทธิผลในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ กาญจนมุกดา (2565) พบว่า 1) สภาพและการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความเข้าใจ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านความรู้คู่คุณธรรม ด้านความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล 2) รูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในด้านการคำนวณต้นทุนในการประกอบอาชีพ ด้านรูปแบบการพัฒนาบัญชีครัวเรือน ด้านรายรับและด้านการออมเงินอยู่ในระดับมาก และ 3) การพัฒนาบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านรูปแบบและวิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการปฏิบัติในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน ด้านการส่งเสริมองค์ความรู้การทำบัญชีครัวเรือนและด้านทักษะการคิดหลักบัญชีของบัญชีครัวเรือน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม มีการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์ความรู้ด้านบัญชีแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลวิเคราะห์การจัด

ทำบัญชีอยู่ในระดับมาก แต่เกษตรกรยังขาดความต่อเนื่องในการลงบัญชีเป็นประจำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญในส่วนนี้ แต่มีข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

1.3 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ได้ยอมรับสมมติฐานการวิจัย คือ การจัดทำบัญชี มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้และเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชี ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่จะช่วยพัฒนาให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีและรายได้มากขึ้น

1.4 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบายเกี่ยวข้องกับเกษตรกรระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบและความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีและผลการดำเนินงานของเกษตรกร เช่น เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการบัญชี การจัดการทางการเงิน และความยั่งยืน เป็นต้น เพื่อสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม เช่น เกษตรกรในภาคต่างๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในระดับภาค หรือระดับประเทศ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลและความคิดเห็นที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). *แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *แผนปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตรระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ทิพย์วรรณ ทัศนไชย ละเอียด ศรีหาเหง่า นิษฐ บุณยฤทธานนท์ และสัญชัยศรีรุ่งเรืองเดชสุวรรณ. (2565). แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 41 (2), 30-47.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 18). บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, หสม.
- บุญทวี ดวงนิราช. (2564). *เกษตรกรรม ทางเลือก ทางรอด*. จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/agriculture-alternative-way-of-survival>.
- ปาริชาติ มณีมัย ชลันธร ศรีธรรมโชติ ภัทรพล วรรณราช และระวีวรรณ สุขพิลาภ. (2561). การจัดทำบัญชีตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีเกษตรกรในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. *วารสารพัฒนาสังคม*, 20 (2), 17-33.
- วสันต์ กาญจนมุกดา ภาณุ ธรรมสุวรรณ และวิวัฒน์ ฤทธิมา. (2565). การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพื้นที่จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 6 (1), 187-198.
- วรพรรณ รัตนทรงธรรม. (2564). ผลกระทบของการปฏิบัติทางการบัญชีบริหารที่ดีต่อความเป็นเลิศในการดำเนินงานที่โดดเด่น ความมีประสิทธิผลในการตัดสินใจ และการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืนของธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13 (3), 210-228.
- สุภาพร อามาตย์. (2565). แนวทางการจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนข่า ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17 (2), 23-32.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.

- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making* (4th ed). John Wiley and Sons.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”

A study of Linguistic Strategies on the Facebook Page “Maepranom”

พรนภัส ทองพูล¹

Pornnapat Thongpoon¹

Received: 28 October 2022

Revised: 23 December 2022

Accepted: 7 May 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” และมุ่งตอบคำถามว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร โดยเลือกเก็บข้อมูลที่เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2563 ถึงวันที่ 19 มิถุนายน 2565 จำนวน 101 ปริจเฉท ผลการวิจัยแสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนเลือกใช้ในเพจ จำนวน 8 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้คำเรียก 2) การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) 3) การเล่นคำ 4) การใช้คำสแลง 5) การใช้คำภาษาอังกฤษ 6) การเล่นเสียงสัมผัส 7) การใช้อุปมาอุปไมย และ 8) การใช้สำนวน โดยกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีหน้าที่ในการสื่อสาร 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน 2) เพื่อส่งเสริมการขายสินค้า 3) เพื่อสร้างเนื้อหาประกอบการโฆษณาสินค้า 4) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า 5) เพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้อ่าน 6) เพื่อสร้างความสนุกสนานให้กับผู้อ่าน และ 7) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ปริจเฉท, เฟซบุ๊ก, แม่ประนอม

Abstract

The article aims to study linguistic strategies delivered in the discourse Facebook page “Maepranom”. It seeks to answer which linguistic strategies are deliberately selected to achieve the goals of communication. Data collection took place between 19th June 2020 and 19th June 2022 which allowed 101 discourses to be scrutinized. The results indicated eight strategies adopted throughout the data collection timeframe; system of address, hashtags, puns and word repetitions, slangs, English terms, rhymes, metaphors, and idioms. These eight strategies served the seven purposes of communication which are as follows. 1) to draw reader’s attention, 2) to promote products and increase sales, 3) to create advertising content, 4) to give positive image for products, 5) to create a close atmosphere to readers, 6) to entertain readers, and 7) to offer readers a concrete idea.

Keywords: Linguistic strategies, discourse, facebook, Maepranom

¹ อาจารย์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี pornnapat_tho@mail.pbru.ac.th

¹ Head Lecturer at Department of Thai Language, Phetchaburi Rajabhat University Demonstration School

บทนำ

ปัจจุบันการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในประเทศไทย จากรายงานข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ตและดิจิทัล พบว่า คนไทยใช้เฟซบุ๊กมากกว่า 50.05 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 71.5% โดยผู้หญิงใช้เฟซบุ๊กมากกว่าผู้ชาย คิดเป็นสัดส่วน 50.7% ในขณะที่ผู้ชายใช้เฟซบุ๊ก คิดเป็นสัดส่วน 49.3% ของประชากรไทยทั้งหมด (We are social, 2022)

“Maepранom” เป็นเพจหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจจากผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก มีผู้ติดตามมากกว่า 100,000 คน โดย “Maepранom” ในที่นี้คือผลิตภัณฑ์ตราแม่ประนอมหรือที่คนไทยรู้จักกันดีว่า “น้ำพริกเผาไทย ตราแม่ประนอม” ซึ่งเป็นสินค้าที่อยู่คู่คนไทยมานานกว่า 60 ปี ปัจจุบันมีสินค้าวางจำหน่ายมากกว่า 97 ชนิด ทั้งน้ำพริก น้ำจิ้มพริกแกง เครื่องปรุงรส กึ่งสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์พร้อมปรุง ฯลฯ

ความน่าสนใจของเพจ “Maepранom” คือการปรับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์แม่ประนอมใหม่ให้เหมาะกับยุคสมัยตามแนวคิดที่ว่า “คู่ครัวตัวแม่...ให้ข้อคิดชีวิตคู่ไปพร้อมบทเรียนชีวิตคู่ครัวแบบถึงพริกถึงกระเทียม” ซึ่งดมิสซาร์ องค์กรีวิวัฒนาการฝ่ายครีเอทีฟของแคมเปญ (Executive Creative Director) กล่าวว่า “หลังจากเปิดตัวในเพจ Maepранom เพียงวันเดียว ได้รับการพูดถึงบนโลกโซเชียลในวงกว้าง มียอดแชร์มากกว่า 2,000 แชร์ และภายใน 2 วัน มียอดไลค์เพจเพิ่มขึ้น 30% โดยส่วนใหญ่ที่เข้ามาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจับนั้นคือ “Modern Housewife” (Marketingoops!, 2563) ดังในภาพที่ 1

Maepranom

22 มิถุนายน 2020 · ๑

ถึงผู้หญิงทุกคน...

ปี 1959 แม่ประนอมเกิดมาพร้อมกรอบ...ที่กำหนดโดยผู้ชาย

ปี 2020 นี้ แม่ขอออกจากกรอบเดิม สร้างกรอบใหม่ที่ผู้หญิงกำหนดเอง

แม่อายากให้ผู้หญิง...

กรอบ...นอก แต่นุ่มใน ไม่อ่อนข้อเหมือนข้อไก่ แต่ยังนุ่มในกับใครที่รักเรา

กรอบ...แต่ทั้งเรื่องงานและเรื่องเล่น ให้ลูกกล้าแอดเฟรนด์

ไม่ล้มกอบโกย..ความสำเร็จ แม่เป็นเร็กซ์กึ่งวูแมน...แต่ยังแมนเรื่องหาอาหาร

และรักษากรอบ...หน้าไม่ให้อ้าขึ้นในวันทอดๆ จนเพื่อนลูกเผลอเรียกว่า “คุณพี่”

เพราะแม่เชื่อว่า.. ‘กรอบ’ ผู้หญิงมีหลายรสชาติ สร้างได้ด้วยตัวเอง

แม่ขอเป็น ‘คู่ครัวตัวแม่’...ให้ข้อคิดชีวิตคู่ไปพร้อมบทเรียนชีวิตคู่ครัวให้ทุกคนเอง

ดีความกรอบหลากหลายรสชาติของผู้หญิงโดย 4 ศิลปินหญิงล้วน

Chatchanok Wongvachara

Vipaluk Siriplanond

Phurichaya Panyasombat

และ Kitticha Yoskeaw

#แม่ประนอม #คู่ครัวตัวแม่

ภาพที่ 1 ปรีจเฉทในเพจ “Maepранom”
(22 มิ.ย. 63)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้นำเสนอภาพลักษณ์ของแม่ประนอมเสมือนว่าเป็นตัวแทนของผู้หญิง ยุคเก่า (ปี 1959) ที่เกิดมาพร้อมกับกรอบชีวิตที่ถูกกำหนดโดยผู้ชาย แม่ประนอมจึงสอนผู้หญิงยุคใหม่ (ปี 2020) ให้ออกจากกรอบเดิมและสร้างกรอบใหม่ให้ตัวเอง เพื่อให้ชีวิตมีหลากหลายรสชาติหลายบทบาท ได้แก่

กรอบ...นอก แต่นุ่มใน ไม่อ่อนข้อเหมือนข้อไก่ แต่ยังนุ่มในกับใครที่รักเรา คือ กรอบมุมมองชีวิตของผู้หญิงยุคใหม่ที่แม่ประนอมเชื่อว่าต้องนำซิมทั้งภายนอกและยังอ้อร่อนนุ่มที่ภายในเหมือน

ไถ่ที่อ่อยทั้งชิ้น ถึงจะดูเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง แต่ก็คงไวซึ่งความนุ่มนวลให้กับคนที่รัก

กรอบ...เต้ง ทั้งเรื่องงานและเรื่องเล่น ให้ลูกกล้าแอดเฟรนด์ คือ กรอบมุมมองการเลี้ยงลูกของผู้หญิงยุคใหม่ที่ไม่ประนอมเชื่อว่าต้องเก่งทั้งเรื่องงานและมีความทันสมัย สามารถพูดคุยกับลูกได้ทุกเรื่อง

ไม่ลืมหอกบโกย..ความสำเร็จ แม่เป็นเวิร์กก็งูแมน..แต่ยังแม่นเรื่องทำอาหาร คือ กรอบมุมมองของความสำเร็จ ผู้หญิงยุคใหม่ต้องเก่ง รอบด้าน ทั้งเรื่องการทำงานและการทำครัว ต้องมีเสน่ห์ปลายจวัก

รักษากรอบ...หน้า ไม่ให้ฝ้าขึ้นในวันทอดๆ จนเพื่อนลูกเผลอเรียกว่า “คุณพี่” คือ กรอบมุมมองของผู้หญิงยุคใหม่ที่ต่อให้อยู่หน้าเตาทำกับข้าวก็ไม่ควรละเลยการดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ

นอกจากเนื้อหาที่สร้างให้แม่ประนอมเป็นคนรุ่นแม่ (ตามอายุของตราสินค้า) ซึ่งลูกขึ้นมาปลุกพลังผู้หญิงรุ่นลูกให้เก่งรอบด้านแล้ว ผู้เขียนยังได้เลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ชวนให้สะดุดตา และเรียกร้องความสนใจผู้อ่านดังตัวอย่างในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปริจเฉทในเพจ “Maepranom” (23 มิ.ย. 63)

จากตัวอย่างพบการใช้สำนวนที่มีอยู่เดิมและดัดแปลงจากสำนวนเดิมในถ้อยคำ *จงยอมให้สามีเป็นช่างเท้าหน้า ส่วนเราเป็นความช่าง* ซึ่งสำนวน *ช่างเท้าหน้า* ในบริบทนี้ใช้ในความหมายว่า สามีเป็นหัวหน้าครอบครัวที่จะต้องเป็นผู้นำภรรยา ผู้เขียนจึงดัดแปลงจากสำนวนเดิมโดยเปรียบผู้หญิงว่าเป็น *ความช่าง* ซึ่งหมายถึงคนบังคับช่าง เพื่อสื่อความว่า ผู้หญิงจึงเป็นผู้ควบคุมผู้ชาย ดังการขยายความต่อไปว่า *ข้างจะเดินได้ไกล..ต้องอาศัยฝีมือของตัวแม่ทุกคน ผู้หญิงต้องเก่งเป็นผู้ตาม...เพื่อนำทางแบบอ้อมๆ ในขณะที่ก็หมั่นป้อนอ้อย เหยาะน้ำจิ้มไก่แม่ประนอมให้ข้างอ่อย จะได้เต็มใจ...ให้เรานำทางไปนานๆ นะจ๊ะ...เชื่อแม่* ซึ่งวิธีการที่ภรรยาจะควบคุมสามีได้ก็คือ ต้องใช้น้ำจิ้มไก่แม่ประนอมประกอบอาหารให้สามีรับประทานจนสามีติดใจนั่นเอง

จะเห็นว่ากลวิธีทางภาษาที่ผู้วิจัยได้ยกมา ถือเป็นการเล่นทางภาษาที่ช่วยสร้างสีสันให้อ่านสนุกและดึงดูดความสนใจผู้อ่าน พิจารณาได้จากปริจเฉทดังกล่าว มีผู้กดถูกใจมากกว่า 8,300 คน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านที่ศึกษากลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊ก อาทิ อรวี บุนนาค (2562) ได้วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจในภาวะวิกฤตผ่านเฟซบุ๊กองค์กร และ กาญจนา ตันโพธิ์ (2563) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย อีกทั้ง สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินัน (2564) ได้วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในปริจเฉทข่าวบันเทิงในเฟซบุ๊กเพจ “ได้เตียงดารา” จากมุมมองปริจเฉทวิเคราะห์และวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวข้างต้น ยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษากลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “Maeprenom” ซึ่งเป็นอีกเพจหนึ่งที่ได้รับคามนิยม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเพจดังกล่าวตามแนววิจัยปฏิบัติการศาสตร์ โดยมีคำถามการวิจัยว่า ในเฟซบุ๊กเพจ “Maeprenom” ผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maeprenom”

แนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ (pragmatic) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

วิจัยปฏิบัติการศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่างๆ หรือวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิธีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้นในบริบท ทั้งนี้ นักวิจัยปฏิบัติการศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูป) แต่สนใจความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาในสถานการณ์นั้นๆ (Levinson, 1983; Mey, 2001; ฌ็องพรวานโพธิ์ทอง, 2555)

อย่างไรก็ตาม กลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้สื่อสารในบริบทสถานการณ์ต่างๆ ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่นักวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ให้ความสนใจ นอกจากนี้ ในทางวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสาร บางประการ อาทิ เพื่อสื่อสารความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง หรือเพื่อ โน้มน้าวใจ เป็นต้น (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินัน, 2564, หน้า 12)

ตัวอย่างข้อความโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก

แอลคาร์นิทีนช่วยในการทำงานของตับ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมของเรา ในส่วนบทบาทในการลดน้ำหนักและลดไขมันสะสม **ดูเหมือนว่า** L-carnitine **น่าจะ** เป็นคำตอบที่ดีของคุณๆ ที่ประสงค์จะลดน้ำหนักด้วยสารธรรมชาติ

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อพิจารณาในมุมมองวิจัยปฏิบัติการศาสตร์แล้ว พรนภัส ทองพูล (2559) พบว่าผู้เขียนได้เลือกใช้คำกริยาต้องเติมเต็ม **ดูเหมือนว่า** ที่ปรากฏร่วมกับ คำช่วยกริยา **น่าจะ** ซึ่งเป็นรูปเบี่ยงบัง (hedge) ที่ทำหน้าที่ลดระดับความมั่นใจของผู้ส่งสารในการกล่าว ประพจน์ (proposition) ของถ้อยคำ เมื่อปรากฏในบริบทการกล่าวอ้างสรรพคุณของแอลคาร์นิทีนในเรื่องการลดน้ำหนัก สื่อความว่า สิ่งที่กำลังกล่าวเป็น

เพียงการแสดงทัศนะของผู้ส่งสารว่าดูเหมือนหรือ น่าจะเป็นจริงเช่นนั้น แต่ไม่มียืนยันข้อเท็จจริงอย่าง ชัดเจน เพื่อเลี่ยงการละเมิดกฎหมายการโฆษณา ที่ไม่อนุญาตให้สื่อความว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ลดน้ำหนักมีคุณสมบัติทางยา

จะเห็นว่าแนวคิดทางวจนปฏิบัติศาสตร์ จะเป็นประโยชน์ในการตีความเจตนาของผู้ส่งสาร ตามบริบทของการสื่อสาร งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ แนวคิดดังกล่าวมาศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียน ใช้ใน เฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” เพื่อวิเคราะห์ ว่ากลวิธีทางภาษาเหล่านั้นมีหน้าที่ในการสื่อสาร อย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. ปริจเฉท (discourse) หมายถึง หน่วย ในภาษาที่มีโครงสร้างสูงกว่าระดับประโยคขึ้นไป และใช้เพื่อหน้าที่ในการสื่อสารบางประการ (Brown & Yule, 1983; Schiffrin, 1987)

2. กลวิธีทางภาษา (linguistic strategies) หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ปรากฏในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายในการสื่อสารบางประการ

3. ผู้เขียน (admin) หมายถึง ผู้เสนอ เนื้อหาหรือผู้สร้างโพสต์ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบหาเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์ และงานวิจัยที่ ศึกษากลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กในมุมมองต่างๆ

2. เก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2563 (นับจากวันที่ทางเพจ นำเสนอเนื้อหาตาม แนวคิดที่ว่า “แม่ประนอมเวอร์ชันตัวแม่แห่งชีวิต คู่และครัวแบบถึงพริกถึงกระเทียม”) ถึงวันที่ 19 มิถุนายน 2565 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

24 เดือน จำนวน 101 ปริจเฉท และมีขนาดของ ข้อมูลโดยรวม 7,899 คำ โดยมีขอบเขตของ ข้อมูลที่เลือกเก็บเฉพาะปริจเฉทที่ผู้เขียนเป็นผู้สร้างโพสต์เท่านั้น ไม่ศึกษากระทู้แสดงความคิดเห็นโต้ตอบ

3. วิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์กลวิธี ทางภาษา ผู้วิจัยจะนำถ้อยคำที่ผู้เขียนนำเสนอ มาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา โดยพิจารณาจากรูป ภาษาและเนื้อความของถ้อยคำนั้น และอาศัย แนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการ วิเคราะห์หลังจากนั้นจะพิจารณาหน้าที่ในการ สื่อสารและความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ใน ปริจเฉทดังกล่าว

4. เรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) กลวิธีทางภาษาที่ ผู้เขียนใช้ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” 2) หน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาที่ ใช้ในปริจเฉท เฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” และ 3) ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในปริจเฉท เฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”

5. เขียนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” จำนวน 8 กลวิธี เรียงลำดับตามความถี่ในการปรากฏจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. การใช้คำเรียก

การใช้คำเรียก ในงานวิจัยนี้ คือ การท ผู้เขียนใช้คำเรียกแทนตนเองว่า “แม่” และเรียก ผู้อ่านว่า “ลูก” เพื่อลดระยะห่างระหว่างผู้เสนอ สินค้ากับกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคให้กลายเป็น บุคคลในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

มากขึ้น

จากผลการวิจัย พบกลวิธีการใช้คำเรียกมากที่สุดในปีจฉเหฟเซบักเพจ “Maepranom” จำนวนทั้งสิ้น 188 ครั้ง โดยปรากฏรูปภาษา ได้แก่ “แม่” “แม่ว่า” “เชื่อแม่” “ลูก” “ลูกๆ” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 (24 ก.พ. 64)

ห้ามใช้ชาดนะจะลูกๆ ต้องมีติดครัว ติดโต๊ะอาหารไว้เลย

ของมันต้องมี !! น้ำจิ้มไก่ ตราแม่ประนอม แบบหลอด อร่อยเหมือนเดิมแค่เป็นแบบหลอด ห้ามให้ชาดนะจะลูกๆ ต้องมีติดครัว ติดโต๊ะอาหารไว้เลย เพราะน้ำจิ้มไก่ของแม่ นำไปจิ้มกับอาหารได้หลากหลาย ทั้งอาหารทอด บั๊ง ย่าง แกรมช่วยเพิ่มรสชาติความอร่อยลงตัวให้กับทุกเมนูโปรดอีกด้วยเชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่า ผู้เขียนเลือกใช้คำเรียกแทนตนเองว่า “แม่” และเรียกผู้อ่านว่า “ลูกๆ” ในบริบทที่ต้องการให้ผู้อ่านสนใจเลือกซื้อสินค้า โดยการเรียกร้องความสนใจว่า น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอมแบบหลอด เป็นของที่ต้องมีติดครัว ติดโต๊ะอาหาร ห้ามให้ชาดนะจะลูกๆ และเน้นย้ำด้วยวลี “เชื่อแม่”

ตัวอย่างที่ 2 (19 ก.ค. 64)

แม่ว่า...ถ้าคิดจะรัก ต้องกล้าเผยแพร่สแท้ให้แก่นัก ถึงจะเป็นรักที่มีอรรถรส เหมือน #น้ำจิ้มสุกี้ตราแม่ประนอมสูตรวางตั้ง ที่กล้าเผยแพร่สแท้แบบ ไม่เต็มผงซุสและวัตถูกันเสีย ให้งาคั่วกระเทียม พริกสด เผยสแท้ออกมา อร่อยตั้งแต่เตแรกทีจิม..เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 2 จะเห็นว่าผู้เขียนใช้ถ้อยคำ “แม่ว่า” เพื่อให้ข้อคิดกับผู้อ่านในเรื่องความรักที่ต้องกล้าเผยแพร่สแท้แก่นัก สื่อถึงความ เป็นแม่ที่ปรารถนาดีต่อผู้อ่าน ในขณะที่เดียวกันก็นำถ้อยคำดังกล่าวไปเปรียบกับข้อดีของสินค้า

ที่กล้าเผยแพร่สแท้ คือ ไม่เต็มผงซุสและวัตถูกันเสีย และให้งาคั่ว กระเทียม พริกสด เผยสแท้ออกมา อร่อยตั้งแต่เตแรกทีจิม ตามด้วยวลี “เชื่อแม่”

เป็นที่น่าพิจารณาว่าการใช้คำเรียกในงานวิจัยนี้ จัดเป็นกลวิธีการสร้างความสนิทสนมกับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี แม่ประนอมจะทำหน้าที่เหมือนเป็นแม่ที่คอยให้ข้อคิดคำแนะนำในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องความรักที่มักจะนำเปรียบกับการทำอาหาร เพื่อให้เพจ “Maepranom” มีความเคลื่อนไหวและได้รับความสนใจตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำคำพูดหรือคำคมของแม่ประนอมมาโยงให้เข้ากับนำเสนอสินค้าได้อย่างแนบเนียนเสมอ

2. การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#)

การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้เครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ติดหน้าถ้อยคำเพื่อให้ถ้อยคำดังกล่าวมีความโดดเด่นและเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน นอกจากนี้เครื่องหมายแฮชแท็กยังเป็นเครื่องหมายเพื่อใช้เป็นคำค้นหาสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องเดียวกันด้วย (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2564, หน้า 38)

จากผลการวิจัย พบกลวิธีการใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) ปรากฏใช้ทั้งสิ้น 129 ครั้ง โดยถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็กมาก ได้แก่ (#)ชื่อสินค้า+ตราสินค้า อาทิ #น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอม #น้ำพริกเผาไทยตราแม่ประนอม #น้ำจิ้มสุกี้ตราแม่ประนอม #น้ำปลา ร้าเข้มข้นตราแม่ประนอม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบ (#) ตราสินค้าที่มักปรากฏร่วมกับ (#) สโลแกนของเพจ คือ #แม่ประนอม #คู่ครัวตัวแม่ และการติดเครื่องหมายแฮชแท็กในถ้อยคำที่เป็นชื่อเมนูอาหารที่มีผลิตภัณฑ์แม่ประนอมเป็นส่วนผสมหลัก อาทิ

#ผัดพริกเผาหมูกรอบ #สลัดทะเลเดี๊อด #ข้าวมันไก่ทอดแม่ประนอม #ปลาทอดสามรส แม่ประนอม เป็นต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3 (29 ก.ค. 63)

เวิร์กกิงวูแมนจ้า เราจะผ่านเดือนนี้ไปด้วยกัน แม่มี #น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอม ถึงสิ้นเดือนก็ไม่สิ้นของอร่อยนะจ๊ะ

ตัวอย่างที่ 4 (3 ก.ย. 63)

ให้เผาเพื่อนแม่ทำไมไม่ได้..แต่เผาหน้าพริกเนี่ยแม่ถนัดนัก วันนี้แม่ขอเสนอ เมนู #ผัดพริกเผาหมูกรอบ

ตัวอย่างที่ 5 (13 ม.ค. 65)

#น้ำปลาร้าเข้มข้นตราแม่ประนอม ผัดคลุกเคล้ากับข้าวสวยและ กากหมู อร่อยจนลิ้มทุกความอร่อย สิ่งไปนิ้วกันได้แล้วที่ Shopee MAEPRANOMBRAND: <https://bit.ly/3ss9etl>

#แม่ประนอม #คู่ครัวตัวแม่

จากตัวอย่างที่ 3-5 พบการติดเครื่องหมายแฮชแท็กหน้าถ้อยคำที่เป็นชื่อสินค้า+ตราสินค้า ได้แก่ #น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอม #น้ำปลาร้าเข้มข้นตราแม่ประนอม และถ้อยคำที่เป็นชื่อเมนูอาหาร #ผัดพริกเผาหมูกรอบ ซึ่งมีน้ำพริกเผาตราแม่ประนอมเป็นส่วนผสมหลัก รวมทั้งถ้อยคำที่เป็นชื่อตราสินค้าปรากฏร่วมกับสโลแกนของเพจ ได้แก่ #แม่ประนอม #คู่ครัวตัวแม่

การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) จึงเป็นกลวิธีที่ช่วยให้เนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอสามารถเป็นคำค้นที่เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้งานเฟซบุ๊กได้รวดเร็วและได้รับความสนใจใน วงกว้างขึ้น

3. การเล่นคำ

งานวิจัยนี้พิจารณาการเล่นคำตามนักวิจัยหลายท่านที่เสนอไว้ ดังนี้

“การเล่นคำ ได้แก่ การใช้คำหรือวลีหนึ่งๆ ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ความหมายสองความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกันได้ในเวลาเดียวกันหรือเป็นการเล่นกับคำที่มีความซ้อน (Double Meaning) หรือความกำกวม (Ambiguity) (Sherzer, 2002, p.14 cited in Siriporn, 2004, p.47) รวมไปถึงการซ้ำพยางค์ในคำหรือการซ้ำคำในวลี ประโยค หรือข้อความ” (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2562, หน้า 63)

การเล่นคำเป็นกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นปรากฏใช้มากถึง 126 ครั้ง โดยงานวิจัยนี้มักพบการเล่นคำในลักษณะของการซ้ำพยางค์ในคำหรือการซ้ำคำในวลี ประโยค หรือข้อความ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการเล่นคำกับพยางค์หรือคำที่เกี่ยวกับเมนูอาหารที่ต้องการนำเสนอ เช่น ทะเลถึง ข้าวมันไก่ทอด สลัดทะเลเดี๊อด ปลาหมึกยักษ์ใส่ทอดกระเทียม หรือวิธีการทำอาหาร เช่น ทอด ผัด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6 (9 ธ.ค. 64)

ใครว่าเราหุ่นรตถึง เสิร์ฟทะเลถึง ให้อร่อยถึงเป็นถึงก็ยังมีอร่อย..เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 6 พบการเล่นคำว่า “ถึง” ในถ้อยคำ หุ่นรตถึง ซึ่งมีความหมายกระเซ้าเย้าแหย่ในเรื่องรูปร่างโดยเปรียบกับรตถึง และ ทะเลถึง ซึ่งเป็นชื่อเมนูอาหารที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ เพราะมีส่วนผสมของน้ำพริกไทยตราแม่ประนอมด้วย นอกจากนี้ยังนำคำว่า ถึง มาใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตามอีกด้วยว่า ถึงเป็นถึงก็ยังมีอร่อย..เชื่อแม่

ตัวอย่างที่ 7 (27 ส.ค. 64)

ทอดสะพาน...เหน้อยใจ ทอดของอร่อย...ไม่เหน้อยจิ้ม

จากตัวอย่างที่ 7 พบการเล่นคำที่เกี่ยวกับวิธีการทำอาหาร คือ “ทอด” จะเห็นว่าผู้เขียนได้นำ

คำว่า *ทอด* มาใช้ในถ้อยคำ *ทอดของอร่อย* ซึ่งเป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้สุกด้วยน้ำมันที่เดือด (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) และในถ้อยคำที่เป็นสำนวน *ทอดสะพาน* ซึ่งหมายถึง แสดงกิริยาท่าทางเป็นทำนองอยากติดต่อด้วย (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) นอกจากนี้ ยังมีการเล่นคำว่า “เหน้อย” ในถ้อยคำ *ทอดสะพาน...เหน้อยใจ ทอดของอร่อย... ไม่เหน้อยใจ* ดังนั้นการเล่นคำจึงเป็นกลวิธีที่ช่วยเรียกสร้างความสนใจจากผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 8 (23 ก.ย. 64)

ค่างวดแม่ไม่ผัดผอน เน้นผัดอร่อยไว้ก่อน แล้วให้สามีจ่าย...เชื่อแม่

เรื่อง ‘ผัดผอน’ แม่ไม่ถนัด...แต่ถ้าเรื่อง ‘ผัดข้าว’ ละก็ อร่อยจนพ่อบ้านรู้สึกติดใจแน่นอน จะ เพราะมีเคล็ดลับเสน่ห์ปลายจวัก ให้ผัดทุกอย่าง..อร่อยทุกอย่าง กับเมนู ข้าวผัดพริกเผาไทยกุ่ม ด้วย #นำพริกเผาไทยตราแม่ประนอมที่คลุกเคล้าข้าวจนหอมฟุ้งทั่วทุกเม็ด รสเด็ดจัดจ้านเข้มข้น ทุกคำ

รับรองว่าผัดข้าวเอาใจพ่อบ้านได้อร่อยเบอร์นี้ ค่างวดเท่าไร พ่อบ้านก็ยอมจ่ายแน่นอนจะ...เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 8 พบการเล่นคำว่า “ผัด” ในถ้อยคำ *ผัดผอน* เป็นคำกริยา หมายถึง ผัดพอให้ทุเลาหรือหย่อนคลายลง (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) โดยในบริบทนี้ใช้กับการไม่ผัดผอนค่างวด และในถ้อยคำ *ผัดอร่อย ผัดข้าว ผัดทุกอย่าง..อร่อยทุกอย่าง* เป็นคำกริยาที่มีความหมายว่า เอาสิ่งที่ใช้เป็นอาหารใส่ลงในกระทะที่มีน้ำมันหรือน้ำเล็กน้อย ตั้งไฟแล้วพลิกกลับไปมาจนสุก (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) นอกจากนี้ยังพบในถ้อยคำที่เป็นคำนามซึ่งเป็นชื่อเมนูอาหาร คือ *ข้าวผัดพริกเผาไทยกุ่ม*

จะเห็นว่า กลวิธีการเล่นคำนี้ นอกจากจะช่วยสร้างสีสันให้เนื้อความในปริศนาคำมีความน่าสนใจแล้ว จากถ้อยคำที่กล่าวว่า *ค่างวดแม่ไม่ผัดผอน เน้นผัดอร่อยไว้ก่อน แล้วให้สามีจ่าย...เชื่อแม่* ยังเป็นการเล่นคำที่ช่วยสร้างความสนุกสนานให้กับผู้อ่านได้ อีกด้วย

ตัวอย่างที่ 9 (23 ก.ค. 63)

ถึงไม่ใช่ข้าวใหม่ปลามัน แต่ก็มันได้นะจะ เพราะ #ข้าวมันไก่ทอดแม่ประนอม ยิ่งใช้ข้าวเก่า..ยิ่งอร่อย เพลินปากทั้งไก่กรอบทั้งข้าวมัน เติมความเด็ดด้วยน้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอม

ต่อไปนี้ ใครมาบอกว่า ‘ข้าวเก่า’ ที่บ้านไม่มีมัน..แม่เถียงขาดใจนะจะ

จากตัวอย่างที่ 9 พบการเล่นคำว่า “มัน” ในถ้อยคำที่เป็นสำนวน *ข้าวใหม่ปลามัน* หมายถึง อะไรที่เป็นของใหม่ก็ถือว่าดี, นิยมเรียกช่วงเวลาที่มีภรรยาเพิ่งแต่งงานกันใหม่ๆ ว่า ระยะเวลาใหม่ ปลามัน (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) และในถ้อยคำ *ข้าวมัน ข้าวมันไก่ทอดแม่ประนอม* ซึ่งเป็นคำนามที่ใช้เรียกชื่ออาหาร นอกจากนี้ยังพบการเล่นคำว่า *มัน* ซึ่งเป็นคำพยางค์เดียว เป็นคำกริยา หมายถึง เพลิน, ถูกอกถูกใจ, ออกรสออกชาติ (ราชบัณฑิตสถาน, 2554) ในถ้อยคำที่กล่าวว่า *ถึงไม่ใช่ข้าวใหม่ปลามัน แต่ก็มันได้นะจะ* หรือในถ้อยคำที่ว่า *ต่อไปนี้ ใครมาบอกว่า ‘ข้าวเก่า’ ที่บ้านไม่มีมัน..แม่เถียงขาดใจนะจะ* ซึ่งในบริบทนี้มีความกำกวม และมีความหมายโดยนัยไปในทางสองแง่สองง่าม จึงกล่าวได้ว่า การเล่นคำข้างต้น นอกจากจะช่วยเน้นย้ำพยางค์หรือคำที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแล้ว ยังช่วยในการเลี้ยงที่จะกล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศโดยตรงด้วย

เป็นที่น่าพิจารณาว่า การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่นคำกับพยางค์หรือคำที่หลากหลายโดยมักเล่นคำกับชื่อเมนูอาหาร หรือการประกอบ

อาหารที่มีผลิตภัณฑ์แม่ประนอมเป็นตัวชูรสให้อร่อยเสมอ ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้หญิงจะเจอสถานการณ์ใด อาทิ ถูกยั่วเย้าเรื่องรูปร่าง (หุ่นรตถ์) หรือ การไม่เป็นที่สนใจ (ทอดสะพานจนเหนื่อยใจ) ดังตัวอย่างที่ 6-7 ก็ตาม แต่การมีเสน่ห์ปลายจวักในการทำอาหารจะเป็นสิ่งที่ผู้หญิงสามารถใช้เพื่อมัดใจสามีได้ ดังเห็นได้จากเนื้อความในตัวอย่างที่ 8-9 ข้างต้น

4. การใช้คำสแลง

“คำสแลง คือ ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) คำสแลงมักเป็นภาษาที่จัดอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และไม่เป็นที่ยอมรับในการใช้อย่างเป็นทางการ เป็นคำที่ให้ความหมายเชิงอารมณ์ (Affective Meaning) ที่ช่วยบอกความมีชีวิตชีวา ตลก ขบขัน หรือให้ภาพพจน์ใหม่ ทำให้ภาษามีพลังขึ้น และ คำสแลงมีหน้าที่สำคัญในการสื่อสาร คือ ช่วยเรียกร้องและดึงดูดความสนใจจากผู้รับสาร (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2560)

จากผลการวิจัยพบกลวิธีการใช้คำสแลง จำนวน 82 ครั้ง โดยคำสแลงที่พบมากที่สุด คือ “ตัวแม่” “แซ่บ” และคำอื่น เช่น “ปัง” “นิ้ว” “เผ็ด” “อลัง” “อลังแกรนด์” “โดนเท” “โป๊ะ” “นก” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 (29 มิ.ย.63)

แม่ประนอม ยุค 2020 พร้อมแล้วที่จะจะเป็นตัวแม่ ปรุ่รสรัก...ให้อร่อยแบบรสแม่ประนอม

จากตัวอย่างที่ 10 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้ใช้คำสแลงเพื่อเรียกแม่ประนอมว่าเป็น “ตัวแม่” ซึ่งหมายถึง ผู้หญิงที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับในด้านใดด้านหนึ่ง โดยในบริบทนี้ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสร้างภาพแม่ประนอมให้เป็นผู้หญิงเก่ง เป็นตัวแม่ที่คอยให้ข้อคิดเรื่องความรักและเกร็ด

ในการปรุงอาหารให้อร่อยลงตัว ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า

ตัวอย่างที่ 11 (22 มี.ค. 65)

แซ่บให้เท่าน้ำพริกนรก ถึงจะหนักก็ไม่เสียดาย แม่ว่า..คนเราเกิดมาครั้งเดียว จะแซ่บทั้งที่ต้องแซ่บให้สุด เหมือนกับ #น้ำพริกนรกตรา แม่ประนอมที่แซ่บไม่เผื่อแผ่ใคร ใครได้กินต้องติดใจ ความจัดจ้านสไตล์ไทยของพริกขี้หนูและกุ้งแห้งที่แซ่บได้กับอาหารทุกชนิด ไม่อยากเสียดายชีวิตก็แซ่บให้เท่าน้ำพริกแม่และลูก

จากตัวอย่างที่ 11 พบการใช้คำสแลง ได้แก่ คำว่า “แซ่บ” ซึ่งเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง อร่อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) โดยผู้เขียนนำคำว่า แซ่บ มาใช้กับรสชาติของน้ำพริกนรกที่มีความเผ็ด จัดจ้าน และใช้กับผู้หญิงที่มีเสน่ห์เย้ายวนใจ และ คำว่า “นก” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกคนที่อหึก ไม่สมหวัง

จะเห็นว่าการใช้คำสแลง แซ่บ ที่ปรากฏซ้ำในลักษณะของการเล่นคำข้างต้นนี้ เป็นการใช้ภาษาที่ให้อารมณ์ความรู้สึก บ่งบอกถึงการเน้นย้ำว่าน้ำพริกนรกแม่ประนอมนี้อร่อยแซ่บจริง

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าในงานวิจัยนี้ พบการใช้คำสแลง คือ “ตัวแม่” และ “แซ่บ” มากกว่าคำสแลงอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาที่ในเพจ “Maeprenom” ดังสโลแกนที่ว่า “แม่ประนอม คู่ครัวตัวแม่” ส่วนคำว่า “แซ่บ” ก็สื่อถึงรสชาติโดดเด่นของสินค้าแม่ประนอม

5. การใช้คำภาษาอังกฤษ

การใช้คำภาษาอังกฤษ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การที่ผู้เขียนเลือกใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษโดยคงตามเสียงเดิมในภาษาไว้

จากผลการวิจัยพบกลวิธีการใช้คำภาษาอังกฤษ จำนวน 58 ครั้ง โดยพบรูปภาษาที่หลากหลาย เช่น “เซอร์ไพรส์” “เวอร์ชัน” “อินบ็อกซ์”

“คอนเฟิร์ม” “ออเดออร์” “โพสท์” “คอมเมนต์” เป็นต้น โดยคำภาษาอังกฤษที่พบบ่อย คือ “เวิร์กก็งวูแมน” นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เลือกใช้คำภาษาอังกฤษที่ให้เสียงซ้ำพยางค์ปรากฏร่วมกันด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12 (27 ต.ค. 64)

วันทำงานให้ซีเรียส วันชู้ก็เกียด...ให้ซีฟู้ด
อร่อยง่าย เชื่อแม่”

ตัวอย่างที่ 13 (24 ธ.ค. 64)

คริสต์มาสไม่มีทุกวัน แต่คริสเมียนั้น
อร่อยตลอด

จากตัวอย่างที่ 12 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้เลือกใช้คำภาษาอังกฤษที่มีเสียงพยางค์ที่ซ้ำกัน ได้แก่ “ซีเรียส” (serious) ปรากฏร่วมกับ “ซีฟู้ด” (seafood) และตัวอย่างที่ 13 พบคำว่า “คริสต์มาส” (Christmas) และ “คริส” ที่มาจาก kiss ในภาษาอังกฤษ ประสมกับคำว่า เมีย ในภาษาไทย กลายเป็นคำที่แปลกใหม่ คือ “คริสเมีย” เพื่อสร้างความสนุกสนานและอารมณ์ขันแก่ผู้อ่าน

ตัวอย่างที่ 14 (30 มิ.ย. 63)

เวิร์กก็งวูแมนอย่างเรา งานไม่เผา
น้ำพริกเผา

จากตัวอย่างที่ 14 พบการใช้คำภาษาอังกฤษ คือ “เวิร์กก็งวูแมน” (working women) ซึ่งเป็นคำที่ปรากฏมากในงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงยุคใหม่ในมุมมองของแม่ประណอม นอกจากจะต้องเก่งเรื่องงานครัวแล้ว ยังต้องเป็นผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านเก่งด้วย ซึ่งในบริบทนี้ สื่อความว่าผู้หญิงยุคใหม่จะต้องมีความรับผิดชอบในการทำงาน

6. การเล่นเสียงสัมผัส

การเล่นเสียงสัมผัสในงานวิจัยนี้ หมายถึง การเลือกสรรคำที่ทำให้เกิดเสียงที่ คล้องจองกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

จากผลการวิจัยพบว่าในปริศนาเฟอซบักเพจ “Maeprenom” มีการเล่นเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรที่หลากหลาย ถือเป็นการเล่นทางภาษาที่โดดเด่นกลวิธีหนึ่ง ปรากฏ 41 ครั้ง อาทิ

ตัวอย่างที่ 15 (17 ก.ค. 63)

รักแม่อย่างกลับตึก เตียวสะอึก... แม่ถือ
ขวดน้ำจิ้มรอ

ตัวอย่างที่ 16 (6 ส.ค. 63)

คนรักกันถ้าไม่มีเวลาให้กัน ก็ควรให้
แบงค์พันไปซื้อน้ำจิ้มแม่ประណอม”

ตัวอย่างที่ 17 (26 ก.ค. 64)

อกไก่ต้องมีคนหมัก อกหัก...ต้องมี
คนใหม่

ตัวอย่างที่ 18 (21 ก.ค. 63)

ผู้ชายไม่รัก ไม่ต้องร้อง เก็บน้ำตาไว้หั้น
หัวหอมเถอะ ...เชื่อแม่...

จากตัวอย่างที่ 15-18 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการเล่นเสียงสัมผัส ทั้งการเล่นเสียงสัมผัสสระในถ้อยคำ กลับตึก-สะอึก ในตัวอย่างที่ 15 และ ถ้าไม่มีเวลาให้กัน ก็ควรให้แบงค์พัน ในตัวอย่างที่ 16 รวมทั้ง อกไก่ต้องมีคนหมัก อกหัก...ต้องมีคนใหม่ ในตัวอย่างที่ 17 อีกทั้งการเล่นเสียงสัมผัสอักษร ผู้ชายไม่รัก ไม่ต้องร้อง ในตัวอย่างที่ 18 โดยกลวิธีการเล่นเสียงสัมผัสจะช่วยให้ถ้อยคำที่นำเสนอ สะดุดตาผู้อ่าน และสร้างความสนุกสนานได้

7. การใช้อุปมาอุปไมย

การใช้อุปมาอุปไมย (metaphor) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบความเหมือนกันของสองสิ่ง โดยทั้งสองต้องเป็นสมาชิกของต่างกลุ่มความหมายกัน (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555) อาจปรากฏ

คำเชื่อมที่แสดงการเปรียบเทียบหรือไม่ปรากฏก็ได้ (รัชนีญา กลิ่นน้ำหอม, 2556; ณรงค์กรณ รอดทรัพย์, 2558)

จากผลการวิจัยพบการใช้อุปสรรคจำนวน 35 ครั้ง ทั้งนี้ ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” มักปรากฏถ้อยคำอุปสรรคที่เกี่ยวกับความรักและชีวิตคู่ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 19 (13 ม.ค. 65)

ความรักก็เหมือนปลาร้า ที่ต้องอยู่กับเมนูที่ใช่ ถึงอร่อยนัวหน้าใจ

จากตัวอย่างที่ 19 พบการใช้อุปสรรคแสดงการเปรียบเทียบในคำว่า “*ปลาร้า*” โดยเป็นแบบเปรียบเทียบ (ที่ขีดเส้นใต้) เปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ “*ความรัก*” (ที่พิมพ์ตัวหนา) แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนเปรียบความรักที่จำเป็นต้องอยู่กับคนที่ใช่หรือถูกใจ เหมือนกับปลาร้าที่ต้องปรุงลงในเมนูที่เข้ากันถึงอร่อย

ตัวอย่างที่ 20 (29 ก.ย. 63)

#น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอมแบบหลอด

ก็เหมือนชีวิตคู่ กาลเวลาอาจจะเปลี่ยนแปลงภายนอกของเราได้ แต่อย่ายอมให้พรากความอร่อยที่อยู่ข้างใน นะจ๊ะ...เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 20 พบการใช้อุปสรรคแสดงการเปรียบเทียบในคำว่า “*ชีวิตคู่*” โดยเป็นแบบเปรียบเทียบ (ที่ขีดเส้นใต้) เปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ “*น้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอมแบบหลอด*” (ที่พิมพ์ตัวหนา) แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนเปรียบน้ำจิ้มไก่ตราแม่ประนอมแบบหลอดที่ปรับรูปลักษณะใหม่จากเดิมคือแบบขวด แต่ยังคงความอร่อย เหมือนกับชีวิตคู่ที่ถึงแม้กาลเวลาอาจจะเปลี่ยนแปลง แต่ความสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลง

8. การใช้สำนวน

ในงานวิจัยนี้นิยามการใช้สำนวนตาม ศิริพร ภักดีผาสุข (2547) ว่าหมายถึง “การใช้ผู้พูด

ใช้คำหรือถ้อยคำในความหมายแตกต่างจากที่ใช้ปกติ ความหมายที่แตกต่างนั้นเป็นไปในลักษณะเปรียบเทียบ และใช้กันแพร่หลายจนผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันที”

การใช้สำนวนเป็นกลวิธีทางภาษาที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพในสิ่งที่นำเสนออย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากสำนวนมีลักษณะเป็นถ้อยคำเปรียบเทียบ ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อถึงสิ่งที่ผู้พูดเปรียบเทียบได้ (สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2564)

จากผลการวิจัยพบว่า ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” มีการใช้สำนวนทั้งสิ้น 28 ครั้ง โดยปรากฏทั้งการใช้สำนวนที่มีอยู่เดิม ได้แก่ “*ทอดสะพาน*” “*ข่าวใหม่ปลามัน*” “*เสน่ห์ปลายจวัก*” “*ข้างเท้าหน้า*” และการสร้างสำนวนใหม่โดยดัดแปลง

จากสำนวนเดิมอีกด้วย เช่น “*น้ำพริกถ้วยใหม่*” “*น้ำพริกถ้วยเดียว*” “*ร้อยเล่มแกง*” “*เสน่ห์ปลายชวด*” “*ความขี้ขาง*” “*ถึงพริกถึงกระเทียม*” “*ความรักอยู่ในอก ให้นรอกอยู่ในจาน*” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 21 (3 ก.ค. 63)

ไม่มีใครอยากเป็น*น้ำพริกถ้วยใหม่*หรือเราอยากเป็น*น้ำพริกถ้วยเดียว*กันทั้งนั้น มาทำให้*น้ำพริกถ้วยเดียว*ถ้วยนี้ ไม่มีวันเก่าเลยกันเถอะ ฝึกวิธีมัดใจ*ร้อยเล่มแกง* เดี่ยวแม่ส่ง*น้ำพริก*เผาแม่ไปช่วยอีกแรง

จากตัวอย่างที่ 21 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำสำนวน “*น้ำพริกถ้วยเก่า*” ที่หมายถึงการอยู่กับกับภรรยาคนเดิม มาดัดแปลงกลายเป็นสำนวนใหม่ คือ “*น้ำพริกถ้วยใหม่*” “*น้ำพริกถ้วยเดียว*” เพื่อใช้ในบริบทเดียวกัน นอกจากนี้ ยังปรากฏสำนวน “*ร้อยเล่มแกง*” ที่ดัดแปลงมาจากสำนวน “*ร้อยเล่มเกวียน*” เพื่อให้คล้องจองกันในแง่ของเสียง”

ตัวอย่างที่ 22 (7 ก.ค. 63)

วิ่งตามความรักมันเปลี่ย วิ่งมากินมีแต่
เพิ่มพลัง แค้ใช้ ‘**เสน่ห์ปลายขวด**’รับรองเขา
ไปไหนไม่ได้ไกลเกินครัว...เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 22 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำสำนวน “**เสน่ห์ปลายขวด**” ที่หมายถึงเสน่ห์ที่เกิดจากการปรุงอาหารให้อร่อย มาดัดแปลงกลายเป็นสำนวนใหม่ คือ “**เสน่ห์ปลายขวด**” เพื่อให้สอดคล้องกับสินค้าตราแม่ประนอมที่มีรูปลักษณะเป็นขวด

ตัวอย่างที่ 23 (3 ก.พ. 65)

ความรักอยู่ในอก ให้นรกอยู่ในจาน...
เชื่อแม่

จากตัวอย่างที่ 23 จะเห็นว่า ผู้เขียนได้ยกสำนวนคำพังเพย “**สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ**” หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการทำความดี หรือ ความทุกข์ที่เกิดจากการทำความชั่วย่อมนอยู่ในใจของผู้ทำเอง มาดัดแปลงกลายเป็นสำนวนใหม่ “**ความรักอยู่ในอก ให้นรกอยู่ในจาน**” เป็นการเล่นเสียงสัมผัสกับสำนวนเดิม เพื่อส่งเสริมการโฆษณา น้ำพริกนรกตราแม่ประนอม

การใช้สำนวนในปริศนาคำพูดเพชฌัญญา “**Maepranom**” จึงเป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งซึ่งช่วยเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้เขียนในการสร้างเนื้อหาประกอบ การโฆษณาสินค้า

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาพบว่าสำนวนที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ส่วนมากกล่าวถึงความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่ยังต้องมี “**เสน่ห์ปลายขวด**” หรืออาจใช้ “**เสน่ห์ปลายขวด**” จากผลิตภัณฑ์แม่ประนอม ซึ่งสะดวก รวดเร็ว และอร่อย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ผู้หญิงจะต้องเป็น แม่ศรีเรือนที่มีฝีมือในการทำอาหาร เพื่อมัดใจสามี เป็น “**น้ำพริกถ้วยเดียว**” คือ เป็นภรรยาคนเดียว ไม่ให้สามีไปคว้า “**น้ำพริกถ้วยใหม่**” หรือผู้หญิง คนอื่น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงที่ทำกับข้าวอร่อยจะได้เปรียบผู้ชาย ดังสำนวนที่เปรียบผู้หญิงเป็น “**ความขี้ขาง**” ที่สามารถควบคุมผู้ชายได้ด้วยการให้รับประทานอาหารที่เอร็ดอร่อยนั่นเอง

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ปริศนาคำพูดเพชฌัญญา “**Maepranom**” ข้างต้นสามารถจำแนกหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาทั้ง 8 กลวิธี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”

กลวิธีทางภาษา	หน้าที่ในการสื่อสาร	1. เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน	2. เพื่อส่งเสริมการขายสินค้า	3. เพื่อสร้างเนื้อหาประกอบการโฆษณาสินค้า	4. เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า	5. เพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้อ่าน	6. เพื่อสร้างความสนุกสนานให้กับผู้อ่าน	7. เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม
1. การใช้คำเรียก		√	√	√	√	√	-	-
2. การใช้ถ้อยคำที่มีการตีเครื่องหมายแฮชแท็ก		√	√	-	-	-	-	√
3. การเล่นคำ		√	√	√	√	-	√	√
4. การใช้คำสแลง		√	√	√	√	-	√	√
5. การใช้คำภาษาอังกฤษ		√	√	√	√	-	√	√
6. การเล่นเสียงสัมผัส		√	√	√	√	-	√	√
7. การใช้อุปมาอุปไมย		√	√	√	√	-	√	√
8. การใช้สำนวน		√	√	√	√	-	√	√

เมื่อพิจารณากลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้ปริศนาเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” สามารถจำแนกกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้ปริศนา

ดังกล่าวได้ 8 กลวิธี เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom”	ความถี่ (ครั้ง)	ความถี่ (ร้อยละ)
1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน	492	27.47
2. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ส่งเสริมการขายสินค้า	492	27.47
3. กลวิธีทางภาษาที่ใช้สร้างเนื้อหาประกอบการโฆษณาสินค้า	289	16.13
4. กลวิธีทางภาษาที่ใช้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า	268	14.96
5. กลวิธีเพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้อ่าน	188	10.49
6. กลวิธีทางภาษาที่ใช้สร้างความสนุกสนานให้กับผู้อ่าน	45	2.51
7. กลวิธีทางภาษาที่ใช้โน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม	17	1.89
รวม	1,791	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ในปริจเฉทใน เฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” ผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ทำหน้าที่เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน และส่งเสริมการขายสินค้ามากที่สุด โดยมีอัตราส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 27.47 ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของผู้เขียนที่มุ่งเรียกร้องให้สิ่งที่นำเสนอได้รับความสนใจจากผู้อ่าน เพื่อส่งเสริมการขายสินค้า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้เสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2563 ถึงวันที่ 19 มิถุนายน 2565 เป็นระยะเวลา 24 เดือน รวมทั้งสิ้น 101 ปริจเฉท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในปริจเฉทเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” และพิจารณาว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารประการใด

จากผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้ในเพจ จำนวนทั้งสิ้น 8 กลวิธี เรียงลำดับตามความถี่ในการปรากฏจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การใช้คำเรียก 2) การใช้ถ้อยคำที่มีการติดเครื่องหมายแฮชแท็ก (#) 3) การเล่นคำ 4) การใช้คำสแลง 5) การใช้คำภาษาอังกฤษ 6) การเล่นเสียงสัมผัส 7) การใช้อุปสรรค และ 8) การใช้สำนวน

เมื่อพิจารณาหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาข้างต้น พบว่ามีหน้าที่ในการสื่อสาร 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน 2) เพื่อส่งเสริมการขายสินค้า 3) เพื่อสร้างเนื้อหาประกอบการโฆษณาสินค้า 4) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า 5) เพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้อ่าน 6) เพื่อสร้างความ

สนุกสนานให้กับผู้อ่าน และ 7) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

เป็นที่น่าอภิปรายได้ว่าการที่ผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายร่วมกันในแต่ละปริจเฉทนั้น เพื่อให้สิ่งที่นำเสนอมีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากสินค้าคู่แข่ง และเป็นที่จดจำของกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่าการนำเสนอข้อดีของสินค้าโดยตรงสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่ากลวิธีทางภาษาทั้งหมดที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ล้วนทำหน้าที่เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน และส่งเสริมการขายสินค้า ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการโฆษณา

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาด ดังเช่นสินค้าตราแม่ประนอมที่อยู่คนไทยมานานกว่า 60 ปีแล้วก็ตาม แต่ด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สินค้าต้องมีการปรับตัว จากเดิมที่เราแม่ก้นเคยกับวลี “น้ำจิ้มไก่ต้อง แม่ประนอม” กลายเป็นภาพลักษณ์ใหม่ตามสโลแกน “แม่ประนอมคู่ครัวตัวแม่” เพื่อสื่อว่าแม่ประนอมเป็นตัวแม่ของผู้หญิงสมัยใหม่ที่จะคอยให้ข้อคิด คำคม และบทเรียนชีวิตไปพร้อมกับการทำอาหาร ความน่าสนใจนี้เรียกได้ว่า เป็นการปรับภาพลักษณ์แม่ประนอมที่มีความ “เก่าแก่” ให้กลายเป็น “เก่าเก๋” ส่งผลสินค้าตราแม่ประนอมยังคงเป็นที่พูดถึงและได้รับความนิยมในปัจจุบัน

การสื่อสารทางการตลาดผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก ทำให้สินค้าตราแม่ประนอมเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการบริโภคของผู้คนในปัจจุบัน ซึ่งผู้หญิงสมัยใหม่ต้องทำงาน นอกบ้านด้วย จึงไม่มีเวลาในการปรุงอาหารอย่างพิถีพิถันมากนัก ผลลัพธ์ที่ปรุงสำเร็จตราแม่ประนอมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้ผู้หญิงประกอบอาหารได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีศิลปะการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณา ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาภาษาโฆษณาที่แฝงไปด้วยกลวิธีทางภาษาที่มีชั้นเชิงเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตาม ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักรู้ถึงกลวิธีการใช้ภาษาโฆษณาสินค้าอันแยบยลนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนหรือผู้สร้างโพสต์ใช้ในเฟซบุ๊กเพจ

“Maepranom” เท่านั้น ควรมีการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในกระทู้แสดงความคิดเห็นโต้ตอบ ซึ่งเป็นช่องทางสนทนาระหว่างผู้เขียนกับผู้เข้าชมเพจ เพื่อให้เห็นกลวิธีทางภาษาและหน้าที่ในการสื่อสารมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กเพจ “Maepranom” ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ดันโพธิ์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(1), 1-14.
- ณรงค์ภรณ์ รอดทรัพย์. (2558). อุปลักษณะเกี่ยวกับอารมณ์กลัวในภาษาไทย. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 18(36), 65-77.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). เอกสารคำสอน รายวิชา การวิเคราะห์ภาษาไทย ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์. เอกสารคำสอน ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรนภัส ทองพูล. (2559). *รูปแบบผังและหน้าที่ในแผ่นพับโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก [ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]*.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. (2530). *ปริจเฉทแนวใหม่. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 9(1), 257-263.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. (2533). *การวิเคราะห์ปริจเฉทภาษาไทย (รายงานผลการวิจัย)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยาภา ลีวีเจริญชัย. (2548). *การศึกษาเชิงปริจเฉทวิเคราะห์แบบทดสอบในนิตยสารไทย [ปริญญาานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. <https://dictionary.orst.go.th/>
- รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม. (2556). อุปลักษณะความสุขในบล็อกไทย. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 14(2), 132-138.
- ศิริพร ภัคดีผาสุข. (2547) *สมญานามนักการเมือง: การละเล่นทางภาษาเพื่อวิจารณ์การเมืองไทยของสื่อมวลชน. ใน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), รู้ทันภาษารู้ทันการเมือง (หน้า 73-107). ขอคิดด้วยคน.*

- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์. (2560). เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในคอลัมน์ซุบซิบประเภทแฉในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: กรณีศึกษาคอลัมน์ซุบซิบวิจารณ์แฉของเจ้าหญิงออนไลน์ใน เว็บไซต์เอ็มไทย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์. (2562). กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในคอลัมน์ซุบซิบประเภท “แฉ” ในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: กรณีศึกษาคอลัมน์ซุบซิบ “วิจารณ์แฉ” ของ “เจ้าหญิงออนไลน์” ในเว็บไซต์เอ็มไทย. *วารสารอักษรศาสตร์*, 48(1), 41-76.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัดณ์. (2564). ปริจเฉทชาวบ้านเท็งในเฟซบุ๊กเพจ “ใต้เตียงดารา” การศึกษาจากมุมมองปริจเฉทวิเคราะห์และวัจนปฏิบัติศาสตร์. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 38(1), 1-60.
- อรวิ บุญนาค. (2562). กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจ ในภาวะวิกฤต ผ่าน เฟซบุ๊กองค์กร [ปริญญาานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- Marketingoops!. (2563). ถึงเวลา ‘แม่ประนอม’ สลัดภาพหญิงยุค 1959 เป็น ‘ตัวแม่’ ยุค 2020 ที่ขอแซ่บทั้งเรื่องชีวิตคู่และบทเรียนชีวิตคร่ำ. <https://www.marketingoops.com/exclusive/maepranom-reimage-2020/>
- Brown, G. & Yule, G. (1983). *Discourse analysis*. Cambridge University Press.
- Levinson, S. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Mey, J. (2001). *Pragmatics: An introduction*. Blackwell.
- Schiffrin, D. (1987). *Conversational analysis*. In F. J. Newmeyer (Ed.), *Language: The Socio-Cultural Content*. Cambridge University Press.
- We are social. (2022). *Digital 2022 Thailand (February 2022) v01*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand>

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต

The Development of Buddhist and Cultural Tourism along Luang Por Derm's Learning Path to Promote Lifelong Learning

พัชราภา สิงห์ชนसार¹, กฤษฎิ์ดิณณ์ พันธุ์ไพโรจน์²

Phatcharapha Singtanasarn¹, Kritinn Panpairoj²

Received: 9 September 2022

Revised: 7 December 2022

Accepted: 12 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อรวบรวมประวัติและความเป็นมาของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม (2) เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม (3) เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุนมนุษย์ในชุมชน ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม และ (4) เพื่อจัดทำหนังสือการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้รู้ข้อมูลชุมชน 3 ตำบล คือ ตำบลเขาทอง ตำบลสระทะเล และตำบลม่วงหัก จำนวน 9 คน การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชน จำนวน 96 คน ฝึกหัดครูให้เป็นผู้ช่วยวิทยากร จำนวน 27 คน และประชุมกลุ่มเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จำนวน 92 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติ paired t-test และสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) ได้แหล่งเรียนรู้เชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น 3 แห่ง (2) ได้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม 3 เล่ม (3) ได้มัคคุเทศก์น้อยที่มีความรู้ความสามารถจำนวน 96 คน โดยมีคะแนนการทดสอบความรู้หลังอบรมสูงกว่าคะแนนการทดสอบความรู้ก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังมีผลการประเมินมัคคุเทศก์น้อยด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมอยู่ในระดับดี และ (4) มีครูที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนรุ่นต่อไปได้

คำสำคัญ: ทรัพยากรการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม, การเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม, การเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต

¹ รองศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Associate Professor, Faculty of Management Science Nakhon Sawan Rajabhat University

² Lecturer, Faculty of Management Science Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research are. - (1) to collect the history and background of tourism resources along Luang Por Derm's Learning path (LPDLP), (2) to develop learning resources along LPDLP, (3) to strengthen the virtues, wisdom, and characteristics of lifelong learning for human capital in the community along LPDLP, and (4) to create tourism books according to LPDLP and transfer knowledge to the community. The researcher conducted in-depth interviews with a total of 9 community information experts in 3 sub-districts, namely Khao Thong Sub-district, Sa Thale Sub-district, and Muang Hak Sub-district. Training was organized to increase guide skills for 96 youths, and 27 teachers were trained to be assistant speakers. A meeting was organized to pass knowledge to community leaders and villagers with a total of 92 persons. Paired t-test and descriptive statistics such as percentage, mean, and standard deviation were used for data analysis. The results of this research revealed that. - (1) there were 3 new e-books about tourism resources along Luang Por Derm's Learning path, (2) there were 3 new Buddhist and cultural learning resources, (3) there were 96 knowledgeable young guides with scores in post-tests being higher than pre-test scores with a statistical significance at the 0.05 level ; the result of the assessment of young guides in terms of providing tourist services by qualified persons as a whole was at a good level, and (4) there were teachers who can pass their knowledge to students of the next generation.

Keywords: Tourism resources, buddhist and cultural tourism, learning path of luang por Derm's, lifelong learning

บทนำ

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่ายังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว และความเป็นไทย โดยได้วางวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 ว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้อีคอมเมิร์ซมีผลสำคัญ

ในการสืบค้นข้อมูลและเพิ่มความสะดวกสบายตลอดการเดินทางของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมๆ ทัวไป โดยต้องการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คนและประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริง มากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ และการจัดสรรแพ็คเกจการท่องเที่ยวที่สามารถให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้โดยการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นแนวโน้มในระยะ 10 ปีข้างหน้า

กลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของโลก ยังคงเป็นนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของธนภุต สังข์เฉย (2550) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเฉพาะด้านที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาศาสนาหรือลัทธิ ชื่นชมสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการนมัสการเกจิอาจารย์ หลวงปู่เดิม พุทธสโร วัดหนองโพ พระเกจิผู้มีชื่อเสียงโด่งดังรูปหนึ่งของ จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการยกย่องให้เป็น “เทพเจ้าแห่งเมืองสี่แคว” เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ เกียรติคุณอันงดงามของหลวงปู่เดิมเลื่องลือไปไกล ผู้คนมากมายจากทั่วสารทิศต่างเดินทางมานมัสการหลวงปู่เดิมอยู่มิขาด บ้างมากราบไหว้ขอพรให้ท่านเป่าศิระชะให้เป็นสิริมงคล บ้างมาเพื่อขอให้ท่านประทับรอยเท้าบนผ้าเพื่อใช้เป็นของมงคลพกติดตัว อีกทั้งจริยาวัตรตลอดชีวิตของท่านยังแฝงหลักธรรมให้คนรุ่นหลังนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทั้งเรื่องของคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ดังนั้นหากได้มีการศึกษาและพัฒนาสถานที่ต่างๆ ตามเส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ให้กับเยาวชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่สามารถไปเพื่อการศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ตลอดจนงานประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวตามเส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิมได้ก็จะทำให้ประหยัดต้นทุนในการท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ส่วนคนในชุมชนก็มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และแหล่งเรียนรู้ที่จะสร้าง

ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำงานวิจัยนี้จากการศึกษาของ พัชรภา สิมหันธ์สาร (2563) พบว่า สถานที่ต่างๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมจะอยู่ในเขต อำเภอพยุหะคีรี เป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วย 6 ที่ คือ (1) วัดเขาแก้ว ตำบลพยุหะ (2) วัดอินทาราม (วัดใน) ตำบลพยุหะ (3) วัดพระปรารักษ์เหลือง ตำบลท่าน้ำอ้อย (4) วัดเขาทอง ตำบลเขาทอง (5) วัดสระทะเล ตำบลสระทะเล และ (6) วัดบ้านบน ตำบลม่วงหัก และที่อำเภอพยุหะคีรีนั้นนอกจากจะมีประวัติความเป็นมา โบราณสถานและโบราณวัตถุที่น่าสนใจเป็นอย่างมากแล้ว ยังมีจุดแข็งในเรื่องของประเพณีท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ เช่น ประเพณีจับข้อมือสาวของชาวมอญ (ตำบลเขาทอง) ประเพณีเต็นท์กำรำเคียว (ตำบลสระทะเล) และสิ่งที่เป็นโอกาสของอำเภอพยุหะคีรีคือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น ผ่านเครือข่ายทางสังคมต่างๆ อำเภอพยุหะคีรีจึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน แต่แหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และขาดการถ่ายทอดจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ทำให้คนรุ่นหลังตระหนักถึงวัฒนธรรมโบราณน้อยลง ซึ่งพัชรภา สิมหันธ์สาร (2563) ได้ทำการศึกษาเพียง 3 ที่ คือ (1) วัดเขาแก้ว ตำบลพยุหะ (2) วัดอินทาราม (วัดใน) ตำบลพยุหะ และ (3) วัดพระปรารักษ์เหลือง ตำบลท่าน้ำอ้อย

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมอีก 3 ที่ คือ (1) วัดเขาทอง ตำบลเขาทอง (2) วัดสระทะเล ตำบลสระทะเล และ (3) วัดบ้านบน ตำบลม่วงหัก แล้วนำมาพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยง ทั้ง 6 ที่ และกำหนดรูปแบบ ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิมเป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อรวบรวมประวัติและความเป็นมาของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม
- 2) เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม
- 3) เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทูนุมนุชย์ในชุมชน ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม
- 4) เพื่อจัดทำหนังสือการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประวัติและหลักธรรมตามจริยวัตรของหลวงปู่เดิม

ข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์หลวงปู่เดิมพบว่า หลวงปู่เดิมถือกำเนิด เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2403 บิดาชื่อ นายเนียม มารดาชื่อ นางกู่ เหตุที่เป็นบุตรชายคนแรกของบิดามารดา ปู่ย่าตายายจึงให้ชื่อว่า “เดิม”

วันอาทิตย์ที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2423 ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดเขาแก้ว อำเภอพยัคฆะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีหลวงปู่แก้ว (วัดอินทาราม) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูพยุหานุศาสน์ (หลวงพ่อกเงิน วัดพระปรารักษ์เหลือง) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และหลวงปู่เทศ (วัดสระทะเล) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาทางธรรมว่า “พุทธสโร” (ผู้มีพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง) ครั้นอุปสมบทแล้ว ได้มาจำพรรษาที่วัดหนองโพ ท่านได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและภาษาบาลีกับหลวงตาชม (เจ้าอาวาสวัดหนองโพ ภาพที่ 4) ตามแบบที่พระนวกะ พึ่งศึกษา รวมถึงศึกษาพระปริยัติธรรมเพิ่มเติมและคาถาอาคมเบื้องต้นจากอาจารย์พัน ชูพันธ์ ฆราวาสผู้เป็น

ศิษย์สายตรงของหลวงปู่เดิม (รอด) เจ้าอาวาสวัดแรกของวัดหนองโพ

เนื่องจากในวัยเยาว์มิได้รับการศึกษามากนัก จึงเป็นเหตุให้พระเดิมมีความมุ่งมั่นขวนขวายในการศึกษาพระปริยัติธรรมและความรู้ด้านต่างๆ เป็นเวลากว่า 7 พรรษา อ่านตำราทั้งกลางวันและกลางคืน รวมถึงได้ศึกษาจากอาจารย์อีกหลายท่านทั้งพระภิกษุสงฆ์และฆราวาส เช่น ศึกษาด้านวิปัสสนากรรมฐานกับหลวงปู่เทศ (วัดสระทะเล) ศึกษาพระปริยัติธรรมชั้นสูงกับอาจารย์แย้ม ผู้เป็นฆราวาส (วัดสระทะเล) ศึกษาการเทศน์ทำนองการเทศน์และการอ่านคัมภีร์ไบบลานกับพระอาจารย์นุ่ม (วัดเขาทอง) ชื่อเสียงด้านการเป็นนักเทศน์ของหลวงปู่เดิมเลื่องลือกันไปทั่ว แต่แล้วหลวงปู่ก็เลิกเทศน์ ด้วยเหตุที่ท่านกล่าวว่

“แม้แต่สอนคนอื่นและเอาสตางค์เขามากด้วย ส่วนตัวเองไม่ได้สอนสักที ต่อไปนี้ต้องสอนตัวเองเสียที”

หลังจากเลิกเทศน์แล้ว ท่านได้เดินทางไปศึกษาด้านวิปัสสนากรรมฐานกับหลวงปู่แก้ว ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ (วัดอินทาราม) และหลวงพ่อกเงิน ผู้เป็นพระกรรมวาจาจารย์ (วัดพระปรารักษ์เหลือง)

หลวงปู่เดิมเจริญมหาสติปัญญาอันเป็นหนทางเอกแห่งพระนิพพาน ดังวัตรปฏิบัติที่เห็นเป็นนิตยคือด้วยการดำรงสติมั่นในกายานุปัสสนา (นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า) เป็นเหตุให้เกิดญาณอันแน่วแน่แตกฉานและเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างลุ่มลึก

เมื่อ พ.ศ. 2435 หลวงปู่เดิมรับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองโพ และเห็นว่าวัดหนองโพมีสภาพทรุดโทรม จึงเริ่มพัฒนาวัดด้วยการสร้างและบูรณะถาวรวัตถุต่างๆ ให้เป็นสัดส่วนส่วนมากขึ้น นอกจากการสร้างและบูรณะสิ่งต่างๆ ในวัดหนองโพแล้ว หลวงปู่เดิมยังเดินทางไปช่วยสร้าง

ช่วยบูรณะให้วัดในท้องถิ่นอื่นทั้งใกล้ไกลมากมาย ท่านมีได้เป็นเพียงผู้นำในการดำเนินการเท่านั้น หากแต่ลงมือทำด้วยตนเองร่วมกับช่างจีนและช่างมอญ และจำวัดอยู่ที่วัดแห่งนั้นๆ ให้แน่ใจว่างานที่กำลังทำเสร็จสมบูรณ์จริงจะเดินทางกลับวัดหนองโพ

หลวงพ่อดิมมีกสิณที่เข้มขลังทำให้พลังจิตของท่านแน่วแน่ ท่านทดสอบกสิณในวิชาทองคำศาสตร์หรือที่เรียกว่าเล่นแร่แปรธาตุ การแปรธาตุต้องใช้ทั้งศาสตร์และพลังจิต ลูกศิษย์ของท่านเป็นลูกมือช่วยเผาถ่านและสูบลไฟ ท่านสามารถแปรธาตุโลหะเป็นทองได้สำเร็จ เมื่อทดลองจนเข้าใจและไม่เห็นประโยชน์ท่านจึงวางมือ

กระทั่งล่วงเข้าวันอังคารที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2494 หลวงพ่อดิมกลับมาจากความเป็นประธานสร้างถาวรวัตถุที่วัดอินทารามและอาพาธด้วยความชรา

วันอังคารที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2494 อาการของหลวงพ่อดิมทรุดหนัก แต่สติยังครบถ้วน ท่านถามศิษย์ว่า “น้ำในสระทั้งสองลูกเป็นอย่างไร พอใช้ไหม” ศิษย์ตอบว่า “น้ำในสระแห้งขอดมาก หากฝนไม่ตกภายในวันสองวันนี้คงจะอดน้ำกันแน่นอน”

เมื่อได้ยินเช่นนั้นหลวงพ่อดิมหลับตาลง ประคองสองมือไว้บนอก ศิษย์ต่างรู้กันดีว่าหลวงพ่อกำลังเจริญภาวนา ฟ้ำที่สว่างจ้ากลับมืดครึ้ม ฝนตั้งเค้า และตกลงมาอย่างหนักราว 30 นาที ฝนไหลลงสระราวได้ค่อนสระ ฝนขาดเม็ดหลวงพ่อดิมสิ้นลมหายใจ รวมสิริอายุได้ 91 ปี 70 พรรษา เสียงกลองประโคมดังไปทั่วทั้งหมู่บ้าน พ่อคุณ แม่ปทุม ชูวงแหเนี่ยวหน้าต่างกุกุสีงเสียงร้องนำดาไหลพราก เสียงร่ำไห้ระงมไปทั่วทั้งวัด

หีบศพหลวงพ่อดิมตั้งอยู่ที่โรงทิม (โรงธรรมสำหรับตั้งศพก่อนพิธีเผา) ซึ่งไม่ห่าง

จากเมรุมากนัก ผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางมากราบศพหลวงพ่อดิมอยู่เนื่องนิตย์ทั้งกลางวันและกลางคืน วันพระราชทานเพลิงศพหลวงพ่อดิมตรงกับวันจันทร์ที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2495 วัดหนองโพเนื่องแน่นไปด้วยผู้คนที่หลั่งไหลมาร่วมงานด้วยศรัทธาและอาลัยท่านยิ่งนัก แม้สังขารของท่านจะดับสูญไป แต่ด้วยกิตติคุณและวัตรปฏิบัติอันงดงามของหลวงพ่อดิม ยังคงตราตรึงในความสำนึกระลึกถึงของผู้เคารพศรัทธาเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน

หลักธรรมตามจริยาวัตรของหลวงพ่อดิม

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้

ความหมายของแหล่งการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้แก่บุคคลถัดจากบ้าน แหล่งการเรียนรู้ชุมชนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของคนในชุมชนให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นรากฐานของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล
- 2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่หรือวัตถุสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

3) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อที่เป็นตัวกลาง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะประสบการณ์

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรม การศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการจัดบริการแหล่งการเรียนรู้ ในทางปฏิบัติหน่วยงาน ผู้จัดการศึกษาควรจะดำเนินการแหล่งการเรียนรู้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2555) ดังนี้

- 1) จัดให้เป็นแหล่งความรู้ที่บริการการศึกษาทุกประเภท ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) จัดสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ วัย พื้นฐานความรู้ อาชีพ ฐานะ ความสนใจ เข้าศึกษาหาความรู้ได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
- 3) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้ง่าย
- 4) ให้บริการอย่างต่อเนื่อง กลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจจะศึกษาหาความรู้สามารถศึกษาได้ทุกเวลาที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กรอบนโยบายไอซีที 2020 เป็นแนวทางสู่ยุคดิจิทัลและการสื่อสารที่รวดเร็วเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานไอซีทีด้วยความเร็วสูงได้อย่างเท่าเทียมเสมือนกับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นการยกระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา ก้าวทันกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงเพื่อนำพาไปสู่การพัฒนา

คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (ชนันทัญญ์ ฉัตรภักดิ์ และคณะ, 2561)

ไอซีทีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านการศึกษา หลังจากประเทศไทยได้พัฒนาระบบเครือข่ายและระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การสืบค้นหนังสือ ข้อมูล เอกสารสำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชน (จิระวรรณ เจียสกุล, 2557 ; กิดานันท์ มลิทอง, 2543)

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self-directed learning) เป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) โดยเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจ ภายในของผู้เรียนเอง ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ มีความรับผิดชอบในการวางแผนการเรียน ดำเนินการเรียน รวมทั้งประเมินผลสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในทุกช่วงอายุ และก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (นิตดา อังสุวาทย์, 2550 ; Smaldino *et al.*, 2005)

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะการส่งเสริมทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2557) Knowles (1970, 1990) และ Henschke (2008) ได้ระบุแนวทางและตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบด้วย 6 ประการดังนี้

- 1) มีความต้องการที่จะเรียนรู้
- 2) มีแนวคิดของ

ผู้เรียนด้วยตนเอง 3) เน้นการสร้างบทบาทของ
ประสบการณ์ 4) เตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้
5) การวางแผนทางการเรียนรู้ และ 6) มีแรง
จูงใจในการเรียนรู้

แนวคิดศักยภาพพื้นฐานที่สำคัญของ แหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (4) ด้านการรักษาความปลอดภัย (5) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว และ (6) ด้านการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว

แนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว (5As) ของ Dickman (1997) ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก กิจกรรม

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ
มาสโลว์ บูรณาการกับแนวคิดแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมกระตุ้นใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว (วัชรภรณ์ รัชย์ศรี, 2551) พิจารณา 2 ประเภท ได้แก่

ปัจจัยดึง (pull factor) ประกอบด้วย (1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (2) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (3) ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (4) ปัจจัยทางด้านการเมือง (5) ปัจจัยทางเทคโนโลยี และ (6) สื่อ

ปัจจัยผลัก (push factor) ประกอบด้วย (1) ต้องการตอบสนองความต้องการทางกาย (2) ต้องการรู้สึกปลอดภัยและมั่นคง (3) ต้องการเป็นที่ยอมรับและยกย่องนับถือในสังคมนั้นๆ (4) ต้องการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและศักดิ์ศรีของตนเอง และ (5) ต้องการบันทึกประสบการณ์และความสำเร็จของตน

แนวคิดระบบการท่องเที่ยว

แนวคิดระบบการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,
2540) จำแนกได้ 3 ระบบย่อย คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว

2) บริการการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว

3) ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (tourism demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ

แนวคิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

แนวคิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยว
ปาริฉัตร อิงจะนิล (2554) ประกอบด้วย (1) นักท่องเที่ยว (2) การเดินทาง (3) แรงจูงใจในการท่องเที่ยว และ (4) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2554) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่

สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จากการศึกษาของ ประภัสสร ผ่องใส (2556) สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธมิใช่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่เพียงเท่านั้น แต่หากเป็นการมองสรรพสิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจ และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ต่อ คน สัตว์ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมนั้นๆ การท่องเที่ยวเชิงพุทธมีคุณประโยชน์มากมาย การท่องเที่ยวเชิงพุทธสามารถสืบสานอนุรักษ์คุณค่าของศิลปะไทยให้คงอยู่ไปกับพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงพุทธถือเป็นการเรียนรู้ในด้านประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรม และความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา คือ ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยศึกษาวิจัยจากเอกสารที่ได้รับการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลแบบเจาะลึก รวมถึงการประชุมกลุ่ม การจัดนิทรรศการ ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินที่ได้จากการอบรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านบน ชุมชนสระทะเล และชุมชนเขาทอง รวมจำนวน 92 คน นักเรียนโรงเรียนวัดบ้านบน นักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา และนักเรียนโรงเรียนเขาทอง รวมจำนวน 96 คน ครูโรงเรียน

วัดบ้านบน ครูโรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา และครูโรงเรียนเขาทอง รวมจำนวน 27 คน

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของทรัพยากรการท่องเที่ยวของอำเภอพยัคฆะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อเดิม ประกอบด้วย 3 วัด คือ (1) วัดเขาทอง ตำบลเขาทอง (2) วัดสระทะเล ตำบลสระทะเล และ (3) วัดบ้านบน ตำบลม่วงหัก เพื่อให้ได้ประวัติความเป็นมา ความเกี่ยวพันกับหลวงพ่อเดิม ร่องรอยของโบราณสถาน ที่หลวงพ่อเดิมเคยมาร่วมสร้างหรือบูรณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถานหรือโบราณวัตถุของวัดเป้าหมาย เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่ให้กับเยาวชนและนักท่องเที่ยวในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำสื่อและนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายในรูปแบบของบอร์ดนิทรรศการ และนำเสนอในลักษณะของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเปิดผ่านได้ทั้งสมาร์ตโฟน และเครื่องคอมพิวเตอร์ และหนังสือ

ขั้นตอนที่ 3 ประสานงานพื้นที่เป้าหมายที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยวัดเขาทอง วัดสระทะเล และวัดบ้านบน เพื่อขออนุญาตก่อนเข้าดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการติดตั้งป้ายสื่อความภายในวัด ตลอดจนจัดกิจกรรมอบรมภาคปฏิบัติ ณ สถานที่จริงให้กับนักเรียนในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชนระหว่างชุมชน และวัดในพื้นที่ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อเดิม เพื่อคัดเลือกสถานที่ที่ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำเสนอทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแต่ละวัดว่ามีจุดใดบ้าง แต่ละจุดมีความสำคัญและความ

เป็นมาอย่างไร ให้ที่ประชุมเสนอความคิดเห็น เพื่อทำการคัดเลือกและหาข้อสรุปว่าควรพัฒนา ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตรงจุดใดของวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่วัดตาม เส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิม โดยการจัดทำ ป้ายสื่อความหมาย ณ สถานที่สำคัญ ของวัดเขาทอง วัดสระทะเล และวัดบ้านบน ที่ได้รับการเลือก จากการทำประชาพิจารณ์ของชาวบ้านในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 จัดนิทรรศการแหล่งท่องเที่ยว ตามเส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิม ทั้งที่ วัด และโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 7 นำองค์ความรู้ชุมชน และ สื่อการเรียนรู้ที่จัดทำมาใช้ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ สำหรับกิจกรรมการอบรมมัคคุเทศก์น้อย ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้กับนักเรียนใน พื้นที่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับ ทุนมนุษย์ในชุมชน โดยสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ (1) แหล่งเรียนรู้ทั้งนิทรรศการเคลื่อนที่และ นิทรรศการถาวรของ 3 วัด ประกอบด้วยวัดเขาทอง วัดสระทะเล และวัดบ้านบน (2) หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของ 3 วัด ประกอบด้วยวัดเขาทอง วัดสระทะเล และ วัดบ้านบน ที่สามารถเปิดผ่านโทรศัพท์มือถือ ได้โดยใช้ QR code (3) เอกสารประกอบการ อบรมมัคคุเทศก์น้อย ณ แหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง การเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม และ (4) power point ที่จะในการอบรมมัคคุเทศก์น้อย ณ แหล่ง ท่องเที่ยวตามเส้นทางการศึกษาของหลวงปู่เดิม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการ และทราบข้อมูล เกี่ยวกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศาสนาและวัฒนธรรมภายในชุมชนของตน รวมถึง มีการสอดแทรกหลักธรรมตามจริยาวัตรของ

หลวงปู่เดิม ประกอบด้วย สันโดษ ทาน วิริยะ เมตตา และกตัญญู กตเวที ให้กับเยาวชนเพื่อ เป็นการปลูกฝังคุณธรรมเหล่านี้ให้กับเยาวชน และ เผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

เครื่องมือ

1) แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ ก่อนและหลังการอบรมของนักเรียนที่เข้าอบรม เป็นแบบเลือกตอบ

2) แบบประเมินที่ผู้ทรงคุณวุฒิทำการ ประเมินนักเรียนหลังจากฝึกภาคปฏิบัติ เป็นข้อมูล คະแนนคุณสมบัติของการเป็นมัคคุเทศก์น้อย ประกอบด้วย 2 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านการให้บริการ นักท่องเที่ยว และด้านบุคลิกภาพ เป็นคำถามที่ให้ เลือกคำตอบแบบมีน้ำหนัก

3) แบบประเมินที่นักเรียนทำการประเมิน ตนเองหลังจากฝึกภาคปฏิบัติ เป็นข้อมูลคະแนน คุณสมบัติของการเป็นมัคคุเทศก์น้อย ประกอบด้วย 2 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว และด้านบุคลิกภาพ เป็นคำถามที่ให้ เลือกคำตอบแบบมีน้ำหนัก

4) แบบประเมินที่นักเรียนทำการประเมิน ความพึงพอใจจากการอบรม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในการเข้า ร่วมอบรม ประกอบด้วย 4 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้าน กระบวนการขั้นตอน และเนื้อหาในการอบรม ด้าน เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านคุณภาพของการอบรมเป็นคำถามที่ให้ เลือกคำตอบแบบมีน้ำหนัก

ขั้นตอนที่ 8 ถ่ายทอดองค์ความรู้ชุมชน ให้แก่ครูเพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนใน โรงเรียนพื้นที่เป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ตลอดช่วงชีวิต เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคุณครูในโรงเรียนของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย ประกอบด้วยครูโรงเรียนวัดบ้านบน ครูโรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา และครูโรงเรียนเขาทอง เพื่อให้ทราบแนวทางในการฝึกภาคปฏิบัติ และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยวิทยากรในการฝึกฝนมัคคุเทศก์น้อยเหล่านี้หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับเด็ก ๆ มัคคุเทศก์น้อย ตลอดจนสามารถนำสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ (1) บอร์ดนิทรรศการทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และ (3) หนังสือทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิม ไปใช้ในการอบรมนักเรียนภายในโรงเรียนของตนเองที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ให้เป็นมัคคุเทศก์น้อยรุ่นต่อไปได้โดยไม่ขาดช่วงในอนาคต

ขั้นตอนที่ 9 จัดทำหนังสือการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิม เพื่อให้ชาวบ้านและเยาวชนในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยวพื้นที่อื่นสามารถนำไปใช้ในการศึกษาและเพื่อรองรับการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอพยัคฆคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ในอนาคตต่อไปได้ โดยขั้นตอนการจัดทำได้ผ่านการส่งกรองพิจารณาหนังสือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ก่อนดำเนินการขอเลขที่หนังสือ ISBN จากหอสมุดแห่งชาติ และตีพิมพ์ เผยแพร่เป็นลำดับต่อมา

ขั้นตอนที่ 10 ถ่ายทอดองค์ความรู้ชุมชนให้แก่ชุมชนพื้นที่เป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต

เป็นขั้นตอนของการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิม ให้กับชาวบ้าน

และผู้ที่สนใจ ได้ทราบถึงทรัพยากรการท่องเที่ยว และประวัติความเป็นมาของวัดบ้านบน วัดสระทะเล และวัดเขาทอง ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ประวัติและหลักธรรมตามจริยาวัตรของหลวงพ่อดิมเพื่อให้มีต้นแบบในการดำเนินชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์จากเนื้อหาซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำสถิติ paired t-test และสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากแบบประเมิน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิมที่ปรากฏดัง E-Book ต่อไปนี้

วัดสระทะเล วัดบ้านบน วัดเขาทอง

ภาพที่ 1 QR code E-book

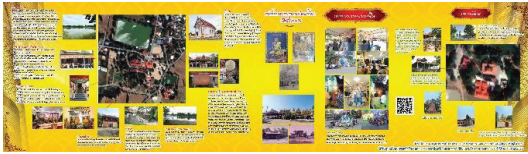
ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แหล่งการเรียนรู้ ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อดิม 3 แห่ง คือ วัดสระทะเล วัดบ้านบน และวัดเขาทอง

บอร์ด (นิทรรศการเคลื่อนที่)

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดบ้านบน

2) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของ
วัดสระทะเล

3) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของ
วัดเขาทอง

4) ประวัติของวัดบ้านบน และเกจิอาจารย์
ที่สำคัญ รวมถึงความเกี่ยวพันของหลวงปู่เดิม
กับวัดบ้านบน

5) ประวัติของวัดสระทะเล และ
เกจิอาจารย์ที่สำคัญ รวมถึงความเกี่ยวพันของ
หลวงปู่เดิมกับวัดสระทะเล

6) ประวัติของวัดเขาทอง และเกจิอาจารย์
ที่สำคัญ รวมถึงความเกี่ยวพันของหลวงปู่เดิม
กับวัดเขาทอง

ป้ายสื่อความหมาย (นิทรรศการถาวร)

1) วัดบ้านบน ได้จัดทำนิทรรศการถาวร
ด้วยป้ายสื่อความหมาย จำนวน 6 จุด

2) วัดสระทะเล ได้จัดทำนิทรรศการถาวร
ด้วยป้ายสื่อความหมาย จำนวน 4 จุด

3) วัดเขาทอง ได้จัดทำนิทรรศการถาวร
ด้วยป้ายสื่อความหมาย จำนวน 4 จุด

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์
ข้อที่ 3

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

ข้อที่ 3

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานก่อน-หลังอบรม

การเปรียบเทียบความรู้			Mean	N	S.D	t	p
นักเรียนโรงเรียนวัดบ้านบน	ก่อน	pre	7.54	37	2.91	-7.21	0.00
	หลัง	post	10.00	37	2.80		
นักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา	ก่อน	pre	5.93	27	2.15	-5.49	0.00
	หลัง	post	8.52	27	2.79		
นักเรียนโรงเรียนเขาทอง	ก่อน	pre	3.88	32	1.76	-10.32	0.00
	หลัง	post	6.78	32	2.41		
รวม	ก่อน	pre	5.86	96	2.81	-12.73	0.00
	หลัง	post	8.51	96	2.98		

*p ≤ 0.05

นักเรียนทั้งสามโรงเรียน มีผลคะแนนการทดสอบความรู้หลังเข้ารับการอบรมมีค่าน้อยลง ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมสูงกว่าผลคะแนนการทดสอบความรู้ก่อนเข้า

รับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมมีค่าน้อยลง มีผลทำให้นักเรียนทั้งสามโรงเรียน มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 2 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรม

ที่	รายการ/ข้อคำถามประเมินโดยนักเรียน	รวม		
		\bar{x}	S.D.	แปล
	ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว	4.36	0.80	ดี
1	ความสามารถในการกำหนดเวลา	4.15	0.87	ดี
2	ความสามารถในการให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว	4.32	0.86	ดี
3	ความยินดีในการตอบคำถาม	4.50	0.74	ดีมาก
4	ความสามารถในการบริการและอำนวยความสะดวก	4.48	0.78	ดี
5	ความตรงต่อเวลา	4.36	0.77	ดี
	ด้านบุคลิกภาพ	4.51	0.72	ดีมาก
6	ความซื่อสัตย์สุจริต	4.52	0.74	ดีมาก
7	ความรู้จักกาลเทศะ	4.50	0.66	ดีมาก
8	ความเป็นกันเองและจริงใจในการให้บริการ	4.54	0.74	ดีมาก
9	ความเมตตากรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข	4.45	0.78	ดี
10	ความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ	4.52	0.70	ดีมาก

นักเรียนโรงเรียนวัดบ้านบน โรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา และโรงเรียนเขาทอง ได้มีการประเมินตนเองด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีการประเมินเรื่องความยินดีในการตอบคำถาม อยู่ในระดับดีมาก ส่วนในเรื่องอื่นๆ

อยู่ในระดับดี ส่วนทางด้านบุคลิกภาพภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยประเมินเรื่องความเมตตา กรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขอยู่ในระดับดี ส่วนเรื่องอื่น อยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 3 ผลการประเมินผู้เข้าอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการ/ข้อคำถาม ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	รวม		
		\bar{x}	S.D.	แปล
ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว				
1	ความสามารถในการกำหนดเวลา	4.11	0.77	ดี
2	ความสามารถในการให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว	3.66	0.83	ดี
3	ความยินดีในการตอบคำถาม	3.92	0.75	ดี
4	ความสามารถในการบริการและอำนวยความสะดวก	4.02	0.70	ดี
5	ความตรงต่อเวลา	4.29	0.77	ดี
ด้านบุคลิกภาพ		4.42	0.76	ดี
6	ความซื่อสัตย์สุจริต	4.61	0.75	ดีมาก
7	ความรู้จกกาลเทศะ	4.44	0.78	ดี
8	ความเป็นกันเองและจริงใจในการให้บริการ	4.30	0.75	ดี
9	ความเมตตา กรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข	4.40	0.76	ดี
10	ความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ	4.36	0.76	ดี

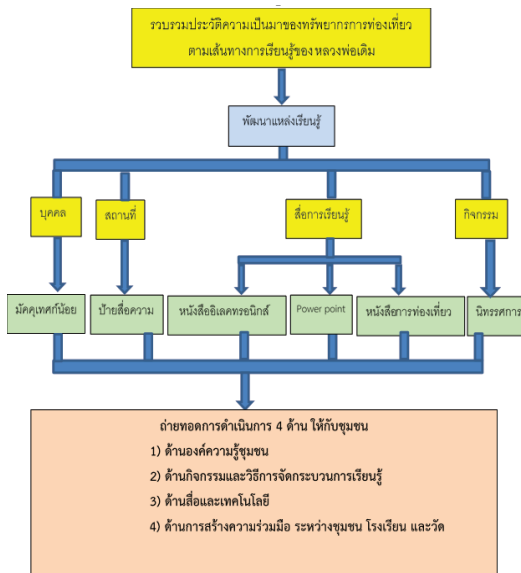
ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการประเมินนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านบน โรงเรียนบ้านใหม่ศึกษา และโรงเรียนเขาทองรวมทั้งสามโรงเรียน ทั้งด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว และด้านบุคลิกภาพภาพรวม อยู่ในระดับดี โดยด้านบุคลิกภาพ ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับดีมาก

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ได้หนังสือการท่องเที่ยวตามเส้นทางจารีตของหลวงปู่เดิมและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเลข ISBN ของหนังสือ คือ 978-616-593-854-9

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต

การวิจัยระยะต้นน้ำเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของทรัพยากรการท่องเที่ยวของอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างแหล่งเรียนรู้ ณ วัตต่างๆ ตามเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม และถ่ายทอดให้กับนักเรียนในพื้นที่ในการเป็นมัคคุเทศก์

การวิจัยระยะกลางน้ำ เป็นการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 4 ประเภท คือ (1) ประเภทบุคคล (2) ประเภทสถานที่ (3) ประเภทสื่อการเรียนรู้และสารสนเทศ และ (4) ประเภทกิจกรรม และเสริมสร้างคุณธรรม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทูนมนุษย์ในชุมชน

การวิจัยระยะปลายน้ำ จัดทำหนังสือและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวตามเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมที่สามารถเปิดผ่านได้ทั้งสมาร์ทโฟน และเครื่องคอมพิวเตอร์

อภิปรายผล

การพัฒนาเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ของชุมชนนั้นมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เมทีณี แสงกระจ่าง (2551) เพราะนอกจากจะทำให้ชุมชนได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อรายได้แล้วยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นและของชาติยังผลให้เกิดความใส่ใจในการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการดำเนินงาน (สามพร มณีเมตรีจิต, 2539) แหล่งการเรียนรู้ชุมชนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ของคนในชุมชนทำให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงได้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นรากฐานของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (ชนันทนัฐ ฉัตรภักดิธน และคณะ, 2561)

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมด้วยการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของทรัพยากรการท่องเที่ยวของอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ตลอดจนมีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรมเพื่อนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ในรูปแบบที่เยาวชนและผู้สนใจเข้าถึงได้เพื่อที่แหล่งเรียนรู้เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ จึงเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน แนวทางการพัฒนาแหล่งการ

เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าจำเป็นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นหรือคนในชุมชน เพื่อพัฒนาให้แหล่งการเรียนรู้สามารถตอบสนอง กับความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัย ใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง การเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญเพื่อเปิดโอกาสการ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้ ทุกที่ ทุกเวลา และ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในงานวิจัยนี้ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4 ประเภท ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ประเภท บุคคล ได้แก่ ครูที่ได้รับการฝึกเป็นผู้ช่วยวิทยากร ที่สามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนในโรงเรียนของ ตนต่อไป แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายในแต่ละจุดของศาสนสถานที่ สำคัญของแต่ละวัด แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อ ได้แก่ หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่ เดิม และแหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่ การจัดนิทรรศการ และการฝึกมัคคุเทศก์ในภาค ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการจำแนกแหล่งการเรียนรู้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) และธนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์รัตน์ และคณะ (2561) การพัฒนาดังที่ได้กล่าวมานี้เป็นจุดเริ่มต้นในการ พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ตามการจัดรูปแบบขององค์การท่องเที่ยวโลก (Goeldner & Ritchie, 2006) เพราะนอกจาก จะเอื้อประโยชน์ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว ยัง จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ทางศาสนารวมทั้งเสริมสร้างสินค้าใหม่ทางการ ท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม (การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย, 2548) สอดคล้องกับ ราณี อธิษัชยกุล (2546) ที่ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถาน และ ศาสนสถาน เหล่านี้มีความสำคัญในฐานะเป็น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น มีผลดึงดูด ให้นักท่องเที่ยวไปเยือน อีกทั้งการท่องเที่ยว รูปแบบนี้มีใช่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ เพียงเท่านั้นแต่ยังเป็นการเรียนรู้ในด้านประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรม และความเชื่อทางพระพุทธ ศาสนาตลอดจนการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาคือต้องการให้ ทุกคนเป็นคนดีการท่องเที่ยวเชิงพุทธ/วิถีพุทธ (ตันติการ โคตรชารี, 2555) แต่การตลาดการ ท่องเที่ยวของ World Tourism Organization (1999) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตและผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวด้วยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ผลิต บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) กล่าวว่า การตลาดการ ท่องเที่ยวเป็นการแสดงถึงความพยายามของ ผู้ประกอบการธุรกิจที่จะวิเคราะห์ทรัพยากร การท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวที่จะ สามารถเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ และใช้ เป็นช่องทางในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้เกิดนักท่องเที่ยว ในงานวิจัยนี้ จึงได้มีการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการ นักท่องเที่ยวด้วยการสร้างมัคคุเทศก์น้อย ที่มีความรู้ ความสามารถที่จะให้บริการกับ นักท่องเที่ยวได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงระบบ จะต้องมีการพิจารณารวมไปถึงสิ่งแวดล้อมของ ระบบท่องเที่ยวด้วย แนวคิดระบบการท่องเที่ยว ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง ประเทศไทย (2540) จำแนกได้ 3 ระบบย่อย คือ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) บริการการ ท่องเที่ยว และ (3) ตลาดการท่องเที่ยว เบื้อง ต้นในโครงการนี้มีการพัฒนาเพียง 2 ด้านคือ

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว และ (2) บริการการท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้มีการพัฒนาถึงตลาดการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ แนวทางการขยายผลจึงควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาถึงตลาดการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ โดยพัฒนากิจกรรมรูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มเติมให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบของทัวร์ โดยใช้แหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิมครบทั้ง 6 จุดเป็นหลัก

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยงานวิจัยนี้ได้รับการรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมในคนที่เป็นมาตรฐานสากล COA No.000222022 และ NREC No. 0052264

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. www.creativeculturethailand.com
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. <http://conservation.forest.ku.ac.th>
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). ไอซีทีเพื่อการศึกษา. ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณาการพิมพ์.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564). สำนักงานกิจการโรมพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิระวรรณ เจียสกุล. (2557). “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการพัฒนาประเทศ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หน่วยที่ 13 หน้า 1-61. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ตันติกร โคตรขารี. (2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการท่องเที่ยวเชิงศาสนาพระราชดำริประจำวันเกิด จังหวัดนครพนม. [หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนกฤต สังข์เฉย. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (พิมพ์ครั้งที่ 1). คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- ชนทัศน์ภูรี ฉัตรภักดิ์รัตน์, ชุตติวัฒน์ สุวัตติพงษ์ และวิฑูรย์ วงษ์อำมาตย์. (2561). การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นัดดา อังสุไวย. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุษาฎีกาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *การตลาดเพื่อการท่องเที่ยว*. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประภัสสร ผ่องใส. (2556). *ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวในวัดพระมหาเจดีย์ชัยมงคลต่อชุมชนท้องถิ่น ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด* [การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- ปาริฉัตร อึ้งจะนิล. (2554). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่า กรณีศึกษาตลาดคลองสวน 100 ปีจังหวัดสมุทรปราการ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- พัชราภา สิงห์ธนสาร. (2563). *รายงานกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงปู่เดิม*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- เมทีณี แสงกระจ่าง. (2551). *ประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวปีท่องเที่ยวไทย 2551-2552 ในการฟื้นฟูความเชื่อมั่นนักท่องเที่ยวต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด.
- ราณี อธิชัยกุล. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑน์. ภาพพิมพ์*.
- วัชรภรณ์ ระยับศรี. (2551). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร* [ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *โครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กองวิชาการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)
- สามพร มณีไมตรีจิต. (2539). *บทบาทวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยนิยมไทย ครั้งที่ 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2555). *การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย. โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งรามาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช*.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). *บทวิเคราะห์การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใน การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B. (2006). *Tourism: principles, practices, philosophies* (10th ed.). Wiley.
- Henschke, J. A. (2008). Movement toward staying ahead of the curve in developing and managing human capital. In V. C. X. Wang & K. P. King Z. (eds.), *Human performance models in the global context* (pp.1-27). Charlotte, Information Age Publishing.
- Knowles, M. S. (1990). *The adult learner: A neglected species* (4th edition). Gulf.

Knowles, M. S. (1970). *The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy*. Association Press.

Smaldino, S.E., Russell, J.D., Heinich, R. & Molendo, M. (2005). *Instructional technology and media for learning* (8 eds.). Courier Kendallvill, Inc.

เทคนิคการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์

Sample Size Determination Techniques for Behavioral Sciences Research

รังสรรค์ โนมยา^{1*}, สมบัติ ท้ายเรือคำ²
Rungson Chomeya^{1*}, Sombat Tayraukham²

Received: 16 November 2022

Revised: 2 February 2023

Accepted: 8 February 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ (1) เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (2) เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยแบบคลาสสิก และ (3) เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยด้วยโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ บทความนี้ผู้เขียนใช้วิธีการสังเคราะห์ (synthesis) เอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำราและบทความที่ว่าด้วยการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยได้นำเสนอแนวคิดว่าด้วยการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตร จากตารางที่ และจากโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ ของสถาบันต่าง ๆ และการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่อาศัยจำนวนตัวอย่างขนาดใหญ่ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (structural equation modeling: SEM) ในตอนท้ายเป็นการสรุปและการให้ข้อเสนอในการประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้อ่านได้พิจารณาไปใช้ในการดำเนินการวิจัย และให้การวิจัยมีคุณภาพมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิจัยให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วิธีวิทยาการวิจัย, สถิติสำหรับการวิจัย, การวิจัยทางสังคมศาสตร์, การทดสอบสมมุติฐาน

¹ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Associate Professor, Education Psychology & Guidance Department, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Department of Curriculum Instruction and Learning, Faculty of Education, Chiang Mai University

Abstract

The purposes of this article are to inform readers about. - 1) how to gain better understanding regarding the sample size techniques for behavioral science research, 2) know how to determine the sample size for classical behavioral sciences research, and 3) know how to make a decision on the research sample size program for behavioral sciences research through an online program. The author has constructed a body of knowledge from synthesizing a wide range of resources such as academic documents, books, textbooks and articles on a sample size for behavioral science research. At the beginning of this article, the author provides information on approaches to sample size determination in behavioral research. Next, the article will present the research sample size determination using formulas, tables, and online programs from a variety of institutes. Finally, the research sample size determination using statistical analysis techniques for a large samples size such as factor analysis and structural equation modeling (SEM) is presented. It is the author's intention that the readers are able to apply all knowledge most importantly to conduct research with high quality and reliability as well as to improve their body of knowledge on research methodology.

Keywords: Research methodology, statistics for research, social sciences research, hypothesis testing

บทนำ

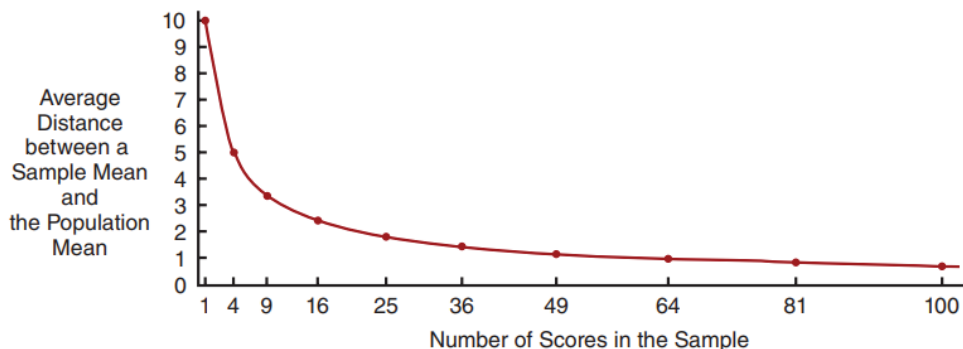
การกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่นักวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ต่างก็เคยประสบปัญหาต้องนำมาคิดว่า เราควรที่จะกำหนดขนาดตัวอย่างเท่าไรดี สำหรับการวิจัย ก่อนที่จะไปนำเสนอวิธีการได้มาซึ่งตัวอย่างที่มีรายละเอียดให้พิจารณาอีกมากมาย (Pitard, 2019) ซึ่งในตำราการวิจัยต่างๆ มักจะไปเน้นความสำคัญในเรื่องวิธีการสุ่มตัวอย่างมากกว่า การกำหนดขนาดตัวอย่าง แม้ว่า เครซี่และมอร์แกน จะนำเสนอตารางสำเร็จรูปสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างไว้เมื่อปี 1970 (Krejcie & Morgan, 1970) และมีการนำมาอ้างอิงในงานวิจัยต่างๆ มากมาย ซึ่งปัจจุบันในแนวทางและเทคนิคการวิจัยสมัยใหม่ได้มีการนำเสนอวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยด้วยสูตรการคำนวณทางสถิติสูตรต่างๆ ออกมามากมายหลายแนวทาง

และมีการปรับให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการวิจัยในแต่ละสาขา การกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยหลายคนอาจจะมองว่าเป็นเรื่องง่าย ซึ่งในความเป็นจริงการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยที่ดีนั้นต้องคำนึงถึงรูปแบบของการศึกษาด้วย เช่น การศึกษาสำหรับผลลัพธ์ที่เป็นอิสระ (independent outcomes) นั้น จะพิจารณาในเรื่องของการให้ผลการวิเคราะห์ที่แม่นยำ (precision analysis) อำนาจของการทดสอบ (power analysis) ตลอดจนเงื่อนไขอื่นๆ ที่ผู้วิจัยจะต้องให้ความสำคัญ ในขณะที่การศึกษาในลักษณะอื่นๆ เช่น Clustered Outcomes, Repeated Measurement Outcomes, Correlated Outcome, Correlated Outcomes from Two-Level Randomized Clinical Trials หรือ Three-Level Randomized Clinical Trials ซึ่งจะมีเงื่อนไขทางแบบแผนการวิเคราะห์ทางสถิติ (statistical model) และ

แบบแผนการวิจัย (research designs) เข้ามาเกี่ยวข้องกับอีกหลายปัจจัย (Ahn *et al.*, 2015) เช่น การศึกษาในแบบ Cluster-Randomized Trials, Multi-Regional Trials และอื่นๆ อีกเป็นต้น (Kieser, 2020) นอกจากนี้นักวิจัยมักจะมีปัญหาในการรวบรวมข้อมูลว่าต้องใช้ตัวอย่างจำนวนเท่าไรจึงจะเพียงพอสำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย บางครั้งข้อจำกัดของการวิจัยอันเนื่องมาจากเป้าหมายหรือตัวอย่างสำหรับการวิจัยมีขนาดเล็กหรือเข้าถึงได้ยากหรือเนื่องจากอุปสรรคของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่อาจนำไปสู่ค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์สำหรับการวิจัย อุปสรรคต่างๆ นี้ อาจส่งผลให้ชุดข้อมูลสำหรับการวิจัยมีขนาดเล็กเกินไปสำหรับการประมาณค่าที่ดี นอกเหนือจากความซับซ้อนของแบบจำลองทางสถิติที่จำเป็นในการตอบคำถามการวิจัย นักวิจัยอาจจะต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการวิจัยที่ใช้ตัวอย่างเล็กๆ แต่ใช้วิธีการทางสถิติที่อนุญาตให้นักวิจัยใช้เพื่อการตอบคำถามการวิจัย ดังนั้นจึงมีทางเลือกหลายอย่างแต่อย่างไรก็ตามขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมก็ยังคงเป็นคำถามแรกๆ ที่ผู้วิจัยต้องหาข้อสรุปให้ได้ก่อนดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป (Schoot & Miočević, 2020)

ธรรมชาติของการศึกษาวิจัยทั้งหมดมักจะใช้ผลลัพธ์จากตัวอย่างขนาดเล็กในการศึกษาเป็นพื้นฐานสำหรับการตอบคำถามอ้างอิงไปยัง

ประชากรที่ค่อนข้างใหญ่ เป้าหมายคือการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดี ซึ่งเป็นคำถามพื้นฐานข้อหนึ่งของการดำเนินการวิจัย นำเสียดายที่ไม่มีคำตอบง่าย ๆ สำหรับคำถามนี้ แต่มีหลักการทั่วไปบางประการที่สามารถช่วยให้ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยได้ (Gravetter, 2018) หลักการที่สำคัญที่สุด ตัวอย่างขนาดใหญ่มีความน่าจะเป็นตัวแทนได้ดีกว่าตัวอย่างขนาดเล็ก (Privitera, 2016 ; Gravetter, 2018) ในสาขาสถิติหลักการนี้ถือเป็นกฎ ยิ่งขนาดตัวอย่างขนาดใหญ่เท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสมากขึ้นที่ค่าสถิติที่ได้จะเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับค่าจริงของประชากร การเป็นตัวแทนที่ดีของตัวอย่างในการวิจัย หมายถึง ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ได้นั้นถูกต้องหรือสะท้อนคุณลักษณะของประชากร ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรต้องเป็นตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคุณสมบัติของประชากร ส่วนตัวอย่างที่มีความลำเอียงเป็นตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างไปจากคุณสมบัติของประชากร การเลือกตัวอย่างที่ลำเอียงเกิดขึ้นเมื่อการเลือกนั้นมีลักษณะเพิ่มโอกาสในการได้รับตัวอย่างที่ไม่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดี (Gravetter & Forzano, 2011) อย่างไรก็ตามความแม่นยำของตัวอย่างที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับสแควร์รูทของขนาดตัวอย่าง (Gravetter *et al.*, 2021) แสดงไว้ใน ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ได้จากตัวอย่างและค่าเฉลี่ยของประชากร

จากภาพที่ 1 จะสังเกตได้ว่าความแม่นยำจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้นจาก 4 เป็น 16 เป็น 25 แต่ช้าลงอย่างมากเมื่อขนาดตัวอย่างประมาณ 30 เพราะมีเพียงผลที่จำกัดจากการเพิ่มขนาดตัวอย่างเกิน 25 หรือ 30 นักวิจัยจึงมักใช้ขนาดตัวอย่างนี้เป็นเป้าหมายเมื่อวางแผนดำเนินการวิจัย (Gravetter *et al.*, 2021) แม้ว่าขนาดตัวอย่าง 25 หรือ 30 ราย สำหรับแต่ละกลุ่มเป็นเรื่องที่ดี แต่ก็ยังมีข้อควรพิจารณาอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น อาจทำให้ขนาดตัวอย่างนี้มีขนาดใหญ่เกินไป ตัวอย่างเช่นหากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับเงื่อนไขการจัดกระทำที่แตกต่างกัน 10 หรือ 15 เงื่อนไข หากแต่ละเงื่อนไขใช้ตัวอย่าง 25 ราย จะต้องใช้ตัวอย่างในการวิจัย 250 ถึง 375 ราย ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องยากที่นักวิจัยจะหาตัวอย่างในการวิจัยแบบจัดกระทำในลักษณะนี้ นักวิจัยอาจใช้ตัวอย่างเพียง 10 หรือ 12 ตัวอย่างต่อ 1 เงื่อนไขการเปรียบเทียบ แต่ท้ายสุดนักวิจัยก็ต้องคำนึงถึงความแม่นยำของการทำนายผลการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงในการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัย คือ อำนาจของการทดสอบทางสถิติ (statistics power analysis) และ ความแม่นยำของการวัดในการวิจัย (measures of precision) โดยนักวิจัยจะทำการพิจารณาจากค่า Confidence Interval (Dattalo, 2008) เป็นหลัก การศึกษาจากตัวอย่างจะได้ค่าตัวเลขหรือข้อมูลที่ได้มาจะเรียกว่า ค่าสถิติ ดังนั้นการศึกษาจากตัวอย่างจึงทำให้การกำหนดขนาดของตัวอย่างมีความสำคัญ ไม่เหมือนกับการศึกษาจากประชากรซึ่งตัวเลขหรือข้อมูลที่ได้มาจะเรียกว่า ค่าพารามิเตอร์ (Gravetter, 2018) นอกจากนี้ก็อาจจะพิจารณาในเรื่องของ ค่าใช้จ่าย ขนาดของประชากร ความเป็นเอกพันธ์ของประชากร ความคลาดเคลื่อนและความถูกต้องของการวิจัย นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขนาดตัวอย่างที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงคือจริยธรรมของการวิจัย โดย

เฉพาะถ้ากำหนดขนาดตัวอย่างขนาดใหญ่เกินไป อาจเกิดการใช้ตัวอย่างเข้าร่วมในการวิจัยเพิ่มเติมโดยไม่จำเป็นซึ่งอาจเป็นประเด็นทางจรรยาบรรณของการวิจัย ในทางกลับกันหากตัวอย่างมีขนาดเล็กเกินไปก็ไม่นำไปได้ที่จะทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จ นักวิจัยต้องคำนึงถึงนัยสำคัญและหลักการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบกันด้วยเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้อยู่ในขอบเขตของผลลัพธ์ที่คาดหวังในทางสถิติ (Gravetter, 2018)

ขนาดตัวอย่างในการวิจัยเชิงสำรวจ

การกำหนดตัวอย่างในการวิจัยเชิงสำรวจมีรายละเอียดที่นักวิจัยจะต้องคำนึงถึงหลายประการเพื่อให้ผลของการศึกษานั้นมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ทั้งในแง่ของผลการศึกษาที่พบ และการนำเอาผลการศึกษาไปใช้ในการทำนายหรือพยากรณ์พฤติกรรมหรือสถานการณ์ใดๆ ในอนาคต ตลอดจนการประมาณค่าของผลการศึกษาที่ยังต้องอาศัยแบบจำลองในการอธิบายตัวอย่าง ไม่ว่าจะเป็นแบบจำลองเชิงเส้นและตัวทำนาย BLU (linear models and BLU predictors) การเลือกแบบเจาะจง แบบจำลองการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection model) แบบจำลองสมดุขชนิดพหุนาม (balancing for polynomial models) แบบจำลองเชิงเส้นในฟังก์ชันทางเมทริกซ์ (linear models in matrix notation) ฯลฯ (Rosei & Johnston, 2005) ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงสร้างความกังวลให้กับนักวิจัยพอสมควร

ตัวอย่างควรมีขนาดใหญ่เท่าใด Cozby and Bates (2018) เสนอว่า ขนาดตัวอย่างสามารถพิจารณาได้โดยใช้สูตรทางคณิตศาสตร์ที่คำนึงถึงค่าความเชื่อมั่น (confidence interval) และขนาดของประชากรที่กำลังศึกษาอยู่เป็นสำคัญ และขนาดตัวอย่างที่จำเป็น ขึ้นอยู่กับความแม่นยำ

ของผลการศึกษาที่มีความผิดพลาดได้ไม่เกิน บวกลบ 3%, 5% และ 10% ค่าความเชื่อมั่น 95 % ผู้วิจัยต้องทราบก่อนว่าขนาดตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นเพื่อเพิ่มความแม่นยำของการศึกษา สำหรับการวิจัยกับขนาดประชากร 10,000 ราย จำเป็นต้องใช้ตัวอย่าง 370 ราย สำหรับความผิดพลาดของการศึกษาไม่เกิน 5% แต่ขนาดตัวอย่างจะเพิ่มขึ้นถึง 964 รายทันที หากต้องการผิดพลาดของการศึกษาไม่เกิน 3% ซึ่งอาจจะทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรในการศึกษามากเกินไป ผู้วิจัย

ต้องตระหนักถึงข้อเท็จจริงประการหนึ่งคือขนาดตัวอย่างไม่ได้แปรผันเป็นเปอร์เซ็นต์คงที่ตามขนาดของประชากร ดังนั้นหากผู้วิจัยจะทำการอนุมานผลการวิจัยจากตัวอย่างไปยังค่าที่ควรจะเป็นในประชากร จำเป็นต้องพิจารณาความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยต้องการสำหรับผลของการวิจัยว่าต้องการให้ความแม่นยำของการศึกษาอยู่ในระดับใด ความผิดพลาดของการศึกษายอมรับได้ในระดับเท่าใด ก่อนจะดำเนินการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัย

Size of population	Precision of estimate		
	±3%	±5%	±10%
2,000	696	322	92
5,000	879	357	94
10,000	964	370	95
50,000	1,045	381	96
100,000	1,055	383	96
Over 100,000	1,067	384	96

ภาพที่ 2 แสดงตารางขนาดตัวอย่างที่จำเป็นสำหรับการวิจัย (Cozby & Bates, 2018)

จากภาพที่ 2 จะพบว่าตารางขนาดตัวอย่างที่จำเป็นสำหรับการวิจัยของ Cozby and Bates (2018) จะพบว่าขนาดของตัวอย่างขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงตามที่เสนอไปแล้วในตอนต้น

สูตรดั้งเดิม (classic) ที่นักวิจัยส่วนใหญ่ใช้ในการคำนวณตัวอย่างของการวิจัยได้แก่สูตรของ Yamane (1967) ; Krejcie and Morgan (1970) ; Cochran (1977) ซึ่งในแต่ละสูตรก็จะเกี่ยวข้องกับ ขนาดของประชากร ค่าความคลาด

เคลื่อน (error) และค่าความเชื่อมั่น (confidence interval) ของการวิจัยเป็นสำคัญ ซึ่งก็จะมี ความยุ่งยากในการคำนวณบ้างพอสมควร เช่นตัวอย่าง สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Yamane ซึ่งหาขนาดตัวอย่างได้จาก ขนาดของประชากรหารด้วย 1 (ค่าคงที่) บวกด้วยขนาดของประชากรคูณด้วยค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ยกกำลังสอง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

หรือตัวอย่างสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่มีการนำเอาค่าไคสแควร์ที่ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom) เท่ากับ 1 และค่าสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเข้ามาใช้ในการคำนวณร่วมด้วย ดังสูตร

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + \chi^2 p(1-p)}$$

การศึกษาวิจัยมักจะใช้ผลลัพธ์จากตัวอย่างที่ค่อนข้างเล็กเป็นพื้นฐานสำหรับตอบคำถามเกี่ยวกับประชากรที่ค่อนข้างมีขนาดใหญ่ เป้าหมายคือการใช้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร คำถามพื้นฐานอย่างหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายนี้คือการพิจารณาว่าตัวอย่างขนาดเท่าใดควรจะเป็นตัวแทนของประชากรขนาดใหญ่ ซึ่งอาจจะไม่มีคำตอบง่ายๆ สำหรับคำถามนี้ แต่มีแนวทางทั่วไปบางประการที่สามารถช่วยให้นักวิจัยเลือกขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัย คือหลักการแรกคือการสังเกตอย่างง่ายว่าตัวอย่างขนาดใหญ่อาจเป็นตัวแทนมากกว่าตัวอย่างขนาดเล็ก ในสาขาสถิติหลักการนี้เรียกว่ากฎของจำนวนมาก ซึ่งกฎนี้ระบุว่ายิ่งขนาดตัวอย่างมี

จำนวนมากขึ้นเท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสมากขึ้นที่ค่าที่ได้จากตัวอย่างจะมีความคล้ายคลึงกับค่าที่แท้จริงในประชากร หรืออธิบายง่าย ๆ ว่ายิ่งตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่าไรก็ยิ่งมีความแม่นยำในการวิจัยมากขึ้นเท่านั้น แต่ความแม่นยำจะเริ่มมีค่าที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้าลงอย่างมากเมื่อขนาดตัวอย่างอยู่ที่ประมาณ 30 ราย ด้วยเหตุผลนี้นักวิจัยจึงมักจะใช้ขนาดตัวอย่างของผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 25 ถึง 30 คนต่อกลุ่มการศึกษา (เงื่อนไขของการศึกษา) กำหนดเป็นเป้าหมายเมื่อต้องวางแผนการวิจัยล่วงหน้า อย่างไรก็ตามจำนวนของตัวอย่างขนาดนี้มักจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่สามารถสรุปได้ดีมากนักเนื่องจากอาจจะมีผลในเรื่องของขนาดอิทธิพลที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนั้นทางที่ดีจึงควรกำหนดขนาดตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่กว่านี้เป็นเบื้องต้นไว้ก่อน (Gravetter *et al.*, 2021)

อย่างไรก็ตามนักวิจัยอาจจะหันไปใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967) หรือตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ที่นำเสนอตารางสำเร็จรูปไว้ให้เพื่อกำหนดขนาดของตัวอย่างของงานวิจัยไว้ในยุคแรกๆ แต่ตารางเหล่านี้ก็จะให้ค่าหยาบๆ ไม่เหมือนการวิเคราะห์จากสูตรโดยตรง ดังภาพที่ 3 -4

ขนาด ประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน (e)					
	± 1%	± 2%	± 3%	± 4%	± 5%	± 10%
500	*	*	*	*	222	83
1,000	*	*	*	385	286	91
1,500	*	*	638	441	316	94
2,000	*	*	714	476	333	95
2,500	*	1,250	769	500	345	96
3,000	*	1,364	811	517	353	97
3,500	*	1,458	843	530	359	97
4,000	*	1,538	870	541	364	98
4,500	*	1,607	891	549	367	98
5,000	*	1,667	909	556	370	98
6,000	*	1,765	938	566	375	98
7,000	*	1,842	959	574	378	99
8,000	*	1,905	976	580	381	99
9,000	*	1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,053	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000	8,333	2,381	1,087	617	397	100
100,000	9,091	2,439	1,099	621	398	100
∞	10,000	2,500	1,111	625	400	100

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยสำเร็จรูปของ Yamane (1967)

ในตารางสำเร็จรูปของ Yamane จะกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนไว้ .01 - .10 แสดงการกำหนดขนาดตัวอย่างของงานวิจัยที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 500 รายขึ้นไป และให้แสดง

จำนวนตัวอย่างของการวิจัยขั้นต่ำสุดที่ยอมรับได้ในแต่ละขอบเขตประชากรนั้นๆ ไว้ ต่อมา Krejcie and Morgan (1970) ได้นำเสนอขนาดประชากรที่ต่ำกว่า 500 รายขึ้นไป ดังภาพที่ 4

<i>N</i>	<i>S</i>	<i>N</i>	<i>S</i>	<i>N</i>	<i>S</i>
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	100000	384

Note.—*N* is population size. *S* is sample size.

Source: Krejcie & Morgan, 1970

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยสำเร็จรูป
ของ Krejcie and Morgan (1970)

Israel (1992) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา (University of Florida) ประเทศสหรัฐอเมริกา เสนอว่า การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยที่มีจำนวนประชากรของการวิจัยมีขนาดเล็ก ไม่เกิน 300 ราย การวิจัยที่มีจำนวนประชากรปานกลาง (ไม่เกิน 1 พันคน) และสำหรับงานวิจัยที่มีจำนวนประชากรขนาดใหญ่ 1,000 รายขึ้นไป และขนาดใหญ่พิเศษ 15,000 รายขึ้นไป (Israel, 1992) ได้นำเสนอตารางสำหรับการ

กำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยโดยพัฒนามาจากงานของ Yamane ที่นำเสนอไว้ในปี 1967 แบ่งงานวิจัยออกเป็นโครงการเล็ก กลาง ใหญ่ และได้ตัดช่วงความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 1 - 2 ออกไป ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อนในระดับนี้ในงานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และงานวิจัยทางสังคมศาสตร์อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้มากนัก โดยนำเสนอตารางไว้ ดังนี้

Sample size for $\pm 3\%$, $\pm 5\%$, $\pm 7\%$ and $\pm 10\%$
Precision Levels Where Confidence Level is 95% and $P=.5$.

Size of Population	Sample Size (n) for Precision (e) of:			
	$\pm 3\%$	$\pm 5\%$	$\pm 7\%$	$\pm 10\%$
500	a	222	145	83
600	a	240	152	86
700	a	255	158	88
800	a	267	163	89
900	a	277	166	90
1,000	a	286	169	91
2,000	714	333	185	95
3,000	811	353	191	97
4,000	870	364	194	98
5,000	909	370	196	98
6,000	938	375	197	98
7,000	959	378	198	99
8,000	976	381	199	99
9,000	989	383	200	99
10,000	1,000	385	200	99
15,000	1,034	390	201	99
20,000	1,053	392	204	100
25,000	1,064	394	204	100
50,000	1,087	397	204	100
100,000	1,099	398	204	100
>100,000	1,111	400	204	100

a = Assumption of normal population is poor (Yamane, 1967). The entire population should be sampled.

ภาพที่ 5 แสดงตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของ Israel (1992)

อย่างไรก็ตามนักสถิติในสมัยใหม่ก็ได้มีการนำเสนอตารางสำเร็จรูปสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัย ออกมาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดในการคำนวณทางสถิติในปัจจุบันได้ลดลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก จากความก้าวหน้าในวิทยาการทางด้านคอมพิวเตอร์

และการศึกษาการประมาณค่าจากงานวิจัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมากขึ้นกว่าในยุคสมัยก่อน Christensen *et al.*, (2014) ได้นำเสนอตารางสำเร็จรูปสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัย ดังภาพที่ 6

Sample Sizes for Various Populations of Size 10–50 Million

***N* stands for the size of the population. *n* stands for the size of the recommended sample. The sample sizes are based on the 95% confidence level.**

<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	<i>n</i>
10	10	130	97	250	152	950	274	10,000	370
20	19	140	103	260	155	1,000	278	20,000	377
30	28	150	108	270	159	1,100	285	30,000	379
40	36	160	113	280	162	1,200	291	40,000	380
50	44	170	118	290	165	1,300	297	50,000	381
60	52	180	123	300	169	1,400	302	75,000	382
70	59	190	127	400	196	1,500	306	100,000	384
80	66	200	132	500	217	2,000	322	250,000	384
90	73	210	136	600	234	3,000	341	500,000	384
100	80	220	140	700	248	3,500	346	1,000,000	384
110	86	230	144	800	260	4,000	351	10,000,000	384
120	92	240	148	900	269	5,000	357	50,000,000	384

Numbers in table were calculated by author.

ภาพที่ 6 แสดงตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของ (Christensen *et al.*, 2014)

Patten and Newhart (2018) อาจารย์และนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาวิจัยทั้งในแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative methods) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methods) และการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods) ได้นำเสนอตารางสำเร็จรูปสำหรับการ

กำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 10 - 100,000 ราย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ไปจนถึงงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในตารางกำหนดว่าหากประชากรของการศึกษามากกว่า 25 รายต้องทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด ในขณะที่ตารางสำเร็จรูปสำหรับ

การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของ Christensen *et al.*, (2014) กำหนดไว้ที่ต่ำกว่า 20 ราย Patten and Newhart เสนอว่า ขนาดของประชากรจะส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยที่เหมาะสมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากประชากรของการวิจัยมีจำนวนต่ำกว่า 20,000 แต่ถ้าหากประชากรมีจำนวน

มากกว่า 20,000 รายขึ้นไป ขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนักตามขนาดของประชากร จากหลักการในเรื่องนี้ ดังนั้นแม้ว่าจะเป็นการวิจัยหรือการสำรวจในระดับชาติที่สำคัญที่สุดและมีชื่อเสียงก็มักจะดำเนินการด้วยการเก็บตัวอย่างจากผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 1,500 คนเท่านั้น ไม่มากไปกว่านี้ ดังภาพที่ 7

Recommended Sample Sizes (n) for Populations (N) with Finite Sizes³

N	n	N	n	N	n	N	n
10	10	150	108	750	254	10,000	370
25	24	200	130	1000	278	20,000	377
50	44	300	169	1500	306	50,000	381
75	63	400	196	2000	322	75,000	382
100	80	500	217	5000	357	100,000	384

ภาพที่ 7 แสดงตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของ Patten and Newhart (2018)

จากภาพที่ 7 Patten and Newhart (2018) อธิบายว่า ข้อมูลจากตารางให้การประมาณค่าที่เป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยแบบสำรวจที่มีเป้าหมายสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ ขนาดตัวอย่างที่แนะนำ (n) สอดคล้องกับขนาดประชากร (N) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5 เปอร์เซ็นต์ ปรากฏการณ์ในประชากรจะสามารถอธิบายจากจำนวนตัวอย่างเพียง 5 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ส่วนการวิจัยเชิงทดลองซึ่งจะต้องมีการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ นักวิจัยจะต้องพิจารณาทั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ความคลาดเคลื่อนแบบแอลฟา) และอำนาจของการทดสอบ (power of test) โดยทั่วไปนักวิจัยสามารถที่จะควบคุมปริมาณทั้งสองสิ่งนี้ได้โดยการเลือกขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการศึกษา แม้ว่าอำนาจของการทดสอบจะเพิ่มขึ้นตาม

จำนวนของตัวอย่างในการวิจัยแต่ก็อาจจะทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็นก็ได้ เช่นเดียวกัน (Odeh & Fox, 2020) ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่นักวิจัยจะต้องนำมาพิจารณา

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการกำหนดขนาดตัวอย่าง

ในปัจจุบัน ด้วยวิวัฒนาการของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และระบบการประมวลผลออนไลน์ ทำให้มีการแก้ปัญหาของการคำนวณขนาดตัวอย่างของการวิจัย ด้วยการสร้างโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ขึ้นมาให้กับนักวิจัยต่าง ๆ ได้เข้าไปใช้ในงาน เพื่อให้ง่ายสะดวกและมีความถูกต้องแม่นยำในการกำหนดขนาดตัวอย่างมากขึ้น ทำให้การประมาณค่าตัวอย่างสำหรับการวิจัยมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น

สามารถให้จำนวนตัวอย่างในทุกช่วงค่าของประชากร และสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยโดยเฉพาะ ออกมามากมายเพื่อติดตั้งลงในระบบคอมพิวเตอร์ของนักวิจัย เช่น โปรแกรม Sample size calculator (SSS) ที่ใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยทางคลินิก การวิจัยในห้องปฏิบัติการและงานทางด้านระบาดวิทยาในตำราทางวิชาการของ Campbell *et al.* (2018) โปรแกรม PSS (The SAS Technical Team Writers, 2004) นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยในลักษณะต่างๆ ที่มีการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ให้นักวิจัยนำไปประยุกต์ใช้งานอยู่เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ ที่นักวิจัยนิยมใช้ในการอ้างอิง อาทิ เช่น โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างการวิจัยออนไลน์ ของ Maple Tech International LLC (2023)

URL: <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html>

โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างการวิจัยออนไลน์ ของ Qualtrics (2023)

URL:<https://www.qualtrics.com/blog/calculating-sample-size/>

โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างการวิจัยออนไลน์ ของ Raosoft (2023)

URL:<http://www.raosoft.com/samplesize.html>

โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างการวิจัยออนไลน์ ของสถาบัน Clinical & Translational Science Institute (2023)

URL:<https://www.sample-size.net/>

โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างการวิจัยออนไลน์ ของสถาบันด้านการวิจัยอย่าง Creative Research Systems (2023)

URL:<https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>

ตัวอย่างการใช้งานจากโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ calculator.net ของสถาบัน Maple Tech International LLC. เมื่อเข้าไปในหน้าเว็บไซต์ของโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ แสดงหน้าเว็บตามภาพที่ 8

Sample Size Calculator

Find Out The Sample Size

This calculator computes the minimum number of necessary samples to meet the desired statistical constraints.

Result

Sample size: **385**

This means 385 or more measurements/surveys are needed to have a confidence level of 95% that the real value is within $\pm 5\%$ of the measured/surveyed value.

Confidence Level	95%	
Margin of Error	5%	
Population Proportion	50%	Use 50% if not sure
Population Size		Leave blank if unlimited population size.
Calculate		Clear

ภาพที่ 8 แสดงหน้าเว็บเพจของโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ calculator.net

จากภาพที่ 8 หน้าโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ calculator.net จะมีช่องให้นักวิจัยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น Confidence Interval Level (ปกติในงานวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะกำหนดไว้ที่ 95% งานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ จะกำหนดไว้ที่ 99% งานวิจัยทางการแพทย์จะกำหนดไว้ที่ 99.99%) และค่าความคลาดเคลื่อนแบบแอลฟา (งานวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะกำหนดไว้ที่ .05 งานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ จะกำหนดไว้ที่ .01 งานวิจัยทางการแพทย์จะกำหนดไว้ที่ .001) และสัดส่วนประชากร (population proportion) ที่นักวิจัยต้อง

กำหนดหากทราบสัดส่วนประชากร หากไม่ทราบหรือไม่มั่นใจให้ใช้ 50% และสุดท้ายนักวิจัยจะต้องกำหนดขนาดของประชากรที่ผู้วิจัยทำการศึกษาหรือที่ผู้วิจัยต้องการจะสรุปอ้างอิง ยกตัวอย่าง หากผู้วิจัยต้องการศึกษาจากขนาดของประชากรจำนวน 500 คน เมื่อใส่ค่าต่างๆ ลงไปในโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ calculator.net ตามภาพแล้วกดคำนวณ (calculate) โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างและให้คำตอบที่นักวิจัยต้องการออกมา จากตัวอย่างจะได้ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเท่ากับ 218 คน (Maple Tech International LLC., 2023) ดังภาพที่ 9

Sample Size Calculator

Find Out The Sample Size

This calculator computes the minimum number of necessary samples to meet the desired statistical constraints.

Result

Sample size: **218**

This means 218 or more measurements/surveys are needed to have a confidence level of 95% that the real value is within $\pm 5\%$ of the measured/surveyed value.

Confidence Level	<input type="text" value="95%"/>	
Margin of Error	<input type="text" value="5%"/>	
Population Proportion	<input type="text" value="50%"/>	Use 50% if not sure
Population Size	<input type="text" value="500"/>	Leave blank if unlimited population size.
<input type="button" value="Calculate"/> <input type="button" value="Clear"/>		

ภาพที่ 9 แสดงผลการคำนวณขนาดตัวอย่างจากหน้าเว็บเพจของโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ calculator.net

อีกตัวอย่างการใช้งานจากโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ surveysystem.com ของสถาบัน Creative Research Systems (2023) เมื่อเข้าไปในหน้าเว็บเพจของโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ จะแสดงหน้าเว็บตามภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แสดงหน้าเว็บเพจของโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ surveysystem.com

เมื่อใส่ค่าต่างๆ ลงไปในโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของ survey system.com ตามภาพแล้วกดคำนวณ (calculate) โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างและให้คำตอบที่นักวิจัยต้องการออกมา จากตัวอย่างจะได้ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเท่ากับ 217 คน (Creative Research Systems, 2023) ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แสดงผลการคำนวณขนาดตัวอย่างจาก surveysystem.com

หากย้อนไปพิจารณาขนาดตัวอย่างของการวิจัยจาก ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ประชากร 500 คน จะพบว่า จะให้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 217 คน ส่วนตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยของ Israel (1992) ให้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 222 คน ซึ่งถือว่า

ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามตารางของ Krejcie and Morgan และ Israel ตามภาพนั้นเป็นตารางที่กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น ไว้ที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อนแบบแอลฟา ไว้ที่ .05 หากต้องการค่าความเชื่อมั่น และค่าความคลาดเคลื่อนแบบแอลฟาในระดับอื่นๆ การใช้โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ก็จะช่วยให้นักวิจัยมีความสะดวกในการกำหนดขนาดตัวอย่างการวิจัยได้ง่ายและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามโปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์ของเว็บเพจต่างๆ สร้างขึ้นด้วยสูตรของการคำนวณที่แตกต่างกัน ดังนั้นอาจจะให้ผลของการคำนวณที่แตกต่างกันไป ซึ่งนักวิจัยก็ต้องอ้างอิงว่าได้ใช้โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างออนไลน์จากเว็บไซต์ใดเป็นสำคัญ

ในการดำเนินการวิจัย นักวิจัยจะกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่หนึ่ง (ความคลาดเคลื่อนแบบแอลฟา: ความน่าจะเป็นที่เราปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นกลางทั้งๆ ที่มันเป็นจริง) และดำเนินการทดสอบสมมติฐานที่เป็นกลาง ในสถานการณ์เช่นนี้หากสมมติฐานที่เป็นกลางถูกปฏิเสธก็ไม่มีใครสามารถให้ความมั่นใจเกี่ยวกับความถูกต้องของสมมติฐานการวิจัยว่าเป็นสมมติฐานจริงหรือลวงได้ เนื่องจากปัญหาสองประการคือ ปัญหาเกี่ยวกับขนาดของประสิทธิผล (effect size) และปัญหาเกี่ยวกับความน่าจะเป็นที่เราจะปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นกลางเมื่อมันเป็นสมมติฐานลวงได้อย่างถูกต้อง หรืออำนาจของการทดสอบ (power of analysis) นั้นเอง (Verma & Verma, 2020) อย่างไรก็ตามนอกจาก อำนาจของการทดสอบทางสถิติ (statistics power analysis) และ ความแม่นยำของของวัดในการวิจัย (measures of precision ซึ่งพิจารณาจากค่า confidence Interval) ผู้วิจัยต้องคำนึงในการพิจารณา กำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัย ก็ยังมี

ประเด็นอื่นๆ มาให้ต้องพิจารณาบททวนร่วมด้วยอีก เช่น แง่มุมของการศึกษา ความต้องการและข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งกำหนดความต้องการขนาดตัวอย่างของการวิจัยไว้แตกต่างกัน เทคนิคการวิเคราะห์บางอย่างจัดเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่อาศัยขนาดตัวอย่างขนาดใหญ่ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์แบบจำลองสมการความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) (Hair *et al.*, 2019 ; Härdle & Simar, 2019) ผู้วิจัยต้องพิจารณาเงื่อนไขดังต่อไปนี้ประกอบในการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยด้วย

เทคนิคการวิเคราะห์ที่ต้องใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ถือว่าเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติสำหรับการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลจากตัวแปรเป็นจำนวนมาก มีความซับซ้อน จำนวนตัวอย่างสำหรับการวิจัยจึงไม่อาจใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างเหมือนงานวิจัยเชิงสำรวจโดยทั่วๆ ไป การวิเคราะห์องค์ประกอบ Tabachnick and Fidell (2012) อธิบายว่าหากจำนวนตัวอย่างในการวิจัยมีเพียง 100-200 ราย ก็สามารถยอมรับได้ หากองค์ประกอบนั้นมีความชัดเจนมากพอ เช่น องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบวัดด้วยตัวชี้วัดหลายตัว loadings มากกว่า .80 และค่า communalities (กำลังสองสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร) อยู่ระหว่าง .5 แต่การวิเคราะห์องค์ประกอบจำเป็นต้องใช้ตัวอย่างอย่างน้อย 300 ราย กรณีที่มีค่า communalities ต่ำ มีองค์ประกอบไม่มากและแต่ละองค์ประกอบมีตัวชี้วัดเพียงสามหรือสี่ตัวชี้วัด ขนาดของตัวอย่างมากกว่า 500 นั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพราะถึงแม้ว่าจะมีค่า communalities ต่ำและ

แต่ละองค์ประกอบมีตัวชี้วัดที่ไม่มากนัก ขนาดตัวอย่างจะมีความสำคัญน้อยลงถ้าข้อมูลที่เก็บมานั้นมีค่า communalities สูง (ค่าต้องมากกว่า .6 ทั้งหมด) และองค์ประกอบมีความชัดเจนดีสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามข้อเสนอของ Comrey & Lee ที่เสนอไว้ในปี 1992 (Tabachnick & Fidell, 2007) ระบุว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ ขนาดตัวอย่าง 50 รายถือว่าใช้ไม่ได้ 100 รายขึ้นไปก็ยังไม่น่าเชื่อถือ แต่ถ้า 200 รายขึ้นไปก็พอเชื่อถือได้ แต่ถ้าได้ตัวอย่าง 300 รายขึ้นไปถือว่าดี หรือถ้าตัวอย่าง 500 รายขึ้นไปถือว่าดีมาก แต่ถ้าต้องการผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ยอดเยี่ยมที่สุดจะต้องใช้ตัวอย่าง 1000 รายขึ้นไป อย่างไรก็ตามข้อเสนอของ MacCallum (Tabachnick & Fidell, 2014) ระบุว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ให้ผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือต้องใช้ตัวอย่างมากกว่า 500 รายขึ้นไป นอกจากนี้ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ดี โดยใช้ตัวอย่างมากกว่า 500 มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบภายใต้เงื่อนไขที่ย่ำแย่ที่สุด เช่น มีค่า communalities ต่ำและ determined factors ให้ค่าที่ต่ำเป็นจำนวนมาก ผลกระทบของขนาดตัวอย่างจะลดลงด้วยค่า communalities ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (มากกว่า .6) และจะให้ค่า determined factors ที่ดีได้ (Tabachnick *et al.*, 2018)

สำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) ในทางสถิติ ความแปรปรวนร่วมนั้นมีความเสถียรน้อยกว่าเมื่อประมาณค่าจากตัวอย่างขนาดเล็ก ดังนั้นการวิเคราะห์แบบจำลองสมการความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ขนาดของตัวอย่างขึ้นอยู่กับความแปรปรวนร่วม การประมาณพารามิเตอร์ และการทดสอบไคสแควร์ (ความกลมกลืน) ก็มี

ความอ่อนไหวต่อขนาดตัวอย่างมากเช่นกัน ดังนั้นนักสถิติเสนอว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น จะใช้ตัวอย่างเช่นเดียวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่ใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่ (Velicer & Fava, 1998 cited in Tabachnick & Fidell, 2007) อย่างไรก็ตามพบว่า ในการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ขนาดขององค์ประกอบ (factor loading) จำนวนตัวแปรและขนาดของตัวอย่างเป็นองค์ประกอบสำคัญในการได้แบบจำลององค์ประกอบที่ดี หลักการนี้ใช้กับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (SEM) สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

แบบจำลองที่ดีนั้นค่าการถดถอยพารามิเตอร์ได้ยากและตัวแปรที่เชื่อถือได้อาจมีค่าน้อยลง แม้ว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นจะเป็นเทคนิคในการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่ แต่เนื่องจากเทคนิคการทดสอบทางสถิติแบบใหม่ๆ ใหม่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในยุคหลังๆ ยอมรับให้มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นได้เมื่อมีตัวอย่างน้อยที่สุด ไม่ต่ำกว่า 60 ตัวอย่างขึ้นไป (Bentler & Yuan, 1999)

นอกจากนี้การวิจัยแบบเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแบบออนไลน์ (online research) นักวิจัยอาจไม่สามารถควบคุมจำนวนตัวอย่างที่จะเข้ามาให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยได้ เช่น การให้ตัวอย่างตอบข้อมูลผ่านการคลิกในแบบฟอร์มออนไลน์ที่เผยแพร่ไปในวงกว้างในอินเทอร์เน็ต การสำรวจข้อมูลผ่านการทวีต (tweets) การรับข้อมูลจากผู้ตอบทางอีเมล (email messages) ขนาดตัวอย่างที่ต้องการในขั้นตานั้นอาจจะมีจำนวนตัวอย่างเป็นจำนวนมากเกินความคาดหมายของนักวิจัยก็มีความเป็นไปได้ (Fielding, 2017)

สรุปและข้อเสนอเพื่อการประยุกต์ใช้

โดยสรุป ในปัจจุบันการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยสามารถทำได้ในหลายแนวทาง ซึ่งผู้วิจัยจะต้องทำการพิจารณาว่าธรรมชาติของการวิจัยที่ดำเนินการอยู่นั้นมีลักษณะเป็นงานวิจัยแบบใด งบประมาณมีมากน้อยขนาดไหน ต้องการผลวิจัยเพื่อการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรในขอบเขตเท่าใด ตัวแปรที่ศึกษาจำนวนมากน้อยขนาดไหน มีระดับแบบใด เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนั้นใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยตัวอย่างขนาดใหญ่หรือไม่ และอื่นๆ อีกหลายประการ ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ถูกต้องแม่นยำมากที่สุด ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนจะขอสรุปและขอเสนอตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยรวบรวม ประยุกต์มาจากวิธีการ

ต่างๆ ที่มีความโดดเด่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Christensen *et al.*, 2014 ; Patten & Newhart, 2018 ; Creative Research Systems, 2021 ; Tabachnick & Fidell, 2007 ; Tabachnick, *et al.*, 2018 ; Ledford, 2018) โดยเป็นการกำหนดขนาดตัวอย่างการศึกษาสำหรับประชากรที่มีจำนวนต่ำสุดตั้งแต่ 1 ราย (single case research) ไปจนถึงมากกว่าสองแสนรายขึ้นไปและได้รวมการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่จำเป็นต้องใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น ฯลฯ ไว้ในตารางเดียวกัน โดยใช้ชื่อว่าตารางที่ RS sample size for social and behavioral sciences research table หรือ RS sample size table เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการใช้งาน การอ้างอิงและความสะดวกในการนำไปใช้ ดังสรุปในตารางที่ ดังนี้

ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์
(RS sample size for social and behavioral sciences research table)

N	N	N	n	N	n	N	n	N	n
1	1	25	24	700	248	6,000	361	80,000	382
2-9	2-9	50	44	800	260	7,000	364	90,000	383
10	10	60	52	900	269	8,000	367	100,000	383
11	11	70	59	1,000	278	9,000	368	200,000	383
12	12	80	66	1,100	285	10,000	370	For large sample size	
13	13	90	73	1,200	291	15,000	375	analysis technique	
14	14	100	80	1,400	302	20,000	377	Very poor	50
15	15	200	132	1,500	306	30,000	379	Poor	100
18	18	300	169	2,000	322	40,000	381	Fair	200
20	20	400	196	3,000	341	50,000	381	Good	300
22	22	500	217	4,000	351	60,000	382	Very good	500
24	24	600	234	5,000	357	75,000	382	Excellent	1,000

Large sample size analysis technique: Factor analysis, Structural Equation Modeling and other

ภาพที่ 10 แสดงตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำหรับประชากรที่มีจำนวนตั้งแต่ 1 ราย (one case study research) ขึ้นไป (RS sample size for social and behavioral sciences research table หรือ RS sample size table)

จากภาพที่ 10 สามารถสรุปได้ว่า หากประชากรของการวิจัยมีจำนวนไม่เกิน 24 ราย จำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยจากจำนวนประชากรทั้งหมด แต่เมื่อประชากรมีจำนวนเท่ากับหรือมากกว่า 25 รายขึ้นไป ผู้วิจัยจึงจะสามารถศึกษาจากตัวอย่างที่กำหนดได้ โดยไม่จำเป็นต้องศึกษาจากประชากรทั้งหมด และเมื่อประชากรมีขนาดเท่ากับหรือมากกว่า 40,000 รายขึ้นไป ขนาดของตัวอย่างที่กำหนดค่อนข้างจะคงที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงของจำนวนมากนักแม้ว่าประชากรจะมีจำนวนขยับขึ้นไปมากกว่า 2 หรือ 3 เท่า เมื่อพิจารณาพร้อมกับเทคนิคการวิเคราะห์ที่จำเป็นต้องอาศัยตัวอย่างขนาดใหญ่ พบว่า ผลการวิจัยจะให้ผลที่ดีมาก (very good) เมื่อมีขนาดตัวอย่างจำนวน 500 ราย จากหลักการนี้ ถ้าผู้วิจัยต้องการผลวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมาก ๆ ตอบสนองต่อเทคนิคการวิเคราะห์ชนิดต่าง ๆ ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยควรกำหนดขนาดตัวอย่างให้ถึงเกณฑ์ 500 รายขึ้นไปก็มีความครอบคลุมในเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ระบุไว้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ท้ายที่สุด สำหรับผู้วิจัย เมื่อเริ่มต้นทำการวิจัย จะมีคำถามต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอย่างของการวิจัย เช่น ใครคือตัวอย่างของการวิจัยของเรา? เราจะหาตัวอย่างเหล่านี้ได้อย่างไร? เราจะมีสัมพันธภาพกับตัวอย่างประเภทใดได้บ้าง? การวิจัยจะเกิดขึ้นกับตัวอย่างที่ไหน? ตัวอย่างควรได้รับการระบุและคัดเลือกตามวัตถุประสงค์การวิจัย และคำถามการวิจัยอย่างไร? เป็นคำถามมากมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดตัวอย่างของการวิจัย (Leavy, 2023) โดยเฉพาะตัวอย่างของการวิจัยควรจะมีขนาดเท่าไรก็เป็นคำถามที่สำคัญสำหรับนักวิจัยที่ต้องให้ความสำคัญและมีคำตอบที่ชัดเจนเพื่อความน่าเชื่อถือของการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Ahn, C., Heo, M., & Zhang, S. (2015). *Sample size calculations for clustered and longitudinal outcomes in clinical research*. CRC Press.
- Bentler, P. M., & Yuan, K.-H. (1999). Structural equation modeling with small samples: Test statistics. *Multivariate Behavioral Research, 34* (2), 181- 197.
- Campbell, M. J., Machin, D., Tan, S. B., & Tan, S. H. (2018). *Sample size tables for clinical, laboratory and epidemiology studies* (4th ed). John Wiley & Sons Ltd.
- Clinical & Translational Science Institute. (2023). *Sample size calculators*. Clinical Research Program at UCSF.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. John Wiley and Sons, Inc.
- Cozby, P. C., & Bates, S. C. (2018). *Methods in behavioral research*. McGraw-Hill Education.
- Creative Research Systems. (2023). *Sample size calculator*. Creative Research Systems. website.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2014). *Research methods, design, and analysis*. Pearson International Publishing.
- Dattalo, P. (2008). *Determining sample size balancing power, precision, and practicality*. Oxford University Press.

- Fielding, N. (2017). *The sage handbook of online research methods* (2nd ed). SAGE Publications Ltd.
- Gravetter, F. J. (2018). *Research methods for the behavioral sciences*. Cengage Learning.
- Gravetter, F., Forzano, L-A., & Rakow, T. (2021). *Research methods for the behavioural sciences*. Cengage Learning EMEA.
- Gravetter, F. J., & Forzano, L. B. (2011). *Research methods for the behavioral sciences* (4th ed). Cengage Learning.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed). Cengage Learning.
- Härdle, W. K., & Simar, L. (2019). *Applied multivariate statistical analysis* (5th ed). Springer International Publishing.
- Israel, G. D. (1992). *Determining sample size*. University of Florida Cooperative Extension Service, Institute of Food and Agriculture Sciences.
- Kieser, M. (2020). *Methods and applications of sample size calculation and recalculation in clinical trials*. Springer.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement.
- Ledford, J. R. (2018). *Single case research methodology applications in special education and behavioral sciences*. Routledge.
- Leavy, P. (2023). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, arts-based, and community-based participatory research approaches* (2th ed). The Guilford Press.
- Maple Tech International LLC. (2023). *Sample size calculator*. Maple Tech International LLC operates the calculator.net. <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html>
- Patten, M. L., & Newhart, M. (2018). *Understanding research methods*. Taylor and Francis.
- Pitard, F. R. (2019). *Theory of sampling and sampling practice* (3rd ed). CRC Press.
- Privitera, G. J. (2016). *Research methods for the behavioral sciences* (2nd ed). Sage Publications, Inc.
- Odeh, R. E., & Fox, M. (2020). *Sample size choice charts for experiments with linear models*. CRC Press.
- Qualtrics. (2023). *Sample size calculator. customer experience management (CXM)*. <https://www.qualtrics.com/blog/calculating-sample-size/>
- Raosoft. (2023). *Sample size calculator*. Raosoft, International Corporation.
- Rosei, F., & Johnston, T. (2005). *Survey sampling: Theory and methods*. CRC Press.
- Schoot, R., & Miočević, M. (2020). *Small sample size solutions a guide for applied researchers and practitioners*. Routledge.

-
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed). Pearson International Publishing.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6th ed). Pearson International Publishing.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics*. Pearson International Publishing.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2018). *Using multivariate statistics* (7th ed). Pearson International Publishing.
- The SAS Technical Team Writers. (2004). *Getting started with the SAS power and sample size application*. SAS Institute Inc.
- Verma, J. P., & Verma, P. (2020). *Determining sample size and power in research studies a manual for researchers*. Springer Singapore.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. Prentice-Hall.

การสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

A Synthesis of Problem and Guidelines for Promoting Literacy of Thai Language Subject Area in First Grade

ลัดดา ส้มรองพันธ์^{1*}, วราพร เอราวรรณ²
Ladda Sumrongpan^{1*}, Waraporn Erawan²

Received: 25 August 2022

Revised: 31 October 2022

Accepted: 24 November 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตัวอย่าง ได้แก่ งานวิจัยในระบบสืบค้นฐานข้อมูลฉบับเต็มมหาวิทยาลัย (ThaiLis digital collection) ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปีพ.ศ.2553 - 2561 จำนวน 42 เล่ม ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สุรินทร์ เขต 3 และศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 164 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สุรินทร์ เขต 3 และศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 389 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบสรุปคุณลักษณะของงานวิจัย แบบสอบถาม และแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การจัดอันดับคุณภาพ (rank order) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 7 ปัญหา ได้แก่ 1) พยัญชนะ 2) สระ 3) วรรณยุกต์ 4) คำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด 5) คำที่มีมาตราตัวสะกด 6) คำควบกล้ำ และ 7) คำที่มีอักษรนำ และแนวทางการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การใช้รูปแบบการสอน มากที่สุด คือ การสอนแบบประสมประสาน 2) การใช้

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Doctoral degree student in Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Department of Research and Educational Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
Research grant from National Research Council of Thailand

* Corresponding Author E-mail: laddasumrongpun@gmail.com

เทคนิคและวิธีการสอน มากที่สุด คือ การอ่านสะกดคำ และ 3) การใช้สื่อการเรียนรู้ มากที่สุด คือ แบบฝึกทักษะ

คำสำคัญ: ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้, การอ่านออกเขียนได้

Abstract

The purposes of this research were ; to synthesize the problem and guidelines for promoting literacy of the Thai language subject area in the first grade. The sample consisted of 42 research documents from ThaiLis Digital Collection database, published from 2010 to 2018, 164 primary school teachers for Thai language subject area in first grade under. - (1) Buriram Primary Educational Service Area Office 2, (2) Surin Primary Educational Service Area Office 3, (3) Sisaket Primary Educational Service Area Office 2, and (4) 389 primary school student for Thai language subject area in first grade, selected by the stratified random sampling technique. The research instruments were a research quality evaluation form and a research characteristics form, questionnaires and literacy diagnostic tests. The statistics used to analyze data were meta - analysis, percentage, mean, standard deviation, rank order and content analysis.

The findings of the study revealed that there are 7 problems for Thai Literacy of Thai Language Subject Area in First Grade. These are. - 1) consonant, 2) vowel, 3) intonation marks, 4) no final consonant, 5) final consonant, 6) diphthong, and 7) leading consonant. Three guidelines are proposed to promote literacy namely. -1) using teaching model ; the highest mean score was blended leaning, 2) using teaching technique and teaching ways ; the highest mean score was spelling, and 3) using instructional media ; the highest mean score was practice.

Keywords: Problem and guidelines for promoting literacy, literacy

บทนำ

การอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการรับรู้ และการถ่ายทอดสิ่งที่มีที่เด็กไทยทุกคนต้องมี เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของการเรียนภาษาไทยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต ที่จะทำให้เกิดความรู้ ความสามารถและส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และประยุกต์ใช้ข้อมูล

ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สัมพันธ์กับทิศทางการจัดการศึกษาของไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ซึ่งการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ที่มีประสิทธิภาพ ควรเริ่มต้นที่รากฐานการอ่านออกเขียนได้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ในสภาพปัจจุบันปัญหาการอ่านออกเขียนได้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยพบมากที่สุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เห็นได้จากรายงานผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ของ

สำนักทดสอบทางการศึกษาปี พ.ศ.2560 ถึงปี พ.ศ.2562 พบว่าปัญหาการอ่านออกเขียนได้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับปรับปรุงที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2560 การอ่านออกเสียงระดับปรับปรุงร้อยละ 6.86 การเขียนคำอยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 11.84 ปี พ.ศ.2561 การอ่านออกเสียงระดับปรับปรุงร้อยละ 10.05 และปี พ.ศ.2562 อ่านออกเสียงระดับปรับปรุง ร้อยละ 17.43 (วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2562 ; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561) อนึ่งสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนมีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้นั้นมาจากหลายสาเหตุ ได้แก่ 1) นโยบายการศึกษาปรับเปลี่ยนไปตามสมัยของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย 2) โรงเรียนและครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอนมากขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติการสอน 3) นโยบายไม่ให้เด็กเรียนซ้ำชั้น ทำให้เด็กเรียนอ่อนเลื่อนไปเรียนชั้นสูง ทั้งๆ ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ 4) เนื้อหาภาษาไทยมีลักษณะโครงสร้างที่ซับซ้อนประกอบด้วยพยัญชนะ สระ ตัวสะกดและวรรณยุกต์ มีหน่วยเสียงพยัญชนะหลายตัว ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา การผันเสียงวรรณยุกต์มีทั้งแบบตรงเครื่องหมายและไม่ตรงเครื่องหมาย 5) ครูผู้สอนภาษาไทยไม่ได้จบวิชาเอกภาษาไทย มาโดยตรง ขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการสอนภาษาไทย และ 5) ผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่ ย้ายถิ่นฐานทำให้เด็กต้องย้ายติดตามเปลี่ยนโรงเรียนบ่อย ทำงานอยู่ต่างจังหวัด ผูกเด็กอยู่กับญาติ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งบางคนอ่านหนังสือไม่ออกจึงไม่สามารถสอนเด็กเพิ่มเติมได้ (นิตยั พรหมประสิทธิ์, 2559 ; พิเศษฐ ดัฒนทวนิช, 2555 ; มรินดา บุรรุ่งโรจน์ และคณะ, 2560) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นปัญหาเชิงนโยบายและหลักการที่กว้าง ซึ่งยังไม่ทราบถึงต้นเหตุของปัญหาการอ่านออกเขียนได้ที่แท้จริง

ในขณะเดียวกันแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ที่มีอยู่หลากหลายวิธีการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model การสอนแบบโครงการ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ฯลฯ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ แต่ไม่พบว่ามีแนวทางที่เป็นประเด็นการแก้ปัญหาจากสาเหตุหลัก ที่โครงสร้างการอ่านและเขียนภาษาไทย ที่ควรเริ่มต้นด้วยการจำรูปและการออกเสียงพยัญชนะ สระ ได้อย่างถูกต้องก่อน แล้วตามด้วยเรียนรู้เสียงวรรณยุกต์และตัวสะกด โดยผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องดังกล่าวก่อน จึงเริ่มสอนประสมคำโดยการแจกลูกสะกดคำ อ่านและเขียนคำ อ่านและเขียนประโยคสั้นๆ โดยเรียงตามลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ส่วนใหญ่มีแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ในลักษณะเดียวกันคือมุ่งไปที่การอ่านคำและอ่านประโยค โดยไม่ได้คำนึงถึงการจำรูปและการออกเสียงพยัญชนะ และสระให้ได้ก่อนในเบื้องต้น อีกทั้งองค์ความรู้ที่ใช้พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน และยังไม่ตอบสนองการเรียนรู้บนพื้นฐานความแตกต่างเป็นรายบุคคล

อย่างไรก็ดีปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ดังกล่าวข้างต้น ยังคงเป็นปัญหาและแนวทาง ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้แบบกว้างไม่ชัดเจน ซึ่งยังไม่ทราบถึงต้นเหตุของปัญหาการอ่านออกเขียนได้ที่แท้จริง ที่เป็นข้อมุลเชิงประจักษ์จากสภาพบริบทของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนของนักเรียนและครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยการ

สังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อสังเคราะห์การอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. เพื่อสังเคราะห์การอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากตัวอย่างงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2561 ในระบบสืบค้นฐานข้อมูลฉบับเต็ม มหาวิทยาลัย (ThaiLis digital collection) จำนวน 42 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและแบบสรุปคุณลักษณะงานวิจัย ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการหาค่าเฉลี่ย

โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (index of Item objective congruence) ตามวิธีของ Rovinelli และ Hambleton และตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการหาค่าเฉลี่ยความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ประเมิน (IRR: Inter - Rater Reliability) ตามแนวทางของ Cooper and Hedges โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์การอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยสอบถามความคิดเห็นจากตัวอย่างครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (index of Item objective congruence) ตามวิธีของ Rovinelli และ Hambleton โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach และหาค่าอำนาจจำแนกด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item total correlation) จากตัวอย่างครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การจัดอันดับคุณภาพ (rank order) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ปัญหา

การอ่านออกเขียนได้โดยการทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากตัวอย่างนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 389 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบคุณภาพรายชื่อของแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ จากตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ด้วยการหาค่าความยาก (difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ตามวิธีของ Brennan และตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ทั้งฉบับ ด้วยการหาค่าความสอดคล้องของคะแนนรายบุคคลที่แปรปรวนไปจากคะแนนจุดตัดตามวิธีของ Lovett ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ พบว่า ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มี 6 ปัญหา ได้แก่ 1) มาตราตัวสะกด กก กต กน กบ กม เกย เกอว (ร้อยละ 28.57) 2) สระเสียงยาว -า อี -ู -เ -แ -ใ โ -แ -อ -เีย -เอ -เือ -ัว (ร้อยละ 19.05) 3) คำพื้นฐาน (ร้อยละ 16.67) 4) สระเดี่ยวและสระประสม เ- แ- โ- ใ- ไ- อี -ะ -ะ -ะ โ-ะ -ะ -ะ -ัว -เีย -เือ และสระลดรูป สระ-ัว โ-ะ สระเปลี่ยนรูป สระ -ะ -ะ และ -เอ (ร้อยละ 7.14) 5) คำสระเสียงสั้น เะ โะ -ะ -ะ -ะ คำ ห นำ และ อ นำ (ร้อยละ 4.76) 6) คำควบกล้ำ กร กล กว ขร ชล ขว คร คล คว ตร พร ปล ผล พร พล สระประสม เียะ -เีย -เือ -ัวะ -ัว คำในมาตรา ก กา ประโยคและข้อความ และหลักภาษาไทย (ร้อยละ 2.38) แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้ (ร้อยละ 76.16) ได้แก่ แบบฝึกทักษะมากที่สุด (ร้อยละ 57.12) รองลงมาหนังสือนิทาน (ร้อยละ 14.29) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 2.38) และหนังสือภาพ (ร้อยละ 2.38) 2) รูปแบบการสอน (ร้อยละ 14.29) ได้แก่ การสอนแบบโฟร์แมท การสอนแบบพหุปัญญา การสอนแบบ CBI ร่วมกับ KWL การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา การสอนแบบร่วมมือเทคนิคที่จีพีและแอลที และการสอนแบบการสอน 7E (ร้อยละ 2.38) และ 3) วิธีการสอนและเทคนิคการสอน (ร้อยละ 9.52) ได้แก่ เทคนิค STAD เทคนิคจิกซอร์ 2 เกมการศึกษา และแผนผังความคิด (ร้อยละ 2.38) ดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1 ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1**

ตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัย	การอ่าน		การเขียน		การอ่าน และเขียน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการอ่านออกเขียนได้								
คำที่ประสมสระลดรูป สระ-วิ โะ สระเปลี่ยนรูป สระ -ะ -ะ และ -เอ	0	0.00	0	0.00	3	7.14	3	7.14
คำสระเสียงยาว -า ^๕ -ู -เ -แ ^๕ -โ -แ -อ -เีย -เอ -ือ -วิ	1	2.38	0	0.00	7	16.66	8	19.05
คำสระเสียงสั้น -ะ -โ -แ -เอ -เอะ	0	0.00	1	2.38	1	2.38	2	4.76
สระเดี่ยวและสระประสม -เ -แ -โ -ใ -ใ ^๕ -ะ -แะ -โะ -เอะ -วิ -เีย -ือ	1	2.38	0	0.00	2	4.76	3	7.14
สระประสม -เียะ -เีย -ือะ -ือ -วิะ -วิ	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
คำในมาตรา ก กา	0	0.00	1	2.38	0	0.00	1	2.38
มาตราตัวสะกด กก กง กด กน กบ กม เกย เกอว	0	0.00	4	9.52	8	19.05	12	28.57
คำควบกล้ำ กร กล กว ขร ชล ขว คร คล คว ตร ปร ปล ผล พร พล	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
คำ ห นำ และ อ นำ	0	0.00	1	2.38	1	2.38	2	4.76
คำศัพท์ในบัญชีคำพื้นฐานและคำพื้นฐานในแบบ เรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา พาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	2	4.76	1	2.38	4	9.52	7	16.67
ประโยคและข้อความ	1	2.38	0	0.00	0	0.00	1	2.38
หลักภาษาไทย	1	2.38	0	0.00	0	0.00	1	2.38
รวมทั้งสิ้น	6	14.29	8	19.05	28	66.67	42	100
แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้								
รูปแบบการสอน								
แบบโฟร์แมท	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
แบบพหุปัญญา	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
แบบ CBI ร่วมกับ KWL	0	0.00	1	2.38	0	0.00	1	2.38
แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
แบบร่วมมือเทคนิคที่จีพีและแอลที	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
แบบการสอน 7E	1	2.38	0	0.00	0	0.00	1	2.38
รวม	1	2.38	1	2.38	4	9.52	6	14.29

ตารางที่ 1 ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัย	การอ่าน		การเขียน		การอ่านและเขียน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการสอนและเทคนิคการสอน								
เทคนิค STAD	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
เทคนิคจิกซอร์ 2	0	0.00	1	2.38	0	0.00	1	2.38
เกมการศึกษา	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
แผนผังความคิด	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
รวม	0	0.00	1	2.38	3	7.14	4	9.52
สื่อการเรียนรู้								
แบบฝึกทักษะ	1	2.38	6	14.29	17	40.48	24	57.12
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	0	0.00	0	0.00	1	2.38	1	2.38
หนังสือนิทาน	3	7.14	0	0.00	3	7.14	6	14.29
หนังสือภาพ	1	2.38	0	0.00	0	0.00	1	2.38
รวม	5	11.9	6	14.29	21	9.52	32	76.16
รวมทั้งสิ้น	6	14.29	8	19.05	28	66.67	42	100

2. ผลการสังเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ปัญหาการอ่านและเขียนมี 7 ปัญหา คือ 1) พยัญชนะ อันดับที่ 1 คือ พยัญชนะอักษรตัวคู่ (ค ค ฅ ช ช ฌ จ ฑ ฒ พ ฟ ภ ฮ) รองลงมาพยัญชนะอักษรสูง (ข ข ฃ ฅ ฝ ฝ ส ษ ศ ห) และพยัญชนะอักษรตัวเดี่ยว (ง ญ ญ ฌ ร ว ม พ ล) 2) สระ อันดับที่ 1 คือ สระประสม (เียะ เียะ เือะ เือะ -ัวะ -ัวะ) รองลงมาสระเดี่ยวเสียงสั้น (-ะ -ิ -ึ -เะ -เะ -โะ -เาะ -เอะ) และการสระเกิน (ฤ ฎ ำ -ไ -ไ -เ) 3) คำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด 4) คำที่มีมาตราตัวสะกดอันดับที่ 1 คือ มาตรา กต รองลงมามาตรา เกอว และมาตรา

กบ 5) วรรณยุกต์ อันดับที่ 1 คือ การอ่านออกเสียงวรรณยุกต์ตรี (̂) รองลงมาการอ่านออกเสียงวรรณยุกต์จัตวา (̄) และการอ่านออกเสียงวรรณยุกต์โท (̆) 6) คำที่มีอักษรควบกล้ำ อันดับที่ 1 อักษรควบกล้ำ กร คร พร พร ตร รองลงมาอักษรควบกล้ำ กล คล ปล พล และอักษรควบกล้ำ กว คว และ 7) คำที่มีอักษรนำ อันดับที่ 1 คำที่มี ห นำ ญ รองลงมาคำที่มี อ นำ ย และคำที่มี ห นำ ร และแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 3 แนวทาง คือ 1) ใช้รูปแบบการสอน ได้แก่ รูปแบบประสมประสาน รูปแบบกระบวนการกลุ่ม รูปแบบใช้วิธีการทางหลักภาษา รูปแบบประสบการณ์ทางภาษา

รูปแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (BBL) รูปแบบ CIPPA Model การสอนโดยวิธีวิทยาศาสตร์ รูปแบบ 4 MAT และรูปแบบโครงงานเป็นต้น 2) เทคนิคและวิธีสอน ได้แก่ วิธีการสอนแบบประสมประสาน วิธีการสอนแบบแจกลูกสะกดคำ วิธีการสอนประสมคำจากง่ายไปยาก การเขียนตามคำบอก การทำแบบฝึก การอ่านตามครู การเขียนตาม เทคนิคการใช้คำถาม กิจกรรมเรียนปนเล่น เทคนิคเกมแนวคิดพหุปัญญา แผนที่ความคิด ผังกราฟิก และการวัดผลและประเมินผล และ 3) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ (1) สื่อกิจกรรม คือ ชุดฝึกการอ่านออกเขียนได้ แบบฝึกทักษะ เพลง สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ชุดกิจกรรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย

สอน และบทเรียน แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่ารูปแบบการสอน อันดับที่ 1 แบบประสมประสาน ($f = 1,237$) รองลงมาแบบกระบวนการกลุ่ม ($f = 1,205$) และแบบใช้วิธีการทางหลักภาษา ($f = 1,116$) เทคนิคการสอนอันดับที่ 1 การอ่านสะกดคำ ($f = 1,570$) รองลงมาการเขียนตามคำบอก ($f = 1,427$) และการทำแบบฝึก ($f = 1,366$) และสื่อการเรียนรู้ อันดับที่ 1 หนังสือเรียนภาษาไทย ($f = 1,959$) รองลงมาแบบฝึกทักษะ ($f = 1,808$) และหนังสือนิทาน ($f = 1,562$) ตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปัญหา	ความถี่ (f)	อันดับที่
การอ่านพยัญชนะ		
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรต่ำคู่ (ค ค ฅ ช ช ฌ ฉ จ ฎ ฏ ฟ ฟ ภ ฮ)	548	1
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรสูง (ข ข ฃ ฅ ฌ จ ฝ ฝ ษ ษ ศ ห)	441	2
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรต่ำเดี่ยว (ง ญ ญ ฌ ร ว ม พ ล)	411	3
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรกลาง (ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ)	179	4
การอ่านพยัญชนะ		
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรต่ำคู่ (ค ค ฅ ช ช ฌ ฉ จ ฎ ฏ ฟ ฟ ภ ฮ)	548	1
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรสูง (ข ข ฃ ฅ ฌ จ ฝ ฝ ษ ษ ศ ห)	441	2
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรต่ำเดี่ยว (ง ญ ญ ฌ ร ว ม พ ล)	411	3
การอ่านเสียงพยัญชนะอักษรกลาง (ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ)	179	4
การเขียนพยัญชนะ		
การเขียนรูปพยัญชนะอักษรต่ำคู่ (ค ค ฅ ช ช ฌ ฉ จ ฎ ฏ ฟ ฟ ภ ฮ)	509	1
การเขียนรูปพยัญชนะอักษรสูง (ข ข ฃ ฅ ฌ จ ฝ ฝ ษ ษ ศ ห)	452	2
การเขียนรูปพยัญชนะอักษรต่ำเดี่ยว (ง ญ ญ ฌ ร ว ม พ ล)	361	3
การเขียนรูปพยัญชนะอักษรกลาง (ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ)	239	4
การอ่านสระ		
การอ่านสระประสม (เ-ยะ เ-ย เ-อะ เ-อ -วะ -ั)	603	1

ตารางที่ 2 ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่ (f)	อันดับที่
การอ่านสระเดี่ยวเสียงสั้น (-ะ -ิ -ึ -ุ -ะ และ -เะ -เาะ -เอะ)	431	2
การอ่านสระเกิน (ฤ ฤา ำ ใ -เา)	323	3
การอ่านสระเดี่ยวเสียงยาว (-า -ี -ึ -ู -แ -โ -อ -เอ)	203	4
การเขียนสระ		
การเขียนสระประสม (เียะ เีย เือะ เือ -วะ -วั)	566	1
การเขียนสระเดี่ยวเสียงสั้น (-ะ -ิ -ึ -ุ -ะ และ -เะ -เาะ -เอะ)	418	2
การเขียนสระเกิน (ฤ ฤา ำ ใ -เา)	332	3
การเขียนสระเดี่ยวเสียงยาว (-า -ี -ึ -ู -แ -โ -อ -เอ)	218	4
การอ่านคำที่ไม่มีตัวสะกดและคำที่มีตัวสะกด		
มาตรา กด (แม่กต)	999	1
มาตรา เกอว (แม่เกอว)	895	2
มาตรา กบ (แม่กบ)	879	3
มาตรา เกย (แม่เกย)	803	4
มาตรา กก (แม่กก)	767	5
มาตรา กน (แม่กน)	734	6
มาตรา กม (แม่กม)	557	7
มาตรา กง (แม่กง)	506	8
มาตรา ก กา (แม่ ก กา)	287	9
การเขียนคำที่ไม่มีตัวสะกดและคำที่มีตัวสะกด		
มาตรา เกอว (แม่เกอว)	1,011	1
มาตรา กด (แม่กต)	1,008	2
มาตรา กบ (แม่กบ)	909	3
มาตรา เกย (แม่เกย)	792	4
มาตรา กก (แม่กก)	760	5
มาตรา กน (แม่กน)	749	6
มาตรา กม (แม่กม)	671	7
มาตรา กง (แม่กง)	478	8
มาตรา ก กา (แม่ ก กา)	302	9
การอ่านเสียงวรรณยุกต์		

ตารางที่ 2 ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่ (f)	อันดับที่
การอ่านออกเสียงวรรณยุกต์ตรี (◌ิ)	600	1
การอ่านออกเสียงผันวรรณยุกต์จัตวา (◌ุ)	550	2
การอ่านออกเสียงผันวรรณยุกต์โท (◌ุ)	505	3
การอ่านออกเสียงวรรณยุกต์เอก (◌ุ)	173	4
การอ่านออกเสียงวรรณยุกต์สามัญ	278	5
การเขียนคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์และมีรูปวรรณยุกต์		
คำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์ตรี (◌ิ)	540	1
คำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์โท (◌ุ)	506	2
คำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์จัตวา (◌ุ)	494	3
คำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์เอก (◌ุ)	416	4
คำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์สามัญ	167	5
การอ่านคำที่มีอักษรควบกล้ำ		
อักษรควบกล้ำ กร คร พร พร ตร	346	1
อักษรควบกล้ำ กล คล ปล พล	296	2
อักษรควบกล้ำ กว คว	257	3
การเขียนคำที่มีอักษรควบกล้ำ		
อักษรควบกล้ำ กร คร พร พร ตร	314	1
อักษรควบกล้ำ กล คล ปล พล	277	2
อักษรควบกล้ำ กว คว	123	3
การอ่านอักษรนำ		
คำที่มี ห นำ ญ	777	1
คำที่มี อ นำ ย	772	2
คำที่มี ห นำ ร	726	3
คำที่มี ห นำ ย	725	4
คำที่มี ห นำ ว	694	5
คำที่มี ห นำ ล	663	6
คำที่มี ห นำ ง	590	7
คำที่มี ห นำ น	541	8
การเขียนอักษรนำ		

ตารางที่ 2 ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่ (f)	อันดับที่
คำที่มี ห นำ ญ	921	1
คำที่มี ห นำ ย	833	2
คำที่มี อ นำ ย	710	3
คำที่มี ห นำ น	700	4
คำที่มี ห นำ ล	653	5
คำที่มี ห นำ ว	626	6
คำที่มี ห นำ ร	568	7
คำที่มี ห นำ ง	543	8

ตารางที่ 3 แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปัญหา	ความถี่ (f)	อันดับที่
การใช้รูปแบบการสอน		
แบบประสมประสาน	1,237	1
แบบกระบวนการกลุ่ม	1,205	2
แบบใช้วิธีการทางหลักภาษา	1,116	3
แบบประสบการณ์ทางภาษา	989	4
แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (BBL)	942	5
แบบ CIPPA Model	577	6
การสอนโดยวิธีวิทยาศาสตร์	551	7
แบบ 4 MAT	439	8
แบบโครงงาน	299	9
และแบบอื่นๆ	181	10
การใช้เทคนิคการสอน		
การอ่านสะกดคำ	1,570	1
การเขียนตามคำบอก	1,427	2
การทำแบบฝึก	1,366	3
การอ่านตามครู	1,361	4

ตารางที่ 3 แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่ (ก)	อันดับที่
การเขียนตาม	1,259	5
เทคนิคการใช้คำถาม	1,022	6
กิจกรรมเรียนปนเล่น	994	7
เทคนิคเกม	712	8
แนวคิดพหุปัญญา	705	9
แผนที่ความคิด ผังกราฟิก	472	10
เทคนิค STAD	446	11
เทคนิคอื่นๆ	116	12
การใช้สื่อการเรียนรู้		
หนังสือเรียนภาษาไทย	1,959	1
แบบฝึกทักษะ	1,808	2
หนังสือนิทาน	1,562	3
เพลง	1,413	4
สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	12,64	5
ชุดกิจกรรม	1,205	6
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	1,136	7
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	714	8
โปรแกรมบทเรียน	600	9
บทความสารคดี	511	10
ข่าว	385	11
ชุดสื่อประสม	276	12
โฆษณา	260	13
และอื่นๆ	157	14

3. ผลการทดสอบวินิจฉัยปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มี 8 ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาการอ่านออกเสียงและเขียนรูปพยัญชนะ 2) ปัญหาการอ่านออกเสียงและเขียนรูปสระ 3) ปัญหาการอ่านออกเสียงและ

เขียนรูปวรรณยุกต์ 4) ปัญหาการอ่านออกเสียงคำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด 5) คำที่มีมาตราตัวสะกด 6) คำควบกล้ำ 7) คำที่มีอักษรนำ และ 8) ปัญหาการอ่านเข้าใจและสื่อความหมายของคำและประโยค ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัญหาที่เป็นลักษณะจุดบกพร่องด้านการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปัญหา	ลักษณะปัญหา	ลักษณะจุดบกพร่อง
การอ่านออกเสียงและเขียนรูปพยัญชนะ	ก ก ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ	1. ไม่เข้าใจเสียงพยัญชนะ เช่น ก (กอ ไก่) ฅ (กอ ฅง) ฅ (พอ สำเภา) ฅ (นอ เณร) ฅ (ขอ กะเชอ) ฅ (ยอ หญิง) 2. ไม่รู้จักเสียงพยัญชนะ ก ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ 3. ไม่รู้จักรูปพยัญชนะ ก ฅ ฅ ฅ ฅ
	ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ	1. ไม่เข้าใจเสียงพยัญชนะ เช่น ฅ (ตอ) 2. ไม่รู้จักเสียงพยัญชนะ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ 3. ไม่รู้จักรูปพยัญชนะ ฅ ฅ ฅ ฅ และไม่เข้าใจวิธีการเขียนพยัญชนะ ฅ ฅ
	พ พ ฟ ผ ฝ ห	1. ไม่เข้าใจเสียงพยัญชนะ เช่น พ (จอ ผ) (พอ) ฝ (ฟอ) 2. ไม่รู้จักเสียงพยัญชนะ พ 3. ไม่รู้จักรูปพยัญชนะ พ ฟ ผ ฝ และ ห
	ช ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ	ไม่รู้จักเสียงและรูปพยัญชนะ ฅ ฅ
	ร ล ส ข ง น	ไม่รู้จักเสียงและรูปพยัญชนะ ฅ
	ด ต ฅ อ ฮ ฅ	1. อ่านออกเสียงพยัญชนะผิด ได้แก่ ฅ (ตอ) 2. ไม่รู้จักเสียงพยัญชนะ ฅ ฮ ฅ 3. ไม่รู้จักรูปพยัญชนะ ฅ ฮ
	จ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ	1. ไม่เข้าใจเสียงพยัญชนะ เช่น ฅ (จอ ฅ) ฅ (มอ) 2. ไม่รู้จักเสียงพยัญชนะ ฅ ฅ ฅ 3. ไม่รู้จักรูปพยัญชนะ ฅ ฅ ฅ และไม่เข้าใจวิธีการเขียน ฅ
การอ่านออกเสียงและเขียนรูปสระ	เียะ เือะ เือะ -เือะ เือะ เือะ -เือะ	1. ไม่รู้จักเสียงสระ เือะ เือะ เือะ -เือะ เือะ 2. ไม่รู้จักรูปสระ เือะ เือะ เือะ -เือะ เือะ -เือะ
	ฤ ะ ฤ ะ ฤ ะ ฤ ะ ฤ ะ เือะ เือะ	ไม่รู้จักเสียงและรูปสระ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ
	-เือะ เือะ -เือะ เือะ -เือะ ฤ	ไม่รู้จักเสียงและรูปสระ ฤ
	เือะ ฤ เือะ ฤ ะ ฤ ะ ฤ ะ ฤ ะ	ไม่รู้จักเสียงและรูปสระ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ
การอ่านออกเสียงและเขียนรูปวรรณยุกต์	* ~ ~	1. ไม่เข้าใจเสียงวรรณยุกต์ เช่น* (บวก) (เจ็ด) 2. ไม่รู้จักรูปวรรณยุกต์**
การอ่านออกเสียงคำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด คำที่มีมาตราตัวสะกด คำควบกล้ำ และคำที่มีอักษรนำ	พะไล เต่า เล้า เลื้อย ค่ะน้ำ บ้าน ฅม ย้าย ทอดเที่ยง ผูก เขี้ยว ว่าน เสียบฝั่ง แกว่ง แผลก กระพรวน ขวา เค้า ฅ แผล ล่า แปรง อยาก หนอง อย่าง โหม่ง หมอบ สนม หนัก	1. ไม่เข้าใจเสียงวรรณยุกต์ เช่น พะไล (พะ - ไล) เล้า (เล่า) เที่ยง (เที่ยง) ว่าน (หวาน) 2. ไม่เข้าใจการอ่านเสียงพยัญชนะต้น เช่น แผลก (แผล - ลก) เค้า (เค - ล่า) เผล (เช - ล่า) โหม่ง (โ - ม่ง) แกว่ง (แก - วง) แผล (แผลน) ฅม (ฅม) ฝั่ง (ฝั่ง) 3. ไม่เข้าใจการอ่านเสียงคำควบกล้ำ เช่น แผลก (แผลก) แปรง (แปรง) กระพรวน (กะ - พรวน) 4. ไม่เข้าใจการอ่านเสียงอักษรนำ เช่น หนอง (นวด) หนัก (หนัก) อย่าง (ยาง)

ตารางที่ 4 ปัญหาที่เป็นลักษณะจุดบกพร่องด้านการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	ลักษณะปัญหา	ลักษณะจุดบกพร่อง
การเขียนคำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด คำที่มีมาตราตัวสะกด คำควบกล้ำ และคำที่มีอักษรนำ	หัวเราะ ประตู่ จอบ เกาะ ปวด เรือย ข้าว นิทาน เปียก มะขาม กระโปรง พระ เครื่อง ความ ขวาง เหมือน โหม่ง หนุ่ม เหม เหนือ พละ กราบ เปลี่ยน ครอบครว้ กางเกง หม้อ พลาย อย่าง ไหน	1. ไม่เข้าใจเสียงคำควบกล้ำ เช่น กาบ (กราบ) เปียน (เปลี่ยน) เคื่อง (เครื่อง) กระโปง (กระโปรง) พระ (พระ) พละ (พละ) พาย (พลาย) ครอบครว้ (ครอบครว้) ขาง (ขวาง) 2. ไม่เข้าใจการวางตำแหน่งวรรณยุกต์คำที่มีพยัญชนะต้น 2 ตัว เช่น หม้อ (หม้อ) โหม่ง (โหม่ง) เป็ลย่น (เปลี่ยน) เค็รื่อง (เครื่อง) เหนือ (เหนือ) 3. ไม่เข้าใจเสียงอักษรนำ เช่น โมง (โหม่ง) นุ่ม (หนุ่ม) ย่าง (อย่าง) ม้อ (หม้อ) หม้อ (หม้อ) เม่า (เหมา) เื่อ (เหนือ) ไน (ไหน) 4. ไม่เข้าใจเสียงวรรณยุกต์ เช่น เรือย (เรือย) เค็รื่อง (เครื่อง) 5. ไม่เข้าใจมาตราตัวสะกด เช่น ความ (ความ) 6. ไม่เข้าใจเสียงสระ เช่น ไหน หนาย (ไหน) เขียน (เขียน) 7. ไม่เข้าใจการเขียนคำจากการแจกลูกสะกดคำ เช่น หนไ (ไหน) 8. ไม่เข้าใจเสียงพยัญชนะต้น เช่น เคียน (เขียน) ความ (ขวาง)
การอ่านเข้าใจและสื่อความหมายของคำ และประโยค	ตะกร้า กระดิ่ง มะละกอ ปิ่นโต กะละมัง ส้อม ปลา จิ้งจอก หวี	1. อ่านไม่ออกและไม่เข้าใจความหมายของคำ เช่น ตะก้า ตะร้า กระดิ่ง กละดิ่ง มะระกอ มาละกอ ปิ่นโต ปั้นโต กระละมัง กระมัง สอม ส่อม ปรา ปา จิ้งจก หลี หรี 2. เขียนคำผิด เช่น กระต้าย (กระต่าย) แดงโต เแดงโม (แดงโม) มะชือ มะเชื่อง (มะเขือ) ก้าวอี้ เก้าอี้ (เก้าอี้) กระป้าว กระเป้า กระเป้า กะเป้า (กระเป้า) 3. ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ทางภาษา เช่น เชือก เชือก (เชือก) 4. อธิพลจากภาษาถิ่น เขียนตามภาษาพูด เช่น มะเข็ย มะเข็ยะ 5. ไม่เข้าใจหลักการประสมพยัญชนะ สระและตัวสะกด เช่น มงคุง มงคุด มนคุด มงชู (มงคุด) 6. ตัวสะกดผิด เช่น เข้าวันนี้ผมกับแม่ทำบุญตักบาตให้พระ ฉันตักบาต ผมใส่บาตทุกวัน ยายผมใส่บาตทุกวัน ฉันไปวัดพระ แม่ผมไปไว้ ตากับยาย ผมช่วยพ่อแม่ ฉันช่วยยาย ผมขอพอนแม่ ผมช่วยยาย 7. ใช้คำฟุ่มเฟือย เช่น ฉันชอบไปวัดไปไหว้พระ ฉันชื่่มีกับเพื่อนกับพี่ 8. วางขยายประธานและสะกดผิด เช่น ผมทำบุญกับแม่ ฉันไปตักบาตกับพ่อแม่ ทุกๆ วัน ฉันใส่บาตตอนเช้ากับแม่ ผมเล่นกันกล้วยกับพี่ 9. ขาดคำกริยา เช่น ผมน้ำดอกไม้ 10. ใช้คำบุพบทหน้าคำนามผิด ผมใส่บาตรให้พระ ผมให้ข้าวกับพระ 11. ขาดประธาน เช่น ทำบุญให้พระ เล่นชี่ม้า วัยตายาย 12. ขาดกรรมขยายกริยา เช่น ฉันถวายพระวันพระ 13. วางตำแหน่งสระผิด เช่น ฉันปลูกดอกไม้

อภิปรายผล

การสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เริ่มต้นด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) ปัญหา

การอ่านออกเขียนได้ นำข้อมูลที่ได้สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และนำข้อสรุปที่ได้มาสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้แล้วนำไปทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อสรุป ปัญหาตามบริบทสภาพจริงซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ปีที่ 1 ด้วยวิธีวิเคราะห์อภิมาน (meta analysis) พบว่า มี 6 ปัญหา ทั้งนี้ด้วยเหตุผลปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยด้านสระ ประสม สระลดรูป สระเดี่ยวเสียงสั้น สระเดี่ยวเสียง ยาว มาตราตัวสะกด คำควบกล้ำ และอักษรนำ รูปสระในภาษาไทยประกอบด้วยรูปสระเดี่ยว รูป สระประสม และรูปสระเกิน ซึ่งมีความคล้ายคลึง กันแต่มีเสียงต่างกัน เมื่อนำมาประสมกันทำให้ มีความซับซ้อนในรูปสระ ส่งผลให้ผู้เรียนที่ไม่มีความเข้าใจในรูปและเสียงสระอย่างแท้จริงจะไม่สามารถอ่านเสียงสระได้ เมื่ออ่านเสียงสระไม่ได้ก็ไม่สามารถเขียนรูปสระได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะ สระประสมค่อนข้างมีปัญหาสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำรูปสระ เขียนสระ และอ่านเสียงสระไม่ได้สอดคล้องกับร่องอรุณ โรจน์ รัตนาดำรง ไชยศรี (2561) ที่พบว่าผู้เรียนสับสน ระหว่างสระเสียงสั้น สระเสียงยาว ความสับสน ที่มีรูปสระคล้ายกันส่งผลให้ผู้เรียนอ่านและเขียน ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้แนวทางส่งเสริมการอ่าน ออกเขียนได้มี 3 แนวทาง ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนซึ่ง สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทยประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามบริบทสภาพการจัดการเรียนรู้จริงในชั้นเรียน

2. ผลการความคิดเห็นของครูผู้สอน ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับปัญหาและ แนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มี 7 ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากในสภาพบริบท

การสอนจริง ปัญหาเกิดจากการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำที่ไม่มีตัวสะกด คำที่มีตัวสะกด คำควบกล้ำ และคำที่มีอักษรนำ โดยเฉพาะเสียงพยัญชนะที่ออกเสียงเหมือนกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนเขียนรูปพยัญชนะ อื่นแทนรูปพยัญชนะที่ถูกต้องสอดคล้องกับการ ศึกษาของปรกฉัตร เลียงรักษา (2555) ที่พบว่า เสียงพยัญชนะที่ได้ยินมีรูปพยัญชนะที่ใช้เขียน แทนเสียงได้หลายรูปทำให้ผู้เรียนสับสนและเขียน รูปพยัญชนะที่ออกเสียงแบบเดียวกันแทนที่ รูปพยัญชนะที่ถูกต้อง อีกทั้งเสียงพยัญชนะที่ ได้ยินออกเสียงใกล้เคียงกันทำให้ผู้เรียนเขียนรูป พยัญชนะที่เสียงใกล้เคียงแทนที่รูปพยัญชนะที่ ถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาของพูนพงษ์ งาม เกษม (2557) พบว่าผู้เรียนมีปัญหาการเขียน พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ และแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้มี 3 แนวทาง ได้แก่ การใช้สื่อการเรียนรู้ รูปแบบการสอน เทคนิคและ วิธีการสอน ด้วยเหตุผลจากสภาพความเป็นจริง การส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ต้องอาศัย บริบทแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียนในทุกด้านทั้ง ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยผู้ที่มีบทบาท สำคัญคือครูผู้สอนที่เป็นผู้คอยสร้างแรงจูงใจ โดย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีสอน และการใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการลงมือฝึกปฏิบัติอ่าน และเขียนจริง ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล รวมถึง ผู้ปกครองที่เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึก อ่านและเขียนระหว่างอยู่ที่บ้าน สอดคล้องกับ พิชญา สุวรรณโน (2562) ที่จัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านในชั้นเรียนโดยให้นักเรียนฝึกตามครูอย่าง สม่ำเสมอ และผู้ปกครองร่วมส่งเสริมการอ่านและ เขียนผู้เรียนที่บ้าน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถอ่าน ออกเขียนได้ดีขึ้นและมีนิสัยรักการอ่าน อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการทดสอบวินิจฉัยปัญหาและแนวทางส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มี 8 ปัญหา ทั้งนี้ด้วยเหตุผลของปัญหาส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากพื้นฐานภาษาไทยที่มีการประสมคำโดยใช้เสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกดในการผันเสียงการอ่านและเขียนทั้งสิ้น ซึ่งในบางส่วนของปัญหาการอ่านออกเขียนได้ เกิดจากการใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยและภาษาลาวถิ่นไทยในชีวิตประจำวัน ที่ใช้จนเคยชิน ทำให้อ่านออกเสียงสละบางตัวไม่ได้ ทำให้อ่านออกเสียงผิดตามลักษณะของภาษาถิ่นและอ่านออกเสียงเพี้ยนจากภาษาไทย โดยเฉพาะผู้เรียนที่ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยการออกเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ร ผู้เรียนจะออกเสียงรัวลิ้นมากเกินไป อ่านเสียงควบกล้ำได้ชัดเจนแบบรัวลิ้นมากเกินไปเพี้ยนเป็นภาษาเขมรถิ่นไทยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปาริฉัตร พลสมบัติ (2555) ที่พบว่าการออกเสียง ร ไม่ใช่ลักษณะของเสียง ร ในภาษาไทย แต่เป็นลักษณะของเสียง ร ในภาษาเขมรถิ่นไทย และอ่านออกเสียง ล เป็นเสียง ร แทน รวมถึงปัญหาการอ่านออกเสียงพยัญชนะอักษรสูงไม่ได้ ด้วยเหตุที่ว่าพยัญชนะดังกล่าวอ่านออกเสียงสูง ระดับเสียงวรรณยุกต์จัตวา ทำให้ยากต่อการออกเสียงด้วยความเคยชินจากการใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยในชีวิตประจำวันกับครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรชนก สิตามบุตร (2559) ที่พบว่าคำในภาษาเขมรถิ่นไทยที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำโดดอยู่ในระดับเสียงสามัญ ประกอบกับพื้นเสียงภาษาเขมรถิ่นไทยไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในการเขียนเป็นอักษรไทยจึงเลือกใช้พยัญชนะไทยที่เป็นอักษรกลางและอักษรต่ำเท่านั้น ไม่ใช้อักษรสูง เน้นเสียงพยัญชนะหลักและพยัญชนะสะกดโดยไม่ได้เน้นเสียงวรรณยุกต์ จึงทำให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงพยัญชนะอักษรสูงได้ค่อนข้างยาก ซึ่ง

ต้องอ่านออกเสียงซ้ำๆ จึงจะสามารถออกเสียงได้อีกทั้งคำที่เขียนด้วยวรรณยุกต์ตรี (-) วรรณยุกต์จัตวา (-) ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีอยู่จำนวนน้อย โดยเฉพาะคำที่มีพยัญชนะต้นอักษรต่ำทุกคำจะไม่มีวรรณยุกต์ตรี (-) กำกับ แต่จะเขียนกำกับด้วยวรรณยุกต์ โท (-) อ่านออกเสียงเป็นวรรณยุกต์ตรี (-) เช่น ม้า เล้า และ เว้า เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนสับสนในการอ่านและการเขียน ไม่คุ้นชิน ประกอบกับเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวมีระดับพื้นเสียงสูง ผู้เรียนซึ่งพูดภาษาเขมรถิ่นไทยในชีวิตประจำวันจึงค่อนข้างออกเสียงได้ยาก ส่งผลให้อ่านเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ จึงอ่านและเขียนคำไม่ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งอรุณ ใจจรัดนาตาตรง ไชยศรี (2561) ที่พบว่าการอ่านออกเสียงโดยที่เสียงวรรณยุกต์นั้นถูกแทนที่ด้วยเสียงอื่น นอกจากนี้ผู้เรียนไม่เข้าใจเสียงอักษรนำ โดยพื้นฐานเสียงของอักษรนำเป็นพื้นเสียงสูง ทำให้ผู้เรียนที่พูดภาษาเขมรถิ่นไทยอ่านออกเสียงอักษรนำไม่ถูกต้อง เช่น หนด (หนด) หนัก (หนัก) และ อย่าง (ยาง) เป็นต้น ส่วนผู้เรียนที่พูดภาษาลาวถิ่นไทยจะมีปัญหากับการอ่านออกเสียง ร ล ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานการออกเสียงในชีวิตประจำวันไม่ปรากฏพยัญชนะควบกล้ำ ซึ่ง ร ล ในพื้นเสียงภาษาไทยเป็นเสียงควบกล้ำ ที่เป็นเสียงพยัญชนะต้นลำดับที่สองที่เปล่งเสียงควบกล้ำพร้อมกับพยัญชนะต้นตัวแรก สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2551) ที่กล่าวว่าผู้เรียนที่พูดภาษาลาวถิ่นไทย อ่านออกเสียง ร ล ไม่ได้ และการอ่านออกเสียงสระเอื้อ เป็นสระเอือ เช่น มะเอือ เพี้ยนเสียงเป็น มะเอือ เมื่อเขียนก็จะเขียนเป็น มะเอือ เป็นต้น ประกอบกับการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำที่ต้องเปล่งเสียงพยัญชนะต้นออกมาพร้อมกันสองตัว ทำให้ผู้เรียนที่พูดภาษาลาวถิ่นไทยอ่านออกเสียงควบกล้ำได้ค่อนข้างยาก เช่น แปลก อ่านว่า แปลง อ่านว่า แปลง กระพรวน อ่านว่า กะ - พวน ซึ่งจากการที่อ่านออกเสียงผิด

ก็ส่งผลด้านการเขียนเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเขียนได้ถูกต้องตามมาด้วย เช่น กาบ (กราบ) เปียน (เปลียน) เคื่อง (เครื่อง) กระโปง (กระโปรง) คอบคัว (ครอบครัว) ขาง (ขวาง) และ พาย (พลาย) เป็นต้น

สรุป

ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 7 ปัญหา ได้แก่ 1) พยัญชนะ 2) สระ 3) วรรณยุกต์ 4) คำที่ไม่มีมาตราตัวสะกด 5) คำที่มีมาตราตัวสะกด 6) คำควบกล้ำ และ 7) คำที่มีอักษรนำ และแนวทางการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การใช้รูปแบบการสอน 2) การใช้เทคนิคและวิธีการสอน และ 3) การใช้สื่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจำรูปและการอ่านออกเสียงพยัญชนะและสระไม่ได้ โดยเฉพาะพยัญชนะ ผ ช ฌ ญ ฎ ฏ จ ฑ ฒ ฎ ฏ สระเดี่ยว แะ โะ -ะ -ะ -ะ สระประสม -วะ -วิ -ยะ -เย -ือ -ือ และสระเกิน ฤ ฦ ฎ ฏ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการอ่านออกเขียนได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรสอนแบบเน้นย้ำซ้ำทวนจำแนกลักษณะการอ่านออกเสียงและการเขียนรูปพยัญชนะและสระให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่าง เพื่อให้ผู้เรียนจดจำรูปและออกเสียงได้ถูกต้องทุกตัวก่อนการอ่านแจกลูกสะกดคำ การอ่านและเขียนคำ การอ่านและเขียนประโยค

2. การอ่านสะกดคำ ควรใช้วิธีการอ่านแจกลูกสะกดคำ โดยสะกดมาตรา ก กา ก่อนแล้วจึงสะกดมาตราตัวสะกดและวรรณยุกต์ เช่น

บ้าน สะกดว่า บอ - อา - บา - บา - นอ - บาน - บาน - โท - บ้าน การอ่านคำควบกล้ำ ควรใช้วิธีอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงกล้ำก่อน เช่น คำว่า ปราบ ปร ออกเสียง ปรอ แล้วนำเสียง ปรอ สะกดคำ ปรอ - อา - ปรา - ปรา - บอ - ปราบ การอ่านอักษรนำ ควรใช้วิธีอ่านพยัญชนะนำก่อน เช่น หนอน หน ออกเสียง หนอ แล้วนำเสียง หนอ สะกดคำ หนอ - ออ - หนอ - หนอ - นอ - หนอน ผู้เรียนจะอ่านคำได้เร็วและถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสังเคราะห์นวัตกรรมและถอดบทเรียนการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้จากครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในทุกสังกัด เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศปัญหาการอ่านออกเขียนได้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและผู้สอนจากสภาพบริบทที่แท้จริง

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่านออกเขียนได้ทางพุทธิปัญญา ในลักษณะที่มุ่งศึกษาการเรียงตัวจากคุณลักษณะที่ง่ายไปหาคุณลักษณะที่ยากและซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ เพื่อตรวจสอบปัญหาการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียนให้ได้แม่นยำและลึกซึ้ง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ท่านที่สนับสนุนงบประมาณงานวิจัยในครั้งนี้ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยทำ งานวิจัย สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นิตย์ พรหมประสิทธิ์. (2559). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) เรื่อง การแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ การอ่านภาษาไทยกรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านลาแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 2. สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- ปรกฉัตร เลี้ยงรักษา. (2555). การศึกษาการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดพยัญชนะต้นควบภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการอ่านและการเขียน. <https://dric.nrct.go.th/Search/index#top>.
- ปาริฉัตร พลสมบัติ. (2555). การพัฒนาแบบฝึกอ่านออกเสียงภาษาไทยตามหลักสัทศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาไทยและเจตคติต่อการออกเสียงภาษาไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- พิชญา สุวรรณโน (2562). แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พูนพงษ์งามเกษม. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยิ่งยืน: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต็ตุแมน. <https://dric.nrct.go.th/Search/index#top>.
- พรชนก สีดาบุตร. (2559). ระบบเสียงภาษาเขมรถิ่นไทยตำบลตะเคียนราม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- พิศิษฐ ตันทวนิช. (2555). การสร้างรูปแบบและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและปัญหาการอ่านของนักเรียนเป็นรายบุคคล. ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- มิรินต้า บุรุงโรจน, สรัญญา กฤษณานูวัต, สุรวดี นราพงศ์เกษม และจิตติขวัญ ภูพันธ์ตระกูล. (2560). การศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่นและโรงเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ภาคใต้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รุ่งอรุณ โรจน์ และ รัตนาดำรง ไชยศรี. (2561). การศึกษาปัญหาการเรียนอ่านเขียนนักเรียนไทยและนักเรียนต่างดาวและการแก้ปัญหาด้วยแบบเรียนที่พัฒนาตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์. <https://dric.nrct.go.th/Search/index#top>.
- วิษณุ ทรัพย์สมบัติ. (2562). สรุปผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562. <https://bet.obec.go.th/New2020/?p=2015>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). ทิศทางและโจทย์วิจัยของการศึกษาไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก. 21 เช่นจู้รี้ จำกัด.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). คู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้การสอนภาษาไทย ปีงบประมาณ 2561. โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2551). การศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องตงกง (东宫) ของ เฟยหว่าซือฉุน (匪我思存)

The Female Protagonist's Suicide in Fei Wo Si Cun's Dong Gong

ศิริพร ศรีวารากันต์¹, ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู²

Siriporn Sriwarakan¹, Sasarux Petcherdchoo²

Received: 20 September 2022

Revised: 31 October 2022

Accepted: 24 November 2022

บทคัดย่อ

ในเรื่องตงกง (东宫) ของเฟยหว่าซือฉุน (匪我思存) ผู้ประพันธ์บอกเล่าเรื่องราวของตัวละครเอกหญิงที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในตัวบทนำเสนอไศกนาฏกรรมรักซึ่งเกิดจากการที่ตัวละครเอกชายก่อเหตุรุนแรงและอาชญากรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์ของเธอ วัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือ การใช้คำอธิบายด้านจิตวิทยา เช่น การสูญเสียความทรงจำและบาดแผลฝังใจจากการถูกทรยศ เพื่อประกอบการวิเคราะห์การทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิง ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกหญิงรับมือกับการสูญเสียชาติพันธุ์ด้วยการใช้ความตายเป็นทางออก โดยมีความตายในสองลักษณะ คือ ความตายในเชิงอุปลักษณ์และความตายในเชิงกายภาพ ลักษณะแรกเป็นความตายผ่านการหลงลืมด้วยการกระโดดลงสู่ 'สายธารลึมเลื่อน' เพื่อให้สายน้ำลบเลือนความทรงจำต่อความสูญเสียและความเจ็บปวด อันจะนำไปสู่การเกิดใหม่ที่ปราศจากพันธะของกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม ความทรงจำดังกล่าวได้หวนกลับมาหลอกหลอนตัวละครเอกหญิงอีกครั้ง เนื่องจาก ตัวละครเอกหญิงไม่อาจปฏิเสธหรือละทิ้งชาติพันธุ์ของเธอได้ การที่ตัวละครเอกหญิงจดจำความรุนแรงและความเจ็บปวดเพื่อเผยให้เห็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างมิติของชาติพันธุ์กับความรักแบบหนุ่มสาว ทำที่สุด ตัวละครเอกหญิงเลือกที่จะทำอัตวินิบาตกรรมอีกครั้ง เพื่อแสดงการขัดขืนหรือไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของตัวละครเอกชายผู้บุกรุกและทำลายชาติพันธุ์ของเธอ การนำเสนอเช่นนี้เพื่อขบเน้นการมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

คำสำคัญ: ตงกง, การทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิง, บาดแผลจากการถูกทรยศ, การสูญเสีย
ชาติพันธุ์, สายธารลึมเลื่อน

¹ รองศาสตราจารย์, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: Siriporn.Sr@chula.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: Sasarux.p@chula.ac.th

¹ Associate Prof., Department of Comparative Literature, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Email: Siriporn.Sr@chula.ac.th

² Assistant Prof., Chinese Section / Eastern Department, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Email: Sasarux.p@chula.ac.th

Abstract

In Fei Wo Si Cun's *Dong Gong*, the author tells the story of the female protagonist who is from a different ethnic group. The story focuses on her love tragedy caused by the violence and crime the male protagonist commits against her ethnic group. The aim of this paper is to analyze the female protagonist's suicide by using psychological concepts such as memory loss and betrayal trauma as a means of explaining the action. It was found that the female protagonist deals with the issue of ethnic extinction by choosing death as a solution in two instances, one metaphorical, the other literal. The first is death through oblivion by jumping into the 'River of Forgetfulness' so that the river erases all her memories of loss and pain, which will lead to rebirth without racial bonds. However, such memories come back to haunt her as she cannot give up or abandon her ethnic group. Her recollection of violence and pain serves to disclose the conflict between loyalty to her ethnic group and romantic love. In the end, the female protagonist chooses suicide again to show her rebellion and refusal to fall under the mandate of the male protagonist who invaded and destroyed her ethnic group. Such presentation emphasizes the existence of other ethnic groups.

Keywords: *Dong Gong*, female protagonist's suicide, betrayal trauma, ethnic extinction, river of forgetfulness

บทนำ

นวนิยายจีนแนวย้อนยุคโบราณเรื่อง *ดงกง* (*Dong Gong*, 2005) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า *ตำหนักบุรพาหรือวังหรือที่ประทับของรัชทายาท* เป็นงานเขียนของเฟยหว่าซือฉุน (匪我思存) หรือชื่อจริงว่าอ้าย จิงจิง (艾晶晶) ในตัวบทมีการเอ่ยถึงสงครามและชัยชนะของจงหยวน (中原) ในความหมายแคบหมายถึงบริเวณมณฑลเหอหนานในปัจจุบัน ขณะที่ในความหมายกว้างหมายถึงพื้นที่ใต้แม่น้ำฮวงโห (*Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui*, 2000, p. 445) ที่อยู่เหนือดินแดนซีอวี (西域) ในความหมายแคบหมายถึงดินแดนทางทิศตะวันตกของเมืองตุนหวงไปถึงพื้นที่ซินเจียง ความหมายกว้างหมายถึงเอเชียตะวันตกและเอเชียกลาง คาบสมุทรอินเดีย แอฟริกาเหนือและยุโรป (*Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui*, 2000, p. 971)

ในตัวอย่างทกล่าว่า “เดือนเจ็ดองค์ชายรัชทายาทเจิ้งอินบุกซีอวี [...] โจมตีทู่เจี๋ย (突厥) [เป็นชื่อของชาติพันธุ์โบราณและเป็นชาติพันธุ์เร่ร่อนในแถบเทือกเขาอัลไตตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 (*Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui*, 2000, p. 2305) ด้วยทัพใหญ่สี่แสนนาย ฉานอวีเถี่ยเอ๋อร์เก้อต้าหรือต้าฉานอวี (大单于) หรือผู้ปกครองทู่เจี๋ยดุร้ายไม่ยอมแพ้ จบชีวิตท่ามกลางสงครามมุ่นวาย ชาติพันธุ์ทู่เจี๋ยสองแสนกว่าคนถูกสังหาร จบสิ้นชาติพันธุ์” (แปลโดยผู้วิจัย) [七月, 太子承鄯亲入西域, [...], 以四十万大军袭突厥, 突厥铁尔格达单于凶悍不降。死于乱军。突厥阖族被屠二十余万。族灭。 (*Fei Wo Si Cun*, 2017, p. 235)] ทั้งที่ผู้นำเผ่าทู่เจี๋ยต้องการปกป้องและรักษาดินแดนของตน ทว่าในบันทึกดังกล่าวมีการนำเสนอให้เห็นมุมมองของฝ่ายจงหยวนที่มองเขาเป็นผู้ที่กระด้างกระเดื่องและไม่สยบยอมต่ออำนาจของจงหยวน

ในบันทึกก็ยังแสดงให้เห็นว่าการสู้รบนี้เข้าทำนอง ‘น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ’ ซึ่งเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เหนือกว่าของฝ่าย จงหยวน ในการสถาปนาอำนาจและยึดครองดินแดนชื่อวี สอดคล้องกับชื่อของผู้นำทัพ หลี่เจิงอิ่น (李承鄞) ผู้เป็นตัวละครเอกชาย คำว่า ‘เจิง’ (承) แปลว่า สืบทอด ขณะที่คำว่า ‘อิ่น’ (鄞) แปลว่าขอบเขตอาณาเขต ในที่นี้ชื่อของเขาสื่อถึงการสืบทอดอาณาเขตที่บิดาหามาให้ ขณะเดียวกัน ในยุคสมัยนั้นการขยายดินแดนถือเป็นการสร้างผลงานในการได้รับการยอมรับให้ขึ้นตำแหน่งฮ่องเต้ ดังนั้นแผนการยึดครองชื่อวีจึงเป็นไปตามพระประสงค์ของฮ่องเต้ผู้เป็นบิดาของหลี่เจิงอิ่น

เสี่ยวเฟิง (小枫) ผู้เป็นตัวละครเอกหญิง ในฐานะองค์หญิงเก่าแห่งแคว้นซีเหลียง (西凉) หรือองค์หญิงน้อยแห่งทูเจวี่ยบรรยายภูมิหลังของดินแดนชื่อวีไว้ในตัวบทว่า “...จนเมื่อร้อยปีก่อนมีฉานอวีผู้หนึ่งสามารถรวบรวมแต่ละเผ่าในชื่อวี สู้สุดท้ายสร้างนคราโดยเจ้าผู้ปกครองอันยิ่งใหญ่ เริ่มต้นเรียกว่าแผ่นดินซีเหลียง” (แปลโดยผู้วิจัย) [... 直到百年前出了一个单于，纵横捭阖西域各部，最后筑起这宏大的王城，始称西凉国。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 193)] ต่อมา “...เมืองค่อยๆ เจริญรุ่งเรืองขึ้น” (แปลโดยผู้วิจัย) [...城池渐渐繁华，... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 223)] นั่นจึงเป็นภัยต่อจงหยวน แต่ในขณะเดียวกันชื่อวีเป็นเส้นทางสายไหมซึ่งเป็นเส้นทางการค้าสายสำคัญที่สามารถนำพาพ่อค้าวานิชของจงหยวนไปยังพื้นที่ฝั่งตะวันตก ดังนั้นจึงเป็นแผ่นดินที่จงหยวนควรขยายอาณาเขต ผู้ประพันธ์ตงกงหยิบยกเหตุการณ์เกี่ยวกับการขยายดินแดนไปยังชื่อวีในสมัยราชวงศ์ถังมาสร้างเป็นความขัดแย้งหลักที่ทำให้เกิดโศกนาฏกรรมแห่งความรักระหว่างหลี่เจิงอิ่นกับเสี่ยวเฟิง

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ฮองเต้แห่งจงหยวนจึงเลือกที่จะลงมือจัดการก่อนที่ฝ่ายตรงข้ามจะตั้งรากฐานมั่นคง โดยเริ่มจากการกำจัดเผ่าทูเจวี่ย เพราะเป็นชาติพันธุ์ที่เริ่มมั่นคงเข้มแข็งขึ้น และมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ทะเลทรายทางเหนือจรดชายฝั่งทะเลตะวันออก หลังจากนั้นฮองเต้ก็เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับบิดาของเสี่ยวเฟิงผ่านการแต่งงานและแต่งตั้งเขาเป็นตั้งซีเค่อหาน [เค่อหาน (可汗) เป็นคำเรียกขานเจ้าผู้ปกครองชาติพันธุ์เร่ร่อนทางตอนเหนือของจีน (Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui, 2000, p. 643) คนไทยมักจะคุ้นเคยกับคำว่า ท่านข่าน ส่วนคำว่าตั้งซี (定西) หมายถึงดินแดนตะวันตกที่สงบสุข] ขณะที่เสี่ยวเฟิงได้รับการแต่งตั้งเป็นพระชายารัชทายาทหรือหลี่เจิงอิ่น การแต่งงานนี้ลงเอยด้วยโศกนาฏกรรมของเสี่ยวเฟิง อันเป็นผลมาจากการฆ่าล้างชาวทูเจวี่ย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทางด้านครอบครัวฝั่งมารดาของเสี่ยวเฟิง

สืบเนื่องจากภาวะบ้านแตกสาแหรกขาดและการถูกชายคนรักหลอกกลวงกลายเป็นบาดแผลฝังใจ [ในที่นี้ผู้วิจัยนำมาใช้จากคำในภาษาอังกฤษ trauma ในงานของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ระบุว่า บาดแผลฝังใจหมายถึงบาดแผลที่ไม่ได้ปรากฏตามร่างกายเท่านั้น ทั้งยังมีผลต่อจิตใจด้วย (Caruth, 2021, p. 3) จากการถูกทรยศที่รุนแรงสุดสำหรับเสี่ยวเฟิง ยังผลให้เธอเลือกความตายเป็นทางออก ผู้วิจัยเสนอว่าใน ตัวบทมีการนำเสนอความตายในสองลักษณะคือ ความตายในฐานะความเปรียบเชิงอุปลักษณ์และความตายเชิงกายภาพ ตามความหมายแรกนั้นเสี่ยวเฟิงมิได้เสียชีวิต แต่เธอไม่ต้องการจดจำเหตุการณ์นี้เองเลือดตั้งกล่าว เธอจึงเลือกที่จะกระโดดลงสู่ ‘สายธารลึมหลื่น’ (忘川) [ในตำนานและเทพนิยายจีนนั้นหมายถึงแม่น้ำที่ดวงวิญญาณจะไปเกิดใหม่ต้องมาตีมน้ำจากยายเม็งที่สะพาน

ข้ามแม่น้ำนี้ แล้วดวงวิญญาณนั้นก็จะมีเสียงเสียง
เรื่องราวที่ผ่านมามาทั้งหมด (白建忠, 2011)] เสี่ยว
เฟิงเชื่อตามตำนานที่เล่าว่า “...ขอเพียงโดดลงไป
ใน ‘สายธารลี้มน้ำ’ ก็จะมีเสียงเรื่องราวลัดกลุ้มใจ
ทั้งมวลบนโลกมนุษย์ เปลี่ยนเป็นคนใหม่ มีชีวิต
ใหม่อีกครั้ง” (แปลโดยผู้วิจัย) [...只要跳进忘川之
中, 便会忘记人世间的一切烦恼, 脱胎换骨, 重新
做人。 (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 250)] ด้วย
เหตุนี้ เสี่ยวเฟิงจึงคาดหวังว่าสายน้ำแห่งนี้จะช่วย
ลบเลือนเหตุการณ์ที่ซื่อวีได้ และกลายเป็นคนใหม่
ที่ปราศจากพันธะของชาติพันธุ์

อย่างไรก็ตาม เสี่ยวเฟิงสามารถฝึกลบ
ภาพซากศพของญาติพี่น้องร่วมชาติพันธุ์ได้ระยะ
เวลาหนึ่งเท่านั้น ความทรงจำนี้ได้หวนกลับมา
หลอกหลอนเธออีกครั้ง เนื่องจากเสี่ยวเฟิงไม่อาจ
ปฏิเสธหรือละทิ้งชาติพันธุ์ของเธอได้ การนำ
เสนอลักษณะนี้เพื่อแสดงให้เห็นปมความขัดแย้งของ
เสี่ยวเฟิงที่ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างมิติของ
ชาติพันธุ์กับความรักของหนุ่มสาว ทำได้ดีที่สุด
เสี่ยวเฟิงเลือกที่จะยึดโยงกับชาติพันธุ์ของเธอ
ผ่านการทำอัตวินิบาตกรรม เพื่อแสดงการขจัดขึ้น
หรือการไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของหลี่เจิงอินซึ่งบุกรุก
และฆ่าล้างกลุ่มชาติพันธุ์ของเธอ การนำเสนอ
เช่นนี้เพื่อแสดงการมีตัวตนของชาติพันธุ์อื่นใน
ซื่อวี

ในนวนิยายเรื่องนี้เป็นโศกนาฏกรรมรัก
ที่ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องอ่านเล่นเพื่อความบันเทิง
เท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้ว มีการผูกเรื่องได้อย่าง
น่าสนใจผ่านการใช้รูปแบบของนวนิยายจีนแนว
ย้อนยุคโบราณซึ่งมีการเชื่อมโยงถึงการขยายดิน
แดนของฝ่ายจางหยวน การนำเสนอความปรารถนา
ของกลุ่มชาติพันธุ์ในซื่อวี และความรักที่เป็นไป
ไม่ได้ระหว่างเสี่ยวเฟิงกับหลี่เจิงอิน ผู้ประพันธ์นำ
เสนอความรักและความตายระหว่างพวกเขาทั้งคู่
ผ่านสายตาของเสี่ยวเฟิง เป็นการบอกเล่า

ความเจ็บปวดของเธอที่ต้องเลือกความตายเป็น
ทางออก ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำ
ความรู้ทางด้านจิตวิทยามาประกอบการศึกษา
ทำให้งานชิ้นนี้เป็นแนวทางของวรรณกรรมเรื่อง
อื่นๆ ในการวิเคราะห์ตัวละครโดยใช้แนวคิด
จิตวิทยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การนำคำอธิบายด้านจิตวิทยา เช่น การ
สูญเสียความทรงจำและบาดแผลฝังใจจากการถูก
ทรยศ เพื่อประกอบการวิเคราะห์แรงจูงใจในการ
ทำอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกหญิง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและ กรอบแนวคิดการวิจัย

ในบทความของไป ฮุยอิน (Bai Huiyin,
2019) นักวิชาการสาขาวรรณคดีจากมหาวิทยา
ลัยเหอหนาน เอย่ถึงความรักอันน่าสลดใจของ ตัว
ละครเอกทั้งสองในตงกงว่า ‘รักกันแต่ไม่อาจรับรู้
เผ่าคิ่งมองหาแต่มีอาจได้ซิดไกล่’ ไป ฮุยอินเห็น
ว่าเสี่ยวเฟิงมีจิตใจงดงามบริสุทธิ์ เรียบง่าย และ
รักความยุติธรรม ชีวิตที่ดูเหมือนไร้พันธนาการ
รักอิสระ แต่เธอก็มีความเหงาและไร้ที่พึ่ง ส่วน
หลี่เจิงอินมีใบหน้างามเหมือนหยก สง่างาม และ
ต้องการอำนาจจึงปราบซื่อวีเพื่อความเป็นใหญ่
เขาไม่รู้สึกรู้สิดที่จะต้องหลอกเสี่ยวเฟิงและทำลาย
แผ่นดินเกิดของเธอ แม้ว่าเขามีความโหดเหี้ยม
แต่ก็มีความรักให้กับเธอ และกระโดด ‘สายธาร
ลี้มน้ำ’ พร้อมกับเธอ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นความ
รักของหลี่เจิงอินที่มีต่อเสี่ยวเฟิง

เมื่อเสี่ยวเฟิงจำเหตุการณ์นองเลือดได้
เธอนึกถึงความแค้นราวทะเลโลหิตที่สลักลึกฝังใจ
ไป ฮุยอินสรุปว่าการที่เสี่ยวเฟิงทำร้ายตนเอง
เป็นตอนจบที่มีเหตุผล เพื่อทิ้งให้ฮองเต๋อในอนาคต
อย่างหลี่เจิงอินนั่งบนบัลลังก์อย่างเดี่ยวตาย นั้น
เป็นการแก้แค้นเขาอย่างเจ็บลึกที่สุด (pp. 48-52)

ขณะที่ในงานของไป๋ ฮู่ยู่อันมุ่งเน้นการพรรณนาความคิดและอารมณ์ของเสี่ยวเฟิง ส่วนผู้วิจัยเดิมช่องว่างในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วยการศึกษาการทำอัตวินิบาตกรรมของเสี่ยวเฟิง โดยนำแนวคิดทางจิตวิทยามาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับความทรงจำที่มีต่อโศกนาฏกรรมของการทำลายชาติพันธุ์ทู่เจี๋ยอันจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อผลการวิจัย

อนึ่ง เรื่องของกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยขอหยิบยกความรู้บางส่วนเกี่ยวกับการทำงานของสมองและกลไกทางจิตในการอธิบายประเด็นการหลงลืมความทรงจำของเสี่ยวเฟิงต่อโศกนาฏกรรมนองเลือดในชื่อวี ลีบเนื่องจากการที่สมองสามารถซ่อนความทรงจำที่ปวดร้าว ในระยะสั้นอาจช่วยปกป้องคนคนนั้นเมื่อความเจ็บปวดทางอารมณ์อันเกิดจากการระลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าวยังคงรุนแรงอยู่ (Northwestern Medicine, 2022a) หรือกล่าวได้ว่าเวลาที่สมองเก็บกดอารมณ์ไว้ ถ้าในระยะสั้น ตอนที่เหตุการณ์ยังคงสดๆ ร้อนๆ และนี่ก็ถึงที่ไรก็รู้สึกเจ็บปวดมาก อาจจะเป็นการช่วยปกป้องเราได้ แต่ในระยะยาวก็อาจทำให้เกิดโรคต่างๆ ตามมา เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล เป็นต้น

ในที่นี้ “การสูญเสียความทรงจำ (การหลงลืม) มิใช่อาการความจำเสื่อมแบบปกติ คุณอาจจะไม่สามารถจดจำเหตุการณ์ใหม่ต่างๆ หรือไม่อาจจะระลึกถึงความทรงจำในอดีตเพียงหนึ่งเรื่อง หรือหลายเรื่อง หรือทั้งสองกรณี การสูญเสียความทรงจำอาจจะเกิดขึ้นในระยะเวลานั้นสั้นและสามารถฟื้นคืนกลับมาได้...หรืออาจจะไม่ได้หายไปไหน และขึ้นอยู่กับสาเหตุ หรือมันอาจจะแย่งเมื่อเวลาผ่านไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าเกิดจากสาเหตุใด (National Library of Medicine, 2022b) อันสื่อนัยว่าอาจไม่หาย แต่มันยังแย่งด้วย ขณะเดียวกันการสูญเสียความทรงจำจะเกิดขึ้นเมื่อจิตใจประสบปัญหา ตัวอย่างเช่น หลังจากการเผชิญกับ

เหตุการณ์ตึงเครียดหรือมีบาดแผลในจิตใจที่เป็นเรื่องใหญ่ (National Library of Medicine, 2022b) ในที่นี้ผู้วิจัยเห็นว่าคำอธิบายข้างต้นสามารถนำมาประกอบการอธิบายภาวะความจำเสื่อมชั่วคราวของเสี่ยวเฟิง

เมื่อกกล่าวถึงการทำงานของระบบสมองกลไกทางจิตเองก็มีการตอบสนองต่อความเจ็บปวด ผู้วิจัยขอแนะนำแนวคิดเรื่อง ‘บาดแผลฝังใจจากการถูกทรยศ’ (betrayal trauma) ของ เจนนีเฟรย์เพรย์ด (Jennifer Freyd) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่อธิบายว่า “บาดแผลฝังใจจากการถูกทรยศชี้ให้เห็นว่าภาวะความจำบกพร่องอันเนื่องจากการกระทบกระเทือนทางอารมณ์อย่างรุนแรง เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการถูกทารุณในวัยเด็ก เมื่อผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจละเมิดจริยธรรมขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เหลืออาจจำเป็นต้องคงไว้ซึ่งภาวะของการไม่รับรู้บาดแผล มิใช่เพื่อลดทอนความเจ็บปวด แต่เพื่อที่จะให้มีชีวิตรอดต่อไปได้ (Freyd, 2010, p. 1) แม้ว่าแนวคิดของเฟรย์ดที่ใช้อธิบายบาดแผลฝังใจในวัยเด็ก แต่ถึงกระนั้นผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำความคิดข้างต้นมาใช้ในการวิเคราะห์บาดแผลฝังใจของเสี่ยวเฟิงอันเกิดจากการถูกหลอ่ลึงอินทรยศหักหลัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ การค้นคว้างานวิจัยและระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้อง การศึกษาและวิเคราะห์นวนิยายเรื่องตงกง รวมทั้งการนำเสนอการวิเคราะห์และผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

เสี่ยวเฟิงประสบกับโศกนาฏกรรมการทำลายชาติพันธุ์และบาดแผลจากการถูกทรยศ

ซึ่งส่งผลให้เธอเลือกความตายเป็นทางออก ความตายในที่นี้มีสองลักษณะ ได้แก่ความตายที่เป็นความเปรียบเชิงอุปลักษณ์เพื่อลบเลือนความทรงจำที่เจ็บปวด และความตายในเชิงกายภาพเพื่อแสดงการขัดขืนและการมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์

1. ตัวละครเอกหญิงผู้เป็นประจักษ์พยานในเหตุการณ์ฆ่าล้างกลุ่มชาติพันธุ์

หลี่เจิงอิ่นพิสูจน์ความสามารถของเขาด้วยการก่อสงครามเพื่อยึดครองดินแดนซึ่งวิกลยุทธ์การรบของเขาเริ่มจากการปลอมตัวเป็นพ่อค้าใบชาที่ชื่อ ‘กู่ฮู่หลง’ (顾五郎) เขาปิดบังตัวตนที่แท้จริง โดยเลือกใช้สกุล ‘กู่’ ของมารดาแทนสกุลของบิดา ส่วนชื่อของเขา ‘ฮู่หลง’ หมายถึงลูกชายคนที่ห้าซึ่งสื่อถึงตัวเขาเอง ความสำเร็จในการอำพรางตัวตนของเขาสื่อถึงความสำเร็จในอาชีพการงานของผู้นำและกลุ่มชาติพันธุ์ทู่เจี๋ย พวกเขาไม่รู้ไม่เท่าทันเกมการเมืองของฝ่ายจงหยวน จนนำไปสู่การถูกทำลายชาติพันธุ์ อันเป็นชะตากรรมจากการมองคนที่ผิดพลาด ทั้งที่พวกเขาเปิดกว้างและไม่กีดกันคนต่างชาติพันธุ์

หลี่เจิงอิ่นปรับตัวได้กลมกลืนกับชาติพันธุ์กลุ่มนี้ ส่งผลให้ทั้งผู้นำและคนอื่น ๆ รักและเชื่อใจเขา รวมทั้งเปิดรับหลี่เจิงอิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของพวกเขาผ่านงานวิวาท์ เนื่องจากหลี่เจิงอิ่นสามารถทำตามเงื่อนไขในการสมรสกับเสี่ยวเฟิงได้สำเร็จลุล่วง ด้วยการฆ่าสุนัขป่านัยน์ตาขาวซึ่งเป็นการเกริ่นการณถึงการทำลายชาติพันธุ์ทู่เจี๋ย ขณะที่ชาวทู่เจี๋ยมองข้ามการยึดโยงกับชาติพันธุ์ของตน หรือการไม่แบ่งเขาแบ่งเรากับคนจากสังคมอื่น อย่างไรก็ตาม การเปิดบ้านต้อนรับหลี่เจิงอิ่นกลับเอื้อให้เขาสามารถบรรลุแผนการ ‘ซ่อนดาบในรอยยิ้ม’ และนำพากลุ่มชาติพันธุ์ทู่เจี๋ยให้ตกลงไปในหลุมพรางของเขา

เมื่อความรักและการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์เป็นเพียงกลลวงของฝ่ายจงหยวน ยัง

ผลให้เสี่ยวเฟิงผู้กำลังจะเป็นเจ้าสาวที่มีความสุขต้องกลายเป็นประจักษ์พยานและผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์ฆ่าล้างชาติพันธุ์ “...นั่นเป็นฉากการสังหารหมู่ที่น่ากลัวเพียงใด เข้ากับ อาตุ้เหมือนหนีมาจากสมรภูมิมือสุรร้าย... (แปลโดยผู้วิจัย) [...那是怎么样一场屠杀, 我和阿渡几乎是从修罗场中逃了出来, ... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 238)] เสี่ยวเฟิงนึกเปรียบเทียบทหารจงหยวนเป็นอสุรร้ายหรือปีศาจร้ายที่คร่าชีวิตชาติพันธุ์ทู่เจี๋ย เนื่องจากการทำลายชาติพันธุ์ เป็นการกระทำของผู้ที่ปราศจากความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกัน ฝ่ายของจงหยวนเองก็ได้เคารพความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในข้อวิัจงก่อสงครามครั้งนี้

ในต้วบทใช้รูปแบบของนวนิยายแนวย้อนยุคโบราณเพื่อแสดงให้เห็นความโหดเหี้ยมอำมหิตของฝ่ายจงหยวนในการรุกรานและเข่นฆ่าชาติพันธุ์อื่น แตกต่างจากงานเขียนหรือเรื่องเล่าก่อนหน้านี้ที่รู้จักกันในหมู่นักอ่านชาวไทย เช่น มังกรหยก ของกิมย้ง เรื่องเล่าเกี่ยวกับขุนศึกตระกูลหยางที่มักจะทำให้ภาพชาติพันธุ์อื่นในฐานะตัวร้าย หรือผู้คุกคามความสุขสงบของจงหยวนในตงกงมีการนำเสนอภาพจงหยวนในฐานะผู้ก่อสงคราม เพื่อเผยให้เห็นว่าในความเป็นมนุษย์นั้นทั้งชาวจงหยวนและชาวชาติพันธุ์ไม่มีผู้ใดที่บริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์ที่ต้องการนำเสนอภาพชาวจงหยวนหรือชาติพันธุ์อื่นให้เป็นภาพลักษณ์เหมารวมในเชิงบวกหรือลบ หรือจะเป็นการให้ภาพที่มีความซับซ้อนมากกว่า เป็นเพียงการแบ่งคู่ขั้วตรงข้าม กระนั้นก็ตาม สวรรค์ประการหนึ่งจากตงกง คือ ดินแดนจีนที่กว้างใหญ่ไพศาลในวันนี้ล้วนแลงมาด้วยชีวิตและเลือดเนื้อของผู้คนทั้งในจงหยวนและซีอวี

สงครามนำพาความสูญเสียและความเจ็บปวดให้กับผู้ปราชัย ทว่าสงครามครั้งนี้มิใช่การสู้รบระหว่างคนต่างชาติพันธุ์เท่านั้น ผู้ก่อสงคราม

มิใช่ผู้บุกรุกที่เป็นคนแปลกหน้าแต่เป็นคู่ครองของเธอ และทั้งคู่ก็เข้าพิธีแต่งงานกันแล้ว ส่งผลให้เสี่ยวเฟิงรู้สึกผิดต่อชาวตูเจวีย “ข้าทำผิดต่อชาวตูเจวียทุกคน พวกเขาล้วนเป็นญาติสนิทข้า แต่ข้ากลับนำการสังหารหมู่ที่ไร้ซึ่งความปรานีมาสู่พวกเขา” (แปลโดยผู้วิจัย) [我对不住所有突厥人，他们都是我的亲人，我却为他们引来了无谓的杀戮。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 242)] ความรู้สึกผิดจะมีความรุนแรงมากเป็นพิเศษเมื่อผู้รอดชีวิตอยู่ในฐานะประจักษ์พยานในเหตุการณ์นองเลือดนั้น (Herman, 2015, p. 54) “...โลหิตคนสองแสนคนนองทั่วทุ่งหญ้า...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...，二十万人的血滴满了整个草原，... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 238)] เสี่ยวเฟิงถูกหลอกหลอนจากภาพซากศพที่เธอไม่สามารถช่วยชีวิตพวกเขาได้ และคิดว่าเธอต้องรับผิดชอบต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้น ความรู้สึกผิดเป็นการแสดงออกรูปแบบหนึ่งของผู้รอดชีวิตในการลงโทษตัวเอง (Herman, 2015, p. 54)

นอกจากความรู้สึกผิดแล้ว เสี่ยวเฟิงยังรำพันว่า “...บนโลกนี้ยังมีผู้ใดโง่ยิ่งกว่าข้าอีกหรือ...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...，这世上还有谁会比我更傻？(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 238)] เพราะ เสี่ยวเฟิงรักเขาจนเธอไม่รู้สึกหวาดระแวงหรือสงสัยเจตนาแอบแฝงของเขา สอดคล้องกับวลีที่กล่าวไว้ว่า ‘ความรักทำให้คนตาบอด’ ด้วยเหตุนี้เสี่ยวเฟิงจึงต้องเผชิญกับความรู้สึกเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส โดยเฉพาะการถูกทรยศหักหลังจากชายที่เธอรักและเชื่อใจ จนก่อเกิดเป็น‘บาดแผลฝังใจจากการถูกทรยศ’ (Freyd, 2010, p. 1) การผลิตซ้ำภาพเสี่ยวเฟิงที่ไร้เดียงสาผู้ตกเป็นเหยื่อบริสุทธิ์ เพื่อขับเน้นภาพที่มีลักษณะเป็นคู่ชีวิตตรงข้ามกับ หลี่เจิงอิ่นผู้เป็นทรราชที่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาอำนาจโดยมองข้ามคุณค่าชีวิตของผู้อื่น หลี่เจิงอิ่นเล่นกับความรู้สึกของเสี่ยวเฟิง

เขากำหนดให้เธอเป็นเพียงหมากในเกมแย่งชิงดินแดนซีอวี้อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องหนึ่งที่อยู่นอกเหนือจากการคาดการณ์ของเขา นั่นคือการทำเขาเองก็ตกหลุมรักเสี่ยวเฟิง

ผู้ประพันธ์ใช้วิถีฤติความเป็นความตายของเสี่ยวเฟิงในการเผยให้เห็นความเป็นมนุษย์ของหลี่เจิงอิ่น เขามีโชคจนไร้ความรู้สึกและมีความรักให้กับเธอ เมื่อเธอกระโดดลง ‘สายธารลึมเลื่อน’ หลี่เจิงอิ่นรีบถลาเข้ามาเพื่อจะคว้าตัวเธอ โดยใช้สายคาดเอวมารัดตัวเธอไว้ ทว่าเสี่ยวเฟิง “...ตัดสายคาดเอวเส้นนั้นขาด...ในที่สุดข้าก็เห็นสีหน้าของเขากระจ่างชัด ถึงกับเต็มไปด้วยความปวดร้าว่าอย่างที่สุด...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...割断那腰带，...我终于看清他脸上的神色，竟然是痛楚万分... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 251)] จากนั้นเขาจึงรีบกระโดดตามลงมาเพื่อโอบเธอไว้ “...เขาโอบกอดข้าหมุนวนท่ามกลางสายลม...แต่พวกเราร่วงหล่นเร็วมาก [...] ในแววตาเขามีเพียงข้า [...] เขาพูดภาษาจงหยวนประโยคหนึ่ง...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...他抱着我在风中旋转...可是我们落实太快[...]那眼底只有我 [...] 他说了一句中原话，... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 252)] ภายหลังเมื่อเสี่ยวเฟิงเข้าใจภาษาจงหยวน เธอจึงรู้ว่าประโยคนั้นหมายความว่า “ข้าจะลืมไปพร้อมกับเจ้า” (แปลโดยผู้วิจัย) [“我和你一起忘。”(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 311)] หลี่เจิงอิ่นรักเสี่ยวเฟิงมากกว่าชีวิตและอำนาจของเขา แต่ความรักของเขาไม่อาจสมหวัง การทำลายชาติพันธุ์อื่นย่อมส่งผลให้หลี่เจิงอิ่นต้องประสบกับการพลัดพรากด้วยเช่นกัน

2. ความตายเชิงอุปลักษณ์เพื่อการลบเลือนความทรงจำที่เจ็บปวด

การล่มสลายของชาติพันธุ์ตูเจวียยังผลให้เสี่ยวเฟิงเลือกความตายด้วยการกระโดดลงสู่ ‘สายธารลึมเลื่อน’ เนื่องจากเสี่ยวเฟิงเชื่อตาม

ตำนานของสายน้ำแห่งนี้ซึ่งเล่ากันว่า มีพลังวิเศษ ในการลบเลือนความทรงจำที่มีแต่ความทุกข์โศก ใต้ ความตายในครั้งนี่จึงมิใช่ความตายในเชิง กายภาพ หากเป็นหนทางที่จะช่วยให้เธอได้หลีก หนีจากความทรงจำที่เจ็บปวด เมื่อเธอฟื้นตื่น ขึ้นมาอีกครั้ง เธอจะได้กลายเป็นคนใหม่ซึ่ง ปราศจากความทรงจำต่อเหตุการณ์นองเลือด และมีชีวิตใหม่ที่ปราศจากพันธะของชาติพันธุ์

เมื่อเสี้ยวเฟิงฟื้นขึ้นมา เธออยู่ในภาวะ ไร้ความทรงจำต่อโศกนาฏกรรมครั้งนั้น และรับรู้ เพียงว่าเธอเป็นองค์หญิงเก่าแห่งซีเหลียงผู้เป็น ตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองดินแดนผ่านการแต่งงาน เป็นการสร้างตัวตนใหม่ในฐานะผู้เสียสละตนเอง เพื่อมาตุภูมิโดยปราศจากเหตุการณ์นองเลือด การนำเสนอเช่นนี้เผยให้เห็นความปรารถนาของ เสี้ยวเฟิงที่ต้องการตัดขาดหรือละทิ้งเหตุการณ์ ดังกล่าว เพราะเสี้ยวเฟิงไม่อาจปฏิเสธความรัก ของเธอที่มีต่อหลี่เจิ้งอิ่น ทั้งที่เขากลายชาติพันธุ์ ของเธอ แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างความรัก แบบหนุ่มสาวกับความรักต่อชาติพันธุ์ซึ่งเธอต้อง ตัดสินใจเลือก เสี้ยวเฟิงหาทางออกด้วยการใช้ ‘สายธารลี้มเลือน’ เพื่อเป็นหนทางในการไขว่คว้า ความรักในมิติของปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกัน เป็น พื้นที่ในการชุกซ่อนพันธะที่มีต่อชาติพันธุ์ของเธอ ผ่านการหลงลืมหรือการสูญเสียความทรงจำ

ในที่นี้ผู้ประพันธ์นำเสนอให้เสี้ยวเฟิง มีอาการความจำเสื่อมเฉพาะเหตุการณ์นองเลือด ที่ชื่อวี การที่เสี้ยวเฟิงอยู่ในภาวะหลงลืม โศกนาฏกรรมดังกล่าว นั้นมิใช่เพราะตำนาน ‘สายธารลี้มเลือน’ หากเป็นเพราะการทำงานจาก กลไกทางจิต สอดคล้องกับความเห็นของเฟรยด์ที่ เสนอว่า ‘บาดแผลฝังใจจากการถูกทรยศ’ เกิดขึ้น เมื่อความไว้วางใจของเสี้ยวเฟิงที่มีต่อหลี่เจิ้งอิ่น ในการคาดหวังให้เขาปกป้องและดูแลเธอ แต่เขา

กลับทำร้ายเธอกับครอบครัวของเธอแทนซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง (Freyd, 2010, p. 1) จนเกิดภาวะความทรงจำบางส่วน หายไป นอกเหนือจากคำอธิบายด้านกลไกการทำงาน ของจิต ยังมีคำอธิบายของการทำงานในระบบสมองด้วย

เสี้ยวเฟิงประสบอุบัติเหตุตกจากที่สูง เมื่อสมองของเธอเผชิญกับการถูกกระทบ กระเทือน ก็อาจส่งผลให้การทำงานของสมอง มีความผิดปกติไป เนื่องจากสมองของคนเรา สามารถซ่อนความทรงจำที่ปวดร้าวในระยะสั้น อาจช่วยปกป้องคนคนนั้นเมื่อความเจ็บปวดทาง อารมณ์อันเกิดจากการระลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าว ยังคงรุนแรงอยู่ (Northwestern Medicine, 2022a) ภาวะบ้านแตกสาแหรกขาดและทุ่งหญ้าที่นอง ไปด้วยเลือดเป็นบาดแผลฝังใจขั้นรุนแรงที่สุด ซึ่งกระทบใจเสี้ยวเฟิงอย่างรุนแรง ส่งผลให้เธอ ปฏิเสธการรับรู้ความจริงอันโหดร้าย และต้องการ ฝังกลบกองเลือดและซากศพให้หายไปจากความ ทรงจำ ทว่าความทรงจำนั้นไม่ได้หายไปไหน เพียงแต่รอวันที่จะฟื้นคืนหากมีปัจจัยบางอย่าง ไปกระตุ้นเตือน

ในช่วงเวลาที่เสี้ยวเฟิงหลงลืมเหตุการณ์ ครั้งนั้น เสี้ยวเฟิงมักจะฝันถึงวีรบุรุษที่โตดลงมา ช่วยเธอในช่วงขณะที่เธอพลัดตกลงไปในเหวลึก “... เขาโอบกอดข้า หมุนตัวกลางสายลมยามค่ำคืน... หมุนตัว... หมุนตัวอย่างช้าๆ... ดวงดาวเต็มผืนฟ้า ร่วงหล่นลงมาราวหยาดฝน...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...他抱着我在夜风中旋转...旋转...慢慢地旋转..... 漫天的星辰如雨点般落下来... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 59)] เสี้ยวเฟิงฝันเช่นนั้นนับครั้งไม่ถ้วน แต่เธอก็ไม่เคยเห็นผู้ที่ช่วยชีวิตเธอไว้ “...ทุกครั้งที่ข้าฝันเช่นนั้น ข้ามักจะพยายามมองใบหน้าเขาให้ กระจาง แต่ไม่เคยสำเร็จแม้สักครั้งเดียว...” (แปล โดยผู้วิจัย) [...每当我做这样的梦时, 我总想努力

看清他的脸，但一次也没有成功过，... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 59)] แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เธอกลับรู้สึกไวใจเขา เธอรำพึงว่า “...ยามถูกเขาโอบไว้ในอ้อมกอด ก็คือคนผู้นี้... ข้ารู้ว่าเขาคือคนที่ข้ารักอย่างที่สุด เขาเป็นคนที่รักข้าอย่างที่สุดเช่นกัน ขอเพียงมีเขาอยู่ ข้าก็จะรู้สึกปลอดภัยเช่นนี้” (แปลโดยผู้วิจัย) [...被他这样抱在怀里。就是这个人啊...我知道他是我深深爱着，他也深深爱着我的人，只要有他在，我便是这般的安心。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 59)] เป็นการให้การแฝงนัยผ่านความฝันและถ้อยคำรำพันในช่วงเวลาที่เสี่ยวเฟิงอยู่ในภาวะแห่งการหลงลืมเหตุการณ์ดังกล่าวยังเป็น การเจ้าอารมณ์ของผู้อ่านให้รู้สึกเวทนาสงสารเสี่ยวเฟิง เนื่องจากผู้อ่านรับรู้ว่ายานผู้นั้นคือ หลี่เจิงอิ่นซึ่งมิใช่วีรบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองเธอ ทว่าเขาเป็นนยมทูตผู้นำพาความตายมาสู่ครอบครัวและชาติพันธุ์ของเธอ

หากเราพิจารณาความหมายของความฝันในเชิงจิตวิทยา ชายในฝันผู้พิทักษ์เธอเป็นภาพในจินตนาการที่เกิดจากกลไกทางจิต ซึ่ง บ่งบอกถึงความต้องการของเสี่ยวเฟิงอันสอดคล้องกับที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ เสนอว่าความฝันเป็นการเติมเต็มความปรารถนาสิ่งที่เราขาด (International Dictionary of Psychoanalysis. 2019) ในชีวิตจริงสิ่งใดก็ตามที่เราปรารถนา แต่ไม่อาจได้รับการตอบสนอง นั้นจึงไปแสดงออกในรูปแบบของความฝัน เช่นเดียวกับที่เสี่ยวเฟิงเองก็คาดหวังว่าชายคนรักจะปกป้องเธอและชาติพันธุ์ของเธอ แต่แท้ที่จริง เขากลับเป็นคนหน้าเนื้อใจเสือที่มีเจตนาในการยึดครองชื่อวี แม้ว่าเขาจะต้องทำร้ายจิตใจและทำลายชาติพันธุ์ของเสี่ยวเฟิงก็ตาม แต่ในขณะที่เดียวกัน ความฝันนี้ก็มิใช่เป็นเพียงสิ่งที่เธอโหยหาเท่านั้น ทั้งยังอิงกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง หลี่เจิงอิ่นกระโดดตามลงไปคว่ำตัวเธอไว้ และเขาเองก็รักเธอเช่นเดียวกับที่เธอ

หลงรักเขา แม้ว่าเสี่ยวเฟิงยังจดจำเรื่องราวครั้งนั้นไม่ได้ แต่เหตุการณ์ที่เขากระโดดตามเธอลงมาเป็นภาพแห่งความประทับใจที่ยังคงติดตรึงอยู่ในห้วงความทรงจำของเธอ ในระหว่างที่เธออยู่ในภาวะแห่งการหลงลืม เศษเสี้ยวแห่งความทรงจำที่มีต่อเหตุการณ์กระโดดหน้าผาจึงปรากฏในรูปแบบของความฝัน

ทั้งนี้ ระหว่างที่เสี่ยวเฟิงมีอาการความจำเสื่อม เสี่ยวเฟิงผู้อยู่ในฐานะพระชายาของหลี่เจิงอิ่นก็หลงรักเขาอีกครั้ง เธอรำพันว่า “...ข้าเฝ้าปรารถนาให้เขาชอบข้า” (แปลโดยผู้วิจัย) [...我盼着他喜欢我。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 101)] และเมื่อเกิดเหตุการณ์คนร้ายจับฮองเต้เป็นตัวประกัน เธอจึงอาสาที่จะเป็นตัวประกันแทนฮองเต้และหลี่เจิงอิ่น เธอรักเขามากจนพร้อมที่จะสละชีวิตแทน ขณะที่หลี่เจิงอิ่นประกาศกร้าวว่า “หากเจ้ากล้าทำร้ายภรรยาข้าบาดเจ็บแม้ปลายเล็บ ข้าหลี่เจิงอิ่นก็ต้องทรมานทั้งชีวิต ก็จะต้องสับเนื้อหนังเจ้าทุกตารางนิ้ว ให้เจ้าตายเป็นหมื่นชิ้น” (แปลโดยผู้วิจัย) [“你若敢伤我妻子半分，我李承鄞穷尽此生，也必碎裂你每一寸皮肉，让你菹醢而死！” (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 157)] คำประกาศดังกล่าวทำให้เธอรู้สึกอึดอัดใจที่รับรู้ว่าเขาเองก็รักเธอเช่นเดียวกัน “...ข้าชอบเขามาก เขาเองก็ชอบข้ามากเช่นกัน...” (แปลโดยผู้วิจัย) [...我很喜欢他，他也很喜欢我... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 163)] ความรักของเธอที่ได้รับการตอบสนองนั้น นั้นเพียงพอที่จะทำให้เสี่ยวเฟิงไม่รู้สึกกลัวเมื่อถูกคนร้ายจับตัวเธอไป เพราะเธอมั่นใจว่าเธอต้องมาช่วยเธอ การนำเสนอเช่นนี้เพื่อตอกย้ำให้เห็นว่าเสี่ยวเฟิงรักและเชื่อใจหลี่เจิงอิ่น อยุ่อย่างเปี่ยมล้น อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ไม่ได้เป็นไปตามที่เธอคาดหวังและยังทำให้เธอต้องเผชิญกับความผิดหวังจากการกระทำของเขาด้วย

ในวันรุ่งขึ้นคนร้ายพาเธอมายังประตูเชิงเทียนเหมิน (承天门) [ประตูทางใต้ของพระราชวังไว้สำหรับจัดงานพิธีเฉลิมฉลองเทศกาลสำคัญและฮ่องเต้เสด็จออกให้ทูตต่างแผ่นดินชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าเฝ้า (Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui, 2000: 2020)] เสี่ยวเฟิงเห็นชายยืนเคียงข้างพระสนมนางหนึ่ง เธอรำพึงว่า “...เพียงแค่วันเดียว เขาก็ยืนอยู่ตรงนี้ นำพาสตรีอื่นยืนอยู่ตรงนี้ ชมความรื่นรมย์ของเทศกาลหยวนเซียวราวกับไม่มีเรื่องอะไร รับคำถวายพระพรจากราชภรรยา ส่วนข้าน่าจะเป็นตายร้ายดึกก็ไม่อาจรู้ได้ ข้าน่าจะไม่รู้ไปอยู่ที่ใด ข้าเป็นภรรยาเขาแท้ๆ ” (แปลโดยผู้วิจัย) [...仅仅只是一天，他就站在这里，带着别的女人站在这里，若无其事地欣赏着上元的繁华，接受着万民的朝贺。而我应该是生死未卜，而我应该是下落不明，而我原本是他的妻。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 181)] ในวันเทศกาลหยวนเซียว (上元) หรือเรียกอีกชื่อว่าวันเทศกาลบัวลอยหรือวันเทศกาลโคมไฟ เป็นโอกาสอันดีที่หนุ่มสาวออกเที่ยวชมงานด้วยความสุขสนุกสนาน แต่กลับกลายเป็นวันที่เสี่ยว-เฟิงเผชิญกับความทุกข์ตรม ภาพดังกล่าวกลืนกินความรักและความหวังของเสี่ยวเฟิง เธอรู้สึกเจ็บปวดรวดร้าวราวกับถูกมีดที่แหลมคมกรีดลึกอยู่กลางหัวใจ เธอทำลายความไวใจและละเมิดเกียรติกับศักดิ์ศรีของเธอ ย่อมส่งผลให้เสี่ยวเฟิงรู้สึกเศร้าเสียใจและสิ้นหวังอย่างมาก กระทั่งเธอไม่ต้องการพบเขาอีก

เหตุการณ์เกี่ยวกับความรักและการถูกทรยศครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อเน้นย้ำว่าความรักของเสี่ยวเฟิงที่มีต่อหลี่เฉิงอิ่นมีอาจลงเอยด้วยความสมหวัง เนื่องจากเธอไม่สามารถปฏิเสธหน้าตาที่และพันธะที่มีต่อชาติพันธุ์ทุเจวี่ย ดังนั้นเหตุการณ์นองเลือดครั้งนั้นจึงไม่อาจถูกฝังกลบได้ตลอดกาลเมื่อเหล่าราชวงศ์จักรีกลับมาเพื่อช่วยเธอจากคนร้าย นำไปสู่การปะทะกัน เบื้องหน้าเธอที่มี

แต่การต่อสู้ฟาดฟันและกลืนคาบเหือด ท่ามกลางความสับสน ศีรษะของเธอกระแทกเข้ากับอะไรบางอย่างจนเธอหมดสติ การที่เสี่ยวเฟิง “...จมดิ่งสู่ความมืดมิดแว้งแว้งอีกครั้ง” [...重新陷入无边无际的黑暗。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 193)] นั่นก็ทำให้เรื่องราวในอดีตที่เก็บซ่อนไว้ถูกเปิดเผยขึ้น

สืบเนื่องจากความรู้สึกเจ็บปวดจากการถูกชายคนรักทรยศหักหลัง ภาพการต่อสู้ที่ซุ่มโขกไปด้วยเลือดและการประสูติอุบัติเหตุที่ศีรษะเหตุการณ์ต่างๆ กลายเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นเตือนความทรงจำของเสี่ยวเฟิง “...ข้าจำได้แล้ว ข้าจำได้หมดแล้ว! [...] ข้าไม่มีวันลืม ข้าไม่มีวันลืมว่าเขาเป็นคนฆ่าท่านดาตตาย ข้าไม่มีวันลืมว่าเขาทำให้ข้าบ้านแตกสาแหรกขาด ข้าไม่มีวันลืมข้ากลับไปซีเหลียงไม่ได้อีกแล้ว” (แปลโดยผู้วิจัย) [...，可是我记起来了。我已经记起来了！[...]，可是我永远也不会忘记，我不会忘记是他杀死了阿翁，我不会忘记是他让我家破人亡，我不会忘记，我再也回不去西凉。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 259)] เหตุการณ์นองเลือดครั้งนั้นกลับช่วยรื้อฟื้นเหตุการณ์นองเลือดในชีวิที่กลายเป็นบาดแผลฝังใจซึ่งถูกผลักเข้าไปอยู่ในระดับจิตไร้สำนึก จนทำให้ความทรงจำดังกล่าวหายไประยะเวลาหนึ่ง สอดคล้องกับคำอธิบายทางจิตวิทยาว่าด้วยประเด็น “การเก็บกด” (repression) อันเป็นกลไกทางจิตที่ต้องการตัดขาดความทรงจำ ความคิด และความรู้สึกที่สิ้นหวังหดหู่ทิ้งไปจากจิตสำนึก (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2022) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่ได้ตั้งใจ อย่างไรก็ตามความทรงจำดังกล่าวมิได้หายไปอย่างถาวร มันรอวันที่จะหวนกลับมาหลอกหลอนเจ้าของความทรงจำอีกครั้ง ด้วยเหตุนี้ เสี่ยวเฟิงจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือตัดขาดจากความทรงจำที่เจ็บปวดจากการสูญเสียชาติพันธุ์ได้อีกต่อไป

3. ความตายเชิงกายภาพเพื่อแสดง การ ขัดขืน

เมื่อเสี่ยวเฟิงจดจำเรื่องราวครั้งนั้นได้ แต่
กระนั้นเธอก็ยังปรารถนาให้หลี่เจิงอื่นไม่สามารถ
จำความมืดมนดังกล่าวได้ “...โซคดี มีเพียงข้าที่
จำได้ เขานั้นจำไม่ได้” (แปลโดยผู้วิจัย) [...幸好。
只有我想起来，他并没有想起来。(Fei Wo Si
Cun, 2017, p. 285)] การที่เสี่ยวเฟิงวาดหวังให้
หลี่เจิงอื่นไม่สามารถจดจำเรื่องราวความรัก
ระหว่างเขากับเธอในชื่อวีได้ เนื่องจากเธอ
ปรารถนาให้เขาไม่ต้องรู้สึกเจ็บปวดหรือทุกข์
โศกเช่นเดียวกับที่เธอกำลังเป็นอยู่ ยิ่งตอกย้ำว่า
เสี่ยวเฟิงยังคงรักเขา “...เมื่อก่อนข้าชอบกู่เสี่ยวอยู่
แต่หลังข้าลืมทุกอย่างแล้ว ข้าก็ยังชอบหลี่เจิงอื่น
อีกครั้ง แม้เขาหลอกข้าครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ข้าก็
ยังคงรักเขา” (แปลโดยผู้วิจัย) [...从前我喜欢顾小
五，我忘了一切之后，我又喜欢李承鄞。哪怕他
一次又一次地骗我，我竟然还是爱着他。(Fei Wo
Si Cun, 2017, p. 264)] แม้ว่าเธอไม่สามารถ
ตัดขาดสายใยระหว่างเธอกับเขาได้ ทว่าเธอก็
ไม่อาจให้อภัยหรือคืนดีกับเขาได้ ด้วยเหตุนี้ เธอ
จึงเลือกที่จะถอยห่างจากเขา เพื่อมิให้เธอต้องรู้สึก
เจ็บปวดอีกครั้ง นั้นเปรียบได้กับการสร้างกำแพง
แห่งอารมณ์ไว้ปกป้องตัวเธอเอง เพราะเธอมีพันธะ
ต่อชาติพันธุ์ซึ่งกลายเป็นพันธนาการที่ผูกมัดเธอ
ไว้ ยังผลให้เธอไม่สามารถมีชีวิตตามที่ใจปรารถนา
หรือรักคนที่ไม่สมควรรักได้

นอกจากการออกห่างหลี่เจิงอื่นแล้ว
เสี่ยวเฟิงเลือกที่จะเจ็บหรือไม่ชี้แจงต้นสายปลาย
เหตุของความขัดแย้งระหว่างเธอกับเขา “จะให้ข้า
เอ่ยอย่างไร เอ่ยถึงเรื่องในอดีตที่แสนเลวร้ายนั้น
หรือ...” (แปลโดยผู้วิจัย) [叫我如何说起，说起那样
不堪的过去？... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 260)
] เป็นการแสดงออกถึงการต่อต้านเขาผ่านการใช้
ความเจ็บ อันเป็นผลมาจากความไวใจและการ

เคารพให้เกียรติกันซึ่งเป็นเสาหลักที่ค้ำจุนความ
สัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา นั้นไม่เคยเกิดขึ้นจริง
ยังผลให้เธอไม่สามารถสื่อสารกับคนหลอกลวง
อย่างเขาได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ทั้งที่เสี่ยวเฟิงตกเป็นเหยื่อ
ของหลี่เจิงอื่น แต่เธอพยายามทำความเข้าใจเขา
ถึงที่มาของการเป็นคนแสวงหาอำนาจ เสี่ยวเฟิง
เห็นว่าเขาถูกเลี้ยงดูมาแบบผิดๆ ตัวละครพ่อ
ซบถล่อมให้เขาฝึกฝ้ออำนาจ “...เสด็จพ่อของเขา
ใช้บัลลังก์ล่อลวงเขา...” (แปลโดยผู้วิจัย)
[...他的父皇用皇位诱惑着他，... (Fei Wo Si Cun,
2017, p. 318)] หลี่เจิงอื่นเช่นฉากลุ่มชาติพันธุ์อื่น
เพื่ออำนาจและความเป็นใหญ่ ทำให้เขาไม่รู้สึกผิด
ต่อการทำลายชีวิตของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ หลี่เจิงอื่น
จึงขาดการเคารพต่อเพื่อนมนุษย์ ขณะเดียวกัน
เขาเองก็ไม่มีความเป็นมนุษย์ เนื่องจากในช่วงชีวิต
ของเขาวนเวียนอยู่กับการแสวงหาอำนาจโดยไม่
คำนึงถึงวิธีการ ดังนั้นสรรพชีวิตต่างๆ จึงเป็น
เพียงหมากในเกมแย่งชิงอำนาจของเขาเท่านั้น

เสี่ยวเฟิงนอกจากเป็นประจักษ์พยานฆ่า
ล้างชาติพันธุ์แล้ว เธอยังต้องรับรู้ความรุนแรงที่
หลี่เจิงอื่นก่อเหตุไว้กับคนในสังคมเดียวกัน หลัง
จากศึกในชื่อวีจบลง เขาเริ่มดำเนินแผนการโค่นล้ม
ศัตรูทางการเมือง คือฮองเฮาและขุนนางที่เคยร่วม
กันลอบสังหารมารดาของเขา เพื่อแย่งชิงอำนาจ
ในราชสำนัก แผนการของเขาสำเร็จลุล่วง และ
เขาสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองในการกำจัด
เสี้ยนหนามทางการเมืองในนามของการแก้แค้น
เพื่อแสดงความกตัญญูให้กับมารดาของเขา [กรอบ
ความคิดที่มีต่อการแก้แค้นให้กับบุพการีเพื่อแสดง
ความกตัญญู พบได้จากคำอธิบายในคัมภีร์หลี่จื๊อ
บทถ่านกงฉับบบน ลำดับที่ 53 มีตอนหนึ่งที่จื่อ
เซี่ยถามขงจื้อว่า “กับผู้ที่มีความแค้นสังหารบิดา
มารดาควรปฏิบัติต่อเช่นไร” ขงจื้อ กล่าวว่า “นอน
บนสื่อ หนุนโสรเป็นหมอน ไม่รับราชการ คิดแต่

ล้างแค้น สาบานไม่อยู่ร่วมโลกกับศัตรู อาวุธไม่
ห่างกาย ไม่ว่าพบเจอที่ใด ชักอาวุธต่อสู้ด้วยชีวิต”
(แปลโดยผู้วิจัย) (子夏問於孔子曰：「居父母之
仇如之何？」夫子曰：「寢苦枕干，不仕，弗與
共天下也；遇諸市朝，不反兵而鬥。」) สืบค้นจาก
Liji: Tangongshang - Zhongguo Zhexueshu
Dianzihua Jihua)

จากเหตุการณ์ข้างต้นเผยให้เห็นตัวตน
ของเขาอีกด้านหนึ่ง แท้ที่จริงแล้วหลี่เจิงอินเอง
ก็ตกเป็นเหยื่อของการแย่งชิงอำนาจ ทว่าเขา
แปรผันตัวเองให้กลายเป็นผู้ก่อเหตุรุนแรงเมื่อเขา
มีอำนาจ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นผลมาจากการที่
มารดาและเขาเคยถูกระงับเมื่อครั้งที่ไร้อำนาจ
เป็นการชดเชยการถูกกดขี่ในเชิงจิตวิทยาและ
ใช้ความรุนแรงเป็นทางออกของปัญหาและเพื่อ
ปกป้องตัวเขาเอง

นอกจากนี้ หลี่เจิงอินยังยึดคติ ‘พอ
ข้ามแม่น้ำได้ก็รื้อสะพานทิ้ง’ (过河拆桥) หรือใน
สำนวนไทยที่กล่าวว่า ‘เสร็จนาฆ่าโคถึก เสร็จศึก
ฆ่าขุนพล’ ด้วยการกำจัดกู่เจี้ยน (顾剑) ญาติผู้พี่
ซึ่งช่วยเหลือเขาในการรบที่ซีอวี เมื่อพิจารณา
คำว่า เจี้ยน แปลว่า กระบี่ นั้นอาจตีความในเชิง
อุปลักษณ์ว่าหากหลี่เจิงอินปล่อยกู่เจี้ยนให้มีชีวิต
อยู่ต่อไป กู่เจี้ยนอาจจะกลายเป็นหอกข้างแคร่ที่
ย้อนกลับมาทำร้ายเขา เพราะกู่เจี้ยนกุมความลับ
ของเขาทุกอย่าง เขาจึงวางแผนจัดฉากให้กู่เจี้ยน
ถูกเข้าใจว่าเป็นนักฆ่า นั้นส่งผลให้เขาถูกเหล่า
ราชวงศ์ชิงยิงธนูใส่จน “...บนหลังของเขาไม่รู้
มีธนูปักอยู่ที่สีกี่ร้อยดอก แน่นขนัดราวกับเม่น
ถึงกับไม่มีผิวหนังสมบูรณ์แม้แต่ตารางนิ้ว” (แปล
โดยผู้วิจัย) [...，他背上不知插了有几百支
箭，密密麻麻得像刺猬一般，竟无一寸完好的肌
肤。] (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 292)] ความตาย
อันน่าเวทนาของกู่เจี้ยนเป็นเรื่องที่อยู่ศีลธรรม แต่
กู่เจี้ยนเองก็เคยช่วยเหลือหลี่เจิงอินในการฆ่าล้าง

ชาติพันธุ์จูเจี๋ย นับว่าเขาเองก็เป็นผู้ร่วมก่อเหตุ
รุนแรงทางชาติพันธุ์ด้วย เขาจึงไม่อาจมีชีวิตที่
ลงเอยด้วยความสงบสุขได้ เป็นบทลงโทษเชิง
วรรณศิลป์ที่ผู้ประพันธ์ไม่ลืมที่จะมอบให้กับกู่เจี้ยน
ผู้ต้องชดใช้ความผิดที่ซีอวีด้วยชีวิตของเขาเอง

การที่หลี่เจิงอินสถาปนาอำนาจของเขา
ด้วยการก่อเหตุรุนแรง ทั้งกับคนต่างชาติพันธุ์
และคนในสังคมเดียวกัน รวมทั้งคนร่วมสายเลือด
ส่งผลให้เสียวเฟิงเห็นหลี่เจิงอินเป็น “...คนแปลก
หน้าที่น่ากลัว...” (แปลโดยผู้วิจัย) [... 一个可怕
的陌生人，... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 304)]
เขาไม่ใช่ชายคนรักที่เธอเคยมอบหัวใจให้ ณ ซีอวี
แต่เขาเป็นชายรูปงามซึ่งซ่อนความเป็นปีศาจร้าย
ผู้กระหายอำนาจและดำรงชีวิตท่ามกลางกองเลือด
แตกต่างจากเขา เสียวเฟิงปรารถนาชีวิตที่สงบสุข
และปราศจากการเข่นฆ่า ด้วยเหตุนี้ เธอจึงเห็นว่า
“หลี่เจิงอินและตำหนักบุรพาเป็นโซ่ตรวนที่หนักอึ้ง
ที่สุดบนโลกนี้ ข้าทนแบกรับต่อไปไม่ไหวอีกแล้ว”
(แปลโดยผู้วิจัย) [李承鄞和东 宫，是世界上最沉
重的枷锁，我已经背负不起。] (Fei Wo Si Cun,
2017, p. 301)] การที่เสียวเฟิงใช้คำว่าโซ่ตรวนให้
เป็นความเปรียบเชิงอุปลักษณ์แทนหลี่เจิงอินและ
สถานภาพทางสังคมของเขา ยิ่งตอกย้ำว่าการอยู่
ร่วมกับเขาต่อไป เท่ากับว่าเธอปล่อยให้ชีวิตของ
เธอต้องถูกจองจำอยู่กับการแย่งชิงอำนาจ การ
เข่นฆ่า และความตาย ทางออกที่ดีที่สุด คือ การ
หลบหนีจากเขา

แผนการหลบหนีของเสียวเฟิงจบลงด้วย
ความล้มเหลว หลี่เจิงอินไม่ยอมปล่อยให้เธอจาก
ไป และสามารถจับกุมเธอกลับมาได้ อย่างไรก็ตาม
หลี่เจิงอินไม่รู้ว่าการกระทำของเขาจะนำไปสู่การ
บีบคั้นให้เสียวเฟิงหนีอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เป็นการ
พลัดพรากจากลาตลอดไป เนื่องจากความตาย
และความรุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่าที่เถาโถมเข้ามา
รวมทั้งการถูกผู้ก่อเหตุฆ่าล้างชาติพันธุ์ ดังเช่น

หลี่เจิงอินที่โอบรัดเธอจนสิ้นหวัง “...ข้าเพียงรู้สึก
ว่าไร้เรี่ยวแรงกำลัง ไม่อาจดิ้นรนอีกต่อไปแล้ว...”
(แปลโดยผู้วิจัย) [...我只觉得筋疲力尽，再不能挣扎... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 301)] การนำ
เสนอเช่นนี้ชวนให้พิจารณาว่าเสี่ยวเฟิงมีภาวะซึม
เศร้า เนื่องจากผู้ที่มิภาวะซึมเศร้าย่อมจะมีความ
คิดเปลี่ยนแปลง มองชีวิตที่ผ่านมาในอดีตก็เห็นแต่
ความผิดพลาด ความล้มเหลวของตนเอง ไม่เห็น
ทางออก รู้สึกท้อแท้หมดหวังกับชีวิต (มาโนช
หล่อตระกูล, 2015) คำอธิบายดังกล่าวสอดคล้อง
กับถ้อยคำรำพันข้างต้นของเสี่ยวเฟิง

เสี่ยวเฟิงประสบกับความผิดหวังจากการ
ถูกชายคนรักทรยศหักหลัง การประสบเหตุฆ่าล้าง
ชาติพันธุ และการเผชิญกับความรุนแรงในราช
สำนักงหยวน ภาวะดังกล่าวทำให้เสี่ยวเฟิงเผชิญ
กับความเจ็บปวดซึ่งไม่อาจมองเห็นด้วยสายตา
เพราะมิใช่บาดแผลภายนอกที่ปรากฏร่องรอย
หากกัดกร่อนลึกในจิตใจจนเกินกว่าที่จะเยียวยา
รักษาแผลได้ ขณะเดียวกัน หลี่เจิงอินในฐานะ
ผู้สร้างบาดแผลให้กับเธอก็ไม่มีวันที่จะเข้าใจ
หรือมองเห็นบาดแผลของเธอ มิหนำซ้ำเขาเอง
กลับทำให้บาดแผลของเธอลุกลามรุนแรงมากขึ้น
นั้นจึงส่งผลให้เธอรู้สึกสิ้นหวังและหดหู่กับชีวิตกระ
ทั่งเสี่ยวเฟิงไม่ปรารถนาที่จะมีชีวิตอีกต่อไปและ
เลือกที่จะทำอัตวินิบาตกรรม

การทำอัตวินิบาตกรรมของเสี่ยวเฟิง
นอกจากพิจารณาในแง่มุมมองของภาวะซึมเศร้าแล้ว
อีกทั้งยังสามารถตีความในแง่มุมมองของชาติพันธุ์
ด้วย เนื่องจากหลี่เจิงอินคือปีศาจที่ฆ่าล้าง
ชาติพันธุ์ของเธอ การมองเห็นเขาเท่ากับเธอต้อง
ถูกหลอกหลอนซ้ำแล้วซ้ำเล่าจากเหตุการณ์นอง
เลือดครั้งนั้น เมื่อหลี่เจิงอินไม่ยอมปล่อยใจให้เธอ
จากลาทั้งที่ยังมีชีวิต เสี่ยวเฟิงจึงก่อเหตุรุนแรงต่อ
ตัวเธอเองในการหลบหนีจากเขาด้วยการกระโดด
กำแพงลงมา “ข้าหันหลัง ทะยานสู่ท้องฟ้าราวกับ

นกน้อยตัวหนึ่ง” (แปลโดยผู้วิจัย) [我回转身，
就像一只鸟儿扑向天空， (Fei Wo Si Cun,
2017, p. 325)] การที่เธอเปรียบเทียบการทำ
อัตวินิบาตกรรมผ่านการกระโดดจากที่สูงให้เป็น
นกน้อยที่บินขึ้นสู่ท้องฟ้า เป็นการแสดงให้เห็นว่า
ความตายเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยให้เธอมีอิสระ
จากการถูกเขากำกับควบคุมชีวิตของเธอ

ยิ่งไปกว่านี้ เสี่ยวเฟิงสร้างความทรงจำ
สุดท้ายให้กับหลี่เจิงอินด้วยการเอ่ยว่า ‘ไม่ว่า
ชาติใด ข้าจะลืมเจ้าตลอดไป’ (แปลโดยผู้วิจัย) [生
生世世，我都会永远忘记你！ (Fei Wo Si Cun,
2017, p. 327)] การเปล่งเสียงครั้งสุดท้ายของ
เสี่ยวเฟิงเพื่อแสดงเจตจำนงของเธอในการยึดโยง
กับชาติพันธุ์ของเธอและละทิ้งความรักส่วนบุคคล
ขณะเดียวกัน ในตัวบทมีการนำเสนอความรุนแรง
ที่เสี่ยวเฟิงทำร้ายตนเองซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่เรา
ของเธอตกถึงพื้น เธอยังไม่เสียชีวิตในทันที จาก
นั้นเธอจึงยกดาบขึ้นมาแทงที่หน้าอกของเธอ “...
ข้าแทงมันลึกลงตรงหน้าอกตนเอง แต่กลับไม่
เจ็บปวดแม้แต่น้อย [...] ข้าเผยแพร่ยมบัง กลิ่น
กินลมหายใจสุดท้ายลงไป” (แปลโดยผู้วิจัย) [...我
将它深深插进自己的胸口，却一点儿也不痛。 [...] 我
带着些微笑意，咽下最后一口气。 (Fei Wo Si Cun,
2017, p. 329)] การที่เธอทำเช่นนี้เพื่อไม่
ให้ผู้ใดสามารถช่วยชีวิตเธอได้ทันเวลาที่ เมื่อเรา
พิจารณามิติของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ การที่
เธอทำอัตวินิบาตกรรมเพื่อแสดงให้เห็นเจตจำนง
หรือการตัดสินใจสละชีวิตเพื่อประท้วงผู้มีอำนาจ
อย่างหลี่เจิงอินและกองทัพแห่งงหยวนที่ทำลาย
มาตุภูมิของเธอ ครั้งหนึ่งเสี่ยวเฟิงเคยใช้ ‘สายธาร
ลืมเลือน’ ในการฝังกลบความรักความแค้นใน
ชื่อวี้อย่างไรก็ตาม สถานภาพและพันธะทางสังคม
ที่มีต่อมาตุภูมิเป็นพันธนาการที่เธอไม่อาจตัดขาด
หรือละทิ้งได้ เพราะคนเราไม่อาจเป็นอิสระจาก
ชาติกำเนิดได้

เนื่องจากในตัวแทนหาเสนอมุมมองของความรักระหว่างเสี่ยวเฟิงกับหลี่เจิงอิ่นแตกต่างกัน ขณะที่หลี่เจิงอิ่นเลือกอำนาจและแผ่นดินมากกว่าความรัก ส่วนเสี่ยวเฟิงรักหลี่เจิงอิ่น แม้ว่าเขาจะเป็นคนที่ทำลายครอบครัวและชาติพันธุ์ของเธอ เมื่อเธออยู่ในภาวะความจำเสื่อม เธอก็ยังคงรักเขา และเมื่อความจำของเธอได้กลับมา เธอก็ยังรักเขา เธอจึงไม่อาจทำร้ายชายคนรักได้ ขณะเดียวกัน หากเธอใช้ความรุนแรงตอบโต้เช่นเดียวกับ การกระทำของหลี่เจิงอิ่น นั้นจะทำให้เธอไม่มีความแตกต่างจากคนเช่นเขาซึ่งปราศจากความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ และพร้อมที่จะทำร้ายผู้อื่นเพื่ออำนาจ ด้วยเหตุนี้ เสี่ยวเฟิงจึงเลือกที่จะสละชีวิตของเธอเองเพื่อประท้วงผู้มีอำนาจ เป็นทางเลือกที่จะแสดงให้เห็นการอุทิศตนเอง โดยมิได้ทำร้ายผู้อื่นอันเป็นเรื่องชอบธรรมในสายตาของเธอ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อแสดงการขัดขืน (Herman, 2015, p. 85) ของเธอที่มีต่อการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของหลี่เจิงอิ่น ในฐานะที่เธอเป็นส่วนหนึ่งของชาติพันธุ์ที่ถูกทำลาย เธอจึงไม่อาจจะอยู่ร่วมกับเขาได้ มิเช่นนั้นจะเป็นการโอบกอดความสุขผ่านการเหยียบย่ำหรือเพิกเฉยต่อซากศพและกองเลือดของญาติพี่น้องและเพื่อนร่วมชาติพันธุ์

ภาพเหตุการณ์ที่เสี่ยวเฟิงกระโดดกำแพงช่วยกระตุ้นเตือนความทรงจำของหลี่เจิงอิ่นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นบนหน้าผาเหนือ‘สายธารลึมเลื่อน’ หลังจากที่หลี่เจิงอิ่นมีชีวิตรอดจากสายน้ำแห่งนี้ เขาก็ไม่สามารถจดจำความรักที่มีต่อเสี่ยวเฟิงได้ ทว่าเขายังคงตกหลุมรักเสี่ยวเฟิงอีกครั้ง และเมื่อเธอกระโดดลงจากกำแพง “...หลี่เจิงอิ่นร้อนใจ ถลาเข้ามาพร้อมกับกระซอกสายคาดเอวสะบัดรัดเข้าไว้ [...] ขัดตูดสายคาดเอวของเขาขาด... (แปลโดยผู้วิจัย) [...] 李承鄞情急之下，抢上来抽出腰带便扬手卷住我。[...] 我割裂了他的腰

帶，... (Fei Wo Si Cun, 2017, pp. 325-326)] เมื่อเขาจดจำความรักครั้งนั้นได้ เขาเอ่ยด้วย “เสี่ยวเจิบปวดร้าวรานดังก้องอยู่ข้างหูข้า ข้าเอง... เสี่ยวเฟิง... ข้าคือกู่เสี่ยวอู่...” (แปลโดยผู้วิจัย) [... 他凄厉的声音回想在我耳边：“是我... 小枫... 我是顾小五... (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 326)] ความทรงจำเกี่ยวกับความรักและความสูญเสียที่หวนกลับมาหลอกหลอนหลี่เจิงอิ่น ทำให้เขารู้สึกเจ็บปวดและต้องอยู่อย่างเดียวดายไปตลอดชีวิตที่เหลือ

เช่นเดียวกับเสี่ยวเฟิง หลี่เจิงอิ่นเองก็ต้องให้ความสำคัญกับชาติพันธุ์ของเขา เมื่อเขาพยายามที่จะกระโดดกำแพงตามเสี่ยวเฟิงอีกครั้ง “...คนมากมายกู่กันเข้ามา รังตัวเขาไว้อย่างแน่นหนา” (แปลโดยผู้วิจัย) [... 更多人涌上去，死死拖住了他。 (Fei Wo Si Cun, 2017, p. 326) เหล่าทหารของจงหยวนฉุดรั้งเพื่อไม่ให้เขามีชีวิตเพื่อความสุขส่วนตัว เพราะเขาเองก็มีพันธะและหน้าที่ต่อชนชาติของเขา ความเป็นปัจเจกบุคคลไม่ได้มีความสำคัญทัดเทียมกับความเป็นชาติ แม้แต่ความปรารถนาที่จะจากโลกนี้ไปพร้อมกับนางผู้เป็นที่รัก เขายังไม่สามารถไขว่คว้าไว้ได้ เป็นการมอบบโทษที่รุนแรงและเลวร้ายสำหรับหลี่เจิงอิ่น

หลี่เจิงอิ่นทั้งที่ดำเนินการสำเร็จดังคาดการณ์ แต่การสูญเสียความรักต่อเสี่ยวเฟิง ทำให้เขาต้องประสบกับความโดดเดี่ยว “...ในตำหนักบูรพานี้ ไม่มีญาติพี่น้องของเขาสักคน สุดท้ายเขาก็ต้องมีชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างโดดเดี่ยว ก้าวขึ้นสู่บัลลังก์ฮ่องเต้อย่างเดียวดาย ตลอดเส้นทางที่ผ่านมา เขาต้องทิ้งความรัก ความจริงใจ ความสงสาร และความเห็นใจทั้งหมดสิ้น” (แปลโดยผู้วิจัย)[..., 在这东宫里，没有他的任何亲人，他终究是孤零零一个，活在这世上，孤独地朝着皇位走去，一路把所有的情感，所有的热忱，所有的怜悯

与珍惜，都统统舍去。(Fei Wo Si Cun, 2017, p. 312) การนำเสนอเช่นนี้เพื่อตั้งคำถามกับการก่อสร้างความฆ่าล้างชาติพันธุ์ หลีเจิงอินประสบความสำเร็จในการยึดครองชื่อวี ทว่าเขาต้องเผชิญกับการสูญเสียความรักจากเสี่ยวเฟิงผู้ไม่ยอมจำนนให้กับอำนาจของเขา

นอกจากนี้ ความรุนแรงที่เขาเช่นฆ่าศัตรูทางการเมืองก็เป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ แม้ว่าเขาทำเพื่อแก้แค้นให้กับมารดาของเขา แต่นั่นไม่ใช่ข้ออ้างอันชอบธรรมในการใช้อำนาจเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน กล่าวได้ว่าความรุนแรงในการคร่าชีวิตคนต่างชาติพันธุ์หรือแม้แต่คนในชาติพันธุ์เดียวกันก็ตาม ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ด้วยเหตุที่หลีเจิงอินดำรงชีวิตอยู่กับการหลอกลวงและการทำลาย ยังผลให้เขาก้าวสู่บัลลังก์อย่างโดดเดี่ยวและปราศจากผู้ที่เขารัก นับเป็นการลงโทษหลีเจิงอินที่ยุติธรรมสำหรับเสี่ยวเฟิงและผู้บริสุทธิ์ซึ่งต้องสูญเสียชีวิตในเกมแย่งชิงอำนาจของเขา

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ความรักระหว่างเสี่ยวเฟิงกับหลีเจิงอินจบลงด้วยโศกนาฏกรรมเพราะความต้องการในการสถาปนาอำนาจและการขยายดินแดนของฝ่ายจงหยวน นำไปสู่การที่เสี่ยวเฟิงเลือกใช้ความตายเป็นทางออก ในที่นี้มีความตายในสองลักษณะ ลักษณะแรกคือ ความตายในเชิงอุปลักษณ์ ด้วยเหตุที่เสี่ยวเฟิงเชื่อตามตำนานของชื่อวีที่เล่าว่า ‘สายธารลึมเลื่อน’ มีพลังวิเศษในการลบล้างความทุกข์โศก เธอจึงเลือกที่จะกระโดดลง ‘สายธารลึมเลื่อน’ เพื่อลบเลือนความรักความแค้นที่เกิดขึ้นในชื่อวี อันจะทำให้เธอเกิดใหม่ หรือเป็นคนใหม่ ที่ปราศจากความทรงจำนองเลือดดังกล่าว

สืบเนื่องจากอุบัติเหตุตกจากหน้าผาเหนือ ‘สายธารลึมเลื่อน’ เสี่ยวเฟิงประสบภาวะ

ความจำเสื่อม สมองของเธอเผชิญกับการถูกรบกวนกระเทือนซึ่งทำให้การทำงานของสมองมีความผิดปกติไป ขณะเดียวกัน ความเจ็บปวดจากการถูกลีเจิงอินทรยศหักหลังและสภาวะการสูญเสียชาติพันธุ์ก่อให้เกิดเป็นบาดแผลฝังใจซึ่งถูกผลักเข้าไปอยู่ในระดับจิตไร้สำนึก จนทำให้ความทรงจำดังกล่าวหายไป หรือกล่าวได้ว่าการที่เสี่ยวเฟิงอยู่ในภาวะความจำเสื่อมนั้นเป็นผลมาจากการทำงานของกลไกทางสมองและทางจิตซึ่งทำหน้าที่ชูก่อนความเจ็บปวดในระดับร้ายแรงที่เสี่ยวเฟิงต้องการปฏิเสธการรับรู้โศกนาฏกรรมนองเลือดในชื่อวี

อย่างไรก็ตาม ภาวะดังกล่าวดำรงอยู่ชั่วคราว เมื่อมีปัจจัยบางอย่างไปกระตุ้นเตือนเหตุการณ์ที่เคยถูกหลงลืมนั้นจะฟื้นคืนกลับมา ด้วยเหตุนี้ ‘สายธารลึมเลื่อน’ จึงไม่อาจลบเลือนความทรงจำเกี่ยวกับความสูญเสียในมิติของชาติพันธุ์ได้ตลอดกาล แม้ว่าหลีเจิงอินจะเยี้ยวยาความสูญเสียของเธอด้วยความรักและตำแหน่งพระชายา แต่เธอไม่อาจยอมรับได้ จึงนำไปสู่การใช้ความตายเชิงกายภาพให้เป็นทางออก ดังนั้นการที่เสี่ยวเฟิงทำอัตวินิบาตกรรมเพื่อแสดงถึงการขจัดขึ้นหรือปฏิเสธอำนาจของเขา นั้นบ่งบอกว่าบุคคลไม่อาจเป็นอิสระจากชาติกำเนิด ความเป็นปัจเจกบุคคลและความรักระหว่างชายหญิงมีคุณค่าน้อยกว่าความภักดีต่อชาติพันธุ์ของตน

ข้อเสนอแนะ

เรื่องตงกงได้รับการดัดแปลงเป็นละครชุดและออกอากาศในค.ศ. 2019 จำนวน 52 ตอน ตอนละ 45 นาที และได้รับความนิยมจนติดอันดับเป็นหนึ่งในสิบของละครยอดนิยมในปีนั้น ทั้งการแสดงที่โดดเด่นของนักแสดงและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย รวมทั้งฉาก ส่วนในประเทศไทยละครชุดเรื่องนี้ได้รับการแปลและออกอากาศในชื่อเรื่องว่า ตงกง ตำนานรักตำหนักบุรพา ผู้วิจัยเห็นว่าการ

ศึกษาและวิเคราะห์การดัดแปลงนวนิยายเรื่องนี้สู่รูปแบบละครชุดผ่านการเพิ่มเสริมตัวละครและเหตุการณ์นอกเหนือจากที่ปรากฏในนวนิยายเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป

เนื่องจากองค์ประกอบของนวนิยายและละครชุดมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันในนวนิยายใช้วรรณศิลป์ในการดำเนินเรื่อง อรรถรสจากการเสพนวนิยายมาจากผู้อ่านที่สร้างจินตนาการเกี่ยวกับตัวละครและฉากต่างๆ ผู้อ่าน

แต่ละคนย่อมมีจินตนาการแตกต่างกันไป ขณะที่ในละครชุดผู้เขียนบท ผู้กำกับละคร และนักแสดง ร่วมกันนำเสนอเรื่องราวให้ปรากฏบนหน้าจอ ส่วนผู้ชมเสพละครผ่านการมองและการฟัง ด้วยเหตุนี้ การตีความตีบทของที่มีผู้ผลิตละคร กอปรกับองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะของละครชุด จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดัดแปลงนวนิยายเรื่องนี้สู่ละครชุด

เอกสารอ้างอิง

- มาโนช หล่อตระกูล. (2565). “โรคซึมเศร้าโดยละเอียด” คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/09042014-1017.
- Bai Huiyin. (2019). *Shuangxi Chunwan chou guichu Yu Shu Fengzhou Zong Nuexin—Yi “Dong Bai Jianzhong*. (2011). Shuo “Mengpo”. *Gudian Wenxue Zhishi*, (3), 155-157.
- Caruth, C. (2021). *Unclaimed experience: Trauma, narrative, and history*. ebookcentral.proquest.com/lib/upenn-ebooks/detail.action?docID=3318659
- Chinese text project. (2022). *Liji: Tangongshang - Zhongguo Zhexueshu Dianzihua Jihua*. (cetxt.org/liji/tan-gong-l)
- Fei Wo Si Cun. (2017). *Dong Gong*. Jiangshu Fenghuang Wenyi Chubanshe.
- Freyd, J.J. (2010). *Betrayal trauma: Traumatic amnesia as an adaptive response to childhood abuse*. doi.org/10.1207/s15327019eb0404_1
- Gong” Wei Li Tanxi Fei Wo Si Cun de aiqing xushi”. *Henán Muye Jingji Xueyuan Xuebao*, (4), 48-52.
- Herman, J. (2015). *Trauma and recovery: The aftermath of violence - From domestic abuse to political terror*. Basic Books.
- International Dictionary of Psychoanalysis. (2019). “Wish-fulfillment”. cited in Sigmund Freud,. (1900a). *The Interpretation of Dreams*, 4, 1-338.
- Northwestern Medicine. (2022a). *How the brain hides memories*. www.nm.org/healthbeat/medical-advances/how-the-brain-hides-traumatic-memories
- Northwestern Medicine. (2022b). *Memory loss*. medlineplus.gov/ency/article/003257.html
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2022). *Repression*. www.britannica.com/topic/defense-mechanism
- Zhongguo Lishi Da Cidain Bianzuan Weiyuanhui. (2000). *Zhongguo Lishi Da Cidian*. Shanghai Cishu Chubanshe.

การใช้เกมเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องกับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา

Using Games to Promote Correct Thai Language Usage by Students of Ratchaprachanukroh School 41, Yala province

สวพร จันทรสกุล¹, ขวัญตา ทวีสุข²
Sawaporn Jantarasukul¹, Khwanta Thaweek²

Received: 29 October 2022

Revised: 17 January 2023

Accepted: 8 February 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมาย 1) ออกแบบเกมสื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกมตะลุยดินแดนภาษาไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความรู้คำไทยที่มักเขียนผิด ก่อน-หลัง เล่นเกม จำนวน 40 ข้อ 2) เกมตะลุยดินแดนภาษาไทย และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ t-test dependent

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การออกแบบเกมสื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล โดยกำหนดการเข้าใจและจดจำคำศัพท์ในภาษาไทยที่มีรูปคำที่ถูกต้อง การหาค่าประสิทธิภาพนำไปทดลองใช้และประเมินผลพร้อมกับปรับปรุงส่งผลให้เกมมีค่าประสิทธิภาพแบบรายบุคคล เท่ากับ 63.33/63.33 แบบกลุ่มเล็ก เท่ากับ 76.19/78.57 และแบบภาคสนาม เท่ากับ 87.67/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานตามลำดับ

2. ความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา พบว่า การทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมภาพรวมของกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, Email: sawaporn.j@yru.ac.th

² อาจารย์, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, Email: Pinyada.t@yru.ac.th

¹ Assistant Professor, Bachelor of Arts (Thai), Faculty of Humanities and Social Sciences, Email: sawaporn.j@yru.ac.th

² Lecturer, Bachelor of Arts (Thai), Faculty of Humanities and Social Sciences, Email: Pinyada.t@yru.ac.th

20.83 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.23 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่าคะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม

3. ระดับความพึงพอใจที่มีต่อเกมตะลุยดินแดนภาษาไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83) ประกอบด้วย ด้านความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.83) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.78) ด้านความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.82) และด้านการจดจำคำศัพท์ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

คำสำคัญ: เกม, คำศัพท์ในภาษาไทย, สื่อการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were. - 1) to design game-based instructional media to promote Thai language usage among students of Ratchaprachanukroh 41 School, Yala Province, 2) to compare the ability to use Thai vocabulary between pre-test and post-test, and 3) to assess the satisfaction towards the Thai Words Fun Game. The target consisted of 16 students of Prathomsuksa 3 and 14 students of Prathomsuksa 4 ; a total of 30 students selected by a purposive sampling method. The research instruments were. - 1) pre-test and post-test (before and after playing game) of the most common misspelled words in Thai language, 40 items ; 2) Thai Words Fun Game, and 3) satisfaction assessment with the designed game. Statistics used for data analysis were E1/E2 efficiency index, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D), and t-test dependent.

The following results were obtained.

1) Five procedures were synthesized in the operations of game-based instructional media in order to promote Thai language usage, which comprised analysis, design, development, application, and evaluation. The instructional media were determined to enhance Thai language skills for understanding and recognizing the correct patterns of Thai words. Efficiency index was determined for try-out and the results were evaluated along with improvements resulting in individual efficiency of 63.33/63.33, efficiency of small group of 76.19/78.57 and efficiency of field study of 87.67/89.83, which were according to the set criteria.

2) In terms of the ability to use Thai vocabulary, students' pre-test mean score was 20.83 and their post-test mean score was 26.23. Sig. was 0.00, less than 0.05. It can be said that students' scores before playing the game and after playing the game were different with the statistical significance level of 0.05. Consideration of the difference based on the mean scores showed that students' scores after playing games were higher than before playing games.

3) Satisfaction with the game was at the highest level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83). When individual aspects were considered, satisfaction ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.83), an aspect with the highest mean was benefits ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.78), followed by beauty and creativity ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.80), and vocabulary memorization ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.90), respectively.

Keywords: Game, Thai vocabulary, instructional media

บทนำ

พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์พิเศษทั้งในเรื่องความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม บริบทการใช้ภาษา โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแรกของการสื่อสาร ถือเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของท้องถิ่น ตลอดจนด้านการศึกษา การส่งบุตรหลานเข้าเรียนนิยมให้ศึกษาต่อในโรงเรียนสอนศาสนาและสามัญ ซึ่งจะใช้ภาษามลายูถิ่นปะปนกับการใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้โรงเรียนสายสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนและใช้สื่อการสอนเป็นภาษาไทย ส่งผลกระทบให้นักเรียนในพื้นที่ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นหลักในชีวิตประจำวันปรับตัวไม่ทัน กระทบต่อการเรียนรู้ในวิชาการแขนงต่าง ๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและต่ำที่สุดในประเทศ (มูนิธิเราะ ผดุง, 2556, หน้า 33) จึงกล่าวได้ว่านักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้จะต้องปรับตัวอย่างหนักและมีภาษาเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้หากยังใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นโรงเรียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนด้อยโอกาส และนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้พูดภาษาไทยแต่กำเนิด เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว

นับถือศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูถิ่นตั้งแต่กำเนิดจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในวิชาสามัญ การสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยก็ไม่สมบูรณ์ถูกต้อง เพราะไม่รู้ความหมายของคำ อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของนักเรียนได้ในอนาคต แต่ทั้งนี้นักเรียนดังกล่าวสามารถมีผลการเรียนและทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยที่ดีขึ้นได้ หากมีการผสมผสานภาษาไทยในการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจใฝ่รู้ จนเกิดเป็นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและดีขึ้น

การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะของนักเรียนโดยใช้เกม (game-based learning) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ส่วนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานเป็นทีมได้ การเรียนรู้ด้วยเกม เป็นการนำเกมมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น การใช้เกมดิจิทัลที่เล่นผ่านเครื่องเล่นวิดีโอ คอมพิวเตอร์ และสมาร์ตโฟน เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยเกม คือ การสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีความสุขไปพร้อมกับการเรียนรู้ ซึ่งเกมช่วยเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เกมในการเรียนการสอนในประเทศไทย ด้วยการสืบค้นข้อมูลแสดงให้เห็นว่ายังมีการศึกษาเรื่องการนำเกมคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนน้อย ในขณะที่เทคโนโลยีในปัจจุบันมีอุปกรณ์ให้เลือกใช้ในการเรียนการสอนที่ทันสมัย

ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการผลิตสื่อให้หลากหลายมากขึ้นในทุกระดับชั้นและในสาขาวิชาหลัก เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น (ปฐมพงษ์ ฤกษ์สมุทร และคณะ, 2560, หน้า 39) การเรียนรู้ผ่านเกมจึงเป็นวิธีหนึ่งในการเรียนรู้ที่มีจุดเด่น คือ สร้างความสนุกสนานรวมเข้ากับการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยู่ในสถานะที่ผ่อนคลาย ต่างกับการเรียนปกติที่สร้างความตึงเครียดให้กับสมอง ส่งผลต่อการปิดกั้นทางการรับรู้ และมีผลต่อจิตใจที่สำคัญ คือ ลดความเครียด ส่งเสริมปฏิกิริยาโต้ตอบ ส่งเสริมการเรียนรู้และความจำ สร้างเสริมแรงจูงใจ ป้องกันภาวะผิดปกติทางใจ (จูปนนท์ สุวรรณภินันท์, 2560, หน้า 1702)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า การใช้เกมเข้ามาแก้เป็นหาและส่งเสริมทักษะการเรียนรู้จะสามารถสร้างการใฝ่รู้และการจดจำของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงมีแนวคิดในการใช้เกมเพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาไทย ช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาไทยในการเรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น หากนักเรียนมีทักษะทางภาษาไทยที่ถูกต้อง จะทำให้พวกเขา มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบเกมสื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน ให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ที่มีต่อเกมตะลุยดินแดนภาษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งสอดคล้องกับงานโครงการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พุทธถึงเด็กในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนร้อยละ 40-50 ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพราะเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษามลายูเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2562, หน้า 94)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการใช้คำไทยที่มักเขียนผิดของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ซึ่งคำที่มักเขียนผิดเป็นคำที่อยู่ในบทเรียนของรายวิชาต่างๆ ตลอดจนคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คำว่า ทศกัณฐ์ อนุญาติ หรือคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คลินิก ลิงก์ เป็นต้น จากนั้นได้นำคำที่มักเขียนผิดมาสร้างเป็นเกมโดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาการเขียนภาษาไทยไม่ถูกต้องของนักเรียน เปรียบเทียบความสามารถการใช้คำศัพท์ก่อนและหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกม

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบทดสอบวัดความรู้คำไทยที่มักเขียนผิด ก่อน-หลัง เล่นเกม แบบปรนัยจำนวน 40 ข้อ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดียวกัน จำนวน 20 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ซึ่งโดยทั่วไปข้อสอบแต่ละข้อควรมีความยากหรือความง่ายพอเหมาะ แล้วแปลค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า (P) ระหว่าง 0.20 -0.80 ค่าที่เหมาะสม คือ 0.50 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 84) ไว้ใช้จริงจำนวน 40 ข้อ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ 40 ข้อ พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.00 สามารถแปลค่าอยู่ในระดับที่สามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้ ทั้งนี้ในการวัดความรู้กลุ่มเป้าหมาย ใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน

2.2 เกมตะลุมดินแดนภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ในรูปแบบ Game Based Learning (GBL) เพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้นแรงจูงใจและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน การสร้างเกมผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Microsoft

PowerPoint ซึ่งสามารถเล่นแบบออฟไลน์ได้ ทำให้ครูผู้สอนสามารถเล่นเกมกับนักเรียนโดยไม่ต้องรอสัญญาณอินเทอร์เน็ตและเหมาะสมสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เกมดังกล่าวได้หาค่าประสิทธิภาพของเกมและได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับข้อเกม (IOC) และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 สามารถแปลค่าอยู่ในระดับที่สามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกมแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป โดยถามปัจจัยเพศ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 2) ด้านความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการจดจำคำศัพท์ 4) ด้านความพึงพอใจ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจ ทั้งนี้มีค่าดัชนีความเชื่อมั่นในภาพรวม 0.81 สามารถแปลค่าอยู่ในระดับที่สามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนิน 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการ

3.1.1 ศึกษาเนื้อหาและคำไทยที่มักเขียนผิดจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยศึกษาลักษณะการใช้คำไทยที่นักเรียนมักเขียนผิดในบทเรียนและในชีวิตประจำวัน ซึ่งคำดังกล่าวจะถูกบรรจุในรายละเอียดของเกม

3.1.2 ศึกษากลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการลงพื้นที่พบปะนักเรียนและคุณครู พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และ ระดับ

ประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีปัญหาด้านการเขียนคำผิดที่เหมือนกัน เช่น คำว่า อนุญาต มักเขียนผิดเป็น อนุญาติ เป็นต้น

3.2 ชั้นดำเนินการทดลอง

3.2.1 ดำเนินการวัดความรู้ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้คำในภาษาไทยก่อนเล่นเกมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2.2 ดำเนินการเล่นเกมกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ผู้วิจัยดำเนินการบอกวัตถุประสงค์ ลักษณะของเกมการเรียนรู้ ตลอดจนเป้าหมายให้นักเรียนได้ทราบ ทั้งนี้ นักเรียนจะเล่นเกมในช่วงเวลาที่ถูกกำหนดตามแผนที่กำหนดไว้

3.2.3 ภายหลังจากการเล่นเกมนำผลการวัดความรู้ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้คำในภาษาไทย และประเมินความพึงพอใจหลังเล่นเกม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

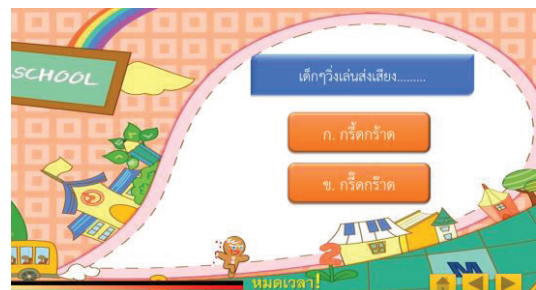
การวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ จะต้องนำคะแนนทดสอบก่อน-หลังเล่นเกมมาเปรียบเทียบเพื่อต้องการทราบว่าหลังจากเล่นเกมไปแล้วนั้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ t-test dependent (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 105)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การออกแบบเกมสื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ผู้วิจัย

สังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหาโดยคัดเลือกจากคำที่มักเขียนผิดในบทเรียนและในชีวิตประจำวันของนักเรียน ศึกษากระบวนการพัฒนาและวิธีการประเมินเกมเพื่อการเรียนรู้ 2) การออกแบบเกม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการวิเคราะห์จากข้างต้นมาออกแบบเกมตามวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาการเขียนภาษาไทยไม่ถูกต้องของนักเรียน โดยเนื้อหาในเกมสร้างความเข้าใจและจดจำคำศัพท์ทางภาษาไทยที่มีรูปคำที่ถูกต้อง ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2 จากนั้นสู่ขั้นตอนที่ 3) การพัฒนา ผู้วิจัยได้นำเกมให้กับผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประสิทธิภาพความสอดคล้องของเกมและวัตถุประสงค์ ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย นำผลมาพัฒนาปรับปรุงให้เกมมีคุณภาพ 4) การนำไปใช้ ผู้วิจัยนำเกมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และ 5) นำผลการทดลองใช้มาประเมินผลคำนวณทางสถิติ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเนื้อหาเกมแบบเติมคำในช่องว่าง

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเนื้อหาเกมแบบใช้รูปภาพประกอบ

ผลการหาประสิทธิภาพของเกมเมื่อนำไปทดลองใช้ พบว่า เกมตะลุมดินแดนภาษาไทยประกอบด้วย คู่มือการเล่น เกม ดวงดาวในการสะสมแต้ม และแผ่นCDเกม ทั้งนี้เกมมีค่าประสิทธิภาพรายบุคคล (individual tryout) เท่ากับ 63.33/63.33 ค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (small group tryout) เท่ากับ 76.19/78.57 และค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (field tryout) เท่ากับ 87.67/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 นอกจากนี้เกมนี้นักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยให้กับนักเรียนได้ เพราะเกมมีความน่าสนใจ

เหมาะสมกับวัย เนื้อหาถูกต้อง สอดคล้องกับปัญหาการเขียนไม่ถูกต้องของนักเรียน สามารถกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างการจดจำคำศัพท์ภาษาไทยของผู้เรียน

2. ความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาไทยของนักเรียนนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ผลการวิเคราะห์คะแนนก่อนและหลังเล่นเกมแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 16 คน พบว่ามีส่วนต่างของคะแนนระหว่าง 2-13 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	S.D. _D	t	Sig. (1tailed)
ก่อนเรียน	20.88	2.47	4.25	2.46	6.90*	0.0000
หลังเรียน	25.13	2.28				

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 16 คน พบว่ามีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.88 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.13 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

โดยพิจารณาความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 14 คน พบว่ามีส่วนต่างของคะแนนระหว่าง 2-17 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	S.D. _D	t	Sig. (1tailed)
ก่อนเรียน	20.79	3.72	6.71	3.27	7.69*	0.0000
หลังเรียน	27.50	5.26				

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 14 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.79 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.50 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความ

แตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมการส่งเสริมใช้คำศัพท์ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 30 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	S.D. _D	t	Sig. (1tailed)
ก่อนเรียน	20.83	3.06	5.40	3.08	9.60*	0.0000
หลังเรียน	26.23	4.07				

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.83 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.23 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ย

แล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกมโดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน เพศชายจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.64 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อเกมตะลุยดินแดนภาษาไทย

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
1. เนื้อหาสามารถส่งเสริมความรู้ทางภาษาไทยได้	4.57	0.82	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับผู้เล่น	4.37	0.81	มาก
3. เนื้อหามีความถูกต้อง และครบคลุม	4.10	0.88	มาก
4. เนื้อหาสามารถสร้างการจดจำของผู้เล่นได้	4.23	0.68	มาก

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจที่มีต่อเกมตะลุยดินแดนภาษาไทย (ต่อ)

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
5. เนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.40	0.81	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.33	0.78	มาก
ด้านความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์			
1. รูปภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.03	0.92	มาก
2. เสียงดนตรีประกอบสร้างความตื่นเต้น สนุกสนาน	4.13	0.78	มาก
3. เกมมีความเหมาะสมสำหรับนำมาใช้เล่น	4.17	0.78	มาก
4. สีสันในเกมสามารถช่วยสร้างการจดจำคำศัพท์ได้	4.20	0.79	มาก
5. ขั้นตอนการเล่นเกมเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน	4.23	0.78	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์	4.13	0.80	มาก
ด้านการจดจำคำศัพท์			
1. การใช้คำศัพท์ที่ถูกต้อง ก่อน การเล่นเกม	3.47	1.01	ปานกลาง
2. การใช้คำศัพท์ที่ถูกต้อง หลัง การเล่นเกม	4.30	0.79	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจด้านการจดจำคำศัพท์	3.88	0.90	มาก
ด้านความพึงพอใจ			
1. เกมมีความสนุกสนานอยากกลับมาเล่นซ้ำ	4.43	0.78	มาก
2. เกมสามารถแก้ไขปัญหาการใช้คำไทยที่มักเขียนผิดให้กลับมาเขียนถูกต้องได้	4.52	0.77	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจที่มีต่อเกม	4.56	0.89	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจด้านความพึงพอใจ	4.50	0.82	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจทั้ง 4 ด้าน	4.21	0.83	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผล ดังนี้

1. การออกแบบเกมสื่อการเรียนรู้โดยใช้ฐานคิดจาก Game bases learning (GBL) เพื่อใช้ในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินงาน โดย

กำหนดการสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านภาษาไทยในการเข้าใจและจดจำคำศัพท์ทางภาษาไทยที่มีรูปคำที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้และการประเมินผล (นันทิยา น้อยจันทร์, 2563, หน้า 280)

ตลอดจนการหาค่าประสิทธิภาพของเกมนำไปทดลองใช้และประเมินผลพร้อมกับปรับปรุงส่งผลให้เกมมีค่าประสิทธิภาพแบบรายบุคคล เท่ากับ 63.33/63.33 แบบกลุ่มเล็ก เท่ากับ 76.19/78.57 และแบบภาคสนาม เท่ากับ 87.67/89.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานตามลำดับ การเลือกคำที่มักเขียนผิดมาใช้ในเกม ผู้วิจัยคัดเลือกจากคำที่มักเขียนผิดในชีวิตประจำวันและในบทเรียนของนักเรียน เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบเกมที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการจากออกแบบเกมเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้นั้นการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้สำรวจความพึงพอใจที่มีต่อเกมตามกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน และระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเกมค่าเฉลี่ย 4.56 คิดเป็นร้อยละ 91.20 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายประเด็น โดยเฉพาะการจดจำคำศัพท์ พบว่า ค่าเฉลี่ยผู้เล่นเกมสามารถการใช้คำศัพท์ที่ถูกต้อง หลังการเล่นเกม มีค่าเฉลี่ยที่ถูกต้องขึ้นร้อยละ 86 ซึ่งก่อนเล่นเกมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 69.40 แสดงให้เห็นว่าเกมดังกล่าวสามารถช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น ในด้านประโยชน์ ในเรื่องสามารถส่งเสริมความรู้ทางภาษาไทยได้ เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับผู้เล่น และเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ในภาพรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.33 คิดเป็นร้อยละ 86.60 ทำให้เห็นว่าเกมที่ได้ออกแบบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งผู้เล่นมีความสนุกสนานซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการเล่นเกมที่ต้องมีความสนุกสนาน มีผลการประเมินสอดคล้องกับประเด็นย่อย คือ เกมมีความสนุกสนานอยากกลับมาเล่นซ้ำได้ค่าเฉลี่ย 4.43 คิดเป็นร้อยละ 88.60

นอกจากนี้กลุ่มนักเรียนที่ทดลองเครื่องมือวิจัยได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกมดังกล่าว เช่น เกมเล่นง่าย สนุกสนาน เกมทำให้เกิดความอยากรู้ว่าคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันใช้ถูกผิดอย่างไร เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การใช้เกมเพื่อส่งเสริมการใช้คำศัพท์ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องให้กับนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 41 จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเล่นเกมจำนวน 40 ข้อ และหลัง เล่นเกมจำนวน 40 ข้อ โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน ในภาพรวมเมื่อนำแสดงผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกมภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.83 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 26.23 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม หากแยกเป็นระดับชั้นคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

2.1 ผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกม นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 16 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.88 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.13 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกมและคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกมสูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม ตัวอย่างคำที่กลุ่มเป้าหมายเขียนผิด เช่น มงกุฎ มักเขียนผิดเป็น มงกุฎ, รสชาติ มักเขียนผิดเป็น รสชาติ, คำว่า

คลินิก มักเขียนผิดเป็น คลินิก หรือคลีนิก หรือ
คำว่า ทอยอย มักเขียนผิดเป็น ทะยอย เป็นต้น

2.2 ผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกม
นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 14 คน
พบว่า มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 20.79 คะแนน
และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.50 คะแนน ตาม
ลำดับ ทั้งนี้ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า
0.05 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คะแนนหลังเล่นเกม
และคะแนนก่อนเล่นเกมมีค่าที่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญที่ 0.05 โดยพิจารณาความแตกต่างที่
เกิดขึ้นจากค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนหลังเล่นเกม
สูงกว่าคะแนนก่อนเล่นเกม ตัวอย่างคำที่กลุ่ม
เป้าหมายเขียนผิด เช่น อนุญาต มักเขียนผิดเป็น
อนุญาต คำว่าหลงไหล มักเขียนผิดเป็น หลงไหล
คำว่าคลิก มักเขียนผิดเป็น คลิ๊ก เป็นต้น

การออกแบบสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ฐาน
คิดจากทฤษฎี Game Based Learning (GBL)
ส่งผลต่อการเรียนรู้และสร้างการจดจำคำศัพท์
ที่ดีที่สุดให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงาน
วิจัยของ สกวล สุขศิริ (2550: 104) ได้ศึกษาการ
วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของสื่อการเรียนรู้แบบ Game
Based Learning (GBL) ผลการศึกษา พบว่า
1) กลุ่มทดลองมีความรู้สึกอยากเรียนรู้เมื่อทราบ
ว่าตนเองจะได้เรียนโดยมีเกมเป็นสื่อในการเรียนรู้
ในขณะที่กลุ่มควบคุมรู้สึกเฉยๆ เมื่อทราบว่า
จะได้เรียนแบบบรรยาย 2) ระดับความรู้ ทั้งในส่วน
ของความจำและความเข้าใจของกลุ่มทดลองสูง
กว่ากลุ่มควบคุม 3) กลุ่มทดลองมีความคิดเห็น
ว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมาก ในขณะที่
กลุ่มควบคุมมีความคิดเห็นที่ตนเองมีส่วนร่วม
ในการเรียนรู้น้อย 4) กลุ่มทดลองมีความคิดเห็น
ว่าเกมทำให้ตนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง 5) กลุ่ม

ทดลองรู้สึกสนุกสนานไปกับการเรียนตลอดเวลา
ที่เรียน ในขณะที่กลุ่มควบคุม รู้สึกเฉยๆ หรือไม่
สนุกสนานไปกับการเรียน 6) กลุ่มทดลองมีความ
คิดเห็นว่าวิทยากรมีบทบาทน้อยในการเรียนรู้
ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีความคิดเห็นว่าวิทยากร
มีบทบาทอย่างมากในการเรียนรู้

การใช้เกมเข้ามาช่วยพัฒนาทักษะ
ทางภาษาไทยของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ใช้ภาษาม
ลายูถิ่น เมื่อนำเกมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน
ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจ กล่าวแสดงออก
กระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในห้องเรียน
มากขึ้น อีกทั้งยกระดับการเรียนรู้ ความเข้าใจ
สร้างการจดจำคำศัพท์ทางภาษาไทย ตลอดจน
เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ
คุณครูและเพื่อนๆ จึงกล่าวได้ว่าเกมเป็นสื่อการ
เรียนการสอนทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะ
ทางภาษาไทยให้กับนักเรียนสามจังหวัดชาย
ใต้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

นำผลการวิจัยมาพัฒนาสื่อการเรียน
การสอนจากเกมออฟไลน์เป็นเกมออนไลน์
หรือผ่าน แอปพลิเคชัน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สนับสนุน
งบประมาณบำรุงการศึกษาสำหรับโครงการวิจัย
ในครั้งนี้ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้
งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นันทิยา น้อยจันทร์. (2563). การออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6 (6), 273-284.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมพงษ์ ฤกษ์สมุทร และคณะ. (2560). การพัฒนาโมบายเกมแอปพลิเคชันสำหรับสนับสนุนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เหมาะสม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 1 (2), 38-49
- ฐปนนท์ สุวรรณกนิษฐ์. (2560). การออกแบบเกมการ์ดเพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนหลักสูตรออกแบบสื่อสาร. ใน *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ* (หน้า 1700-1715). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มูนี่เร้าะ ผดุง. (2556). สภาพการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และแนวทางในการพัฒนาสื่อประสมสองภาษา: กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 8 (1), 31-39.
- สกุล สุขศิริ. (2550). *ผลสัมฤทธิ์ของสื่อการเรียนรู้แบบ Game Based Learning* [สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2562). *โครงการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระยะที่ 3: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

โมเดลการวัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19

Self-Assessment Report Measurement Model for Online Learning During the COVID-19 Pandemic

สวลี อุตรา¹, รัชฎา แท่งภูเขียว¹, ปิยณัฐ โตอ่อน¹
Savalee Uttra¹, Ratchada Taengphukieo¹, Piyanat To-on¹

Received: 26 October 2022

Revised: 26 December 2022

Accepted: 24 January 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในระหว่างการระบาดของโควิด 19 และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ที่กำลังเรียนออนไลน์จำนวน 171 คน ด้วยแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง การศึกษาในงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และองค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการศึกษาพบว่า 22 ตัวแปรเชิงสำรวจ และ 6 ปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 สามารถสร้างองค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ประกอบด้วย การประเมินตนเอง กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน การตั้งเป้าหมาย สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการเวลา และความช่วยเหลือ ประโยชน์ที่ได้สร้างนำไปสร้างเป็นแบบประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้

คำสำคัญ: เรียนออนไลน์, การประเมินตนเอง, องค์ประกอบเชิงสำรวจ, องค์ประกอบเชิงยืนยัน, สถานการณ์โควิด 19

Abstract

This research studied the factors associated with self-assessment to analyze the confirmatory factor analysis (CFA) in students' online learning during the COVID-19 pandemic. The target audience for the study was 171 Kalasin University students. Exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were performed. 22 indicators with 6 factors were confirmed for students' online learning during the COVID-19 pandemic comprising Self-evaluation, Task strategies, Goal setting, Environment structuring, Time management, and Help seeking.

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมโลจิสติกส์และเทคโนโลยีขนส่ง, คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, E-mail: savalee.ut@ksu.ac.th, ratchada.ta@ksu.ac.th, piyanat.to@ksu.ac.th

¹ Lecturer, Department of Logistics Engineering and Transportation Technology, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Kalasin University, E-mail: savalee.ut@ksu.ac.th, ratchada.ta@ksu.ac.th, piyanat.to@ksu.ac.th

The benefits have been incorporated in a self-assessment for students' online learning during the COVID-19 pandemic.

Keywords: Online learning, self-assessment, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, COVID-19 situation

บทนำ

ในปัจจุบันระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ต้องรับมือในการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบทั่วโลก Dong *et al.* (2020) ได้รวบรวมข้อมูลการแพร่ระบาดทั่วโลกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเทศต่างๆ แบบเรียลไทม์ โดยที่ประเทศไทยมีรายงานสถานการณ์แพร่ระบาด 4 ระลอก (มกราคม 2563 - ปัจจุบัน) รวมผู้ติดเชื้อสะสมทั้งสิ้น 2,483,513 ราย (กรมควบคุมโรค, 2566) เพราะการแพร่ระบาดส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องใช้มาตรการล็อกดาวน์ทำให้โรงเรียน สถานศึกษาทุกประเภทต่างต้องปิด และปรับรูปแบบสู่การเรียนรู้แบบออนไลน์หรือแบบทางไกล ปัญที่เกิดขึ้นคือ ศักยภาพในการจัดสรรทรัพยากรได้ไม่ทัดเทียมกัน นักเรียนต้องหยุดเรียนทั่วโลกถึงร้อยละ 80 พร้อมทั้งเยาวชนมีสุขภาพจิตแย่ลง และนักเรียนทั่วโลกขาดอุปกรณ์การเรียนทางไกลถึงร้อยละ 30 ความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น การเรียนที่บ้านเพิ่มความตึงเครียดในครอบครัว อย่างน้อย 1 ภาคเรียนที่หายไปส่งผลต่อสมรรถนะของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เกิดอัตราการลาออกเพิ่มขึ้นในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ เยาวชนขาดการเข้าถึงอาหารและพื้นที่ปลอดภัย การจ้างงานเด็ก ค่านิยม ความรุนแรงต่อเด็กเพิ่มขึ้น การตั้งครกในเยาวชน แต่งงานก่อนบรรลุนิติภาวะ

จังหวัดกาฬสินธุ์มีรายงานผู้ติดเชื้อสะสมในระลอกที่ 3 จำนวน 10,556 รายและระลอกที่ 4 ถึงปัจจุบันสะสมที่ 24,947 ราย (กรมควบคุมโรค, 2566) ซึ่งส่งผลให้มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์มีประกาศให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสานและออนไลน์ จากเดิมเป็นวิธีการสอนในห้องเรียนร้อยละ 100 จะต้องมีการปรับการสอนใหม่แทบจะทั้งหมด ในปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนดังกล่าวมากมาย อาทิเช่น ปัญหาเรื่องการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนเนื่องจากต้องใช้อินเทอร์เน็ต บ้านนักศึกษาที่อยู่ห่างไกล การไม่คุ้นเคยในการใช้เครื่องมือ การขาดสมาธิในการเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

การเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (internet) ด้วยตัวเอง ผ่านการถ่ายทอดเนื้อหา รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียน (Alibak *et al.*, 2019) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและการประเมินผล (วิทยา วาโย และคณะ, 2563) ซึ่งในสถานการณ์การเรียนการสอนบนฐานวิถีใหม่ของไทยมักพบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม (จิราภานต์ อ่อนชาผิว และสุชาติ นันนทะไชย, 2564 ; วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ, 2563) ความเสถียรของระบบ ขาดทักษะใช้เทคโนโลยี

สอนเร็ว เนื้อหาเก่า ขาดสมาธิในการเรียน (พระมหาเมธี จันทวิโส และคณะ, 2565) ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนทั้งด้านทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ ความตั้งใจเรียนออนไลน์ การปรับตัวให้เข้ากับการเรียนออนไลน์ (เกตุม สระบุรินทร์ และคณะ, 2559) ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษา ปัจจัยด้านสถานศึกษา ความพร้อมของสื่อและเทคโนโลยี (ธนพรพรรณ ททรัพย์ธนาตล, 2554) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพฤติกรรมกรเรียนผ่านระบบออนไลน์ โดยการพิจารณาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมอาจารย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความพร้อมของสื่อการสอนและเทคโนโลยี เป็นต้น และปัจจัยภายใน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา การปรับตัว เป็นต้น มีส่วนสำคัญต่อการทำนายพฤติกรรมกรเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาในช่วงโควิด 19 (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และคณะ, 2564)

การเรียนการสอนบนฐานวิถีใหม่ในต่างประเทศ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้อของนักเรียนผ่านการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 เช่น ในเวียดนาม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวได้แก่ คุณสมบัตินักเรียน การรับรู้ประโยชน์ เนื้อหาหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร ความสะดวกในการใช้งาน และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างมืออาชีพของผู้สอน (Pham *et al.*, 2021) ในเวียดนามยังมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา พบว่าปัจจัยภายนอก (อุปกรณ์อินเทอร์เน็ต) ปัจจัยภายใน (การมีส่วนร่วมในห้องเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนในขณะที่เรียน) ส่งผลต่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน และส่งผลต่อความสนใจที่จะตั้งใจเรียนออนไลน์ (Maheshwari, 2021) และการ

ศึกษาความพึงพอใจจากการเรียนออนไลน์ (Yu, 2022) และนอกจากนี้ได้มีการศึกษาปัจจัยในประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ซึ่งปัจจัยที่พบประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย (goal setting) สิ่งแวดล้อม (environment structuring) กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน (task strategies) การบริหารจัดการเวลา (time management) ความช่วยเหลือ (help seeking) และการประเมินตนเอง (self-evaluation) (Barnard *et al.*, 2009 ; Pintrich *et al.*, 1993) ซึ่งผลการศึกษานำไปสร้างเป็นแบบประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ได้

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การเรียนการสอนบนฐานวิถีใหม่ตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีหลายปัจจัยที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ของการเรียน เจตคติ ปัจจัยภายในและภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยภายใน คือ ผู้เรียน พฤติกรรม และทัศนคติ และจากการศึกษาที่เกิดขึ้นของไทยยังไม่พบศึกษาปัจจัยในประเมินตนเอง มีเพียงของต่างประเทศคือ Barnard *et al.* (2009) ซึ่งพบว่ามีการใช้สมการโครงสร้างในการพิจารณาเพื่อพัฒนาเป็นแบบประเมินตนเองได้ จึงทำให้มีวิจัยให้ความสนใจกับประเด็นนี้ และมีแนวคิดในการนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

การกำหนดสมมติฐานงานวิจัย

เพื่อเป็นการศึกษาในบริบทนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ซึ่งได้มีการปรับการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ 100% ในปีการศึกษา 2564 และนักศึกษาอาจยังปรับตัวไม่ทันกับการเรียนออนไลน์ ที่มีผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาวิจัย คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) และการ

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) ซึ่งเป็นโมเดลย่อยของสมการโครงสร้างที่เป็นโมเดลการวัด (measurement model) ปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์สามารถวัดได้จาก การตั้งเป้าหมาย สิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน การบริหารจัดการเวลา ความช่วยเหลือ และการประเมินตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในระหว่างการระบาดของโควิด 19
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์

วิธีการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทีมผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยจากการประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ Barnard *et al.* (2009) ; Pintrich *et al.* (1993) เพื่อศึกษาปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ 1-6 ซึ่งหมายถึง ไม่เคย แทบจะไม่ เป็น บางครั้ง ค่อนข้างบ่อย บ่อยๆ และเป็นประจำ ตามลำดับ

เครื่องมือในการวิจัยได้ถูกตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงด้วยค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Item-Objective Congruence Index) ด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการคัดกรองเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุง การวิจัยได้รับการรับรองการวิจัยใน

มนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ หมายเลขอ้างอิง KSU-HS-004/2564

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามได้ถูกกระจายให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์พื้นที่ในเมืองจำนวน 200 ชุดและได้รับการตอบกลับ 171 ชุดคิดเป็นร้อยละ 85.5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง Golob (2003) ได้เสนอแนะจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมไว้หลายวิธี ซึ่งทีมผู้วิจัยได้เลือกวิธีจำนวนตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่ยอมรับได้ในกรณีวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเท่ากับ 100 (Kline, 2011 ; Loehlin, 1998) ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่ได้รับเพียงพอสำหรับการสร้างโมเดลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยนี้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้นำโมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation modeling: SEM) มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น โมเดลโครงสร้างความแปรปรวนร่วม (covariance structure analysis) หรือโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (LISREL model) เป็นโมเดลที่สร้างขึ้นมาจากทฤษฎีเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง (factor) กับตัวแปรแฝงด้วยกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง (factor) กับตัวแปรสังเกตได้ (indicator) โมเดลนี้เป็นผลจากการสังเคราะห์วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 3 วิธีคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์การถดถอย โมเดลสมการโครงสร้างประกอบด้วยโมเดลย่อย (sub-model) จำนวน 2 โมเดลคือ โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) (Khampirat, 2012)

ในการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยนี้ใช้เงื่อนไข the goodness-of-fit-statistics with the value of chi-square/df < 3 (Hu & Bentler, 1999) root mean square Error (RMSEA) < 0.08 (Deb & Ali Ahmed, 2018 ; Lai & Chen, 2011), the standardized root mean square residual (SRMR) < 0.08 (Hu & Bentler, 1999), the comparative fit Index (CFI) \geq 0.90 (Hu & Bentler, 1999) และ the tucker-Lewis index (TLI) \geq 0.80 (Hooper & Mullen, 2008 ; Jomnonkwao *et al.*, 2016).

4. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิงร้อยละ 63.3 อายุเฉลี่ย 19 ปี ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (4 ปี) ร้อยละ 60.9 มีประสบการณ์ในการเรียนออนไลน์ร้อยละ 98.2 มีใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์มากที่สุดร้อยละ 49.5 และคอมพิวเตอร์ร้อยละ 44 เรียนที่บ้านและหอพักมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 58.4 และ 38.5 ตามลำดับ

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาและค่าสหสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์พบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.170 - 4.673 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าระหว่าง 0.952 - 1.270 ค่าความแปรปรวนของข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.906 - 1.458 นอกจากนี้ยังมีค่าความความเบ้ (skewness) ของข้อมูลอยู่ระหว่าง -0.7516 ถึง -0.0251 และความโค้ง (kurtosis) พบว่าอยู่ระหว่าง -1.008 ถึง 0.3374

(Kline, 2011) o ดังผลที่แสดงในตารางที่ 1 นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ในตารางที่ 2 พบว่ามีระหว่าง 0.151 ถึง 0.696 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA)

การวิเคราะห์ EFA เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อการสำรวจและระบุองค์ประกอบร่วมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งผลที่ได้จาก EFA สามารถลดจำนวนของตัวแปรสังเกตได้โดยการสร้างตัวแปรใหม่ในรูปแบบขององค์ประกอบร่วม (Khampirat, 2012) หากค่าน้ำหนักปัจจัย \geq 0.5 (Reason *et al.*, 1990) จะได้รับการพิจารณา พบว่าตัวแปรสังเกตได้ที่สามารถนำไปวิเคราะห์ต่อได้จำนวน 22 ตัวแปร จาก Barnard *et al.* (2009) ซึ่งนำเสนอไว้ 24 ตัวแปร ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.883 ซึ่งมีความเหมาะสม (Cerny & Kaiser, 1977) และสามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้ 6 กลุ่ม ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย (GS1-GS5), สิ่งแวดล้อม (ES1-ES3), กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน (TS1-TS3), การบริหารจัดการเวลา (TM1-TM3), ความช่วยเหลือ (HS1-HS4) และการประเมินตนเอง (SE1-SE4) ซึ่งคำอธิบายตัวแปรแสดงได้ดังตารางที่ 1 และผลการจัดกลุ่มแสดงได้ดังตารางที่ 3

นอกจากนี้ยังได้ตรวจสอบค่าความเอนเอียงของวิธีการเก็บข้อมูล (common method bias: CMBs) จากการใช้เครื่องมือวิจัยด้วยแบบสอบถาม พบว่า Extraction Sums of Squared Loadings % of Variance = 40.093% ผลวิเคราะห์ความเอนเอียงอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ (Podsakoff *et al.*, 2003)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

รหัส	คำอธิบายตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ความแปรปรวน	ความเบ้	ความโด่ง
GS1	ฉันตั้งใจเป้าหมายและตั้งมาตรฐานกับงานที่ได้รับมอบหมายให้ฉันเรียนออนไลน์	4.661	0.995	0.990	-0.4352	-0.5439
GS2	ฉันตั้งใจเป้าหมายเป็นรายวัน-รายสัปดาห์-รายเดือน และรายงานผลการเรียนออนไลน์	4.433	0.952	0.906	-0.1779	-0.6205
GS3	ฉันรักษามาตรฐานการเรียนรู้อื่นๆในชั้นเรียนออนไลน์ของฉัน	4.427	1.062	1.128	-0.1489	-0.8200
GS4	ฉันตั้งใจเป้าหมายเพื่อช่วยในการจัดการการเรียนรู้อื่นๆในชั้นเรียนออนไลน์	4.409	1.055	1.114	-0.1836	-0.3510
GS5	ฉันจะไม่ลดมาตรฐานคุณภาพของงานที่ฉันเรียนออนไลน์	4.427	1.111	1.234	-0.2563	-0.5632
ES1	ฉันเลือกสถานที่ที่เรียนออนไลน์เพื่อจะได้มีสมาธิในการเรียน	4.573	1.207	1.458	-0.7516	0.3374
ES2	ฉันหาสถานที่ที่รู้สึกสบายในการเรียนออนไลน์	4.626	1.188	1.412	-0.6864	0.1285
ES3	ฉันรู้ว่าฉันจะนั่งเรียนตรงไหนที่จะทำให้การเรียนออนไลน์ของฉันมีประสิทธิภาพ	4.673	1.073	1.151	-0.3556	-0.8939
TS1	ฉันอ่านสื่อการสอนเพื่อลดเสียงรบกวนการเรียนออนไลน์	4.322	1.072	1.149	-0.0345	-0.6016
TS2	ฉันได้รับบทเรียนเพื่อศึกษาก่อนเพื่อจะได้เตรียมตัวในการเรียนออนไลน์	4.327	1.067	1.139	-0.0992	-0.3867
TS3	ฉันเตรียมคำถามก่อนเริ่มเรียนเสมอเพื่อจะได้อภิปรายร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนออนไลน์	4.170	1.188	1.412	-0.3971	0.0365
TM1	ฉันจัดสรรเวลาเรียนเพิ่มเติมสำหรับหลักสูตรออนไลน์ของฉัน เพราะฉันรู้ว่ามันต้องใช้เวลานาน	4.351	1.119	1.253	-0.3207	-0.5832
TM2	ฉันพยายามจัดตารางเวลาให้เป็นแบบเดิมทุกวันหรือทุกสัปดาห์เพื่อเรียนออนไลน์	4.561	1.090	1.189	-0.4346	-0.3747
TM3	แม้ว่าเราจะไม่ตั้งใจเรียนออนไลน์ทุกวัน แต่ฉันก็ยังพยายามแบ่งเวลาเรียนให้เท่าๆ กันในแต่ละวัน	4.462	1.107	1.226	-0.5996	0.3291
HS1	ฉันพยายามที่จะหาเพื่อนที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนออนไลน์เพื่อจะได้ปรึกษาเพิ่มเติม	4.579	1.045	1.092	-0.1809	-0.8947
HS2	ฉันแชร์ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาให้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน	4.491	1.076	1.157	-0.1348	-0.9306
HS3	ถ้ามีความจำเป็น ฉันพยายามที่จะพบปะเพื่อนร่วมชั้นเรียนออนไลน์แบบเจอหน้ากัน	4.614	1.030	1.062	-0.3108	-0.2619
HS4	ฉันปรึกษาคณาจารย์เพื่อร่วมชั้นเรียนผ่านทางออนไลน์อื่นๆ ที่สะดวก เพิ่มเติม เช่น line facebook	4.491	1.031	1.063	-0.0251	-1.0080
SE1	ฉันสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ที่ได้รับจากชั้นเรียนออนไลน์อื่นๆ เพื่อทบทวนและตรวจสอบความเข้าใจ	4.421	0.969	0.939	-0.1469	-0.7013
SE2	ฉันมีคำถามให้ตัวเองมากมาในการเรียนออนไลน์เพื่อจะได้มีความสนใจและกระตือรือร้นเสมอ	4.404	1.021	1.042	-0.3060	-0.0479
SE3	ฉันพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนออนไลน์เพื่อสอบถามว่าในชั้นเรียนออนไลน์นั้นเป็นอย่างไร	4.345	1.070	1.145	-0.3182	-0.3951
SE4	ฉันพยายามพูดคุยและแชร์ความคิดต่างกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนออนไลน์	4.404	1.082	1.172	-0.4099	-0.0663

ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์

รหัส	GS1	GS2	GS3	GS4	GS5	ES1	ES2	ES3	TS2	TS3	TS4	TM1	TM2	TM3	HS1	HS2	HS3	HS5	SE1	SE2	SE3	SE4
GS1	1	0.696	0.650	0.604	0.456	0.408	0.280	0.402	0.500	0.432	0.487	0.372	0.421	0.389	0.365	0.310	0.371	0.255	0.423	0.327	0.414	0.193
GS2		1	0.625	0.695	0.570	0.372	0.399	0.503	0.497	0.456	0.496	0.448	0.365	0.462	0.356	0.394	0.327	0.280	0.420	0.473	0.459	0.315
GS3			1	0.667	0.617	0.368	0.295	0.474	0.400	0.426	0.492	0.457	0.442	0.416	0.354	0.340	0.307	0.210	0.361	0.399	0.408	0.172
GS4				1	0.683	0.466	0.376	0.566	0.497	0.439	0.376	0.435	0.285	0.406	0.387	0.371	0.352	0.284	0.348	0.517	0.432	0.323
GS5					1	0.400	0.385	0.577	0.363	0.288	0.275	0.437	0.257	0.408	0.298	0.326	0.242	0.191	0.313	0.392	0.365	0.184
ES1						1	0.749	0.591	0.429	0.333	0.334	0.342	0.250	0.377	0.444	0.398	0.392	0.316	0.320	0.384	0.310	0.304
ES2							1	0.559	0.321	0.297	0.278	0.374	0.213	0.400	0.355	0.310	0.309	0.266	0.270	0.213	0.357	0.301
ES3								1	0.435	0.351	0.275	0.336	0.269	0.390	0.459	0.364	0.417	0.348	0.343	0.368	0.401	0.317
TS2									1	0.581	0.525	0.420	0.343	0.469	0.452	0.372	0.331	0.245	0.469	0.413	0.441	0.273
TS3										1	0.610	0.396	0.372	0.364	0.261	0.300	0.255	0.211	0.435	0.418	0.421	0.313
TS4											1	0.468	0.435	0.432	0.238	0.188	0.246	0.181	0.510	0.457	0.504	0.225
TM1												1	0.537	0.590	0.273	0.286	0.220	0.258	0.465	0.457	0.345	0.319
TM2													1	0.666	0.389	0.370	0.246	0.151	0.421	0.271	0.196	0.241
TM3														1	0.291	0.322	0.183	0.295	0.508	0.365	0.381	0.271
HS1															1	0.619	0.493	0.379	0.327	0.337	0.310	0.390
HS2																1	0.634	0.444	0.325	0.434	0.312	0.435
HS3																	1	0.523	0.346	0.350	0.399	0.394
HS5																		1	0.375	0.403	0.320	0.375
SE1																			1	0.582	0.562	0.381
SE2																				1	0.534	0.485
SE3																					1	0.443
SE4																						1

**p< 0.01, *p< 0.05

การตรวจสอบความสอดคล้องภายใน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha) ต้องผ่านเกณฑ์ คือ มีค่ามากกว่า 0.7 (Nunnally, 1978) ผลการตรวจสอบพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.797 - 0.892 ซึ่งผ่านเกณฑ์

การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในของแบบจำลองเชิงยืนยันด้วยค่า composite reliability (CR) และค่า Average

Variance Extracted (AVE) ของแต่ละ ปัจจัยโดยมีเงื่อนไข $CR \geq 0.7$ (Hair, 2010) ในการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัย GS, ES, TS, TM, HS, และ SE มีค่า 0.893, 0.769, 0.801, 0.820, 0.815 และ 0.801 ตามลำดับ ส่วนค่า $AVE \geq 0.5$ (Hair, 2010) ในการวิเคราะห์พบว่ามีค่า 0.790, 0.724, 0.756, 0.776, 0.722 และ 0.706 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

รหัส/ปัจจัย	การตั้งเป้าหมาย (GS)	สิ่งแวดล้อม (ES)	กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน (TS)	การบริหารจัดการเวลา (TM)	ความช่วยเหลือ (HS)	การประเมินตนเอง (SE)
GS1	0.599					
GS2	0.663					
GS3	0.732					
GS4	0.755					
GS5	0.767					
ES1		0.811				
ES2		0.886				
ES3		0.621				
TS1			0.649			
TS2			0.739			
TS3			0.753			
TM1				0.684		
TM2				0.842		
TM3				0.782		
HS1					0.727	
HS2					0.786	
HS3					0.753	
HS4					0.522	
SE1						0.573
SE2						0.720

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) (ต่อ)

รหัส/ปัจจัย	การตั้งเป้าหมาย (GS)	สิ่งแวดล้อม (ES)	กลยุทธ์ในการจัดการ การทำงาน (TS)	การบริหาร จัดการเวลา (TM)	ความช่วยเหลือ เหลือ (HS)	การประเมิน ตนเอง (SE)
SE3						0.628
SE4						0.641
Cronbach's Alpha	0.892	0.839	0.799	0.816	0.810	0.797

Extraction Method: Principal Component Analysis, Rotation Method: Equamax with Kaiser Normalization.

ค่าสหสัมพันธ์ในตารางที่ 4 ของปัจจัย พบว่า มีระหว่าง 0.402 ถึง 0.607 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นอกจากการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (discriminant validity) ด้วยการหาค่ารากที่สอง

ของค่า AVE (Fornell & Larcker, 1981) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.889, 0.851, 0.870, 0.881, 0.850 และ 0.840 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (discriminant validity)

ปัจจัย	CR	AVE	ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity)					
			GS	ES	TS	TM	HS	SE
GS	0.893	0.790	0.889					
ES	0.769	0.724	0.570**	0.851				
TS	0.801	0.756	0.601**	0.458**	0.870			
TM	0.820	0.776	0.558**	0.441**	0.570**	0.881		
HS	0.815	0.722	0.472**	0.524**	0.402**	0.402**	0.850	
SE	0.801	0.706	0.544**	0.470**	0.607**	0.520**	0.579**	0.840

**p< 0.01, Square root of average variance extracted shown on diagonal in bold

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA)

การวิเคราะห์ CFA เป็นเทคนิคการทดสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลกับโมเดล เมื่อมีการสร้างโมเดลการวัดพบว่าสามารถสร้างเป็น 2-order CFA ได้ (ตารางที่ 5) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ คือ การประเมินตนเอง (SE) = 0.854

กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน (TS) = 0.852 การตั้งเป้าหมาย (GS) = 0.838 สิ่งแวดล้อม (ES) = 0.809 การบริหารจัดการเวลา (TM) = 0.752 และความช่วยเหลือ (HS) = 0.695 ค่า R² มีค่าเท่ากับ 0.729, 0.726, 0.703, 0.654, 0.566 และ 0.483 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานมีค่า chi-square = 378.282, df = 199 ดังนั้นค่า goodness-of-fit-statistics with the value of chi-square/df = 1.901 < 3 (Hu & Bentler, 1999), RMSEA = 0.073 (0.061-0.084) < 0.08 (Deb & Ali Ahmed,

2018 ; Lai & Chen, 2011), SRMR = 0.058 < 0.08 (Hu & Bentler, 1999), CFI = 0.914 ≥ 0.90 (Hu & Bentler, 1999), TLI = 0.900 ≥ 0.80 (Hooper & Mullen, 2008 ; Jomnonkwao *et al.*, 2016) ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไข แสดงได้ดังภาพที่ 1

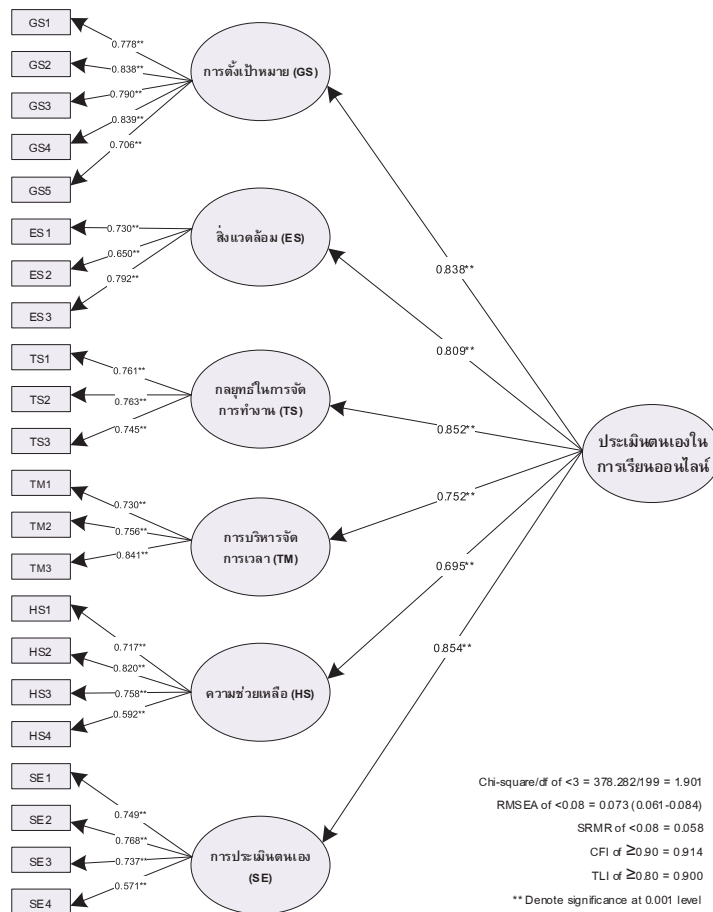
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ปัจจัย/ตัวแปรเชิงสำรวจ	องค์ประกอบเชิงยืนยัน (2-order CFA)			R ²
	Est.	Est./S.E.	p	
การตั้งเป้าหมาย (GS)	0.838	23.259	0.000*	0.703
GS1	0.778	22.412	0.000*	
GS2	0.838	30.036	0.000*	
GS3	0.790	23.752	0.000*	
GS4	0.839	30.012	0.000*	
GS5	0.706	16.304	0.000*	
สิ่งแวดล้อม (ES)	0.809	16.043	0.000*	0.654
ES1	0.730	14.589	0.000*	
ES2	0.650	11.267	0.000*	
ES3	0.792	16.858	0.000*	
กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน (TS)	0.852	20.533	0.000*	0.726
TS1	0.761	17.973	0.000*	
TS2	0.763	17.959	0.000*	
TS3	0.745	16.962	0.000*	
การบริหารจัดการเวลา (TM)	0.752	15.026	0.000*	0.566
TM1	0.730	15.875	0.000*	
TM2	0.756	17.989	0.000*	
TM3	0.841	23.287	0.000*	
ความช่วยเหลือ (HS)	0.695	12.560	0.000*	0.483
HS1	0.717	15.530	0.000*	
HS2	0.820	22.137	0.000*	
HS3	0.758	17.838	0.000*	

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) (ต่อ)

ปัจจัย/ตัวแปรเชิงสำรวจ	องค์ประกอบเชิงยืนยัน (2-order CFA)			R ²
	Est.	Est./S.E.	p	
HS4	0.592	10.229	0.000*	
การประเมินตนเอง (SE)	0.854	21.377	0.000*	0.729
SE1	0.749	18.190	0.000*	
SE2	0.768	19.307	0.000*	
SE3	0.737	17.343	0.000*	
SE4	0.571	9.852	0.000*	

** p<0.001

ภาพที่ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยชีวิตการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19

การอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ได้นำตัวชี้วัดจาก Barnard *et al.* (2009) ซึ่งพัฒนาโมเดลการกำกับตัวเองในการเรียนออนไลน์และแบบผสมผสาน (online self-regulated learning questionnaire) (OSLQ) จากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในอเมริกาใต้ ซึ่งได้มีการจัดการสอนในหลักสูตรแบบออนไลน์และหลักสูตรผสมผสาน มาทำการประยุกต์ใช้ในการศึกษากับพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในการศึกษาได้ตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อได้ปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ พบว่าสามารถจัดกลุ่มและยืนยันองค์ประกอบได้ 6 ปัจจัย 22 ตัวชี้วัด ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย สิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน การบริหารจัดการเวลา ความช่วยเหลือ และการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นไปตาม Barnard *et al.* (2009) มีเพียง 2 ตัวชี้วัดที่ไม่เป็นไปตามเนื่องจากไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาเนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์ EFA หากค่าน้ำหนักปัจจัยน้อยกว่า 0.5 (Reason *et al.*, 1990)

ปัจจัยมีน้ำหนักการวัดมากที่สุดคือ การประเมินตนเอง ซึ่งคุณสมบัติของการประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติของผู้เรียนที่จะส่งผลต่อความสนใจในการเรียนออนไลน์ (Pham *et al.*, 2021) ในขณะที่ Barnard *et al.* (2009) พบว่า ปัจจัยการตั้งเป้าหมาย มีค่าน้ำหนักการวัดมากที่สุด ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวแปรชี้วัด ซึ่งต่างจาก Barnard *et al.* (2009) ที่พัฒนาได้ 4 ตัวแปรชี้วัด เช่นเดียวกับปัจจัยด้านกลยุทธ์ในการ

จัดการทำงานในบริบทของการศึกษากับนักศึกษามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์พบว่ามีตัวชี้วัดเพียง 3 ตัวแปรซึ่งต้นฉบับพัฒนาได้ 4 ตัวแปร ในขณะที่ปัจจัยการบริหารจัดการเวลา ปัจจัยความช่วยเหลือพบว่ามีค่าสอดคล้องกับตัวแปรชี้วัดจาก Barnard *et al.* (2009) ทุกตัวแปรชี้วัด

สรุป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในระหว่างการระบาดของโรคโควิด 19 พบว่าประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย สิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน การบริหารจัดการเวลา ความช่วยเหลือ และการประเมินตนเอง และ (2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยชี้วัดการประเมินตนเองในการเรียนออนไลน์ พบว่าสามารถยืนยันได้ด้วยโมเดลการวัด โดยที่ปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักในการวัดมากที่สุด 3 อันดับ คือ การประเมินตนเอง กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน และการตั้งเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 นี้ และผลที่ได้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแบบประเมินตนเองให้กับนักศึกษาเพื่อได้รับรู้แนวทางในการปฏิบัติตนในการเรียนออนไลน์ ซึ่งประกอบไปด้วย การตั้งเป้าหมายในการเรียน กลยุทธ์ในการจัดการทำงาน การจัดการกับสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการเวลา และความช่วยเหลือในการเรียนออนไลน์

นอกจากนี้ผลการศึกษายังสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในอนาคต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ แรงจูงใจทางจิตวิทยา การมีส่วนร่วมในการเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุนวิจัยในชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2566). *สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ COVID-19*. <https://covid19.ddc.moph.go.th/>
- เกตุม สระบุรินทร์, ศราวุฒิ แยมดี, และ ณีฎฐวิวัฒน์ ไชยโพธิ (2559). *ทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Moodle กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร* [มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร]
- จิราภานต์ อ่อนชาผิว และสุชาดา นันทะไชย. (2564). ปัญหาและความต้องการของการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โรงเรียนวัดด่านสำโรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1. *Journal of Modern Learning Development*, 6 (4).
- ชนพรพรรณ ทวีทรัพย์ธนาถล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *Veridian E-Journal SU*, 4 (1).
- พระมหาเมธี จันทวิโส, พระครูวิชาติสิกขกิจ, & ดวงฤทัย เอี่ยมพล. (2565). ปัญหาการเรียนออนไลน์. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*, 19 (1).
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ, จุรีย์ นฤมิตเลิศ, & กิตติยา สมุทรประดิษฐ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 7 (1).
- วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายนต์, & จรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14 (34), 34.
- วิทัศน์ ฝึกเจริญผล, กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล, พินดา วราสุนันท์, กุลธิดา นุกุลธรรม, สุमितร์ สุวรรณ, สีนุช สุวรรณภักชาติ, กิตติศอร เหล่าเหมณี. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 Readiness to Implement Online Learning Management under the Covid-19 Pandemics. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 44 (1), 44-61.
- Alibak, M., Talebi, H., Neshat-Doost, & Hamid-Taher. (2019). Development and validation of a test anxiety inventory for online learning students. *Journal of Educators Online*, 16, 16.
- Barnard, L., Lan, W. Y., To, Y. M., Paton, V. O., & Lai, S.-L. (2009). Measuring self-regulation in online and blended learning environments. *The Internet and Higher Education*, 12 (1), 1-6. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2008.10.005>
- Cerny, B. A., & Kaiser, H. F. (1977). A study of a measure of sampling adequacy for factor-analytic correlation matrices. *Multivariate Behav Res*, 12 (1), 43-47. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr1201_3

- Hooper, J. C. & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 53-61.
- Deb, S., & Ali Ahmed, M. (2018). Determining the service quality of the city bus service based on users' perceptions and expectations. *Travel Behaviour and Society*, 12, 1-10. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tbs.2018.02.008>
- Dong, E., Du, H., & Gardner, L. (2020). An interactive web-based dashboard to track COVID-19 in real time. *Lancet Infect Dis*, 20 (5), 533-534. [https://doi.org/10.1016/s1473-3099\(20\)30120-1](https://doi.org/10.1016/s1473-3099(20)30120-1)
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18 (1), 39-50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Golob, T. F. (2003). Structural equation modeling for travel behavior research. *Transportation Research Part B: Methodological*, 37 (1), 1-25. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0191-2615\(01\)00046-7](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0191-2615(01)00046-7)
- Hair, J. F. B., W.C. Babin, B.J. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Pearson Education. <https://books.google.co.th/books?id=SLRPLgAACAAJ>
- Hu, L. t., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6 (1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Jomnonkwao, S., Sangphong, O., Khampirat, B., Siridhara, S., & Ratanavaraha, V. (2016). Public transport promotion policy on campus: evidence from Suranaree University in Thailand. *Public Transport*, 8 (2), 185-203. <https://doi.org/10.1007/s12469-016-0122-2>
- Khampirat, B. (2012). *Structural equation modeling*. Institute of Social Technology (IST) Suranaree University of Technology.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Lai, W.-T., & Chen, C.-F. (2011). Behavioral intentions of public transit passengers—The roles of service quality, perceived value, satisfaction and involvement. *Transport Policy*, 18 (2), 318-325. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tranpol.2010.09.003>
- Loehlin, J. C. (1998). *Latent variable models: An introduction to factor, path, and structural analysis*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Maheshwari, G. (2021). Factors affecting students' intentions to undertake online learning: an empirical study in Vietnam. *Education and Information Technologies*, 26 (6), 6629-6649. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10465-8>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. McGraw-Hill. <https://books.google.co.th/books?id=WE59AAAAMAAJ>

- Pham, T. T. T., Le, H. A., & Do, D. T. (2021). The factors affecting students' online learning outcomes during the COVID-19 pandemic: A bayesian exploratory factor analysis. *Education Research International, 2021*, 2669098. <https://doi.org/10.1155/2021/2669098>
- Pintrich, P. R., Smith, D. A. F., Garcia, T., & McKeachie, W. J. (1993). Reliability and predictive validity of the motivated strategies for learning questionnaire (Mslq). *Educational and Psychological Measurement, 53* (3), 801-813. <https://doi.org/10.1177/0013164493053003024>
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: a critical review of the literature and recommended remedies. *J Appl Psychol, 88* (5), 879-903. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879>
- Reason, J., Manstead, A., Stradling, S., Baxter, J., & Campbell, K. (1990). Errors and violations on the roads: a real distinction?. *Ergonomics, 33* (10-11), 1315-1332. <https://doi.org/10.1080/00140139008925335>
- Yu, Q. (2022). Factors influencing online learning satisfaction. *Frontiers in Psychology, 13*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.852360>

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

The Factors Influencing the Development of Community Potential Through the Digital Community Center

อลงกต แพนสนิท¹, วิษณุ ปัญญาณรงค์², ปรรธนา มะลิไทย³
Alonggote Phansanit¹, Wisanu Panyayong², Prathana Malithai³

Received: 16 November 2022

Revised: 23 January 2023

Accepted: 6 February 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เข้าใช้บริการจำนวน 398 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 เก็บข้อมูลตามสัดส่วนและใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยตัวแปรทั้ง 4 อยู่ในระดับมาก ผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้านพบว่าปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ($\beta = 0.137$) การบริหารองค์การ ($\beta = 0.244$) ด้านขีดสมรรถนะบุคลากร ($\beta = 0.225$) การมีส่วนร่วมของชุมชน ($\beta = 0.303$) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: อิทธิพล, การพัฒนา, ศักยภาพชุมชน, ศูนย์ดิจิทัลชุมชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์, วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์, วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹ Assistant Professor in Public Administration, Collage of Law and Government, Sisaket Rajabhat University

² Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

³ Assistant Professor in Public Administration, Collage of Law and Government, Sisaket Rajabhat University

E-mail: alonggote4@hotmail.com

* Corresponding Author Email: prathana.m08@gmail.com

Abstract

This research studied. - 1. the guidelines of developing community potential through the Sisaket Digital Community Center, 2. Study the factors influencing the development of community potential through the Digital Community Center. The methodology of quantitative research was questionnaires which collected the data from 398 service users. The statistics used in the analysis were mean, standard deviation and coefficient and multiple regression analysis. The results showed that Digital Infrastructure Factor organization administration, personnel competency, community involvement, education learning information, social cultural aspects, economic aspects and income promotion were at a high level. The data was also analyzed using multiple regression methods to predict the influence of all four factors. It was found that digital infrastructure factors ($\beta = 0.137$), organizational management ($\beta = 0.244$), personnel competency ($\beta = 0.225$), community participation ($\beta = 0.303$) influenced the development of community potential through Sisaket's Digital Community Center. It was statistically significant at the .05 level.

Keywords: Influencing, development, community potential, digital community center

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตทางการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2561, หน้า 1) ศูนย์ดิจิทัลชุมชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นต้องมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากในฐานะที่ใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่น โดย

ปฏิบัติการภารกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยและความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564) ในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริงนั้นต้องเริ่มพัฒนาในระดับฐานรากของระบบได้แก่เศรษฐกิจในระดับชุมชนซึ่งในปัจจุบันเศรษฐกิจในระดับชุมชนนั้นยังมีอีกจำนวนมากไม่น้อยที่อยู่ในระดับของการไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนที่ไกลจากเขตเมืองหรืออยู่ในแถบชนบทถึงแม้รัฐจะสนับสนุนและส่งเสริมการกระจายงบประมาณลงสู่กลุ่มเหล่านี้เพื่อหวังให้เกิดการกระตุ้นการพัฒนาจากกลุ่มเนื่องจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเหล่านี้

ยังขาดการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การพัฒนาความสามารถ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนจึงเป็นองค์การที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยีให้กับชุมชนเพื่อให้ความรู้และทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพ โดยในปี 2565 มีศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมากถึง 2,394 ศูนย์ ซึ่งศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษซึ่งมีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนเทศบาลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตุม อำเภอศรีรัตนะ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนหอคอยศรีลาดวนเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองศรีสะเกษ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลปะอ่าว อำเภออุทุมพรพิสัย ศูนย์ดิจิทัลชุมชนโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดเจียงอี) อำเภอเมืองศรีสะเกษ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษ์ และศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพราน อำเภอขุนหาญ

การจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี โดยในการดำเนินการยังมีปัญหาในการให้บริการต่างๆ เช่น การให้บริการประชาชนผู้มารับบริการ หรือปัญหาของผู้รับบริการ ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการเวลา ปัญหาในเรื่องของสถานที่ให้บริการ ประชาชนผู้รับบริการไม่ปฏิบัติตามกฎของศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่ตั้งไว้ ความยากจนที่เกิดการเสียเปรียบเนื่องจากการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ศูนย์ดิจิทัลชุมชนจึงเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความสำคัญเนื่องจากการใช้ชีวิตในยุคการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยเพื่อเข้าสู่ยุคดิจิทัล โดยต้องทำการส่งเสริมความรู้พร้อมการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียน

รู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง (ดิษฐาพันธ์ บุตรกุลและศิริณา จิตต์จรัส, 2562, หน้า 241-255) อีกทั้งจากงานวิจัยของ Hughes & Lan (2003) ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลของชุมชนและนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

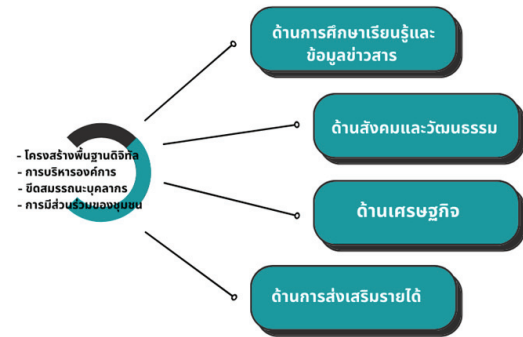
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษถือเป็นจังหวัดที่มีเกษตรกรจำนวนมากและชุมชนยังขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีจึงได้จัดให้บริการประชาชนที่สนใจได้เข้าร่วมอบรมศึกษาหาความรู้สร้างความพร้อมภาคประชาชนให้เกิดการรับรู้และใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ประชาชนในภาคการเกษตร และผู้มีรายได้น้อย อีกทั้งยังมีผู้ดูแลศูนย์และวิทยากรอิสระที่ดำเนินการเป็นจิตอาสา โดยได้รับการอบรมจากโครงการให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้ประกอบการให้สามารถเป็นพ่อค้าแม่ค้า ออนไลน์ สร้างช่องทางการขายเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้ สร้างความปรองดองและภูมิคุ้มกันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งจากฐานรากเพื่อสร้างรากฐานของการพัฒนาประเทศ ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องอาศัยองค์ประกอบและปัจจัยหลายด้านจากที่กล่าวมาข้างต้นศูนย์ดิจิทัลชุมชนจำเป็นที่จะต้องพัฒนาองค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การบริหารองค์การ การพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรรวมไปถึงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อใช้ศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษได้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและสามารถช่วยยกระดับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่เข้ารับบริการในเขตพื้นที่ศูนย์ดิจิทัลชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 7 แห่ง โดยใช้วิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 398 คน โดยใช้การสุ่มแบบใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) จากนั้นทำการเก็บข้อมูลตามสัดส่วน (proportion size) และใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นโดยเลือกวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนอัตราส่วนการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

รายชื่อศูนย์ดิจิทัลจังหวัดศรีสะเกษ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนเทศบาลหนองใหญ่	4,005	22
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตุม	9,273	51
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนหอคอยศรีสำราญเฉลิมพระเกียรติ	10,290	57
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดเจียงอี)	10,290	57
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลปะอาว	5,039	28
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง	17,056	94
ศูนย์ดิจิทัลชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพวาน	16,130	89
รวม	72,083	398

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (questionnaire) ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัล

ชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางที่นำมาพัฒนาปรับปรุงพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนผ่านศูนย์

ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (open ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงก์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha = .989

สถิติที่ใช้ในการวิจัย 1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษตามความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย จากการใช้สูตรการหาอันดับภาคชั้น สามารถแบ่งคะแนนค่าเฉลี่ยได้ 5 ระดับ ดังนี้

น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับ
น้อย	ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับ
ปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับ
มาก	ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับ

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (stepwise multiple regression)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.3 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.9 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 40.4

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของระดับการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษพบว่าโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมากเป็นลำดับที่ 1 กล่าวคือ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.14 (S.D. = .755) ขีดสมรรถนะบุคลากรเป็นอันดับที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.06 (S.D. = .764) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอันดับที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.01 (S.D. = .763) และการบริหารองค์การเป็นลำดับสุดท้าย อยู่ในระดับมากที่สุดที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = .756) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และการจัดลำดับ ของการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

การพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ	X	S.D.	แปลผล	จัดลำดับ
โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	4.14	.755	มาก	1
การบริหารองค์การ	3.99	.756	มาก	4
ขีดสมรรถนะบุคลากร	4.06	.746	มาก	2
การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.01	.763	มาก	3

3. ในภาพรวมของการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษพบว่าด้านการศึกษาเรียนรู้และข้อมูลข่าวสารมากเป็นอันดับที่ 1 กล่าวคือ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.08 (S.D. = .726) ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นอันดับที่ 2 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย

4.02 (S.D.=.750) ด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 3 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = .764) และด้านการส่งเสริมรายได้เป็นอันดับสุดท้าย อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.95 (S.D. = .817) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และการจัดลำดับของแนวทางพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ	X	S.D.	แปลผล	จัดลำดับ
ด้านการศึกษาเรียนรู้และข้อมูลข่าวสาร	4.08	.726	มาก	1
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.02	.750	มาก	2
ด้านเศรษฐกิจ	3.99	.764	มาก	3
ด้านการส่งเสริมรายได้	3.95	.817	มาก	4

4. ผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้านพบว่าปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ($\beta = 0.137$) การบริหารองค์การ ($\beta = 0.244$) ด้านขีดสมรรถนะบุคลากร ($\beta = 0.225$) การมีส่วนร่วมของชุมชน ($\beta = 0.303$) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพ

ชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ โดยตัวแปรทั้ง 4 ร่วมกันสามารถพยากรณ์การพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ (R^2) ได้ร้อยละ 79.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณการนำค่าน้ำหนักความสำคัญอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ ต่อภาพรวมของการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

Model	ตัวแปร	R	R ²	Adjusted R ²	Coefficients		t	Sig
					b	β		
1	การมีส่วนร่วมของชุมชน	.838	.703	.702	.850	.780	24.490	.000
2	การมีส่วนร่วมของชุมชน	.876	.768	.767	.478	.441	8.325	.000
	การบริหารองค์การ				.440	.418	7.836	.000
3	การมีส่วนร่วมของชุมชน	.888	.789	.787	.318	.325	4.936	.000
	การบริหารองค์การ				.319	.281	5.322	.000
	ขีดสมรรถนะบุคลากร				.309	.282	4.933	.000
4	การมีส่วนร่วมของชุมชน	.893	.797	.795	.266	.303	3.950	.000
	การบริหารองค์การ				.299	.244	4.986	.000
	ขีดสมรรถนะบุคลากร				.275	.225	4.318	.000
	โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล				.125	.137	2.461	.000

a = .339 S.E. est = .32193

*p<.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยในปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลมากที่สุดต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยศูนย์ดิจิทัลชุมชนยังมีเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับ โรงเรียนเครือข่าย วิชาศึกษาชุมชน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาของศูนย์ดิจิทัล ภาคเอกชน รวมไปถึงภาคประชาชนซึ่งในระยะแรกในทุกๆ ศูนย์ได้พัฒนาการเรียนรู้อันผ่านผู้นำชุมชนเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญให้กับชุมชนอันจะส่งผลต่อผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น จิตอาสา ผู้สูงอายุ ประชาชน นักท่องเที่ยว และในบางศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่ตั้งอยู่ในโรงเรียน ในระยะแรกของการบริหารเน้นไปที่นักเรียนและครู

ของตนเองและต่อมาก็ได้พยายามขยายผลไปสู่ประชาชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีผู้มาใช้บริการน้อยและต้องปฏิบัติตามมาตรการของรัฐ ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ต้องหยุดชะงักลงแต่อย่างไรก็ตามทุกศูนย์ก็พยายามขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนของพื้นที่อยู่อย่างสม่ำเสมอโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทน วิถีชีวิตของประชาชนโดยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกร ทำนา ทำสวนชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะอยู่ที่สวน ไม่มีความสนใจในเรื่องนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี ศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องกระตุ้นบุคคลเหล่านี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพอันจะส่งผลต่อรายได้ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างกับความพร้อมของคนชุมชนเมืองจะมีความพร้อมมากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

กนิษฐา ศอกกลาง (2562) ควรมีการให้จัดเวทีชาวบ้าน ให้ชาวได้ออกความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจสำรวจการวางแผนด้านกายภาพ สำรวจปัญหาและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน มีการสำรวจปัญหาและจัดการปัญหาภายในชุมชน และด้านการบริหารและจัดทำแผนในชุมชน

ปัจจัยด้านการบริหารองค์การซึ่งมีอิทธิพลรองลงมามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น ความสำเร็จของศูนย์ดิจิทัลชุมชนขึ้นอยู่กับทิศทางและนโยบายในการบริหารของศูนย์นั้นๆ แต่องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารคืองบประมาณในการจ้างงานบุคลากรที่ดูแลศูนย์นั้นยังไม่เพียงพอและในบางศูนย์ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโดยตรง และที่สำคัญผู้บริหารที่ดูแลศูนย์ดิจิทัลชุมชนพบว่าการจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชน 2 ปี ที่ผ่านมายังไม่มีโครงการใดที่ประสบความสำเร็จแสดงให้เห็นถึงการขาดแผนที่จะทำให้เกิดประสบความสำเร็จและยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นแผนระดับองค์การหรือแผนเป้าหมายในการพัฒนาประชาชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องกำหนดแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจนผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารงานและไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนสอดคล้องกับ ครรชิต สิงหเสนานนท์ และ สัมพันธ์ พลภักดี (2560) พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการให้บริการด้านการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารมวลชนให้มีคุณภาพสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ด้านขีดสมรรถนะบุคลากร จากการศึกษาพบว่า มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการจัดตั้งศูนย์ในช่วงแรกสำนักงานสถิติจังหวัดจะเป็นผู้ดูแล

และส่งเจ้าหน้าที่มาประจำศูนย์ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลจะขึ้นตรงกับสำนักงานสถิติ และเมื่อเจ้าหน้าที่ไม่ได้ขึ้นตรงกับทางหน่วยงานที่อยู่ในสถานที่ตั้งทำให้การสั่งการหรือการบังคับบัญชาเป็นไปได้ด้วยความไม่ราบรื่น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลศูนย์ดิจิทัลมีสัญญาเป็นรายปี หากหมดสัญญาและทางสำนักงานสถิติจังหวัดไม่ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาให้ใหม่ทำให้เกิดการขาดผู้ดูแลศูนย์ที่มีความรู้และความชำนาญโดยตรง หน่วยงานที่ตั้งจึงต้องจัดหาเจ้าหน้าที่มาแทนอาจจะใช้คนในองค์กรเดิมมาทำหน้าที่ดูแลหรือจ้างคนใหม่ ซึ่งความรู้ความสามารถในบางอย่างไม่สามารถทดแทนเจ้าหน้าที่ๆ ผ่านการอบรมเพื่อดูแลศูนย์โดยตรง หน่วยงานที่ดูแลศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องพัฒนาบุคลากรของตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมกับความไม่แน่นอนในการบริหารองค์การอยู่เสมอสอดคล้องกับ ธนพร แยมสุดา (2561) พบว่าหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ก็ตามที่มีกรวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และดำเนินการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคน พัฒนาระบบงานให้สามารถสร้างผลผลิตและผลลัพธ์ขององค์กรให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องโดยเชื่อมโยงกับมิติทางการบริหารจัดการอื่นๆ จะทำให้องค์กรนั้นสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลงานที่ดีมีคุณภาพจนได้รับการยอมรับ จะเป็นที่ยอมรับได้ว่าองค์กรนั้นเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง

ผลการวิจัยในปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเข้าถึงข้อมูลในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยโทรศัพท์มือถือส่วนตัวของประชาชน ทำให้ความสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์ในการ

สืบค้นหรือทำธุรกรรมต่างๆ ทำให้ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับศูนย์ดิจิทัลเท่าที่ควรถึงแม้จะมีคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ครบครันและสถานที่ตั้งของศูนย์ดิจิทัลชุมชนโดยส่วนใหญ่ได้ปรับเปลี่ยนจาก ห้องประชุม ห้องสมุด ทำให้เกิดการแออัดพื้นที่ทำให้เข้าใช้งานได้ยาก เช่น หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีประชุมก็จะทำให้ใช้งานศูนย์ดิจิทัลชุมชนลำบากเนื่องจากอยู่ในห้องเดียวกัน ในขณะที่หากศูนย์ตั้งอยู่ในโรงเรียนการใช้งานจะมีความหนาแน่นในช่วงนักเรียนพักเที่ยงหรือพักเบรกและไม่เพียงพอต่อการใช้งานเนื่องจากมีจำนวน 8 เครื่องและประชาชนไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ ดังนั้น ศูนย์ควรมีแผนงบประมาณที่ชัดเจนในการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลต่างๆ และออกแบบสถานที่ของศูนย์ให้เหมาะสมและมีความเป็นสัดส่วนทำให้ง่ายต่อการเข้าใช้ สอดคล้องกับ สิริมาศ จันทน์แดง (2564) ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาต้องมาจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ สมาคม และกองทุนต่างๆ ด้วยความจริงใจที่จะสนับสนุนการลดช่องว่างทางดิจิทัลในสังคมไทย โดยการสร้างความพร้อมสิ่งต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ได้แก่ 1) โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบอินเทอร์เน็ต และระบบโทรคมนาคม 2) อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต 3) ทักษะการใช้งานระบบ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ผลการศึกษาปัจจัยด้านการศึกษาเรียนรู้และข้อมูลข่าวสาร พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทันสมัยและรวดเร็ว แก่ประชาชนในชุมชนเป็นภารกิจหลักของศูนย์ดิจิทัลชุมชนโดยมุ่งให้ชุมชนทราบถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการ

ค้าขายและการประกอบอาชีพ เพิ่มพูนทักษะทางดิจิทัลให้กับทุกกลุ่มของชุมชนไม่ว่าจะเป็น ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เกษตรกร นักเรียนและเยาวชน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะและพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ขาดกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่สำคัญต้องทำให้ศูนย์ดิจิทัลชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้ โดยมุ่งเน้นการสร้างทักษะดิจิทัลขั้นพื้นฐานให้แก่ชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางทักษะและรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ พิกุล มีมานะ และคณะ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน

ผลการวิจัยปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ในภาพรวมของการวิจัยเชิงปริมาณอยู่ในระดับมาก ในขณะเดียวกันผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพได้สะท้อนให้เห็นถึงศูนย์ดิจิทัลชุมชนได้ให้ความสำคัญในน้ำหนักประเด็นนี้น้อยที่สุด ทั้งนี้ต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นทำให้รูปแบบของการเผยแพร่ในด้านเนื้อหาอาจมีการให้ความสำคัญของแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ในบางพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจึงได้นำผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมาเป็นจุดขายทางด้านวัฒนธรรมที่ส่งต่อกันมาทางผลิตภัณฑ์ของชุมชนสู่สินค้าที่ทำรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมหากเป็นศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองที่มีความแตกต่าง

ทางด้านวัฒนธรรมก็จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่แตกต่างกับชุมชนที่อยู่ในชนบทโดยเน้นไปที่การพัฒนาสังคมตามเป้าหมายของนโยบายจังหวัดสำหรับศูนย์ดิจิทัลที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปทางผลิตภัณฑ์ก็ได้ให้ความสำคัญกับ 10 วาระของจังหวัดศรีสะเกษพร้อมกับการเผยแพร่องค์ความรู้ที่สืบทอดกันทางวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ โดยมีแผนงานที่จะใช้ศูนย์ดิจิทัลเป็นเครือข่ายและเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนจาก ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้รู้ในท้องถิ่น สอดคล้องกับ อุไรวรรณ แมะบ้าน (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง พบว่ากลยุทธ์การบริหารจัดการที่ชุมชนนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเอง คือ การจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ การบริหารทุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยความสำเร็จหลักของการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองในชุมชนท้องถิ่นไทย

การพัฒนาและขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจชุมชนของศูนย์ดิจิทัลเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อที่จะให้ชาวบ้านได้มีรายได้มากขึ้นจากช่องทางออนไลน์อันจะส่งผลทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนมีรายได้มากขึ้นและมีเงินหมุนเวียนในแต่ละตำบลมากยิ่งขึ้น และยังได้มีการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยการเสริมสร้างอาชีพและอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องโดย รวมไปถึงในมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐที่มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันก็จะทำความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยทุกๆ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษจะมุ่งเน้นในประเด็นของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนผ่านระบบ e-commerce ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีช่องทางการขายส่งผลให้มีรายได้มากขึ้น ทั้งนี้ศูนย์

ดิจิทัลชุมชนจะต้องศูนย์กลางในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพโดยสร้างนวัตกรรมผ่านองค์ความรู้จากเทคโนโลยีผสมเข้ากับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แม้กระทั่งด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นให้กับคนในชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกับ พัชรภา สິงห์ธนาสาร (2557) พบว่าผู้นำชุมชนควรให้การสนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนมีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอย่างจริงจัง และควรจริงจังกับการพัฒนาและเข้ามาบริหารจัดการเพราะจะมีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของสมาชิกและชาวบ้านในชุมชน

ผลการวิจัยด้านการส่งเสริมรายได้ของชุมชนในการวิจัยเชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่าอยู่ในระดับมากแต่มีคะแนนที่ต่ำที่สุดเมื่อพิจารณาจากข้อมูลจะพบว่าชุมชนมีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ยังไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากพื้นฐานของชุมชนโดยส่วนมากเป็นเกษตรกรอาจจะยังไม่เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางทักษะดิจิทัลที่ศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเพื่อยกระดับรายได้โดยเน้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมชุมชนผ่านการอบรมจากศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยขยายโอกาสทางการตลาดทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ค้ากับผู้ซื้อผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลผ่านช่องทางออนไลน์เมื่อได้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มช่องทางขายให้กับผู้ผลิตโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้ไม่ถูกเอาเปรียบ ในขณะที่ศูนย์ดิจิทัลที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษาก็ได้ให้ความสำคัญในการสร้างทักษะอาชีพให้แก่นักเรียนเพื่อที่จะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยเน้นไปที่การขายสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ดิจิต็อก สอดคล้องกับ อมรจิต ขานพิมาย และ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมรายได้ของประชาชนตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวางจำหน่ายให้สอดคล้องกับสถานะของตลาดและผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสำคัญและมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาชุมชนร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และชุมชนในพื้นที่เข้ามาร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของศูนย์ดิจิทัลชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน

1.2 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ดิจิทัลชุมชนโดยใช้ประชาชนในพื้นที่ มีการกำหนดแผนและแนวทางที่ชัดเจน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง

1.3 สร้างความเข้าใจและเป้าหมายในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ดิจิทัลที่หน่วยงานส่วนกลางส่งมาประจำ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการประสานงานและการพัฒนาชุมชนตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

1.4 มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลขั้นพื้นฐานให้กับชุมชนอย่างเร่งด่วน สร้างแรงจูงใจกับผู้ที่ยังไม่เห็นความสำคัญของเทคโนโลยี โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ในการใช้ดิจิทัลสำหรับชีวิตประจำวันและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

1.5 จัดทำห้องศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้มีความเหมาะสม แยกส่วนออกมาจากสถานที่ที่ปะปนกับการทำงานของหน่วยงานราชการ ลดขั้นตอนการเข้าใช้งาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าใช้บริการศูนย์ดิจิทัลสามารถเข้าใช้งานได้ง่าย สะดวกสบาย มีความเป็นส่วนตัว และมีความเข้าถึงได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีของชุมชน

2.2 ควรเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนและภาคเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาชุมชน เช่นกระทรวงดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติจังหวัด ภาคการขนส่งสินค้าชุมชน ผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมไปถึงศูนย์ดิจิทัลชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ที่ช่วยให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *โครงสร้างสำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. <https://www.mdes.go.th>.
- กนิษฐา ศอกกลาง. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสาร มทร.อีสาน (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2 (2), 81-91.
- ครรชิต สิงห์เสมานนท์ และสัมพันธ์ พลภักดี. (2560). การบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)*, 8 (1), 122-131.
- ดิษฐาพันธ์ บุตรกุลและศิริณา จิตต์จรัส. (2562). การส่งเสริมความพร้อมการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 11 (1), 241-255.
- ชนพร แยมสุดา. (2561). การจัดการความรู้: เครื่องมือขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรขีดสมรรถนะสูง. *วารสารแพทย์นารี*, 45 (1), 170-181.
- พัชราภา สิงห์ธนะสาร. (2557). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบริเวณพื้นที่รอบวนอุทยานเขาหลวง เขตอำเภอลาดยาว และอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารมหาวิทยาลัยกายัพ*, 24 (2), 169-204.
- พิกุล มีมานะ, ดุษฎีวัฒน์ แก้วอินทร์ และสนุก สิงห์มาต. (2559). การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์. *ธรรมทรรศน์*, 16 (3), 203-215.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก.
- สิริมาส จันทน์แดง. (2564). Edtech เทรนด์การศึกษายุคใหม่: การนำมาใช้ลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาท่ามกลางปัญญาของว่างทางดิจิทัล. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 12 (3), 44-56.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *ศูนย์ดิจิทัลชุมชน*. <https://dc.onde.go.th>.
- อมรจิต ขานพิมาย และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมรายได้ของประชาชนตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)*, 7 (3), 213-222.
- อุไรวรรณ แมะบ้าน. (2563). การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 8 (2), 73-88.
- Hughes, J. & Lan, K. R. (2003). The culture of digital community networks and its impact on the music industry. *The International Journal on Media Management*, 5 (3), 180-189.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row Publications.

ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

The Supply Chain of Experience Tourism along the Chi River Basin, from Buriram to Surin Province

อุบลวรรณ สุวรรณภูษิต¹, นิสานาท แก้ววินัด¹, ชาริณี มีเจริญ¹, อำพล ชะโยมชัย¹
Ubonwan Suwannaput¹, Nisanath Kaewwinud¹,
Tarinee Meecharoen¹, Ampol Chayomchai¹

Received: 15 July 2022

Revised: 3 March 2023

Accepted: 20 March 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว และนำเสนอแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในตำบลที่มีพื้นที่ติดลุ่มน้ำชี พื้นที่ละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเสา วิเคราะห์และการตีความใช้การวิเคราะห์แก่นความคิดโดยวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางด้านต้นน้ำ ได้แก่ ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ค่านิยมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านกลางน้ำ ได้แก่ ที่พักอาศัย การเดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว และอาหารและงานฝีมือท้องถิ่น ปัจจัยทางด้านปลายน้ำ ได้แก่ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว คุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการกลับมาเที่ยวซ้ำ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน คุณภาพชีวิตของชุมชน และการรักษาสภาพแวดล้อม และ 2) แนวทางการพัฒนา คือ ยกกระดับปัจจัยทางด้านต้นน้ำของการท่องเที่ยว พัฒนาปัจจัยทางด้านกลางน้ำของการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทาน, การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์, ลุ่มน้ำชี

¹ อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, e-mail: s_ubonwan@srru.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Management Sciences, Surindra Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to study the tourism supply chain and to propose a supply chain development guideline for experiential tourism along the Chi River Basin in Buriram and Surin provinces. Key informants were residents of the local community and data was related in sub-districts along the Chi River Basin; 20 people per area, totaling 120 people. Data were collected from interviews and focus groups, triangular data quality was examined, and interpretation was based on conceptual analysis by content analysis. The results showed that. - 1) upstream factors included resources and potential of tourist attractions, attributes of tourist attractions, information, values and culture, community participation, experience, and duties of tourism personnel. Midstream factors included accommodation, access to tourist attractions, excursions, sightseeing activities, food, and local handicrafts. Downstream factors include tourist safety, the perceived service value, visitor satisfaction and re-visits, and sustainable tourism development, including preserving community culture, community quality of life and saving the environment. 2) The development guidelines proposed to enhance the upstream factor of tourism, develop the midstream factor of tourism, promote creative marketing for sustainable tourism development, and to drive tourist attractions to achieve sustainable tourism development.

Keywords: Supply chain, experience tourism, the Chi River

บทนำ

การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นนโยบายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น ตามหมุดหมายที่ 2 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ที่กำหนดให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพิ่มการพึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและกระจายรายได้สู่พื้นที่ และบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งจะทำให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่ ทำให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องพยายาม

ผลักดันให้การขับเคลื่อนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลให้บรรลุเป้าหมาย และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อันเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางการท่องเที่ยวที่เน้นให้แหล่งท่องเที่ยวหรือเจ้าของวัฒนธรรม เกิดการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์ การมีส่วนร่วมอันจะทำให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวหรือเจ้าของวัฒนธรรม อีกทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนซึ่งจะช่วยนำพาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไป

สู่ความยั่งยืนได้ในที่สุด (สุปรียา สืบสุนทร และ นิสากร คุณวงศ์, 2561)

การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในเมืองรองมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีการปรับแผนการส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย บนพื้นฐานของอัตลักษณ์และภูมิปัญญาพื้นถิ่น วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของคนในชุมชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและมีชื่อเสียง ส่งการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนได้ เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างอาชีพและรายได้จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การผลิตสินค้าชุมชน การให้บริการลูกค้าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเครือข่ายผู้ผลิต/ชุมชน/ การให้บริการ จะมีโอกาสมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมและการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ของกรมการพัฒนาชุมชน (นาคยา เกตุสมบุญ และวันทนา เนาว์วัน, 2562) ทั้งนี้ จังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์เป็นพื้นที่ราบสูง มีเทือกเขาพนมดงรักทอดยาวตามแนวเขตแดนประเทศไทย-กัมพูชา และมีแม่น้ำชี ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำมูล เกิดจากเทือกเขาพนมดงรัก โดยกันเขตแดนระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์ เป็นลำน้ำที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ 90 กิโลเมตร ไหลผ่านจังหวัด

บุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ไปบรรจบแม่น้ำมูลที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์, 2563) ทำให้สองข้างตลิ่งอุดมไปด้วยพันธุ์ไม้พื้นเมืองหายาก ปลาพื้นบ้านนาๆ ชนิด รวมทั้งวิถีชีวิตของชนพื้นเมืองที่ดำรงค้อยู่ร่วมกับลำน้ำสายนี้มาเป็นเวลานาน ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวอันเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างสรรค์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์สำหรับการท่องเที่ยว รวมไปถึงการส่งมอบบริการนั้นให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเครือข่าย “เรียนรู้” และก่อให้เกิดชุมชนนวัตกรรมบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำชีจังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ส่งผลให้เกิดมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุน ทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่เพิ่มขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตนเอง และการจัดการตนเองบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และคณะ, 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว (tourism supply chain) คือ ห่วงโซ่ที่ประกอบด้วย ผู้ค้าที่มีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของสินค้าและบริการ

ไปจนถึงขั้นตอนการส่งมอบสินค้าให้ถึงมือลูกค้า ในธุรกิจการท่องเที่ยว และเครือข่ายขององค์กร ด้านการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ กิจกรรมและผลิตภัณฑ์สำหรับการท่องเที่ยว รวมไปถึงการส่งมอบบริการนั้นให้กับนักท่องเที่ยว การจัดองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทาน ของการท่องเที่ยว (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และคณะ, 2564) โดยแบ่งส่วนประกอบออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ผู้จัดจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (suppliers) ผู้ประกอบการทัวร์ (tours operator) ตัวแทนการท่องเที่ยว (agents) และลูกค้า (customers) ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน ในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งจากผลการวิจัยรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของ มนทิวรา สังข์ทอง และคณะ (2563) พบว่า สภาพห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยว มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือสภาพ ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น การจัดการห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวที่ดีนั้น ต้องมีการจัดการท่องเที่ยวให้ ได้ตามแบบแผนที่นักท่องเที่ยวต้องการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย หรือมีกิจกรรม ที่ไม่จำเป็นให้น้อยที่สุด โดยต้องไม่มีข้อผิดพลาด ใดๆ ระหว่างการเดินทางและนักท่องเที่ยวต้อง ได้รับการบริการอย่างดีและมีความพึงพอใจที่สุด (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และคณะ, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์

ประสบการณ์การท่องเที่ยวเป็นพื้นฐาน ของภาคการท่องเที่ยวและส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการกลับมาเยี่ยมชมจุดหมาย ปลายทางและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการผจญภัย

และประสบการณ์อันน่าตื่นเต้น และเป็นแหล่งแรง จูงใจที่สำคัญสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว โดย นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลาให้คุ้มค่าที่สุดและมี ประสบการณ์ที่น่าจดจำ ทั้งนี้ ลักษณะเฉพาะของ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นั้นขึ้น อยู่กับการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและการมี ส่วนร่วมทางอารมณ์ (Pencarelli & Forlani, 2016) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ท้องถิ่น แก่นักท่องเที่ยว เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง ความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่นด้วยการเรียนรู้ รวมถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน ท้องถิ่น (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และคณะ, 2564) ตามแต่ประชาชนในชุมชนอนุญาต รวมถึง นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (existential tourists) โดยฝังตัวเอง หรือ ใช้ชีวิตภายใต้ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเดียวกับผู้คนในท้องถิ่น ใช้ เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมานานขึ้น และพยายามใช้ ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น (จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด และคณะ, 2561) จากการศึกษาแนวพัฒนาการ ตลาดสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ท้องถิ่นของประเทศไทย ของ จิตศักดิ์ พุฒจรรยา (2564) อธิบายว่า การจัดการ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสินค้าเชิงประสบการณ์ ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงความเป็นอัตลักษณ์ของ ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม สัมผัสถึงความเป็น ท้องถิ่นด้วยการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ หรือ การผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การได้เห็น การได้ยิน การรับรส การได้กลิ่น การได้สัมผัส ทั้งทางกายและใจ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ท้องถิ่น (local experience) อย่าง แท้จริง สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยบทบาท ของคนในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้องกับทั้งการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งล้วนมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี โดยนำเสนอแนวทางการตลาดสินค้าและบริการ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น (local experience tourism) ของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ

พื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ เกิดจากเทือกเขาพนมดงรัก หรือพนมดงรัก ใกล้กับช่องกระห่อม และช่องตาเมื่อน แบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำมูล และเป็นหนึ่งในแม่น้ำไม่กี่สายในประเทศไทยที่ไหลจากทิศใต้ขึ้นสู่ทิศเหนือ ความยาวในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประมาณ 90 กิโลเมตร และจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 160 กิโลเมตร ไหลผ่านจังหวัดบุรีรัมย์ในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด อำเภอประโคนชัย อำเภอพลับพลายชัย

อำเภอกระสัง และอำเภอสตึก และไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ในพื้นที่อำเภอปราสาท อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่บริเวณสบลำชี หรือวังทะลุ ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์, 2563) ทำให้สองข้างตลิ่งอุดมไปด้วยพันธุ์ไม้พื้นเมือง และสมุนไพรหายาก ปลาพื้นบ้านหลากหลายชนิด รวมถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ไทย-ลาว และไทย-กวยที่ดำรงค้อยู่ร่วมกับลุ่มน้ำสายนี้มาเป็นเวลานาน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ ทฤษฎีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ตามกรอบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ซึ่งดัดแปลงจาก Tapper (2004) และมนตรีฯ สังข์ทอง และคณะ (2563) ทำให้ได้กรอบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว		
ปัจจัยทางด้านต้นน้ำ	ปัจจัยทางด้านกลางน้ำ	ปัจจัยทางด้านปลายน้ำ
1. ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	1. ที่พักอาศัย	1. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
2. ด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว	2. การเดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	2. คุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ
3. ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ	3. การนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว	3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
4. ค่านิยมและวัฒนธรรม	4. อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น	4. การกลับมาเที่ยวซ้ำ
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน		
6. ประสิทธิภาพและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการท่องเที่ยว		

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน คุณภาพชีวิตของชุมชน และการรักษาสภาพแวดล้อม)

ที่มา (ดัดแปลงจาก Tapper, 2004; มนตรีฯ สังข์ทองและคณะ, 2563)

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และบุคลากรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่

เกี่ยวข้อง จำนวน 120 คน จำนวน 6 พื้นที่ พื้นที่ ละ 20 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีองค์ความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสมุนไพรหรือการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2) บุคลากรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ต้องทำงานอยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ไม่น้อยกว่า 2 ปี และองค์ความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ความมีประสิทธิภาพของข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง หรือความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับข้อมูล และความสามารถในการวิเคราะห์ของผู้วิจัย โดยอาศัยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าสว่าง ตำบลนาดี อำเภอเมือง ตำบลเมืองลิง อำเภอจอมพระ และตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และตำบลกระสัง และตำบลทุ่งวัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่บริเวณปลายน้ำของลุ่มน้ำชีโดยไหลไปบรรจบแม่น้ำมูลที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ทำให้สองข้างตลิ่งอุดมไปด้วยพื้นที่ไม้พุ่มเมืองหายาก ปลูกพืชบ้านนาๆ ชนิด รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำที่อยู่ร่วมกับลำน้ำสายนี้มาเป็นเวลานาน จากการศึกษาในเบื้องต้น พบว่า เป็นแหล่งต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างมาก และมีชุมชนรายล้อมตลอดลำน้ำ จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คณะผู้วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ

สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อประชุมระดมความคิดเห็น ในประเด็นของกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบรายละเอียดของการวิจัย และยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย จากนั้นสรุปข้อมูลที่ได้สำหรับใช้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพื่อนำไปช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนและครอบคลุมมากที่สุด ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้นมีคุณภาพน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และมีความครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2552)

คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แก่นความคิด (thematic analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (Creswell, 2008) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ ในส่วนของการนำเสนอผลการวิจัย ใช้การบรรยายอย่างลุ่มลึก (thick description) เพื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงให้ผู้อ่านสัมผัสได้มากที่สุด (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ จัตรารัตน์, 2549)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ มีดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (upstream factors) ประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำชี ป่าชุมชน ป่าริมน้ำ ซึ่งมีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ บางส่วนเป็นป่าเต็ง และป่าบุงป่าทามหรือป่าพรวนน้ำจืด มีต้นไม้ยืนหนาแน่น เป็นไม้มูลค่ารวมถึงมีสมุนไพร ของป่า สัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์

ประกอบกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม อาชีพ ดำเนินงาน และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวที่สนใจของแหล่งท่องเที่ยว หากเพียงแต่กิจกรรมบางอย่างจะไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

1.2 ด้านคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ มีการออกแบบลักษณะทางกายภาพที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น มีความเป็นธรรมชาติงดงาม และประชาชนในพื้นที่มีศักยภาพที่ดี เหมาะในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างประสบการณ์นักท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมการสัมผัสวิถีดั้งเดิมของชุมชน การศึกษาเส้นทางธรรมชาติริมน้ำ เป็นต้น

1.3 ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ปัจจุบันบุคลากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนมีความรู้ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุไม่เกิน 50 ปี หากแต่ปัจจัยพื้นฐานคือ การสร้างความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้มีสมรรถนะและจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวยังเป็นข้อจำกัดของพื้นที่ที่ต้องมีการปรับปรุงต่อไปในอนาคตหากต้องรองรับนักท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

1.4 ค่านิยมและวัฒนธรรม ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ยังคงมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ลาว และกลุ่มชาติพันธุ์กวย ซึ่งยังคงใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นหลัก มีอัตลักษณ์ชุมชนท่องเที่ยว ภูมิทัศน์อัต

ลักษณ์ คือ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของชุมชน อาหารอัตลักษณ์ คือ อาหารพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมการกินที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิต โดยเน้นใช้วัตถุดิบจากปลาน้ำชี และพืชผักที่หาได้ในชุมชน ผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ คือ สินค้าหรือบริการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ อาทิ การจักสาน กิจกรรมเพื่อสุขภาพจากสมุนไพร กิจกรรมทางน้ำ และผู้คนอัตลักษณ์ คือ ภาษาพื้นเมือง การแต่งกาย การบริการ อธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน ซึ่งรวมถึงปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้มีความรู้ความสามารถ และผู้นำเชิงจิตวิญญูณในท้องถิ่น

1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ มีความพร้อมและเต็มใจที่จะดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่เพื่อการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น ส่งผลต่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่ดีกว่าเดิม นำไปสู่ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

1.6 ประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ มีเพียงไม่กี่ชุมชนที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนบ้านหนองบัว ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลกระโพ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า หมูบ้านช้าง ในขณะที่ชุมชนอื่นๆ ยังไม่เคยจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว แต่มีความพร้อม และสนใจที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่สนใจทำกิจกรรมท่องเที่ยวยังขาดประสบการณ์

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์
บุคลากรอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

2. ปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (upstream factors) ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ที่พักอาศัย การจัดการที่พักแรม
ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์จะแบ่ง
ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ที่พักแรมที่นักท่องเที่ยว
เที่ยวอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้าน ส่วนใหญ่จะยังคง
รูปแบบลักษณะที่พักแรมให้กลมกลืนกับชุมชน
เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ ที่พักแรมได้
รับดูแลทั้งเรื่องความสะดวกและความปลอดภัย
สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนหนองบัว ตำบล
กระโพ มีโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮม
สเตย์ไทย และ 2) ที่พักแรมที่จัดไว้สำหรับ
นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ โฮมสเตย์ของ
ผู้ประกอบการเอกชน รีสอร์ท และโรงแรมในพื้นที่
และพื้นที่ใกล้เคียง

2.2 การเดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่ง
ท่องเที่ยวชุมชนต่างๆ มีการพัฒนาการเข้าถึง
แหล่งท่องเที่ยวในด้านเส้นทางเดินทางให้ดีขึ้น
ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ต่างๆ ซึ่งการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้
มีความสะดวกสบายขึ้นก็เพื่อให้คนในชุมชนและ
นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว และ
ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งรองรับการเดินทางโดย
ยานพาหนะส่วนตัว อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหา
ในกรณีที่เป็นรถสาธารณะที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวก
ให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทาง
เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการติดป้ายบอก
ทาง ดังนั้นการปักหมุดใน Google Map ที่ถูกต้อง
สามารถแก้ไขปัญหาในการเดินทางเพื่อเข้าถึง
แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง

2.3 การนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว
กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัด

บุรีรัมย์-สุรินทร์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ
ได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิง
ธรรมชาติ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ
ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการ
เรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการ
อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เช่น การเดินป่าศึกษา
เส้นทางธรรมชาติ ชมพันธุ์ไม้ สมุนไพรต่างๆ
การชมวิถีชีวิตชนโดยรอบ และ 2) กิจกรรมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว
ที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึง
ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่
ของสมาชิกชุมชนที่เป็น เอกลักษณ์ หรือการ
ประกอบอาชีพ รวมถึงการนำเสนอโบราณสถาน
โบราณวัตถุ และศาสนสถาน ซึ่งเป็นที่เคารพ
นับถือของชุมชน เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ
คนในชุมชน การเรียนรู้การประกอบอาชีพของ
คนในชุมชน การเข้าร่วมประเพณีต่างๆ ในชุมชน
 เป็นต้น

2.4 อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น ชุมชน
ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีความ
หลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบกับลักษณะ
ภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ
ความเชื่อและสภาพสังคม ล้วนเป็นตัวกำหนด
วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนในพื้นที่
ลุ่มน้ำชี มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนท่องเที่ยว
รวมถึงอาหารอัตลักษณ์ และผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์
ตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รูปแบบ
การประกอบอาชีพของคนในชุมชน รวมถึง
กิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ในชุมชน อาทิ อาหาร
ตามฤดูกาลของวัตถุดิบจากธรรมชาติในแม่น้ำ
ชี และป่าริมน้ำ เช่น อาหารที่มีส่วนผสมของ
ไข่มดแดง เห็ด ปลา เป็นต้น

3. ปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (upstream factors) ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยเป็นประเด็นที่สำคัญสำหรับการพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ เนื่องจากกิจกรรมส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมเดินป่า รวมถึงการท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งนี้ถ้านักท่องเที่ยวรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือถูกคุกคามในจุดหมายปลายทางของการพักผ่อน ทำให้เกิดความรู้สึกเชิงลบต่อจุดหมายปลายทางได้ ซึ่งอาจเกิดความเสียหายต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวและเป็นผลให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นลดลง อาทิ การจัดกิจกรรมทางน้ำจะต้องมีเสื้อชูชีพ และบุคลากรทางท่องเที่ยวต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การดูแลเรื่องของสุนัขในชุมชนที่ต้องไม่สามารถบวกรหรือสร้างความกังวลให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ยังขาดในเรื่องของประสบการณ์และการพัฒนาทักษะในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3.2 คุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีความสามารถในการให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนได้เรียนรู้และเข้าใจจากการใช้ทรัพยากรทางท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ของพื้นที่ ประกอบกับความมีอัธยาศัย ความเป็นมิตร ของคนในพื้นที่จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้คุณค่าจากการให้บริการ ซึ่งการสร้างคุณค่าจากการให้บริการบุคลากรทางท่องเที่ยวอาจต้องอาศัยประสบการณ์จากการรับนักท่องเที่ยว หากแต่ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีประสบการณ์ในการรับเที่ยวน้อย

3.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เป็นความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในทางบวก ความชอบ

ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านความปลอดภัย โดยชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์สามารถประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงการให้บริการหลังจากการรับนักท่องเที่ยว หากแต่ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีประสบการณ์ในการรับเที่ยวน้อย และไม่มีองค์ความรู้ในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องเสริมทักษะดังกล่าวให้กับชุมชนในอนาคตต่อไป เพื่อนำผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้บริการกับนักท่องเที่ยว

3.4 การกลับมาเที่ยวซ้ำ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีความสามารถในการสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวด้านบวกที่เชื่อมโยงความรู้สึกของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงวิถีท้องถิ่น และการสัมผัสประสบการณ์ทางธรรมชาติ อันจะเป็นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเดินทางท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่สนุกสนานและเบิกบานใจ รวมถึงการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ของนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้เข้ามาเรียนรู้สัมผัสเอกลักษณ์วิถีความเป็นอยู่แบบท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำชี

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะหากมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว

อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ นักท่องเที่ยว ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

4.1 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน การท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตอันดีงาม ทั้งนี้การท่องเที่ยวมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลอดจนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และทางธรรมชาติให้อยู่คู่กับคนในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง

4.2 คุณภาพชีวิตของชุมชน การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม ความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนรักษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมธรรมชาติ รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์จึงมีความสนใจที่จะจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน

4.3 การรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์มีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติมีการทดแทนการฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่ไม่คาดฝันจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 มีความรุนแรง นำกลัว และรวดเร็วอย่างมาก ด้วยมาตรการการรับมือของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการ Lockdown, Home-Local-State-Quarantine, Curfew, Social Distancing เป็นต้น อีกทั้งพฤติกรรม ทัศนคติ รสนิยม ความอ่อนไหว

ส่วนบุคคล เช่น การระมัดระวังรักษาตัว ความหวาดกลัว ความกังวล ความตื่นตระหนกของแต่ละบุคคล อุปสงค์การเดินทางและท่องเที่ยวทั้งหมดในประเทศไทยจึงลดลงอย่างมากและรวดเร็ว ในขณะที่อุปทานการท่องเที่ยวยังไม่ทันได้ปรับตัวหรือปรับตัวได้ช้ามาก ธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของภาคการท่องเที่ยวจะปรับเปลี่ยน/ลดการใช้วัตถุดิบและปัจจัยการผลิตทั้งแรงงานและทุนเช่นกัน ซึ่งการลดกิจกรรมการผลิตสินค้าและการให้บริการต่างๆ ย่อมทำให้มูลค่าเพิ่มในระบบเศรษฐกิจฐานรากโดยรวมมีมูลค่าที่ลดลงเช่นกัน และส่งผลกระทบต่อรายได้ของภาคครัวเรือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ส่งผลให้การเดินทางและการท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศและคนต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยลดลง เกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และให้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมจากการประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ การทำเกษตรกรรม แต่คาดการณ์ว่าหลังจากสถานการณ์โควิด อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะปรับตัวดีขึ้น และชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ พร้อมทั้งจะกลับมาพัฒนารูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยว

ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

ข้อเสนอแนวทางการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ปรากฏผลดังนี้

แนวทางที่ 1: ยกระดับปัจจัยทางด้านต้นน้ำของการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

เป้าประสงค์: ส่งเสริมและพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวให้แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และแหล่งท่องเที่ยวเดิม

ที่มีมาตรฐานสูงขึ้น มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ยกกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น ให้ครอบคลุมทุกมิติของการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เรือรถตู้ กิจกรรมท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยดำเนินการผ่านกระบวนการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับความสะอาด ความสะดวก ความปลอดภัย และเป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่ดีและปลอดภัย รวมถึงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นำไปสู่การสร้างอาชีพ และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตและรสนิยมของคนรุ่นใหม่ แต่ไม่ทิ้งกลิ่นอายวิถีชุมชน

4. เสริมสร้างทักษะ และประสบการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้กับบุคลากรทางการท่องเที่ยว รวมถึงผลักดันส่งเสริมศักยภาพคนในชุมชน สู่แกนนำสานต่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อเป้าหมายความยั่งยืน เช่น ปราชญ์ชุมชน และเยาวชนรุ่นใหม่ เป็นต้น

แนวทางที่ 2: พัฒนาปัจจัยทางด้านกลางน้ำของการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์

เป้าประสงค์: ส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทาน ถึง

เป้าหมาย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น อาทิ กิจกรรมการศึกษาเส้นทางธรรมชาติ กิจกรรมอนุรักษ์ลุ่มน้ำและพันธุ์ปลาน้ำชี นักเล่าเรื่องชุมชน อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น

3. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ถนน ป้ายบอกทาง การปักหมุดห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด

แนวทางที่ 3: ส่งเสริมการตลาดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์อย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์: ส่งเสริมและสร้างสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนนักท่องเที่ยว และเครือข่าย

2. จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้การแนะนำทางการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และประสานเพื่อจัดการข้อร้องเรียนของนักท่องเที่ยว

3. ขยายช่องทางทางการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งช่องทางออฟไลน์ (offline) และออนไลน์ (online) รวมถึงชุมชนท่องเที่ยวควรสร้างการรับรู้ (brand awareness)

และประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยใช้แนวคิดการสื่อสาร
ทางการตลาด (marketing communication)

4. จัดอบรมเสริมศักยภาพทักษะการ
สื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับบุคลากรทางการ
ท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

5. จัดเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว และสำรวจ
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลมา
ใช้ในการวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยว การ
ทำกิจกรรมสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว การพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยว

แนวทางที่ 4: ผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยว
เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์: ส่งเสริมและสร้างโอกาส
(opportunities) ในการผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยว
เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแนวทางในการ
ดำเนินงาน ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกิจกรรม
ทางการท่องเที่ยวในการดูแล ป้องกัน รักษา ฟื้นฟู
วัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. สำรวจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ชุมชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนิน
กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกิจกรรม
ทางการท่องเที่ยวในการดูแล ป้องกัน รักษา ฟื้นฟู
สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัด
บุรีรัมย์-สุรินทร์ พบว่า ปัจจัยทางด้านต้นน้ำพื้นที่
ลุ่มน้ำชีเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่

แม่น้ำชี ป่าชุมชน ป่าริมน้ำที่มีต้นไม้อยู่นานแน่น
เป็นไม้มูลค่า รวมถึงมีสมุนไพร ของป่า สัตว์ป่า
ที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับมีวิถีชีวิต ความเชื่อ
ค่านิยม อาชีพ ดำเนิน และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเรื่องเล่าที่สนใจของแหล่ง
ท่องเที่ยว เหมาะในการพัฒนาให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้าง
ประสบการณ์นักท่องเที่ยว หากเพียงแต่กิจกรรม
บางอย่างจะไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้
ตลอดทั้งปี การอำนวยความสะดวกให้แก่นัก
ท่องเที่ยวยังเป็นข้อจำกัดของพื้นที่ที่ต้องมีการ
ปรับปรุงต่อไปในอนาคตหากต้องรองรับนัก
ท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
ปัจจัยทางด้านกลางน้ำ มีที่พักแรมที่จัดไว้ให้
สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ โฮมสเตย์
ของชุมชน และผู้ประกอบการเอกชน รีสอร์ท และ
โรงแรมในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง การเข้าถึง
แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายมากขึ้น
นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว และ
ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น หากรองรับเพียงการเดินทาง
โดยยานพาหนะส่วนตัว ยังไม่มีถึงสาธารณะ
ที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการ
เดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สำหรับการนำ
เที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 2 ประเภท
ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงธรรมชาติ
และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจากความ
หลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบกับลักษณะ
ภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ
ความเชื่อและสภาพสังคม ล้วนเป็นตัวกำหนด
วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนในพื้นที่
ลุ่มน้ำชี มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนท่องเที่ยว
รวมถึงอาหารอัตลักษณ์ และผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์
ตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และ
ปัจจัยทางด้านปลายน้ำ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชี
จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ยังขาดประสบการณ์
และการพัฒนาทักษะในการต้อนรับ ดูแลความ

ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ไม่มีองค์ความรู้ในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องเสริมทักษะดังกล่าวให้กับชุมชนในอนาคตต่อไป เพื่อนำผล การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้บริการกับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรพันธ์ เข็มจันทร์ และคณะ (2561) พบว่า ในช่วงต้นน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชาดักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยว อุปกรณ์เทคโนโลยียังไม่ ทันสมัย ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล ขาดการริ้วเซเคิลที่มีประสิทธิภาพ และ จัดการขยะที่ดี แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเป็นสถานที่ดึงดูดน่าสนใจ มีน้ำไฟฟ้า และอาหารเพียงพอต่อความต้องการ ช่วงกลางน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักโฮมสเตย์ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มประสิทธิภาพ การเดินทางรถสาธารณะยังไม่สะดวกในการเข้าถึงที่ท่องเที่ยวโดยตรง ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีการทำสัญญากับบริษัททัวร์ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดใหญ่ ช่วงปลายน้ำ พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก แต่ นักท่องเที่ยวยังไม่พอใจด้านบริการ และระดับความสุขของทุเรียน

นอกจากนี้ แนวทางการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ดังกล่าวสอดคล้องกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในบริบทพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงปัจจัยสนับสนุนในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวความผูกพันกับสถานที่ ความ

พึงพอใจโดยรวม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตของนิมิต ชันสัน และศศิวิมล สุขบท (2562) แสดงให้เห็นว่าภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันกับสถานที่ความพึงพอใจโดยรวม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม นอกจากนี้ความผูกพันกับสถานที่ และความพึงพอใจโดยรวมเป็นตัวแปรส่งผ่านของอิทธิพลทางอ้อมระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม การนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการนำเสนอการพัฒนา รูปแบบความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่นำไปกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาได้องค์ความรู้เกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านต้นน้ำ ปัจจัยทางด้านกลางน้ำ ปัจจัยทางด้านปลายน้ำ และ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ นักวิชาการ นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ และ แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ดังกล่าวเสนอข้างต้น ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.1.1 ชุมชนท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการ

การท่องเที่ยวในพื้นที่ควรสร้างเครือข่ายร่วมกับชุมชนท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงหรือสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนเพิ่มขึ้น

1.1.2 ชุมชนท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่นำกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชนในชุมชน และกลายเป็นรายได้หลักในอนาคตต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

1.2.1 หน่วยงานด้านการขนส่งในจังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์ ควรมีรถประจำทางหรือรถบริหารเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาในด้านการขนส่งสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว ทั้งนี้ในการปรับปรุงด้านการขนส่งสาธารณะจะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

1.2.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจนำกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

ลุ่มน้ำชีอย่างต่อเนื่อง หรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สามารถจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

นักวิชาการ หรือนักวิจัยควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพตั้งประเด็นสำคัญมาประยุกต์เป็นข้อคำถาม เก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อยืนยันและเพิ่มเติมผลการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่จัดสรรงบประมาณสนับสนุน โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และขอขอบคุณที่ปรึกษา ภาควิชาเครือข่าย รวมถึงผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว*. http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/03/11_NS-05_070365.pdf
- จิตศักดิ์ พุ่มจร. (2564). *แนวทางพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของประเทศไทย*. <https://researchcafe.org/local-experience/>
- จิรนนท์ เข็มขันธุ์, ปัญญา หมั่นเก็บ และณัฐพศุตม์ ภัทริธาสินสิริ. (2561). การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(3), 98-110.

- จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด, อังสุมาลิน จำนงชอบ และณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 10(2), 156-187.
- นาดยา เกตุสมบูรณ์และ วันทนา เนาว์วัน. (2562). ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว หมู่บ้านหนองสรวง ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 25(1), 81-93.
- นิมิต ชุ้นสัน และศศิวิมล สุขบท. (2562). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความผูกพันกับสถานที่ ความพึงพอใจโดยรวม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 42(1), 68-83.
- ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล และสุภาพ นั้ตราภรณ์. (2549). *การออกแบบการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนทิตรา สังข์ทอง, ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร และวิชัย แหวนเพชร. (2563). รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 7(2), 17-35.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์. (2563). เกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์. <http://www.surin.doae.go.th/?p=691>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 - 2570*. https://www.idd.go.th/App_Storage/navigation/files/23_0.pdf
- สุปรียา สืบสุนทร และนิสากร คุณวงศ์. (2561). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 20(2), 269-287.
- อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และคณะ. (2564). *การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยสมุนไพรมะนาวในพื้นที่ลุ่มน้ำชี จังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2552). *การวิเคราะห์และนำเสนอผลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ*. <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/DataAnalysis.pdf>
- Creswell, J.W. (2008). *Research design, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd edition). Sage Publications.
- Pencarelli, T. & Forlani, F. (2016). Marketing of touristic districts-viable systems in the experience economy. *Sinergie Italian Journal of Management*, 34(101), 199-238.
- Tapper, R. & Font, X. (2004). *Tourism supply chains: Report of a desk research project for the travel foundation*. Leeds Metropolitan University, Environment Business & Development Group.

**หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(Instructions for the Authors)**

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานบทบทความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางที่ แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตารางที่ รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่ เป็นตารางที่ คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง*(พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วิธาน ฐานะวุฑฒ์. (2547). *หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่*. ปิติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปี พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /<https://doi.org/เลขdoi>

ตัวอย่าง:

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. *ชื่อการประชุม* (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง:

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี, /วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวัสว่าไรดี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อม ยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวัส*, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง:

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี*. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h_VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

6. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง [ชื่อระดับการศึกษา, ชื่อมหาวิทยาลัย]. องค์การหรือมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่. ภาควิชา หรือ คณะ. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาลทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper / Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhoodeducation-contesting-early-childhood.html>

6. Thesis/Dissertation

Earnhart, C.L. (2018). *Evaluating an on-line education module for autism screening in pediatric primary care in Arizona* [Doctoral dissertation, University of Arizona]. ProQuest Nursing & Allied Health Database.